SUNDEKSEMPLAR

S. M. Koljašinski

Raamatupidamislik aruandlus töönduslikus kooperatsioonis

ENSV TÖÖNDUSLIKE KOOPERATIIVIDE PEAVALITSUSE
KIRJASTUS

S. M. Koljašinski

Raamatupidamislik aruandlus tööndusliku kooperatsioonis

Praktiline käsiraamat arvestustöötajaile

ENSV TÖÖNDUSLIKE KOOPERATIIVIDE PEAVALITSUSE KIRJASTUS

Bibliotheca
Universitatis
Tartuensis
1947: 0647
13035
A-16578

EESSÕNA.

Paljudel meie tööndusliku kooperatsiooni arvestustöötajaist puudub nii mõnegi nende töös ette tuleva küsimuse õigesti lahendamiseks vajalik kogemus, mistõttu süsteemi raamatupidamislikus aruandluses esineb puudusi.

Et neid puudusi vältida ja anda süsteemi raamatupidamislikule aruandlusele võimalus käia õiget rada, otsustas ENSV Tööndusliike Kooperatiivide Peavalitsus kirjastada S. M. Koljašinski „Raamatupidamisliku aruandluse tööndusliikus kooperatsioonis", mis annab selgeid juhiseid kõigi arvestustöötajail tekkida võivate küsimuste nõudekohaselt lahendamiseks.

Teose tõlkimisel esitas teatavaid takistusi asjaolu, et majandusteaduses ei ole meil veel fikseeritud oskussõnu; üks tõlgib teatava sõna nii, teine teisiti. Näiteks või säärane tavaline raamatupidamislik oskussõna kui 'счет' 'konto' (arve raamatupidamises) mõistes on tõlkes kord 'konto', kord 'arve' (maksekorraldusteski, dokumentides, milledega arvestustöötajail iga päev tuleb tegelda, on 'Спишите с нашего у Вас расчетного/текущего счета' tõlgitud 'Debiteerige meie arvestus/jooksvat arvet' pro 'Debiteerige meie arveldus-/jooksvat kontot').

Tahtes tõlkes võimalikult täpselt edasi anda algtekstis tarvitatud terminoloogiat, tuli rakendada majandusteaduse sõsar-teadusharus õigusteaduses fikseeritud oskussõnu, milledest nii mõnesidki laiemas ulatuses seni vähe veel tarvitatakse.

Toome sääraste sõnade venekeelsed vasted:

asjaomane	надлежащий
erandama	изъять
kadum	убыль
kohalvahendid	наличные средства
korraldusvõte	мероприятие
korvama	возместить
liig-osa	излишек

loas (palgaline ametipuhkus)	отпуск
leppetrahv	неустойка
mihus (omadus, kvaliteet)	качество
määram	определение
olem	наличие
osuv	причитающийся
panus (sissemaks)	вклад
peetama (kinni pidama)	удерживать
pälvis	заработок
päraldis	принадлежность
rakestus	установка
saam	выручка
sige	приплод
säte	положение
talendama	оговорить
tasendus	зачет
teatus	извещение, уведомление
tehiomane	надлежащий
teenend	услуга
tulem	доход
tõsitama	заверять
töökord	наряд
ärama	отказать

Raamatu lõpus on lisadena toodud sätted, mis määravad arvestustöötajate õigused ning kohustused ja reguleerivad raamatupidamisliku arvestuse ja aruandluse korda.

Kuna käesolev raamat on täpne tõlge 1943. a. venekeelsest väljaandest, tuleb raamatu kasutamisel silmas pidada, et NSVL Ülemnõukogu seadusega 15. III 1946 on rahvakomissaride nõukogud ümber kujundatud ministrite nõukogudeks, rahvakomissariaadid — ministeeriumideks ja rahvakomissarid — ministriteks.

V. Rennik

ENSV Tööduslike Kooperatiivide Peavalitsuse Finantsosakonna juhataja.

KONTOPLAAN
PÕHITEGEVUSE ARVESTAMISEKS TÖÖNDUSLIKU KOOPERATSIOONI ORGANISATSIOONIDES.

Esimese järjekorra kontode nr.	Esimese ja teise järjekorra kontode nimetused	Konto šifr	Kus peetakse: Artellis	Liidus	Töönd. Koop. Peav.	Kirjeldus lk.
1	2	3	4	5	6	7
	I. Põhivahendid.					
01	Põhivahendid	010	×	×	×	11
02	Põhivahendite likvideerimine . . .	020	×	×	×	15
	II. Kapitaalehitus ja kapitaalremont.					
03	Kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 rbl. ja soetisteks:					
	0. Plaanijärgsed	030	×	×	×	20
	1. Väljaspool plaani	031	×	×	×	20
04	Kulutused kapitaalremondiks . . .	040	×	×	×	22
05	Seadistus ja ehitusmaterjalid . . .	050	×	×	×	23
06	Töövõtjad avanssidega kapitaaltöödeks ja -remondiks	060	×	×	×	25
06a	Iseseisvasse bilanssi eraldatud kapitaalmahutuste finantseerimine . .	060a	×	×	×	26
	III. Toorained ja materjalid.					
	Materjalid, kütteained ja taara:					
07	0. Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ning kütteained (laos)	070	×	×	—	33

Esimese järjekorra kontode nr.	Esimese ja teise järjekorra kontode nimetused	Konto šifr	Kus peetakse: Artellis	Liidus	Töönd. Koop. Peav.	Kirjeldus lk.
1	2	3	4	5	6	7
	1. Töötluses olevad materjalid . .	071	×	×	—	41
	2. Teel olevad materjalid . . .	072	×	×	—	43
	3. Kasvav puit	073	×	×	—	44
	4. Muud materiaalväärtused . . .	074	×	×	×	45
	5. Väljaminekud toorainete varumise alal	075	×	×	—	50
08	Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja eriõivastis:					
	0. Ladudes	080	×	×	×	55
	1. Ekspluatatsioonis	081	×	×	×	55
09	Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad	090	×	×	—	58
	IV. Töötasu.					
10	Põhi- ja lisa-töötasu	100	×	×	×	62
	V. Tootmine.					
11	Tootmine	110	×	—	—	75
12	Oma tootmise poolvabrikaadid:					
	0. Laos	120	×	—	—	99
	1. Võõrais ettevõtteis viimistlemisel	121	×	—	—	100
13	Mittetööndusliku majandid . . .	130	×	×	×	101
14	Tsehhi- ja üldised tootmisväljaminekud:					
	0. Tsehhi-väljaminekud	140	×	×	×	107
	1. Üldised tootmisväljaminekud .	141	×	—	—	116
15	Praak tootmises	150	×	—	—	119

Esimese järjekorra kontode nr.	Esimese ja teise järjekorra kontode nimetused	Konto šifr	Kus peetakse: Artellis	Liidus	Töönd. Koop. Peav.	Kirjeldus lk.
1	2	3	4	5	6	7
	VI. Valmis produktsioon ja kaubad.					
16	Valmis produktsioon ja kaubad:					
	0. Valmis produktsioon ja tehtud tööd	160	×	—	—	123
	1. Ostetud ja varutud kaubad . .	161	×	×	—	126
	2. Väljaminekud seoses kaupade varumisega	162	×	×	—	128
17	Kaubad jaemüügi-ettevõtteis (müügihindadega)	170	×	×	—	128
	VII. Lähetatud kaubad ja tehtud tööd.					
18	Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid:					
	0. Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid	180	×	×	—	132
	1. Ostjate ja tellijate poolt tähtajaks tasumata kaubad ja tehtud tööd ning teenendid . . .	181	×	×	—	137
	VIII. Rahalised vahendid.					
19	Kassa	190	×	×	×	139
20	Arvelduskonto Riigipangas	200	×	×	×	140
21	Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid	210	×	×	×	142
	IX. Arveldused.					
22	Ostjad ja tellijad	220	×	×	—	148
23	Hankijad ja ettevõtjad	230	×	×	×	151

Esimese järjekorra kontode nr.	Esimese ja teise järjekorra kontode nimetused	Konto šifr	Kus peetakse: Artellis	Liidus	Tööönd. Koop. Peav.	Kirjeldus lk.
1	2	3	4	5	6	7
24	Deebitorid ja kreeditorid avansside järgi	240	×	×	—	154
25	Arveldused sisesüsteemiliste mahaarvutuste alal	250	×	×	×	156
26	Vaieldavad võlad	260	×	×	×	158
27	Aruandekohustuslikud isikud . . .	270	×	×	×	159
28	Arveldused RK organitega:					
	0. Käibemaksu alal	280	×	×	—	166
	1. Muude arvelduste järgi . . .	281	×	×	×	166
29	Artelli liikmed, töölised ja teenistujad	290	×	×	×	168
30	Muud deebitorid ja kreeditorid:					
	0. Deebitorid ja kreeditorid elanikkonna individuaal-tellimuste alal	300	×	—	—	171
	1. Arveldused seoses tööndusliike organisatsioonide lahutamise ja liitmisega	301	×	×	×	172
	2. Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi . .	302	×	×	×	173
	3. Muud deebitorid ja kreeditorid	303	×	×	×	173
	X. Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel.					
31	Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel	310	×	×	×	179
	XI. Sissemaksud, mahaarvutused ja muud mõtendlikud vahendid.					
32	Väärtpaberid	320	×	×	×	182

Esimese järjekorra kontode nr.	Esimese ja teise järjekorra kontode nimetused	Konto šifr	Kus peetakse: Artellis	Liidus	Töönd. Koop. Peav.	Kirjeldus lk.
1	2	3	4	5	6	7
33	Osamaksud oma süsteemi kõrgemalseisvais lülides	330	×	×	—	183
34	Eripanused Kaubanduspangas . . .	340	×	×	×	184
35	Teiste organisatsioonide finantseerimine:					
	0. Sisesüsteemilised eripanused ja laenud	350	×	×	×	186
	1. Kõrvaliste organisatsioonide finantseerimine	351	×	×	×	187
36	Rahanduse RK tulumaksu arvel sissemaksete alal	360	×	×	—	187
37	Mahaarvutused aruandeaasta kasumite arvel:					
	0. Panused pikaajalise krediteerimise fondi	370	×	×	—	188
	1. Lisatasu artelli liikmeile aruandeaasta kasumi arvel	371	×	—	—	190
	XII. Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused.					
38	Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused	380	×	×	×	193
	XIII. Fondid.					
39	Põhifond	390	×	×	×	198
40	Osamaksufond	400	×	×	—	202
41	Amortiseerimisfond	410	×	×	×	203
42	Erifondid:					
	0. Artelli liikmete olustiku parendamise fond	420	×	—	—	205

Esimese järjekorra kontode nr.	Esimese ja teise järjekorra kontode nimetused	Konto šifr	Kus peetakse: Artellis	Liidus	Tööönd. Koop. Peav.	Kirjeldus lk.
1	2	3	4	5	6	7
	1. Kaadrite ettevalmistuse, massikultuuriliste ja teaduslik-uurimise ettevõtete fond (kultuurif.)	421	×	×	×	206
	2. Muud fondid	422	×	×	×	209
	XIV. Reservid ja reguleerivad kontod.					
43	Reservid ja eelolevad maksed: 0.					
	1. Eelolevad maksed	431	×	×	×	211
44	Põhivahendite kulumus	440	×	×	×	214
45	Väheväärtuslike ja kiireltkuluvate tööriistade, inventari ja erirõivastise kulumus	450	×	—	—	215
46	Juurdearvutused kaupadele jaemüügihindadeni	460	×	×	—	218
	XV. Pikaajaline krediteerimine.					
47	Kapitaaltööde ja -soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu . .	470	×	×	×	221
48	Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalised laenud	480	×	×	×	223
49	Pikaajaline krediteerimine muist allikaist: 0. Pikaajalised sisesüsteemilised panused ja laenud	490	×	×	×	224
	1. Muud pikaajalised krediidid . .	491	×	×	×	224
	XVI. Lühiajalised krediidid Riigipangast.					
50	Lühiajalised krediidid Riigipangast .	500	×	×	—	226

Esimese järjekorra kontode nr.	Esimese ja teise järjekorra kontode nimetused	Konto šifr	Kus peetakse: Artellis	Liidus	Töönd. Koop. Peav.	Kirjeldus lk.
1	2	3	4	5	6	7
	XVII. Realiseerimine.					
51	Realiseerimine:					
	0. Oma tootmise produktsiooni ja tehtud tööde realiseerimine . .	510	×	—	—	231
	1. Käibemaksuga panistatav oma tootmise toodete andmine teistele oma tootmistele	511	×	—	—	239
	2. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine	512	×	—	—	240
	3. Kaupade realiseerimine jaemüügi-ettevõtetes	513	×	×	—	241
	4. Mitmesuguste kaupade realiseerimine	514	×	×	—	243
	5. Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalväärtuste realiseerimine	515	×	×	×	245
	6. Hulgi realiseerimise käibekulutused	516	×	×	—	248
	7. Jaemüügi käibekulutused . . .	517	×	×	—	250
	8. Käibe- ja mittekaubaliste operatsioonide maks	518	×	×	—	251
	9. Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud . . .	519	×	×	—	251
52	Liiduliste lülide administratiiv-valitsemisväljaminekud	520	—	×	×	253
	XVIII. Põhivahendite kulumus, mis põhifondiga ei ole kaetud.					
53	Põhivahendite kulumus, mis põhifondiga ei ole kaetud	530	×	—	—	255

Esimese järjekorra kontode nr.	Esimese ja teise järjekorra kontode nimetused	Konto šifr	Kus peetakse			Kirjeldus lk.
			Artellis	Liidus	Tööönd. Koop. Peav.	
1	2	3	4	5	6	7
	XIX. Kasumid ja kahjumid.					
54	Kasumid ja kahjumid	540	×	×	×	256
	Kontod väljaspool bilanssi.					
55	Renditud põhivahendid	550	×	×	×	261
57	Töötlemiseks võetud materjalid . .	570	×	—	—	262
59	Hoiule võetud kaubad ja materjalid .	590	×	×	—	263
61	Tellijaile välja andmata riigilaenude-obligatsioonid	610	×	×	×	264
63	Madalamalseisvate lülide kohustused sisesüsteemiliste mahaarvutuste alal	630	—	×	×	264

I OSA.

PÕHIVAHENDID.

ÜLDISED JUHTNÖÖRID PÕHIVAHENDITE ARVESTAMISEKS.

Põhivahendite mõiste. Põhivahendite hulka kuuluvad töövahendid, milliseid erinevalt tööesemeist (toorained ja materjalid) kasutatakse korduvalt. Põhivahendite objektideks on: hooned ja ehitised, seadistus ja masinad, töö- ja mõõteriistad, transpordivahendid, töö- ja tootev kari, majapidamisinventar ja muud esemed, milliseid saab kestvalt kasutada. Samuti kuuluvad põhivahendite hulka ka vastavad mittetootva ülesandega objektid, kui need omavad niisamasugust kestvalt kasutamise iseloomu mõnes teises tegevusharus: kaubanduslikud, elu- ja kultuur-olustikulised hooned, seadistus, inventar jms.

Kuid mitte kõik esemed, mis omavad eelnimetatud iseloomu, ei kuulu arvestuses põhivahendite hulka. „Sättega raamatupidamise aruannete ja bilansside kohta", mis kinnitatud NSVL RKN määrusega 29. juulist 1936 nr. 1372, on tuvastatud, et jooksvas arvestuses „ei kuulu põhivahendite hulka ja näidatakse käibevahenditena:

a) esemed, millede kasutamisiga on alla ühe aasta, sõltumata nende maksusest;
b) esemed, millede maksus on alla limiidi, mis määratakse kindlaks vastavate rahvakomissariaatide ja keskasutiste poolt kuni 200 rbl. piires ühiku eest".

Vastavalt sellele sättele on end. Vsekopromsovjeti presiidiumi määrustega 7. III 1937 ja 13. III 1939 tuvastatud, et tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonides kuuluvad põhivahendite hulka:

a) järgmised objektid, millede kasutamisiga on üle ühe aasta, olenemata nende maksusest:
   1) hooned ja ehitised,
   2) seadistus ja masinad,
   3) töö- ja tootvad loomad,
   4) ekspluateeritavad istutised;
b) muud esemed (töö- ja mõõteriistad, majapidamisinventar jms.), millede teenistusiga on mitte alla ühe aasta ja maksus mitte alla 200 rbl. ühik.

1

Erirõivastis ja erijalatsid ei kuulu põhivahendite hulka, sõltumata nende maksusest ja teenistuseast.

Märkus. Riiklikelt või kooperatiivseilt majandusorganisatsioonidelt või ettevõtteilt eseme ostmisel, mis neil kuulus põhivahendite hulka (tasuline ümberpaigutamine), ei arvata eseme maksuseks mitte ostuhinda, vaid selle alghind.

Töövahendid, mis ei kuulu põhivahendite hulka, arvestatakse käibevahendite hulgas bilansikontos 08 — Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis (vt. selle konto kirjeldust).

Eelnimetatud „Sätte raamatupidamise aruannete ja bilansside kohta" põhjal kuuluvad jooksvas arvestuses põhivahendite hulka ka lõpetatud kapitaalmahutused maasse, maapõue, metsa- ja veekõlvikuisse (melioratsiooni-, kuivatus-, niisutus- ja säärased tööd), millede kustutamine on arvestatud mitmele aastale amortiseerimise korras. Nimetatud kapitaalmahutused kuuluvad põhivahendite hulka sõltumata sellest, kas on loodud uusi materiaalseid väärtusi või ainult organisatsioonilis-tehnilisi materiaalseid tingimusi, milliseid vajab tootlik tegevus.

Vastavalt Vsekopromsovjeti „Põhireegleile" 1941. a. arvestusplaani rakendamise kohta (ringkiri 25. I 1941 nr. 22) arvestatakse põhivahendite hulgas ka kulutused lõpetatud kapitaaltöödele renditud põhivahendite juures, kui need kapitaaltööd (juurdeehitised, seadistuse lõpetamine jms.) tõstavad renditud põhivahendite algväärtust. Nende kulutuste arvestamise ja kustutamise kord on näidatud lk. 12.

Põhivahendite arvestusühikuks on kas üksik ese (hoone, ehitis, inventar ja seadistus, mis ei nõua erilist montaaži, ülesseadmist) või üksik lõpetatud seadistamine (montaaž), mis sisaldab nii seadistuse enese kui kõigi ta päraldiste ning rakiste (vundament, kinnitised, tarastamine jms.) maksuse.

Põhivahendite klassifikatsioon. Olenevalt nende ülesandeist majapidamises jagunevad põhivahendid kahte liiki:

A. Tööndusliku põhivahendid.

B. Mittetööndusliku põhivahendid.

Esimeste hulka kuuluvad tööndusliku tähtsusega põhivahendid, s. o. need, mis teenindavad või on määratud (varu) tööndusliku-tootliku tegevuse teenindamiseks ja moodustavad tööndusliku kooperatsiooni süsteemi nn. tööndusfondi.

Artellides kuuluvad tööndusliku põhivahendite hulka kõik põhivahendid, mis teenindavad artellide põhitegevust, nii tootlikku kui ka varumist-turustust, kaasa arvatud juhatuste kontorite seadistus ja inventar.

Liidud ja süsteemi teised organisatsioonid omavad tööndusliku põhivahendeid vaid sel juhtumil, kui nad tegelevad tootmisega, s. o. valmistavad tooteid väljaspool realiseerimiseks.

Mittetööndusliikkude hulka kuuluvad põhivahendid, mis teenindavad süsteemi muid tegevusliike peale tööndusliku tootmise nagu põllumajapidamist, ehitust, kauplemist, elamu-majapidamist, kultuur-olustikulisi ettevõtteid jms.

Neil juhtumeil, kui ühedel ja neilsamadel põhivahendeil on mitmesugune ülesanne, kui nad samaaegselt teenindavad majapidamise mitmesuguseid tegevusharusid, näit.:

a) tööndusliikuks töökojaks tarvitatavat hoonet osaliselt kasutatakse eluruumeks või jaemüügiks;
b) artellide autotransport teenindab samaaegselt tööndus-tootlikku ja kaubanduslikku tegevust ning põllumajapidamist jms.,

arvatakse säärased põhivahendid nende domineeriva ülesande järgi (hooned — lähtudes pindalast, auto — kaubaveo läbikäigu järgi) terveni ü h t e — prevaleerivasse — majandusharru kuuluvaiks.

Põhivahendite edasise klassifitseerimise aluseks on nende ülesande printsiip tootmistegevuses.

Tööndusliikud põhivahendid, milliste rühmitamist näeb ette tööndusliku kooperatsiooni aastaaruanne, koosnevad järgnevaist liikidest:

1) hooned ja ehitised,
2) jõuseadised,
3) töömasinad, ülekande-mehhanismid jm.,
4) rakised ja tööriistad,
5) majapidamisinventar,
6) transpordivahendid ja taglas (peale elusa veojõu),
7) elus veojõud,
8) tegevuseta põhivahendid: a) varus ja b) seismapandud.

Üksiku inventari-objekti õigesti määramiseks (individuaalarvestuseks) ja selle õigesti kandmiseks põhivahendite sellesse või teise liiki (liigi-arvestuseks ja aruandluseks) tuleb juhinduda järgnevaist põhisätteist:

H o o n e t e iseseisvaks inventari-objektiks (arvestusühikuks) on iga teistest eraldatud ehitis. Kõrvuti asetsevaist ehitistest on inventari-objektiks iga ehitis, millel on omaette ülesanne, mitte aga kõrvalülesanne teise ehitise suhtes.

Hoone koosseisu arvatakse kõik talle külgnevad kõrvalehitised, mis vahenditult teenindavad antud hoonet, samuti ka nende sisemised (alates ehitisse sissetoomisest) seadised nagu küte, valgustus, vesivarustus, kanalisatsioon jms.

Inventarinimestikes ja arvestuskaartidel kirjeldatakse täpselt hoone asukoht, kubatuur, ehitise liik, sisemised seadised, ta kõrvalehitised jms.

Tootmisseadistust hoone maksusse ei arvata, vaid see arvatakse liiki „Töömasinad, ülekande-mehhanismid jms.“.

1*

Hoonete hulka arvatakse ka tööndusliku organisatsioonile hoonestamisõiguse alusel kuuluvad ehitised, samuti osad, mitmendikud või teatav pindala ehitistest, kui need on vormitud omandus- või hoonestamisõiguse (mitte rendi) alusel.

Omaette ehitis-objektideks on hoonest lahus asetsevad ehitused nagu basseinid, veetornid, muldrid, tammid, paisud, kanalid, kaevud, sillad, raudteeliinid ja muud tee-ehitused, teed, tarad, plankaiad, kaevused jms.

Tarasid, kaeve ja dekoratiivseid istutisi (mitmeaastasi), mis asetsevad elumajade juures, omaette ehitustena ei arvestata, vaid need arvatakse tingimisi hoonete koosseisu kui viimaste päraldised.

Ehituste koosseisu arvatakse nende sisemised (alates ehitusse sissetoomisest) kütte-, veevärgi-, kanalisatsiooni-, valgustus- jms. seadised tingimusel, kui need moodustavad ehituse komplektse osa.

Jõuseadiste liiki kuuluvad masinad ja seadistus, mida kasutatakse jõuenergia saamise allikaina: aurukatlad ja aurumasinad, turbiinid, seesmise põlemisega mootorid, dünamod, elektrimootorid, generaatorid jms.

Liik töömasinad, ülekande-mehhanismid jms. koosneb oma olemuselt kahest all-liigist:

a) ülekande-mehhanismid — seadised elektrienergia ja auru ülekandmiseks ja raskuste edasiandmiseks: tungrauad (tõstevinnad), vintsid, mahalaadimis-seadised jms.;
b) masinad, seadistus ja aparatuur, mis on määratud tootmise tehnoloogilise protsessi teostamiseks ja materjali töötlemiseks: iga liiki ja igasuguse ülesandega tööpingid ja masinad, automaadid, pesemistrumlid, pressid, kuivatamisaparaadid, keetmisega mettimise aparaadid (tekstiiltööstuses), parkimistõrred jne.

Jõuseadiste, töömasinate, ülekande-mehhanismide jms. inventariobjektide maksusse arvatakse kaasa kogu abiseadiste ning rakiste kompleks (vundament, kinnitusvahendid, kaitsed, rihmad, kraanid jm.). Kulunud rihmade ja muude osade pärastine asendamine toimub nende maksuse mahakandmisega tootmiskulude kontosse.

Rakiste ja tööriistade liigis arvestatakse tööriistad, mõõteaparaadid, laboratooriumide eriseadistused jms. sel juhtumil, kui nende esemete teenistusiga on mitte alla ühe aasta ja nende hind (ühiku eest) ei ole alla limiidi (200 rbl.), mis on määratud esemete arvestamiseks põhivahendeina.

Neilsamadel tingimustel kantakse majapidamisinventari hulka järgmised põhivahendite objektid:

a) majapidamisinventar selle sõna kitsas mõttes, s. o. tootmismajandusliku sisustise ja kontorite teenindamise esemed: lauad,

kapid, diivanid, ümberpaigutatavad barjäärid, kirjutus- ja arvutusmasinad ja -aparaadid, kirjutusriistad, portreed js.;

b) tuletõrje-inventar: tuletõrje-masinad, tulekustutajad, käsipumbad jm.;

c) inventariline taara — kestva teenistuseaga hinnaline taara, mis on määratud kaupade vedamiseks ja hoidmiseks (mitte aga müügiks koos kaubaga): raud- ja tammevaadid, anumad (paagid), metallballoonid jms.;

d) tehniliste raamatukogude ja muuseumide inventar: raamatud, ajakirjad, joonised, projektid, muuseumi eksponaadid ja muud esemed, mis moodustavad raamatukogu või muuseumi fondi; raamatukogude ja muuseumide inventar arvestatakse põhivahendite hulgas sõltumata üksikute esemete maksusest.

Märkus: Mittetehnilise iseloomuga raamatukogud arvestatakse reeglina käibevahendite hulgas kontos 081 — Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja tarvituselolev erirõivastis.

Transpordivahendite ja taglase hulka kuuluvad iga liiki transpordi (raudtee, veetee, autotranspordi, hobutranspordi) veovahendid, välja arvatud elus veojõud, mis on eraldatud omaette rühma. Eriti tulevad siin arvestusele: vedurid, mootorvedurid, vagunid, platvormid, vagonetid jms.; aurikud, kutrid, praamid, parved, paadid, mootor- ja sõudepaadid, purjekate taglasosad jms.; veo- ja sõiduautod, traktorid, mootorrattad, järelvankrid jms.; veokid, vankrid, sõidukid, saanid, rakmed ja muud liikuvate transpordivahendite osad tingimusel, kui need oma maksuse ja teenistusea vältuse järgi kuuluvad põhivahendite hulka.

Elusa veojõu hulka kuuluvad tööloomad: hobused, härjad, kaamelid jne. sõltumata nende maksusest. Analüütilisel arvestusel peetakse iga looma kohta eri kaart, millel tähendatakse looma nimi, vanus, kaal jms.

Tegevuseta põhivahendite hulka kuuluvad töövahendid, mis on määratud kasutamiseks oma tööonduses, kuid seisavad laos varus, või millede tegevuses on tekkinud seisak.

Märkus. Tagavaraosad põhivahendite hulka ei kuulu ja need arvestatakse kontos 074 — Muud materiaalsed väärtused.

Varu-põhivahendite (varu-seadistus) hulka kuulub uuesti muretsetud seadistus, mis on määratud ekspluateerimisel olevate põhivahendite asendamiseks või täiendamiseks, tingimusel, et nende esemete tegevusse rakendamine ei nõua kapitaaltöid. Ülesseadmiseks muretsetud seadistus ei kuulu põhivahendite hulka ja arvestatakse kas kontos 050 — Seadistus ja ehitusmaterjalid (kui puudub kapitaalmahutuste omaette bilanss) või kapitaalmahutuste vastavas kontos.

Varu-põhivahendite hulka kuuluvad ka ekspluatatsioonist ära võetud (demonteeritud) masinad ja seadistus, mis on antud lattu, kuid määratud edaspidi uuesti ülesseadmiseks ja kasutamiseks oma käitises.

Tegevuseta põhivahendite hulka kuuluvad hooned, ehitised, masinad, seadistused ja muud tegevuseta ning säilitamisele määratud töönduslike ettevõtete põhivahendid.

Mittetööndusliku d põhivahendid jagunevad kohaldatuina toodud liigitustele, kuid neil on ka omaette liike, mis puuduvad töönduslike põhivahendite hulgas. Eriti põllumajanduslike põhivahendite hulgas on järgmised omaette liigid:

Tootvad loomad. Sellesse liiki kuuluvad igasugused isased sugu- ja emaloomad, kes on loomapidamise põhivahendeiks (suured sarvloomad, sead, lambad, linnud, küülikud, mesilased jms.), sõltumata loomade maksusest.

Kari ja loomad nuumal, kes on määratud tapmiseks, ei kuulu tootvate loomade ega tööloomade hulka ja nad arvestatakse käibevahendeina kontos 09.

Noorkarja üleviimine tööloomade hulka või tootva karja koosseisu või nuumal olevate loomade üleviimine toimub kapitaalmahutuste korras (vt. konto 09 kirjeldust).

Kulutused tööloomade ja tootva karja ülalpidamiseks arvestatakse vastavais tootmiskontodes.

Tootvate loomade arvestus toimub loomaliikide järgi, eraldades suured sarvloomad eri kaartidele ja tõuloomad eri kaartidele.

Ekspluateeritavad istutised. Siia kuuluvad: puuviljaaiad, viinamarjaaiad, marja- (vabarna-, sõstra- jne.) aiad ning muud mitmeaastased istutised, millede ekspluateerimise siht on saada produktsiooni puuviljade, marjade jms. näol.

Viljakandvate taimede nooristutised arvestatakse samuti põhivahendite hulgas.

Põhivahendite hinne jooksvas arvestuses. Kehtiv seadusandlus määrab, et „raamatupidamise jooksvas aruandluses arvestatakse põhivahendid kogu nende tegevusaja vältel alghindega ja nende kustutatud osa summad arvestatakse eraldi*).

Põhivahendite alghindeks on nende omandamise, püstitamise või ehitamisega tehtud kulutuste summa, juurde arvatud kohaletoimetamis- ja ülesseadmiskulutused.

Vastavalt eelmainitud seaduse näpunäiteile toimub põhivahendite jooksev arvestus tööndusliku kooperatsioonis järgmise hindega:

*) „NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi juhised raamatupidamise aruannete ja bilansside sätte rakendamise kohta", kinnitatud NSVL RKN poolt 29. juulil 1936, § 10.

a) ehitatud, püstitatud või valmistatud põhivahendite objektid hinnatakse jooksvas arvestuses nende ehitamise, püstitamise või valmistamisega tehtud faktiliste kulutuste summas;
b) uuesti muretsetud objektid (mis ühiskonnatud majapidamises esmakordselt arvatakse põhivahendeiks) arvestatakse nende omandamise faktilise maksusega, kaasa arvatud kohaletoimetamise ja ülesseadmisega seoses olevad väljaminekud;
c) tarvitamisel osalt kulunud objektid, mis omandatakse või saadakse majandusorganeilt või asutisilt tasuta, arvestatakse selle alghindega, millega need olid arvel üleandvas organisatsioonis, lisades vastavail juhtumeil juurde kohaletoimetamise ja ülesseadmisega seoses olevad väljaminekud;
d) artelli liikmete ühiskonnatavad tööriistad hinnatakse arvestusel nende tegeliku maksusega ühiskondamispäeval, milline maksus tuvastatakse eri aktidega.

M ä r k u s. Põhivahendid, mis olid bilansis enne „Raamatupidamise aruannete ja bilansside määrustiku" 29. VII 1936 kehtestamist ja omal ajal ümber hinnati täieliku taastamismaksusega seisukorraga 1. aug. 1930, püsivad arvestuses oma taastamismaksusega.

Põhivahendite alghinnet ei tohi jooksvas arvestuses muuta, välja arvatud ebaõige alghinne või arvestuses tehtud vea parandus, samuti ka demonteerimine või uued kapitaalmahutused (lisaseadistus, ümberseadistamine, montaaž jms.), millede resultaadina objekti alghinne tõesti muutus.

Põhivahendite sissetulek. Põhivahendite sissetulekut kulutustest, mis tehtud objektide ehitamiseks, püstitamiseks, valmistamiseks oma töökodades või soetamiseks (seehulgas tasu eest saadud objektid, mis olid põhivahendite hulgas müüjal-organisatsioonil), samuti ka kohaletoimetamis- ja ülesseadmiskulutuste osas käsitellakse kõigil juhtumeil kui kapitaalmahutust. Säärased kulutused peavad toimuma kapitaalmahutuste kohta kehtivat seadusandlust ja juhendeid silmas pidades ja need peavad enne põhivahendite sissetulekuks kandmist täielikult peegelduma „kulutustena kapitaaltöödeks ja soetisteks" (vt. konto 03 kirjeldust).

Samuti kuuluvad kapitaalmahutuste hulka:
a) põhivahendid, mis saadakse artelli liikmete töövahendite tasulise ühiskondamise korras, s. o. osamaksuks arvamisega;
b) tööloomade või tootva karja hulka üle viidavate noorloomade maksus.

Põhivahendite sissetulekuks kandmine (konto 01 „Põhivahendid" deebet) toimub kõigil juhtumeil nende alghinnetega selles mõttes nagu on öeldud lk. 6. Juhtumil, kui põhivahendid on omandatud või ehitatud

erifondide arvel (kultuurifond, olustiku parendamise fond), samaaegselt nende kandmisega sissetulekuks kantakse nende peale kulutatud summa vastavast erifondist maha ja arvatakse põhifondi (konto 39 kreedit).

Põhivahendite juurdekasv nende maksuse selles osas, mis ei kuulu tasumisele, ei ole kapitaalmahutus ja peegeldub vahenditult põhivahendite kontodes. Siia kuuluvad:

a) põhivahendid, mis on tasuta saadud riigilt (krediteeritakse kontot 39 — objekti ülejäänud, amortiseerimata maksusega ja kontot 44 — objekti maksuse amortiseeritud osaga);
b) põhivahendid, mis saadakse teiste organisatsioonidega liitumise või neist eraldumise korras (konto 301 kreedit);
c) artelli liikmete ühiskonnatud töövahendid tasumisele mittekuuluvas osas (konto 39 kreedit);
d) teistelt organisatsioonidelt tasu eest saadud põhivahendite kulumuse (amortiseeritud) osa (konto 44 kreedit);
e) inventeerimise puhul leitud põhivahendite liigosad, kui nende saamisviisi ei ole võimalik kindlaks teha (konto 39 kreedit).

Põhivahendite iga üksik sissetulek vormitakse vastuvõtuaktiga. Hoonete ja ehitiste vastuvõtuakt koostatakse eri vormi (tüüpvorm nr. 10) kohaselt, muude esemete vastuvõtmine aga toimub lihtsustatud akti või faktuuri järgi objekti konstruktsiooni, numbri ning muude iseloomustavate tunnuste kirjeldamisega, vastavail korril aga ka kulumuseastme (protsent ja summa) äratähendamisega.

Põhivahendite igale objektile antakse teatav inventarinumber korras, nagu see on näidatud konto 01 „Põhivahendid" kirjelduses.

Põhivahendite amortiseerimine. Kasutatavate põhivahendite kulumus tingib ettevõtte bilansis järgmisi muudatusi:

1. Põhivahendite kulunud osa maksus astub käibesse toodangu omahinnas ja ühtaegselt sellega moodustab bilansi passivas „amortiseerimisfondi" (konto 41), mis on määratud kulunud põhivahendite taastamiseks.

2. Põhivahendite algmaksuse vähenemine kulunud (amortiseerunud) osa võrra peegeldatakse eraldi passivas põhifondi vähendamisega ja kontole „Põhivahendid" kontraktiva moodustamisega nimetuse all „Põhivahendite kulumus" (konto 44).

Amortiseerimisfondi moodustamiseks tehakse mahaarvutusi kõigilt tegevuses (ekspluateerimisel) olevatelt oma põhivahenditelt sõltumata sellest, mil viisil need on saadud või mis ülesanne neil majapidamises on.

Põhivahendeilt, mis on varus või tegevuseta, amortiseerimis-mahaarvutusi ei tehta.

Artellid ja tootvad ettevõtted teevad amortiseerimis-mahaarvutusi iga kuu, muud organisatsioonid aga üks kord aastas, lõppbilansi koostamisel.

Amortiseerimis-mahaarvutused tehakse põhivahendite alghindest aastanormide piires, mis on seatud korras kinnitatud (vt. seletust konto 41 — „Amortiseerimisfond" — juurde).

Olenevalt põhivahendite ülesandeist ja kasutamise korrast kantakse amortiseerimis-mahaarvutused neilt vastavaisse jaotus-, väljaminekute- või ekspluateerimiskontodesse (tsehhi-järgsed, üldised tootmis- ja muud väljaminekud, mittetööndusliikud majandid jms.).

Massi-kultuuri, õppe- teaduslikke ja sotsiaal-olustikulisi asutisi ning ettevõtteid teenindavate põhivahendite amortiseerimine toimub erifondide (kultuurifond, olustiku parendamise fond) vahendite arvel, milleks vastavad summad nähakse ette nende fondide väljaminekute-eelarveis.

M ä r k u s. On tarvis silmas pidada, et mitte põhivahendite saamise viis, vaid nende kasutamise kord majapidamises otsustab küsimuse, missugusesse kontosse tuleb kanda amortiseerimis-mahaarvutused. Seepärast neil juhtumeil, kui põhivahendeid, mis on omandatud erifondide arvel, kasutatakse artelli tootvas, kaubanduslikus, põllumajanduslikus või mõnes muus tegevuses, ei amortiseerita neid mitte erifondide väljaminekute-eelarveis, vaid vastavate tegevusliikide väljaminekute-eelarveis. Sel juhtumil aga, kui põhivahendid, mis on omandatud põhitegevus-vahendite arvel, teenindavad massi-kultuuri või muid erifondidest finantseeritavaid ettevõtteid, amortiseeritakse neid vastavate fondide arvel.

Rendileantud põhivahendite amortiseerimine toimub saadud rendi arvel (konto 54 „Kasumid ja kahjumid" deebet).

Amortiseerimis-mahaarvutused kantakse kõigil juhtumeil amortiseerimisfondi — konto 41 „Amortiseerimisfond" kreeditisse.

Ühtaegu amortiseerimis-mahaarvutuste tegemisega ja „Amortiseerimisfondi" konto krediteerimisega summa võrra, mille moodustavad mahaarvutused, vähendatakse kõigil juhtumeil põhifondi ja krediteeritakse kontot 44 „Põhivahendite kulumus" (vt. seletust konto 44 juurde).

Põhivahendite remont. Põhivahendite remondid jagunevad kolme liiki: jooksvad, kapitaalsed ja taastavad.

Kulutused jooksvaiks remontideks sisestatakse tsehhi- või üldtoodanguliste väljaminekute kontode kaudu toodangu omamaksusse või kantakse teiste vastavate tegevusliikide väljamineku-kontodesse (vt. seletust artikli „Põhivahendite jooksev remont" juurde tsehhi- ja üldtoodanguliste väljaminekute koosseisus).

Kulutused kapitaalremontideks arvestatakse kontos 04 „Kulutused kapitaalremondiks" korras, mis on näidatud selle konto kirjelduses.

Oma põhivahendite lõpetatud kapitaalremondi maksust toodangu omamaksusse ei kalkuleerita, vaid see kantakse maha amortiseerimisfondist.

Kulutused renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalremondiks, mis on tehtud rentniku enese arvel, arvestatakse kontos 31 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel" ja kustutatakse korras, mis on näidatud selle konto kirjelduses.

Kulutused taastamisremondiks pärast purustusi, mis on tekitanud loodusõnnetused (tulikahju, uputus jms.), tehakse ja arvestatakse kapitaalremontide korras. Neid kulutusi toodangu kalkuleerimisel ei arvestata, vaid need kaetakse saadud kindlustuspreemiast või eriti selleks eraldatud vahendeist.

Põhivahendite likvideerimine ja väljalangemine. Põhivahendite likvideerimise all mõistetakse objektide väljalangemist nende kõlbmatuks muutumise ja loomuliku kulumise tõttu, loodusõnnetustes purustumise või hävimise tõttu, koost lahtivõtmise või lammutamise tõttu; samuti loomade koolmist või nende üleviimist tööloomade ja tootva karja koosseisust nuumale enne tapmist ja põhivahendite realiseerimist nende tarbetuse tõttu majapidamises.

Märkus. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 10. veebruarist 1941 on keelatud liigse seadistuse müük, vahetamine ja loovutamine. Liigne seadistus kuulub eriarvestusele ja ümberjaotamisele NSVL RKN poolt määratavas korras.

Masinate ja seadistuse demonteerimisel, et anda need varru või et uuesti monteerida, kuulub likvideerimisele vaid rakestuse — vundamendi, kinnististe, tara jms. — maksus, kuid mitte seadistuse, mis jääb edasi põhivahendite koosseisu, maksus.

Likvideeritavad objektid kantakse põhivahendite vastavaist kontodest maha alghindega konto 02 „Põhivahendite likvideerimine" deebetisse. Ühtaegselt sellega kantakse kõigil juhtumeil konto 02 „Põhivahendite likvideerimine" kreeditisse likvideeritava objekti järgi kontos 44 „Põhivahendite kulumus" olev kulumuse-summa.

Märkus 1. Varru antava või uuesti monteeritava seadistuse demonteerimisel kulumuse-summa, mis kuulub kontost 44 mahakandmisele konto 02 kreeditisse, määratakse proportsionaalselt lammutatud rakestuse maksusega monteeritud seadistuse üldmaksusest.

Märkus 2. Põhivahendite väljalangemisel amortiseerimisfondi ei puudutata.

Likvideerimiseks ei loeta põhivahendite järgmisi väljalangemisjuhtumeid:

a) põhivahendite üleandmine rahvamajanduse teistele süsteemidele valitsusorganite määruse järgi;
b) põhivahendite osastamine seoses organisatsiooni lahutamisega;
c) tasuta üleandmine teistele organisatsioonidele, eriti kõrgemalseisvale liidule artelli likvideerimise puhul.

Kõigil toodud juhtumeil toimub põhivahendite ja samuti ka nende arvel olevate kulumuse-summade mahakandmine vastavaisse kontodesse, mööndes kontost 02 „Põhivahendite likvideerimine".

Likvideerimise korras või muil põhjusil väljalangenud põhivahendite mahakandmine toimub igal juhtumil eri aktide põhjal, mis on vormitud tuvastatud korras.

KONTO 01 „PÕHIVAHENDID".

Selles kontos arvestatakse kõik organisatsioonile kuuluvad põhivahendid olenemata nende ülesandeist või majapidamises kasutamise korrast.

Arvestus toimub objektide alghindega, vastavalt „Üldistele juhtnööridele põhivahendite arvestamiseks" (lk. 1).

Konto 01 arendamiseks peetakse põhivahendite analüütilist arvestamist:

a) põhivahendite asukohtade järgi (ettevõtteis, tsehhides, töökodades, osakondades);
b) põhivahendite liikide järgi (liigi-arvestus) vastavalt lk. 2 tootud liigitusele;
c) inventariobjektide järgi (individuaalarvestus) individuaalkaardi avamisega igale esemele.

M ä r k u s 1. Samalaadsed esemed, näit. riistad ja majandusinventar, mis asetsevad ühes kohas (tsehhis, kontoris jne.), võidakse arvestada ühel inventarikaardil.

M ä r k u s 2. Väikestes artellides, kus on tähtsusetu arv objekte, individuaalkaarti igale objektile ei avata.

Igale põhivahendite objektile (esemele) antakse teatav inventarinumber, mis on objekti päralt kogu selle objekti majapidamises oleluse ajal.

Individuaalarvestuse kooskõlastamiseks grupp-arvestusega, töö hõlbustamiseks inventuuri puhul jne. on tarbekohane põhivahendite iga liigi objektidele anda omaette seerialine numeratsioon, milleks igale liigile eraldada juba ette teatav arv numbreid. Näit. nr. 1 — nr. 50 — hooned ja ehitised; nr. 50 — nr. 100 — jõuseadised; nr. 101 — nr. 200 — töömasinad, ülekande-mehhanismid jne.

Antud inventarinumber kantakse vastavale objektile kas selle külge metallplaadikese kinnitamisega, millele on löödud objekti number, või mõnel muul viisil. Edaspidi toimub kõigi antud eseme koostises või seisukorras toimuvate muudatuste dokumenteerimine kohustusliku viitega ta inventarinumbrile.

Neis organisatsioonides, kus peetakse individuaalarvestust, ühtaegselt inventarinumbri määramisega avatakse vastavate põhivahendite liigi jaoks sätitud vormi kohane eraldi inventarikaart.

Märkus. Inventarikaartide erinevad vormid seletuvad tehniliste andmete erinevusega ehitiste, masinate jne. kirjelduses.

Kõik inventarikaardid kantakse nende koostamise puhul „Inventarikaartide registrisse", mida peetakse põhivahendite tuvastatud liikide järgi, ja liigis — inventarinumbrite tõusvas järjekorras.

Inventarikaardid hoitakse raamatupidamise kartoteegis ja need paiknevad seal põhivahendite asukoha (ettevõtete, tsehhide, osakondade) järgi, iga asukoha piires aga — inventarinumbrite järjekorras.

Kõik jooksvad muudatused põhivahendite koostises ja seisukorras märgitakse inventarikaartidele algdokumentide põhjal.

Põhivahendite objektide asukoha muutmine vormitakse saatekirjaga, misjärel inventarikaardid raamatupidamise kartoteegis vastavalt ümber paigutatakse. Objekti majapidamisest väljalangemisel võetakse inventarikaart kartoteegist välja ja tehakse vastav märge „Inventarikaartide registris".

Inventariloendid antakse tsehhidesse ja muudesse põhivahendite asukohtadesse nende isikute allkirja vastu, kes on vastutavad põhivahendite hoiu eest; edaspidi tehakse põhivahendite liikumise korral loendeis vastavad märkmed.

Märkus. Põhivahendite detsentraliseeritud arvestuse puhul koostatakse inventarikaardid kahes eksemplaris, milledest üks hoidub raamatupidamises, teine aga selles tsehhis või osakonnas, kus antud objekt on vastutaval hoiul.

Väikestes organisatsioonides inventarikaarti igale objektile ei koraldata; analüütilist arvestust peetakse kas liigikaartidel või „Inventariraamatus". Neil korril avatakse kontod tsehhide, töökodade või osakondade järgi põhivahendite iga liigi kohta eraldi ja kirjendid neisse (sissetulekus) tehakse omandatud objektide inventarinumbrite tõusvas järjekorras.

Organisatsioonile kuuluvad põhivahendid, mis ta on välja rentinud, arvestatakse bilansis tegutsevate põhivahendite koosseisus nendega üldistel alustel.

Põhivahendid, mis ei kuulu organisatsioonile, kuid on tema kasutada rendi alusel, arvestatakse väljaspool bilanssi hindega, mis on tähendatud lepinguis või vastuvõtu-üleande-aktides.

Kontos 01 „Põhivahendid" arvestatakse ka (eraldi kaartidel — objektide järgi) kulutused lõpetatud kapitaalremontideks renditud põhivahendite juures sel juhtumil, kui need kulutused suurendavad põhivahendite algmaksust (juurdeehitised, seadistuste täiendused jne.). Need kulutused arvestatakse lõpetatud kapitaaltööde faktilise maksuse sum-

mas, mis kontost 03 „Kulutused kapitaaltöödeks ja soetisteks“ kontosse 01 üle kantakse, ja amortiseeritakse üldkorras amortiseerimisfondi moodustamisega (vastavate kulutuste arvel) ja kulumuse mahakandmisega (põhifondi arvel) — analoogiliselt oma põhivahendeile. Amortiseerimine toimub ühtlaselt rendilepingu kehtivuse piires, tingimusega, et lepingu tähtaja lõppemise momendiks kulumuse-summa konto 44 järgi võrduks algkulutuste summaga konto 01 järgi, misjärel mainitud kulutused tervenisti kantakse kontosse 44.

Bilansi koostamisel, s. o. jääkide ülekandmisel käibearuandest saldo bilanssi arvutatakse „Põhivahendite“ konto jäägist maha konto 44 „Põhivahendite kulumus“ saldo ja bilansi aktivas näidatakse saadud vahe, mis moodustab põhivahendite ülejäänud maksuse (amortiseerimata osa). Mahaarvutatav amortiseeritud osa näidatakse väljaspoolt bilanssi.

K o n t o 01 „P õ h i v a h e n d i d“ korrespondeerib järgmiste kontodega:

D e e b e t i s :

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised“.

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised“.

Lõpetatud kapitaalmahutuste, mis on arvestatud põhitegevuse bilansis, sissetulek — faktiliste kulutuste summas.

301 — „Arveldused seoses tööndusliike organisatsioonide lahutamise ja liitmisega“.

Põhivahendite sissetulek seoses teise tööndusliku organisatsiooniga liitumisega või teisest lahutamisega.

340 — „Eripanused Kaubanduspangas“.

Lõpetatud kapitaaltööde objektide ja soetiste, mis on arvestatud kapitaalmahutuste bilansis ja finantseeritud eripanuste kontost Kaubanduspangas, tulek ekspluatatsiooni.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused“.

Põhivahendite sisemine ümberpaigutamine majapidamise bilansipunktide vahel.

390 — „Põhifond“.

a) Põhivahendite saamine teistelt organisatsioonelt tasuta (amortiseerimata osa).
b) Artelli liikmete ühiskonnatud töövahendite sissetulek — nende maksuse osas, mis ei kuulu tasumisele.
c) Kapitaalmahutuste bilansist põhivahendite tulek ekspluatatsiooni, kui nende ehitamist või soetamist finantseeriti tagastamata laenust.

d) Inventuuri puhul avastatud arvestamata põhivahendite maksus (jäägid).

440 — „Põhivahendite kulumus".

Teistelt organisatsioonelt (tasuta või tasu eest) osaliselt kulunud põhivahendite saamine — nende maksuse amortiseeritud (kulumuse) osas.

480 — „Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalised laenud".

491 — „Muud pikaajalised krediidid".

Kapitaalmahutuste bilansist põhivahendite tulek ekspluatatsiooni, kui nende ehitamist või soetamist finantseeriti pikaajalisest laenust.

M ä r k u s. Põhivahendite sissetulekul erifondide (kultuurifond, olustiku parendamise fond) arvel omandatud või ehitatud objektidena kantakse ühtaegu ülalnimetatud läbikannetega faktiliste kulutuste summa vastavast erifondist maha ja arvatakse põhifondi (konto 42 deebet, konto 39 kreedit).

K r e e d i t i s:

020 — „Põhivahendite likvideerimine".

a) Likvideeritud põhivahendite (kõlbmatuks muutunud, kaotsi läinud jms.) algmaksuse mahakandmine.

b) Lammutatud vundamendi, kinnitiste, tara jms. maksuse, mis omal ajal arvati objekti maksusse, mahakandmine — varru või uuesti monteerimiseks antava seadistuse demonteerimisel.

301 — „Arveldused seoses tööndusliku organisatsioonide lahutamise ja liitmisega".

Põhivahendite eraldamine seoses organisatsiooni lahutamisega.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Põhivahendite ümberpaigutamine majapidamise bilansipunktide vahel.

390 — „Põhifond".

Põhivahendite tasuta üleandmine teistele organisatsioonidele (amortiseerimata osa maksus).

440 — „Põhivahendite kulumus".

a) Teistele organisatsioonidele tasuta üleantud põhivahendite kulumuse-summa (amortiseeritud osa) mahakandmine.

b) Renditud põhivahendite juures kapitaaltöödeks (juurdeehitised, seadistuse täiendus jms.) tehtud kulutuste bilansist mahakandmine pärast rendilepingu tähtaja möödumist.

KONTO 02 „PÕHIVAHENDITE LIKVIDEERIMINE".

Selles kontos peegelduvad kõik käibed väljalangenud põhivahendite likvideerimisel (vt. seletust „Põhivahendite" konto juurde lk. 10) ja nende likvideerimise tulemused. Selle konto deebetisse kantakse väljalangenud põhivahendite algmaksus ja kõik väljaminekud, mis on seoses likvideerimisega (lammutamisega, lahtivõtmisega jne.).

Selle konto kreeditisse kantakse kulumuse-summa, mis likvideeritava objekti järgi on kontos 44 „Põhivahendite kulumus", ja kõik laekumised likvideerimisest, nimelt: saam objekti või selle osade müügist ja lammutamisel või lahtivõtmisel saadud väärtuste (igasugused materjalid, varuosad, kütteaine jms.), mis on määratud kasutamiseks majapidamises või realiseerimiseks, maksus.

Pärast likvideerimise lõpetamist kantakse konto 02 saldo, mis moodustab põhivahendite likvideerimisest saadud kahjumi või kasumi, üle põhifondi (konto 39) vähendamiseks või suurendamiseks. Sel juhtumil aga, kui põhivahendite väljalangemise põhjuseks on nende puuduolek (kaotsiminek) või rikundumine üksikute isikute süü tõttu, puuduva eseme maksus või tekitatud kahjusumma vastavalt koostatud aktile kantakse süüdlase arvele (konto 302 deebet).

Põhivahendite likvideerimisel, millede algmaksus nende omandamisel kanti erifondide (kultuurifond, olustiku parendamise fond) väljaminekute arvele ja arvati põhifondi, summa, mis nende põhivahendite likvideerimisest saadakse, likvideerimis-väljaminekud maha arvutatud, suunatakse vastavate erifondide taastamiseks. Neil korril ühtjalt konto 02 „Põhivahendite likvideerimine" sulgemisega põhifondi kontoga viimast debiteeritakse, kuna vastava erifondi kontot eeltähendatud summa võrra krediteeritakse.

N ä i d e. Müüdi kultuurifondi arvel ostetud pianiino. Pianiino algmaksus, mis omal ajal arvati põhifondi, on 3000 rbl., kulumuse-summa — 800 rbl. Müügil saadud 2000 rbl.; likvideerimisega seoses olevad väljaminekud moodustavad 25 rbl. Antud juhtumil kontos 02 „Põhivahendite likvideerimine" kujuneb saldo deebet 225 rbl., mis kantakse üle konto 39 „Põhifond" deebetisse. Ühtjalt sellega debiteeritakse kontot 39 ja krediteeritakse kontot 421 „Kultuurifond" 1975 (2000—25) rublaga.

Kontot 02 „Põhivahendite likvideerimine" ei ole tööndusliku kooperatsiooni kinnitatud bilansivormis ette nähtud; seepärast juhtumil, kui likvideerimine oma pikalduse tõttu (suure objekti lahtivõtmine jms.) ei ole bilansi koostamise momendiks lõpule viidud, liidetakse konto 02 saldo deebet tingimisi kontoga 01 „Põhivahendid".

Analüütilist arvestust kontole 02 peetakse objektide järgi.

K o n t o 02 „P õ h i v a h e n d i t e l i k v i d e e r i m i n e" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

010 — „Põhivahendid".
Väljalangenud põhivahendite algmaksus.

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".
Tasu tööde eest põhivahendite likvideerimisel.

110 — „Tootmine".

130 — „Mittetööndusliikud majandid".
Abitootmiste ja transpordi-majandite teenendid põhivahendite likvideerimisel.

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".
Mitmesuguste väljaminekute tasumine likvideerimisel.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".
Sotsiaalkindlustuse juurdemaksud töötasule.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".
Osakondadest ja ettevõtetest väljalangenud põhivahendite algmaksus, mis arvestati eri bilansis (põhivahendite likvideerimise tsentraliseeritud arvestusel).

390 — „Põhifond".
Kasum põhivahendite likvideerimisest.

Kreeditis:

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

074 — „Muud materiaalväärtused".
Põhivahendite likvideerimisest saadud materjalide, kütte ja varuosade sissetulekuks kandmine aktijärgse hindega.

090 — „Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad".
Väljapraagitud ja nuumaleviidud või tapmiseks või müümiseks määratud loomade sissetulekuks kandmine.

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".
Põhivahendite likvideerimisest saadud summad.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".
Väljalangenud põhivahendite maksus, mis kantakse nende puudumises või rikundumises süüdlaste arvele.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Osakondadest ja ettevõtetest väljalangenud põhivahendite kulumus, mis arvestati eri bilansis (likvideerimise tsentraliseeritud arvestusel).

390 — „Põhifond".

Kahjum põhivahendite likvideerimisest.

440 — „Põhivahendite kulumus".

Likvideeritud põhivahendite järgi olevate kulumuse-summade mahakandmine.

530 — „Põhivahendite kulumus, mis põhifondiga ei ole kaetud".

Põhivahendite likvideerimisest saadud kahjum summas, mis põhifondis vajaneb.

II OSA.

KAPITAALEHITUS JA KAPITAALREMONT.

Käesolevas osas ettenähtud kontod on määratud kapitaalmahutustega seoses olevate operatsioonide (puht-ehituse, seadistuse ja selle montaaži) arvestamiseks juhtumil, kui ehituse eelarveline kogumaksus ei ületa 100 tuh. rubla, kui soetatakse põhivahendeid, sõltumata nende maksusest, samuti kui tehakse kapitaalremonti oma või renditud põhivahendeile.

M ä r k.u s. Kapitaalehitus eelarvelise kogumaksusega üle 100 tuh. rubla eraldatakse kohustuslikus korras omaette bilanssi ja arvestatakse kapitaalmahutusteks tuvastatud kontode plaani järgi.

Operatsioonide arvestus, mis on seoses kapitaalehitusega ja kapitaalremondiga ja milledele käesolevas osas ei ole kontosid ette nähtud, toimub kontode plaani teiste osade vastavais kontodes ja eraldatakse analüütilises korras eri kontodesse.

Eriti arvestatakse kapitaalehitusega seoses olevad operatsioonid järgnevas korras:

1. Põhivahendid arvestatakse kontos 01 üldreeglite järgi, mis on tuvastatud nende arvestuseks põhitegevuses.

Amortiseerimis-mahaarvutusi tehakse iga kuu ja need kantakse „Lisaväljaminekuisse ehitamisel", mis arvestatakse eraldi konto 140 „Tsehhi-väljaminekud" koosseisus.

2. Kulutused ajutisteks ehitusteks, rakisteks ja seadistamisteks, mis ei ole ette nähtud iseseisvate ehitusobjektidena, arvestatakse kontos 31 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".

Need kulutused kustutatakse iga kuu selle nende maksuse osa, mis saadakse kulutuste üldsumma jagamisel ajutiste ehituste jne. eeldatava kasutamisajaga (põhiobjekti ehitamise tähtaja piires), mahakandmisega kontosse 140 „Lisaväljaminekud ehitamisel".

3. Töölistele ja kogu ehituspersonaalile makstav põhi-töötasu arvestatakse kontos 100 „Põhi- ja lisa-töötasu", kust iga kuu maha kantakse: tööliste töötasu — otse selle jaotuse vastavaisse kontodesse (03 või 04), tehnilise ja administratiiv-valitsemispersonaali töötasu — kontosse 140 „Lisaväljaminekud ehitamisel".

4. Iga liiki tööliste lisa-töötasu peegeldub sessamas kontos 100, kust iga kuu täielikult maha kantakse „Lisaväljaminekuisse ehitamisel".

5. Juurdemaksud iga liiki tööliste töötasule, väljaminekud töökaitseks ja ohutuseks kantakse otse kontosse 140 „Lisaväljaminekud ehitamisel", kus näidatakse väljaminekute nomenklatuuri vastavate punktide järgi.

6. Administratiiv-majanduslikud väljaminekud ehitusel kantakse samuti otse kontosse 140, kus need eraldatakse omaette rühma.

7. Arveldused deebitoridega (peale avansside töövõtjaile) ja kreeditoridega (hankijad, töövõtjad, töölised ja teenistujad, Rahanduse Rahvakomissariaadi organid jne.) arvestatakse aktiva ja passiva vastavais kontodes osas „Arveldused".

8. Kõik lisaväljaminekud ehituse alal kirjutatakse iga kuu kontost 140 maha ja jaotatakse kontode 03 ja 04 (kapitaaltööde ja kapitaalremontide arvestusel) vahel proportsionaalselt otsestele kulutustele iga objekti järgi.

KONTO 03 „KULUTUSED KAPITAALTÖÖDEKS KUNI 100 TUH. RBL. JA SOETISTEKS".

See konto on hindamis-kalkulatsiooniline ja määratud kulutuste arvestuseks kapitaaltöödele, mis tehakse nii majanduslikus kui ka töövõtte korras, kui nende tööde eelarveline üldmaksus ei ületa 100 tuh. rubla, samuti soetiste arvestuseks põhivahendeina.

Kapitaaltööde hulka kuuluvad kõik kulutused põhivahendite ehituseks, montaažiks ja rakestuseks, kaasa arvatud monteeritava seadistuse maksus, samuti ka kulutused põhivahendite laiendamiseks, rekonstrueerimiseks, ümberseadistamiseks jms. (peale kulutuste kapitaalremondiks, mis arvestatakse eraldi — kontos 04).

Konto 03 (vastavalt kontod 030 või 031) deebetis arvestatakse kulutused, mis moodustuvad järgmistest elementidest:

1. Ehituse, montaaži ja muude kapitaaltööde alal:

a) kulutused projekteerimiseks ja tööde maa-ala määramiseks (ehitusel);
b) ehituse tööpersonaali põhi-töötasu;
c) materjalid ja masinate varuosad;
d) ülesseatud seadistuse maksus, kaasa arvatud väljaminekud selle kohaletoimetamisel;
e) muud otsesed väljaminekud: väljaminekud ehitusmehhanismide kasutamisel; sisemine transport ehitamisel; toendlike, abi- ja teenindavate käitiste teenendid;
f) lisaväljaminekud ehitusel — konto 140 kirjelduses toodud „Lisaväljaminekud ehitusel" nomenklatuuri järgi.

2. Soetiste alal — soetatud põhivahendite maksus, kaasa arvatud väljaminekud nende kohaletoimetamiseks.

Konto 03 kreeditist kantakse ekspluatatsiooni antud objektide järgi maha lõpetatud kapitaaltööde ja soetiste maksus või lõplikult katkestatud tööde maksus.

Konto 03 saldo deebet, mis peegeldab kulutusi lõpetamata (ekspluatatsiooni andmata) kapitaalmahutusteks, näidatakse põhitegevuse bilansis eri punktina.

Sõltuvalt kapitaalmahutuste planeerimise ja finantseerimise korrast jaguneb konto 03 kaheks kontoks, nimelt:

Konto 030 „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised". Siin arvestatakse plaanijärgsed (limiitsed) kapitaalmahutused, mis on ette nähtud riiklikus kapitaalmahutuste plaanis ja teostatakse vastavalt plaanidele ning tiitel-loendeile, mis olenevalt kapitaalmahutuste summadest kinnitatakse kas NSVL RKN, liiduvabariikide RKN või vastavate oblasti (krai) täitevkomiteede poolt.

Konto 031 „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised". Selles kontos arvestatakse kapitaalmahutused väljaspool plaani (väljaspool limiiti), s. o. need, mis ei sisaldu riiklikus kapitaalmahutuste plaanis, vaid teostatakse erisätete põhjal.

Väljaspool plaani võivad kapitaalmahutused toimuda valitsuse järgmiste määruste põhjal:

1) NSVL RKN määrus „Kulutustest ehituseks, mis teostatakse väljaspool kapitaaltööde plaani" — 19. septembrist 1935;
2) NSVL RKN määrus „Tööndusliku artellide ja invaliidide kooperatsiooni artellide väljaspool plaani kapitaalmahutustest üleplaaniliste kasumite arvel" — 15. aprillist 1937;
3) NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määrus 14. märtsist 1938 väljaspool limiiti kapitaalkulutustest kuni 40—50 tuh. rbl. kodutööndusliikeks ettevõtteiks katusekivide ja telliste tootmise alal ning Moskvas ja Leningradis mehhaniseeritud jalatsiparandus-töökodade asutamiseks ja seadistamiseks kuni 62 tuh. rbl. töökoja kohta;
4) NSVL RKN määrus „Töö parendamisest kohalikus tööndustes ja tööndusliikus kooperatsioonis" — 21. juunist 1939 nr. 913;
5) NSVL RKN ja ÜK(b)P Keskkomitee määrus „Korraldusvõtetest kohalikest tooraineist laiatarbekaupade ja toiduainete toodangu suurendamise kohta" — 7. jaanuarist 1941 nr. 54.

Peale selle kuuluvad väljaspool plaani kapitaalmahutuste hulka kapitaalkulutused, mis teostatakse valitsuse erimääruste põhjal, põhivahendite sissetulek artelli liikmeilt ühiskondamise korras, samuti kulutused esemete soetamiseks, mis varem kuulusid teiste organisatsioonide põhivahendite koosseisu.

Teise järgu kontode arendamiseks peetakse analüütilist arvestust eraldi iga kapitaaltööde objekti kohta, millel on eri eelarve või eelarvelis-finantsiline arveldus. Arvestust deebetis peetakse kulutuste liikide järgi, milleks kasutatakse mitme jaotusega kaarti.

Soetiste põhivahendeisse arvestamiseks avatakse üks üldine kaart.

Konto 03 „Kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised" (teise järjekorra vastavate kontode — 030 või 031 — järgi) korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

a) Materjalide andmine kapitaaltöödeks".

b) Seadistuse maksuse mahakandmine selle andmisel ülesseadmiseks (tööde algul).

060 — „Töövõtjad avanssidega kapitaaltöödeks ja -remondiks".

Töövõtjale antud avansi tasendus tema poolt teostatud kapitaaltööde vastuvõtmisel.

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

074 — „Muud materiaalväärtused".

Väikeste toendlike materjalide ja varuosade andmine kapitaaltöödeks.

090 — „Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad".

Tööloomadeks või tootvasse karja üle viidava noorkarja maksus.

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".

Kapitaaltöödel olevate tööliste põhi- ja lisa-töötasu igakuune mahakandmine.

110 — „Tootmine".

Teenendite maksus, milliseid ehitusele on osutanud eriti ehituse (mitte põhitegevuse) juurde kuuluvad toendlikud ja abitootmised.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

Ehituse lisaväljaminekute igakuune mahakandmine.

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

Kulutused põhivahendite omandamiseks ja kohaletoimetamiseks ning tasu kapitaaltööde eest, mis projekteerimis- ja hanke-ettevõtted on teostanud juhtumeil, kui neid operatsioone käibevahendite arvel seaduslikult finantseeritakse.

230 — „Hankijad ja töövõtjad".

Summad, mis on töövõtjaile makstud tehtud tööde eest arvete järgi ja hankijaile — omandatud põhivahendite eest.

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".

Aruandekohustuslike isikute kaudu tasu maksmine soetatud põhivahendite kohaletoimetamise eest.

400 — „Osamaksufond".

Artelli liikmete ühiskonnatud töövahendite maksus ses osas, mis arvatakse nende osamaksuks.

470 — „Kapitaaltööde ja soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu".

Kaubanduspanga kaudu arvete tasumine: hankijaile — omandatud põhivahendite eest, transpordi-organisatsioonidele — nende kohaletoimetamise eest ja töövõtjaile — teostatud kapitaaltööde eest (kui ei kasutata kontot 230).

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

Kapitaaltöödeks kasutatud oma toodang, samuti põhitegevuse toendlike tootmiste teenendid (tuvastatud väljalaskehindade järgi).

Kreeditis:

010 — „Põhivahendid".

a) Lõpetatud uue ehituse, laiendamise, rekonstrueerimise ja soetamisega saadud ja ekspluatatsiooni antud objektide maksus.

b) Renditud põhivahendite, mis pärast nende juures lõpetatud kapitaaltöid on antud ekspluatatsiooni, objektide maksus (välja arvatud kapitaalremont).

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Lõpetatud kapitaaltööde objektide, mis on antud ekspluatatsiooni eri bilanssides arvestatavaisse osakondadesse või ettevõtetesse, maksus.

390 — „Põhifond".

Kulutuste mahakandmine lõpetatud kapitaaltööde peale, mis ei tõsta põhivahendite maksust, samuti kulutuste mahakandmine projekteerimis- ja muude tööde peale teostamata ehituses (artelli liikmete üldkoosoleku ja kõrgemalseisva liidu otsuse põhjal).

KONTO 04 „KULUTUSED KAPITAALREMONDIKS".

Selles kontos arvestatakse kulutused oma hoonete, masinate, seadistuse ja muude põhivahendite kapitaalremondiks, mis tehakse väljaspool kapitaalremontide plaani amortiseerimisfondi arvel.

Vastavalt NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu seletusele 17. septembrist 1938 nr. ES-240 võivad tööndusliku kooperatsiooni süsteemi kuuluvad organisatsioonid teha kulutusi kapitaalremondiks neil oleva amortiseerimisfondi piires ja ei mingite teiste limiitidega neid kulutusi ei piirata.

Pärast oma põhivahendite kapitaalremondi lõpetamist ja nende andmist ekspluatatsiooni kantakse tehtud kulutuste summa kontost 04 amortiseerimisfondi vähendamiseks (konto 41 deebetisse).

Märkus. Ühel ajal sellega kantakse maha remonditud objekti järgi olev kulumuse-summa (vt. konto 44 „Põhivahendite kulumus" kirjeldust).

Ei tohi lubada kapitaalremondiks kulutada suuremat summat kui on amortiseerimisfond, sest viimane on ainus allikas selle kulutuse katteks; seda tuleb silmas pidada finantsplaanide ja kapitaalremontide eelarvete koostamisel.

Neil korril, kui kulutused lõpetatud kapitaalremondiks ei kattu amortiseerimisfondiga, kantakse vahe kontost 04 kontosse 31 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel" väljaminekutena, mis kuuluvad kustutamisele aruandeaastal, ja need kustutatakse selsamal aastal amortiseerimisfondi moodustamisel järgnevatest mahaarvutustest.

Märkus. Juhtumil, kui ülekulutused kapitaalremondiks ei kattu amortiseerimis-mahaarvutustega kuni eelarveaasta lõpuni, võidakse vahe artelli liikmete üldkoosoleku otsuse põhjal põhifondist maha kanda.

Kontos 04 arvestatakse ka kulutused renditud põhivahendite kapitaalremondiks. Pärast kapitaalremondi lõpetamist kantakse need kulutused kontost 04 kontosse 31 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel", misjärel kustutatakse iga kuu konto 31 kirjelduses näidatud korras.

Konto 04 deebeti korrespondeerimine on samane konto 03 korrespondeerimisega.

Analüütilised kontod kontole 04 avatakse eraldi iga remonteeritava objekti kohta.

KONTO 05 „SEADISTUS JA EHITUSMATERJALID".

Seda kontot peetakse süsteemi kõigis organisatsioonides juhtumeil, kui neil on materiaalseid varusid, mis on vajalikud kapitaaltöödeks või kapitaalremondiks ja mis arvestatakse põhitegevuse bilansis.

Siin arvestatakse igasugused ehitusmaterjalid, seadistus, mis nõuab ülesseadmist ja on laos, oodates üleandmist seadistamiseks, samuti ka väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad tööriistad ning inventar, mis on ehitusmajapidamises ekspluatatsioonis või laos varus.

Materjalide ja seadistuse arvestust peetakse nende varumise faktilise omamaksuse järgi, kaasa arvatud väljaminekud seoses lattutoimetamisega. Ehituses ekspluatatsioonis olevate väheväärtuslike tööriistade ja inventari kustutamine toimub kontode 08 ja 45 kirjeldustes näidatud korras.

Märkus 1. Ehitust teenindavate väikeste tööriistade ja inventari tähtsusetu hulga ja maksuse puhul lubatakse neid arvestada konto 08 koosseisus.

Märkus 2. Analüütilises arvestuses konto 45 juurde mahaarvutused ehituse tööriistade ja inventari kulumuse kustutuseks eraldatakse eri kaardile (kontosse).

Analüütiline arvestus korraldatakse materiaalväärtuste liikide ja seadistuse komplektide järgi, misjuures väheväärtuslikud tööriistad, mis on ekspluatatsioonis, arvestatakse lahus neist, mis on varus.

Konto 05 „Seadistus ja ehitusmaterjalid" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

020 — „Põhivahendite likvideerimine".

Põhivahendite likvideerimisel (hoonete lammutamisel, seadistuse demonteerimisel jne.) saadud ehitusmaterjalide maksus aktis tuvastatud hindega.

110 — „Tootmine".

Ehituse abitootmiste toodetud materjalide sissetulek.

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".

230 — „Hankijad ja töövõtjad".

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".

Seadistuse ja ehitusmaterjalide omandamine ja nende kohaletoimetamisega seoses olevate transpordi-väljaminekute tasumine.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".

Ehituse juures kasutatavate ajutiste mitte-tiitelehituste ja -seadiste koost lahtivõtmisel ja lammutamisel saadud ehitusmaterjalide sissetulek.

470 — „Kapitaaltööde ja soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu".

Seadise-esemete ja ehitusmaterjalide omandamine hankija arve tasumisel Kaubanduspanga kaudu (konto 230 mittekasutamisel).

510 — „Oma tootmise produktsiooni ja tehtud tööde realiseerimine".

Oma põhitegevuse toodangu andmine ehitusele ehitusmaterjalideks (ehituse finantseerimisel panga osavõtuta) — väljalaskehindadega.

Kreeditis:

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

a) Kapitaaltöödeks kasutatud materjalide mahakandmine.

b) Ülesseadmiseks antud seadistuse maksuse mahakandmine.

040 — „Kulutused kapitaalremondiks".

Oma või renditud põhivahendite kapitaalremondiks kasutatud materjalide mahakandmine.

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

074 — „Muud materiaalväärtused".

Ehitusmaterjalide ja varuosade, mis kapitaaltööde lõpetamisel järele jäänud, ja kõlbmatuks muutunud tööriistadest saadud materjalide ülekandmine käibevahendeisse põhitegevuses kasutamiseks.

110 — „Tootmine".

Ehitusmaterjalide andmine abitootmistele ehituslikeks vajadusteks.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

Seesama, kasutatud ehituse lisaväljaminekuina.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Süüdlaste arvele kantavate puudujääkide või rikutud materjalide maksus.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".

Ehitusmaterjalide andmine ehitusel ajutiste mitte-tiitelehituste ja -seadiste püstitamiseks.

450 — „Väheväärtuslike ja kiireltkuluvate tööriistade, inventari ja erirõivastise kulumus".

a) Kõlbmatuks muutunud esemete bilansilise maksuse ja neist järele jäänud materjalide realiseerimismaksuse vahe.

b) Aasta lõpus ja kapitaaltööde lõpetamisel kulumuse-summa mahakandmine inventari- ja hindeaktide põhjal.

515 — „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimine".

Kehtivat seadusandlust silmas pidamisega väljaspoole müüdud mittelikviidsete ja liigsete materjalide mahakandmine.

KONTO 06 „TÖÖVÕTJAD AVANSSIDEGA KAPITAALTÖÖDEKS JA REMONDIKS".

Selles kontos arvestatakse avansside arveldused, mis on antud töövõtjaile-ehitusorganisatsioonidele materjalide muretsemiseks ja kapitaaltööde hooajalisteks vajadusteks, samuti kapitaalremondiks vastavalt sõlmitud lepingutele.

Konto on aktiivne: ta deebetis peegelduvad antud avansside summad, kreeditis aga — tasendatud (ettevõtjate poolt kustutatud) avansid, mis on kaetud vahepealsete arvetega või lõpparveldusel ettevõtjatega nende poolt teostatud ja neilt vastu võetud tööde eest — korras, mis on ette nähtud lepingus.

Analüütilist arvestust peetakse ettevõtjate isiklikes kontodes.

Konto 06 „Töövõtjad avanssidega kapitaaltöödeks ja -remondiks" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

Töövõtjatele-ehitusorganisatsioonidele avansi korras antud materjalide maksus.

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

470 — „Kapitaaltööde ja soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu".

Töövõtjatele-ehitusorganisatsioonidele lepingute järgi antud avansside summad.

Kreeditis:

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

040 — „Kulutused kapitaalremondiks".

Lõpetatud või osaliselt teostatud (valmisoleku-astme järgi) ja vastu võetud tööde maksus summas, mis kattub antud avansiga, vastavalt lepingule.

230 — „Hankijad ja ettevõtjad".

Töövõtjate-ehitusorganisatsioonide arvete järgi tasendatud summad lõpetatud või osaliselt teostatud (valmisoleku-astme järgi) ja vastu võetud tööde eest.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".

Ajutiste mitte-tiitelehituste ja -seadiste alal lõpetatud ja vastu võetud tööde maksus — summas, mis kattub antud avansiga.

KONTO 06-A „ISESEISVASSE BILANSSI ERALDATUD KAPITAALMAHUTUSTE FINANTSEERIMINE".

Selles kontos arvestatakse arveldused kapitaalmahutuste bilansiga põhitegevuse vahendite alal, mis on antud kulutuste finantseerimiseks kapitaaltööde ja soetiste peale.

Märkus. Siin arvestatakse finantseerimisvahendid, mis on kapitaalmahutuste bilanssi üle antud vahenditult, mitte aga Kaubanduspanga kaudu finantseerimise korras, ja selles seisnebki käesoleva konto erinevus kontost 34 „Eripanused Kaubanduspangas" (oma kapitaalmahutuste finantseerimiseks).

Konto 06-a deebetis arvestatakse väljaantavad vahendid, misjuures krediteeritakse rahalisi, materiaalseid ja muid kontosid.

Kreeditis peegelduvad lõpetatud kapitaaltööde objektid ja soetised nende andmisel ekspluatatsiooni hindesummaga, mis on finantseeritud põhitegevuse vahendite arvel, analoogiliselt konto 34 korrespondeerimisele (panuste osas oma kapitaalmahutuste finantseerimiseks).

Konto 06-a saldo (deebet) näitab väljaspool bilanssi kapitaalmahutuste võlgnevust vahendite järgi, mis on põhitegevuse poolt antud kapitaalmahutuste finantseerimiseks, erinevalt kontost 38 „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused" (aktiva-passivalise), mis peegeldab sularahas tasumisele kuuluvaid arveldusi.

III OSA.

TOORAINED JA MATERJALID.

Kontode plaani III ossa on koondatud kontod, mis arvestavad kõiki tööesemete hulka kuuluvaid materiaalväärtusi, samuti neid väheväärtuslikke ja kiireltkuluvaid esemeid töövahendite hulgast, mis ei kuulu põhivahendeisse, vaid näidatakse käibevahendite hulgas.

Toorainete ja materjalide arvestust peetakse tööndusliku kooperatsiooni süsteemis reeglina tegeliku omamaksusega franko ladu (hoiukoht).

Märkus 1. Väljaminekuid lao ülalpidamiseks materjalide omamaksusse ei arvata: need väljaminekud arvestatakse artellides üldiste tootmisväljaminekute hulgas, liitudes aga — hulgi realiseerimise käibekulutustes.

Märkus 2. Materjalid, milledele on valitsuse poolt tuvastatud hulgikäibel rakendatavad jaemüügihinnad, arvestatakse tööndustikes liitudes ja oblastite tööndustikes varumis-turustuskeskustes nende hinnakirja-järgsete hindadega (Vsekopromsovjeti keskraamatupidamise ringkiri 26. apr. 1939 nr. 32).

Märkus 3. Taara, väheväärtuslikkude ja kiireltkuluvate esemete ning erirõivastise hinde kord jooksvaks arvestuseks omab mõningaid omapärasusi, mis on toodud kontode 074 ja 08 kirjeldustes.

Kontode plaanis ei ole ette nähtud kalkulatsioonikontot „Toorainete ja materjalide varumine" ja vastavalt sellele saavad operatsioonid materiaalväärtuste ostmise ja varumise alal jooksvas arvestuses järgmise peegelduse:

a) Lattutulevate toorainete ja materjalide ostmisel või varumisel kantakse nende tasutud maksus vahenditult vastavasse materjalikontosse.

b) Kohaletoimetamisega seoses olevad ja muud lisaväljaminekud materiaalväärtuste ostmisel kantakse samuti vahenditult vastavaisse materjalikontodesse.

Kui väljaminekud kuuluvad jaotamisele ostetud materjalide mitmesuguste liikide või sortide vahel ja seda jaotust ei saa teha ühtaegselt väljaminekute tasumisega, siis need väljamine-

kud kantakse esialgselt kontosse 075 „Väljaminekud toorainete varumise alal", kust hiljem vastavaisse materjalikontodesse üle kantakse.

c) Eri varumispunktide väljaminekud (administratiiv-majanduslikud ja operatsioonilised) põllumajanduslike toorainete, utiili jms. varumise alal arvestatakse kogu mahus kontos 075 „Väljaminekud toorainete varumise alal", kust iga kuu maha kantakse vastavaisse materjalikontodesse (varutud toorainete omamaksusse).

Neil korril, kui varutavaid tooraineid varumispunktides sorteeritakse ja läbi töötatakse, avatakse vastavate materjalikontode analüütilisel arendamisel esialgu kalkulatsioonikontod-kaardikesed „Toorainete varumine", milledele kantakse tooraine ostuhind ja kontost 075 üle kõik väljaminekud. Pärast sorteerimist ja läbitöötamist kantakse tooraine kalkuleeritud maksus kalkulatsioonikaartidelt sordilise arvestuse kaartidele.

M ä r k u s. Varumise kalkulatsiooni põhireeglid on toodud konto 075 kirjelduse järel.

Enne kui üle minna käesoleva osa kontode kirjeldamisele, toome kokkuvõtlikult kauba-materiaalväärtuste arvestamise reeglid, mis on samavõrra kehtivad nii materjalide kui ka kaupade suhtes.

Kauba-materiaalväärtuste arvestamise põhireeglid.

1. Kauba-materiaalväärtuste arvestus on raamatupidamise üks neid vastutuslikke osi, millele arvestustöölised peavad pühendama kõige tõsisemat tähelepanu. Suurim osa omastamisi ja kuritarvitusi kuulub kauba-materiaalväärtustega operatsioonide hulka; õigesti seatud ja õigeaegne arvestus ning kontroll on suutelised mitte üksnes õigeaegselt avastama, vaid ka ära hoidma võimalusi kuritarvitusteks. 7. augusti 1932 seadus ühiskondliku omandi säilitamisest kohustab arvestustöölisi valvama sotsialistliku omandi huve, ja see tähendab — korraldama arvestust nii, et see maksimaalselt kindlustaks võitlust omandi puutumatuse eest.

2. Kauba-materiaalväärtuste õige arvestus nõuab:

a) kaupade puutumatuse eest tingimusteta isiklikku vastutust nende poolt, kellele on pandud kaupade hoiu, vastuvõtmise ja väljaandmise kohustused;

b) kaupade lattu vastuvõtmise ja laost väljaandmise reeglipärast vormimist;

c) kaupade liikumise õigeaegset ja täpset arvestust hoiukohtades ja juhatuse raamatupidamises;

d) arvestuse andmete süstemaatilist kontrollimist ja võrdlemist kauba-materiaalväärtuste faktilise olemiga natuuras (inventuur).

3. Lattu või magasini vastu võetud kaubad lähevad isikute korraldusse, kelledele juhatuse määrusega on pandud vastutus kaupade vastuvõtmise, hoiu ja väljaandmise eest. Nende isikute (lao-, magasinijuhatajad, laohoidjad jne.) vahetamine ei ole lubatav ilma natuuras olevate kaubajääkide võrdlemiseta raamatupidamise andmetega ja üleandmise vormimiseta vastavate aktidega.

4. Kauba-materjalide lattutulek vormitakse kõigil juhtumeil dokumentidega, milledeks võivad olla vastuvõtu-kviitung, sissetuleku-väljamineku-saatekiri (sisemiste ümberpaigutuste puhul või eri akt).

Akti koostamine on kohustuslik järgmistel juhtumeil:

a) kui saadava kauba kogus ei vasta kogusele, mis on tähendatud saatedokumentides;
b) kõigil juhtumeil, kui on tarvilik kauba mihuslik vastuvõtmine kauba või pakkimise vastavuse tuvastamiseks standardidele või mihusele (kvaliteedile), mis on määratud lepinguis (tehnilistele tingimustele, mustritele);
c) mittekomplektse toodangu või mittekohaste kauba sortimentide saamise puhul;
d) markeerimata või ebaõigesti markeeritud, kui markeerimine on kohustuslik, kaupade saamise puhul;
e) taara vigastuste puhul ja kahtluse korral selles oleva kauba tervikuses ning heakvaliteedilisuses;
f) kauba saamisel hankijalt ilma saatedokumentideta.

Lattu saabunud kauba vastuvõtmine toimub reeglina kauba saabumispäeval.

5. Akti koostamisel sissetulnud kauba mitte-heakvaliteedilisuse või mittekomplektsuse kohta, et õigesti põhjendada nõudlusi hankija vastu, tuleb tähtaegade, sisu ja akti koostamisest osa võtnud isikute suhtes silmas pidada reegleid, mis on ette nähtud NSVL RKN juures asuva Riikliku Arbitraaži juhendis 2. jaanuarist 1935 („БФХЗ“ 1935. a. nr. 5).

Muudel akteerimiskorril toimub kauba vastuvõtmine komisjoni poolt, millesse kuuluvad juhatuse ja revisjonikomisjoni esindajad ning kus võimalik — ka hankija esindaja.

M ä r k u s. Ei ole lubatud aktide koostamine ainult laotööliste osavõtul.

6. Kauba vastuvõtmisel raudteejaamas või sadamas on saaja (agent, laotööline jms.) kohustatud kooskõlas transpordis kehtivate reeglitega kaupa järele vaatama ja vastavail juhtumeil (rikutud taara, kohtade arvu või kaalu mittevastavus veodokumentidele jms.) koostama kommertsakti. Kahjumid, mis saadakse kommertsakti mittekoostamise tõttu, tuleb kanda töötaja arvele, kes kauba raudteelt (veetranspordilt) vastu võttis.

7. Kauba-materjalide laost väljaandmine vormitakse igal juhtumil dokumentidega (saatekiri, nõudmine, faktuur, arve teisend jms.); teisiti see ei tohi toimuda.

Kauba laost väljaandmise aluseks on kirjalik korraldus juhatuse poolt korraldusi tegema volitatud isiku allkirjaga.

Kaupade laost väljaandmine oma ettevõtte vajadusteks (tootmismaterjalid jne.) toimub kirjalike nõudmiste põhjal ja vormitakse kirjaliku dokumendiga (saatekiri jms.) või saaja allkirjaga nõudmisel enesel.

8. Vastavalt NSVL RKN määrusele 13. jaanuarist 1935 nr. 73 peetakse laos kauba-materjalide sordilist arvestust ainult koguselises (naturaalses) väljenduses, raamatupidamises aga — koguselis-summalist arvestust samuti kauba sortide järgi. NSVL RKN juures asuva Tööndusliku Kooperatsiooni Valitsuse käskkirjaga nr. 122 10. veebruarist 1943 on turufondi-kaupade arvestus ladudes sisse seatud sortide, koguse, hinna ja summa järgi.

Sordikontod avatakse laos ja raamatupidamises täitsa ühesuguste nimetustega, tuvastatud nomenklatuuri järgi, mis on kinnitatud organisatsiooni juhatuse poolt (vt. p. 9).

M ä r k u s. Säärased materjalid, millede arvestus iga eri sordi järgi on majanduslikult ebaotstarbekohane, arvestatakse erandina grupikontodes tingimusega, et ühte gruppi koondataks täiesti samasugused materjalid, mis mõõdetakse ühtlike mõõtühikutega ja vaid tähtsusetult erinevad maksuses.

9. Materjalide (suure sortimendi puhul ka poolvabrikaatide ja valmis toodete) nomenklatuur kujutab enesest kindla süsteemi järgi koostatud püsivat loendit antud organisatsioonis kasutatavaile materjalidele, milles on tähendatud materjalide nimetused, sordid, mõõtühikud ja igale materjali liigile või sordile omistatud nomenklatuurinumber.

Nomenklatuurinumbrid on kogu sisemise materjalilise dokumentatsiooni kohustuslikud rekvisiidid ja nad omavad suurt tähtsust võitluses ümbersortimisega ja vigadega arvestuses, eriti materjalide suure sortimendi puhul.

Nomenklatuuri kinnitab juhatus; numbreid, mis on antud üksikuile nimetustele, aruandeaasta kestusel ei saa muuta.

10. Iga lao kaubad arvestatakse eraldi. Igale kaubanimetusele (igale nomenklatuurinumbrile) avatakse eraldi konto raamatus või kaardil.

11. Lao arvestust juhib tööndusliku kooperatsiooni pea(vanem) raamatupidaja, kes kannab üldistel alustel vastutust arvestuse korralduse ja seisukorra eest.

12. Lao koguselist arvestust võrreldakse iga kuu raamatupidamise arvestusega, milleks laod esitavad raamatupidamisele aruanded kauba jääkide kohta lao arvestuse iga konto järgi. Lahkuminekute ilmnemisel selgitatakse viivitamata nende põhjused ja parandatakse tehtud vead.

M ä r k u s. On lubatud lao kontode järgsete ja raamatupidamise kirjendite (jääkide) vahenditu võrdlemine lihtsustatud korras, kuid võrdluse tulemused peab kohustuslikult vormitama vastava aktiga.

13. Määratud tähtaegadel, ent igal juhtumil mitte vähem kui kord kvartaalis tehakse ladudes kauba-materiaalväärtuste inventuuri (jääkide faktilist ülelugemist) ja jaemüügi-kauplustes ning ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis mitte vähem kui kord kuus.

M ä r k u s. Sõltumata perioodilisest inventuurist võib tööndusliku kooperatsiooni juhatus revisjonikomisjoni nõudmisel või muudel põhjustel määrata osalise või täieliku inventuuri igal ajal. Eriti on inventuur kohustuslik:

a) laojuhatajate, laohoidjate ja teiste kauba puutumatuse eest vastutavate isikute igasuguse vahetuse puhul;
b) kaubahoidlaisse sissemurdmise tunnuste avastamise, kauba vastutavate hoidjate kuritarvituste, looduslike õnnetuste läbi tekitatud kahjustuste jms. puhul.

14. Kaubad, mis jääkide ülelugemise päeval olid olemas, kantakse eri loetelusse kauba nimetuse, koguse, sordi, hinna, maksuse ja muude vajalike andmete äratähendamisega. Loetelule kirjutavad alla lao juhataja (laohoidja), raamatupidamise esindaja ja juhatuse poolt määratud volinik, vastavail korril aga ka revisjonikomisjoni liige. Loetelus peavad olema lahtrid koguseliste ja summaliste vahede (faktiliste ja raamatuliste jääkide vahel) märkimiseks; võrdlemis-aruanded võidakse koostada eraldi, lisaks inventuuri-aruandeile.

15. Kõigi üle- ja puudujääkide puhul peavad vastutavad kaubahoidjad esitama seletused faktiliste ja raamatuliste jääkide lahkuminekute põhjuste kohta. Need seletused vaatab juhatus läbi ja vastavalt tema otsusele kantakse üle- või puudujäägid vastavaisse kontodesse.

M ä r k u s. Kauba-materiaalväärtuste puudujäägid üle loomulikuks kahanemiseks tuvastatud seaduslike normide kantakse kaupade vastutava hoidja arvele.

16. On keelatud ühtede kaupade puudujääkide mehaaniline katmine ülejääkidega teistest; viimased, olenemata puudujääkidest, peab iseseisvalt kantama sissetulekuks.

Erandid on lubatud neil juhtumeil, kui tehakse kindlaks, et puuduja ülejäägid tekkisid teatava kauba ühest sordist teise üleminekuga (ümbersortimine). Neil juhtumeil „puudujäägid" kaetakse „ülejääkidega" (kantakse ühest kontost teise) ja seejuures kujunenud summalised vahed reguleeritakse vastavate kontodega või kantakse juhatuse otsuse järgi süüdlaste arvele, kui majapidamisele on kahju tekitatud.

17. Kõik tõendavad dokumendid kaupade lattu vastuvõtmise ja laost väljaandmise kohta aasta jooksul peavad hoiduma kronoloogilises

järjekorras laojuhataja isikliku vastutuse all nende hoidmiseks eraldi määratud paigas. Väljaläinud ja arhiivi antud dokumentide kohta peavad laos olema vastavad allkirjad.

KONTO 07 „MATERJALID, KÜTTEAINED JA TAARA".

Nagu näitab selle konto nimetus, on ta määratud tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonidele kuuluvate materiaalsete varude põhiliikide arvestamiseks.

Tööesemete koosseisust käesolevas kontos ei arvestata vaid varusid, mis on määratud kasutamiseks põllumajanduslikes tootmistes, loomi nuumal ja noorloomi.

Konto 070 „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ning kütteained (laos)".

Seda kontot peetakse artellides, liitudes ja tööndusliku varumisturustuskeskustes.

Artellides arvestatakse selles kontos toorained, põhi- ning toendlikud materjalid ja kütteained, mis on määratud oma tööndusliku tootmiste (põhi-, kõrval-, toendlike ja abi-) ning tööndusliku tegevuse vajadusteks, samuti ka igasugused majandusmaterjalid, välja arvatud vaid taara ja masinate varuosad, mis arvestatakse eraldi kontos 074.

Eriti arvestatakse selles artelli kontos toorained, materjalid ja kütteained, mis tulevad lattu järgmistest allikatest:

a) soetatud plaanilise varumise korras (fondeeritavad toorained), samuti ka lepingute ja ühekordsete tehingute põhjal, seehulgas võõra tootmise poolvabrikaadid;
b) sisse tulnud oma põllumajanduslike ja muude massiliste varumiste ning sisseostude korras — oma tööndusliku tootmiste vajadusteks;
c) oma põllumajanduslik toodang, mis on määratud oma ettevõttes ümbertöötamiseks (mitte varuks põllumajapidamisele);
d) oma tööndusliku tootmiste (abitootmiste ja põhitootmise) produktsioon, mis on määratud edasiseks töötlemiseks oma ettevõttes, sel juhtumil, kui see moodustab teatava tootmisliigi lõpliku produktsiooni (vt. seletust konto 12 „Oma tootmise poolvabrikaadid" juurde);
e) oma tootmise kasulikud jäätmed, kõlbmatuks muutunud tööriistadest ja muudest esemetest jäänud murd, sõltumata sellest, kas need jäätmed on määratud materjalidena kasutamiseks oma tootmises või realiseerimiseks väljaspoole.

Toorained ja materjalid, mis on töötlemiseks vastu võetud organisatsioonelt-tellijailt ja individuaaltellijailt (tellija te toorained), arvestatakse väljaspool bilanssi. Neil juhtumeil aga, kui tootmise iseärasuse

ja hoiutingimuste tõttu organisatsioonide-tellijate tooraineid ei saa hoida ladudes isoleeritult artelli oma samaliigilistest toorainetest ja need muutuvad eraldamatuiks, peetakse tellijate toorainete arvestust tingimisi selle konto bilansis koos sama liiki oma toorainetega (vt. seletust väljaspool bilanssi konto 37 „Töötlemiseks vastuvõetud materjalid" juurde).

Kontode plaan ei näe ette põhi- ja toendlike materjalide eraldi arvestust. Säärane jaotus võiks praktikas kohata takistusi, eriti mitme tööndusharuga artellides, kus üks ja seesama materjal võib olla ühele tootmisele põhi-, teisele aga toendlikuks materjaliks. Vajaduse puhul tehakse materjalide jaotus põhi- ja toendlikeks materjalideks analüütilises arvestuses. Seejuures tuleb juhinduda ühtede ja teiste materjalide järgmistest määramitest.

Põhimaterjalide hulka arvatakse kõik materiaalväärtused, mis pärast ümbertöötamist kuuluvad valmistatava toote kaalulisse või keemilisse koosseisu.

Toendlike materjalide hulka kuuluvad kõik materjalid, millede ülesanne seisneb tootmisprotsessi normaalsele käigule kaasa aitamises või mõju avaldamises põhimaterjalile selle omaduste, mihuse või välise kuju muutmiseks. Toendlikud materjalid kulutatakse ära samuti kui toorained ja põhimaterjalid vahenditult tootmise protsessis, kuid need ei kuulu toote kaalulisse ega keemilisse koosseisu. Niiviisi toendlikud materjalid erinevad põhimaterjalidest sellega, et nad kaovad töötlemise protsessis jäägitult, kuna põhimaterjal muutub tooteks*).

Kontos 070 arvestavad artellid iga liiki kütteained (vedel- ja mineraalkütteained, puud, turvas jne.), mis on määratud kasutamiseks põletusainena:

a) tootmise tehnoloogilisteks otstarveteks (tehnoloogiline küte), nagu keetmine, soojendamine, kuivatamine jms.;
b) jõuenergia, s. o. auru või elektrienergia kui oma tootmise toendliku produktsiooni tootmiseks;
c) ruumide kütteks ja valgustuseks, masinate puhastuseks ja muudeks majanduslikeks vajadusteks (mittetootlik küte).

Liitudes ja tööndusliikes varumis-turustuskeskustes arvestatakse kontos 070 varumiskaubad, s. o. toorained ja iga liiki materjalid, seehulgas ka kütteained, mis on määratud madalamalseisvate lülide varustamiseks.

Märkus. Varumiskaupade arvestus toimub toorainete ja materjalide osas toorainete varudest ainsa näitaja saamiseks süsteemi koondbilansis. Seda tingimlikkust tuleb silmas pidada liitude ja oblastite varumis-turustuskeskuste bilansside läbivaata-

*) В. И. Стоцкий. Калькуляция, учет и планирование себестоимости в системе промкооперации, КОИЗ, 1934 г.

misel ja analüüsimisel ning jääk konto 070 järgi kanda käibevahendite kui kaubalise liigi hulka.

Operatsioonide vormimine materjalide ja kütteainete liikumise alal, samuti ka nende analüütilise arvestuse kord on toodud „Põhireegleis kauba-materiaalväärtuste arvestamiseks" (vt. lk. 29).

Lattu sisse tulevad materjalid ja kütteained kantakse sissetulekuks ja hinnatakse kontos 070 järgmises korras:

a) väljastpoolt tulnud materjalid kantakse sissetulekuks otsekohe pärast nende lattu vastuvõtmist, misjuures konto 070 deebetisse kantakse materjalide maksus hankija arve järgi ja kõik soetamisega ja materjalide lattu toimetamisega seoses olevad väljaminekud;

b) töönduslike liitude ja töönduslike varumis-turustuskeskuste ladudesse varustamiseks tulevad kauba-materjalid, milledele valitsuse poolt on tuvastatud hulgikäibel rakendatavad (hinnaalandustega) jaemüügihinnad, kantakse kontosse 070 sissetulekuks jaemüügihindadega, peegeldades vahet jaemüügihinna ja hankija arve-faktuuri summa vahel konto 46 „Juurdearvutus kaupadele jaemüügihindadeni" kreeditis. Väljaminekud nende kaupade jaamast lattu toimetamiseks kantakse kontosse 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused" (vt. „Kontode korrespondeerimise skeemi" lk. 40);

c) materjalid, mis tulevad oma varumisest või tootmistest viimaste produktsioonina, kantakse koguseliselt sissetulekuks nende lattutuleku-päeval ja hinnatakse sessamas kuus aruandelise kalkulatsiooni hindadega;

d) oma põllumajanduslike tootmiste produktsioon, samuti ka kasulikud jäätmed, mis tulevad lattu, hinnatakse ja kantakse sissetulekuks nende lattutuleku-päeval, põllumajanduslikud tooted — plaanihindadega, jäätmed — võimaliku realiseerimise või oma majapidamises kasutamise hindadega.

Laost tootmisse antavad toorained, materjalid ja kütteained kantakse väljaminekuks kuu jooksul vaid koguseliselt (lao arvestuses) väljaminekute algdokumentide järgi. Raamatupidamisse tulevad laodokumendid kantakse erilistesse materjalide väljaminekute loeteludesse tsehhide-saajate, toodetavate esemete, tellimuste jms. kohaselt (vastavalt tootmise arvestuse nõudeile). Loetelusid peetakse väljaantud materjalide ja koguse järgi; kuu lõpus võetakse need kokku ja pärast kokkuvõtete võrdlemist tsehhidest saadud vastasandmetega materjalid hinnatakse ära faktiliste keskmiste hindadega kuu lõpus ning kantakse raamatupidamises väljaminekuteks materjalilise arvestuse kontodesse.

Keskmised hinnad määratakse kuu alguses oleva jäägi ja aruandekuus sisse tulnud materjalide põhjal, näit.:

Aruandekuu alguses oli laos purjeriiet 500 m à 6 rbl., kokku 3000 rbl. väärtuses. Aruandekuus tuli juurde 1000 m à 5 rbl. 70 kop., kokku 5700 rbl. väärtuses. Keskmine hind on 8700 rbl. : 1500 = 5 rbl. 80 kop.

Krediteerides kontot 070 laost välja antud materjalide eest, debiteeritakse kas vastavaid tootmise kontosid, kui materjale kasutatakse töötlemiseks või toodangu pakkimiseks, kütteaineid aga tehnoloogilisteks otstarveteks või energia tootmiseks, või tsehhide, üldtoodanguliste väljaminekute jms. kontosid, kui materjalid ja kütteained on kulutatud masinate, tööpinkide, tootmis- ja muude ruumide ülalpidamiseks.

Materiaalväärtuste väljaandmine varustamise korras realiseerimiseks (liitudes ja tööndustikes varustus-turustuskeskustes) toimub samuti keskmiste hindadega.

Märkus. Liigsete ja kasutamata seadistuse ja materjalide müük, vahetus või andmine väljaspoole on keelatud NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 10. veebruarist 1941. Sellise seadistuse ja materjalide kasutamise kord on tuvastatud NSVL RKN määrustega 21. märtsist 1941 nr. 628 ja 16. detsembrist 1942 nr. 946.

Toorainete ja materjalide jäätmed näidatakse bilansis faktilise omamaksusega (keskmiste hindadega) ja nende ümberhinne on keelatud, välja arvatud materjalide rikkiminek hoiul, mis tuvastatakse eri aktiga.

Konto 070 „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained“ korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

020 — „Põhivahendite likvideerimine“.

Põhivahendite likvideerimisest saadud materjalide ja kütteainete maksus (nende võimaliku kasutamise hinna järgi).

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid“.

Pärast kapitaaltööde lõpetamist järele jäänud ehitusmaterjalide ülekandmine käibevahendeiks nende kasutamiseks põhitegevuses.

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained“.

a) Materjalide ühest laost teise üleviimine.

b) Massilise varumise korras sissetulnud toorainete ja materjalide sissetulekuks kandmine (kui varu tuleb arvestada eraldi kaardil).

071 — „Töötluses olevad materjalid“.

Võõrais ettevõtteis töödeldud toorainete lattu tagasitulek.

072 — „Teel olevad materjalid“.

Teel olevate toorainete ja materjalide lattu sissetulek (vt. seletust konto 072 juurde).

074 — „Muud materiaalväärtused".

Kõlbmatuks muutunud taarast järele jäänud kasulike materjalide maksus.

075 — „Väljaminekud toorainete varumise alal".

a) Varumispunktide väljaminekute igakuune mahakandmine (massilise varumise alal).

b) Ostetud toormaterjalide veokulude mahakandmine pärast nende jaotamist (võimatuse puhul jaotada neid tasumise momendil).

081 — „Väheväärtuslikud, kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja ekspluateerimisel olev erirõivastis".

Lattutulnud murdude ja muude kasulike materjalide, mis järele jäänud kõlbmatuks muutunud tööriistadest ja muudest ekspluatatsioonis olevaist väheväärtuslikest esemeist, maksus.

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".

Kõrvalistele ja mitte-laotöölistele ostetud materjalide peale- ja mahalaadimis- ning paigutustööde eest arvestatud töötasu mahakandmine.

110 — „Tootmine".

a) Liigselt väljaantud materjalide tootmisest lattu tagasiandmine.

b) Põhi- või abitootmises valmistatud materjalide lattutulek.

c) Tootmise kasulike jäätmete lattutulek.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

a) Oma majapidamise saaduste sissetulek toorainetena põhitootmisele (tööndusliku).

b) Väljaminekute mahakandmine, mis on seoses toorainete ja materjalide lattu toimetamisega oma abitranspordiga.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised toomisväljaminekud".

Inventuuriga avastatud toorainete ja materjalide ülejääkide mahakandmine (kantakse maha kaotuste katteks puudujäägist).

150 — „Praak tootmises".

Lattutulnud toodete, poolvabrikaatide ja detailide parandamatu praak, mida võib kasutada materjalina (võimaliku kasutamise hinna järgi).

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, eriarved ja muud rahalised vahendid".

220 — „Ostjad ja tellijad" (vastastikusel arveldusel).

230 — „Hankijad ja ettevõtjad".

240 — „Deebitorid ja kreeditorid avansside järgi".

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".

Arvete tasumine ostetud materjalide eest ja väljaminekud seoses nende lattu toimetamisega.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

a) Tellijalt saadud tooraine bilanssi sissetulekuks kandmine, kui ei ole võimalik seda leida ladudes ega tootmise protsessis eraldatuna oma samasugusest toorainest.

b) Sotsiaalkindlustusmaks töötasult materjalide peale- ja mahalaadimise eest.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Eraldi bilanssides arvestatavad oma ettevõtteist, osakondadest jne. sissetulnud toorainete ja materjalide maksus (või vastupidi — oma juhatuselt).

Kreeditis:

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

040 — „Kulutused kapitaalremondiks".

Materjalide väljaminek kapitaaltöödeks ja kapitaalremondiks.

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained". (Vt. konto 070 korrespondeerimist deebetis.)

071 — „Töötluses olevad materjalid".

Väljaspoole töötlemiseks antud materjalide maksus.

075 — „Väljaminekud toorainete varumise alal".

Varumispunktide teenindamiseks kulutatud materjalide ja kütteainete maksus.

110 — „Tootmine".

Tootmisse antud toorainete ja materjalide ning tehnoloogiliseks otstarbeks ja energia tootmiseks tarvitatud kütteainete maksus.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

Elamufondi ja abimajandite ekspluateerimiseks ning oma ja muude mittetööndusliku majapidamiste tööliste olustikuliseks teenindamiseks kulutatud materjalide ja kütteainete maksus.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

a) Tööndusliku ja põllumajanduslike tootmiste ja ehituse lisaväljaminekutena kulutatud materjalide ja kütteainete maksus.

b) Ladude inventuuri puhul loomuliku kao normide piires artellides leitud toorainete, materjalide ja kütteainete puudujäägi maksus.

150 — „Praak tootmises".

Tootmise praagi parandamiseks kasutatud materjalide maksus.

180 — „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".
Ostjaile tööndusliikes liitudes lähetatud varumiskaupade (toorainete ja materjalide) maksus.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".
Süüdlaste arvele kantava toorainete, materjalide ja kütteainete puudujäägi maksus.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".
Tellijale esialgsel kujul tagastatud tooraine maksus.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".
Ehitusel ajutiste mitte-tiitelehituste ja -seadiste püstitamiseks kulutatud materjalide maksus.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".
Eraldi bilanssides arvestatavaile ettevõtteile, osakondadele jne. antud materjalide ja kütteainete maksus.

420 — „Artelli liikmete olustiku parendamise fond".

421 — „Kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuurilised ja teaduslik-uurimise ettevõtted".

422 — „Muud fondid".
Erifondide vahenditest finantseeritavateks ettevõteteks kulutatud materjalide ja kütteainete maksus.

511 — „Käibemaksuga panistatava oma tootmise produktsiooni andmine teistele oma tootmistele".
Omatoodetud materjalide tootmisse andmine juhtumil, kui tootmise sisemine tarbimine panistatakse käibemaksuga.

514 — „Mitmesuguste kaupade realiseerimine".
Varumiskaupade realiseerimine tööndusliikes liitudes arve otsekohesel tasumisel ostja (artelli) poolt, samuti ka plaanijärgsete maksmiste või vastuarvelduste korras.

515 — „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalväärtuste realiseerimine".
Jäätmete ja liigsete materjalide mahakandmine, mis kehtivat seadusandlust silmas pidades on realiseeritud väljaspoole (otsekohesel arveldusel).

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".
a) Liitudes ladude ülalpidamiseks kulutatud materjalide ja kütteainete maksus.
b) Liitudes inventuuri puhul avastatud materjalide puudujäägi (loomuliku kao normi piires) maksus.
c) Kaupade laadimiseks tarvitatud materjalide maksus, mis kantakse hankija arvele.

517 — „Jaemüügi käibekulutused".

Jaemüügi-ettevõtete ülalpidamiseks kulutatud materjalide ja kütteainete maksus.

520 — „Liidu lülide administratiiv-valitsemisväljaminekud".

Seesama — liitudes ja tööndusliikes varumis-turustuskeskustes kontorite ja aparaadi ülalpidamiseks.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Looduslike õnnetuste (tulikahju, uputus jms.) läbi hävitatud või rikutud, seisvate ettevõtete ülalpidamiseks ja tulemusteta katseteks kulutatud toorainete, materjalide ja kütteainete maksus.

Kontode korrespondeerimise skeem tööndusliikes liitudes ja tööndusliikes varumis-turustuskeskustes operatsioonide arvestusel materjalide ostmisel, hoidmisel ja realiseerimisel jaemüügihindadega.*)

Järje-nr.	Operatsiooni sisu	Korrespondeerivate kontode nr. deebet	kreedit
1.	Materjalide ost (lattutulek):		
	a) jaemüügihinnaga	070	—
	b) hankija arve summa	—	200 või 230
	c) jaemüügihinna ja hankija arve summa vahe	—	460
2.	Väljaminekud materjalide sihtjaamast ostja lattu toimetamisel	516	190, 200 jt.
3.	Kaupade alt vabanenud taara maksus . .	074	519
4.	Artellidele varumise korras saadetud materjalid:		
	a) jaemüügihind, hinnavähend maha arvutatud	180	—
	b) hinnavähendi summa	460	—
	c) materjalide jaemüügimaksus	—	070
5.	Tarvitatud taara omamaksus ja väljaminekud laadimisel ning materjalide siirdumisel sihtjaama	516	074, 190, 200 jt.
6.	Maksu sissetulek arve järgi (materjalide maksus jaehindade järgi miinus tuvastatud hinnavähend pluss komisjon) .	200	514

*) Vastavalt Vsekopromsovjeti ringkirjale 26. aprillist 1939 nr. 32.

7. Ostjate poolt tasutud ja lähetatud materjalide mahakandmine (jaemüügimaksus, hinnavähend maha arvutatud) . .	514	180
8. Materjalide mahakandmine, mis on müüdud varumise korras, otsekohesel arveldusel (möödudes kontost 180):		
a) jaemüügimaksus, hinnavähend maha arvutatud	514	—
b) hinnavähendi summa	460	—
c) materjalide jaemüügimaksus	—	070

Märkus. Tööndusliikes liitudes ja oblastite tööndusliikes varumis-turustuskeskustes kuu- ja kvartaalibilansside koostamisel jaehindadega arvestatavate materjalide realiseerimata hinnalisandi jääk välistatakse materjalide jäägi summast (raamatupidamise läbikannetega vormimata). Seetõttu näidatakse bilanssides kõik toorainete ja materjalide varud omamaksusega.

Konto 071 „Töötluses olevad materjalid".

Seda kontot peetakse süsteemi operatiivlülides ja see on määratud tehingute arvestamiseks, mis on seoses lülidele kuuluvate toorainete ja materjalide väljaspool töötlemisega.

Vajadus sääraste operatsioonide järele tekib artellides peamiselt neil juhtumeil, kui artellil varus olev tooraine vajab esialgset ümbertöötamist, et anda talle omadusi, mis vastavad artelli tehnilistele ja muudele tootmistingimustele, kui seejuures säärast ümbertöötamist artell ei saa teostada oma tsehhides.

Tööndusliikes liitudes on see konto määratud operatsioonide arvestamiseks põhimiselt nende toorainete ja materjalide alal, mis liidud annavad oma artellidele tellija omast materjalist valmistamise korras.

Vastavalt nimetatud operatsioonide arvestamise korrale tööndusliike kooperatsioonide süsteemis ei ole konto 071 „Töötlemisel olevad materjalid" mitte lihtsalt inventariline (materjalne), vaid kalkulatsiooniline konto, mille varal määratakse väljaspool töödeldud tooraine omamaksus.

Konto 071 deebetis peegelduvad:

a) töötlemiseks antud toorainete ja materjalide omamaksus;
b) transpordi-väljaminekud materjalide ja valmistatud produktsiooni veol ja kohaletoimetamisel;
c) väljaminekud töötlemise eest ettevõtjaga sõlmitud kokkuleppe järgi.

Kontot 071 krediteeritakse:

a) ettevõtjalt saadud produktsiooni kalkulatsioonilise omamaksusega;

b) kulutamata materjalide tagastatud jäägi omamaksusega;
c) ettevõtjalt saadud jäätmete realiseerimismaksusega.

Kõik arveldused ettevõtjaga tehakse temaga sõlmitud lepingu alusel, milles ette nähakse toorainete kulunormid, arvelduste kord, jäätmete kasutamine jms.

Analüütilist arvestust peetakse iga ettevõtjaga eraldi ja materjalide liikide järgi.

Oma tootmise poolvabrikaadid, mis antakse väljaspool viimistlemiseks, arvestatakse sessamas korras kui töötlemisel olevad toorained ja materjalid, ent mitte kontos 071, vaid kontos 121 „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel".

Konto 071 „Töötluses olevad materjalid" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained". Materjalide töötluseks andmine.

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".
Töötasu mitte-laotöölistele peale- ja mahalaadimistööde eest transportimisel.

130 — „Mittetööndusliku majandid".
Oma transpordiga sooritatud vedude maksus.

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

230 — „Hankijad ja ettevõtjad".

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".
Transpordikulud ja tasu ettevõtjale töötlemise eest kokkuleppe järgi.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".
Sotsiaalkindlustussummade juurdemaks tööliste töötasule materjalide peale- ja mahalaadimistöödel.

Kreeditis:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

074 — „Muud materiaalväärtused".
a) Ettevõtja poolt töödeldud materjalide lattutulek kalkulatsiooniga tuvastatud uue hindega.
b) Ettevõtja poolt kulutamata jäänud materjalide nende esialgsel kujul lattu tagasitulek, samuti kasulikud jäätmed (konto 070).

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".
Liidus valmis toodete lattutulek, mis on määratud müümiseks ja ettevõtja (artelli) poolt toodetud liidult saadud tooraineist.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Nõudluste summad ettevõtja vastu materjalide puudujäägi eest võrreldes lepingus ettenähtud kulunormidega (puuduvate materjalide omamaksuse piires).

Märkus. Juhtumil, kui lepingus on ette nähtud puudujäägi kõrgendatud hinne, kantakse vahe üle omamaksuse konto 519 „Omamaksuse realiseerimisest välistatavad sissetulekud" (viivised ja trahvid) kreeditisse.

Konto 072 „Teel olevad materjalid".

Selles kontos arvestatakse kõik need kontodesse 070 või 074 kantavad materiaalväärtused, mis on organisatsioonide poolt tasutud, kuid lattu ei ole veel jõudnud.

Märkus. Teel olevaid materiaalväärtusi, mis pärast saabumist kuuluvad bilansikontodesse 05, 08 või 09 kandmisele, kontos 072 ei arvestata, vaid need peegelduvad mainitud kontode koosseisus analüütilise arvestuse üksikuil kaartidel.

Teel olevate materjalide arvestust peetakse tasutud arvete-faktuuride summa järgi, välja arvatud juhtumid, kui tasutud arve sisu tingib tarviduse otsekohe reklamatsiooni esitamiseks. Neil korril nõudluste summa kantakse vahenditult kontosse 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Sedamööda kuidas materjalid lattu jõuavad, kantakse nende maksus üle kuuluvuse järgi kas kontosse 070 või 074.

Analüütilises arvestuses peetakse kaht kontot:

a) toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained;
b) muud materiaalväärtused, — hankijate nimetuste ja tasutud arvete-faktuurite numbrite äratähendamisega.

Konto 072 „Teel olevad materjalid" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".

Arvete tasumine hankijaile ostetud materjalide eest, mis ei ole veel lattu jõudnud.

230 — „Hankijad ja töövõtjad".

Summad, mis kuuluvad hankijaile möödalastud tähtajaga maksete järgi (Riigipanga kartoteek nr. 2) materjalide eest, mis on soetatud maksenõude aktseptimise korras ja aktsepti tähtajaks ei ole kohale jõudnud.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".
Materjalide maksus, mis juhatus on lähetanud osakonnale (või vastupidi) ja kuu lõpuks ei ole jõudnud sihtkohta.

Kreeditis:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".
074 — „Muud materiaalväärtused".
Materjalide lattutulek.
303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".
Materjalide lattutulekul kindlaks tehtud nõudluste summad hankijate vastu.

Konto 073 „Kasvav puit".

Selles kontos metsavarumise artellid arvestavad iga liiki kasvavat puitu, mis on määratud ülestöötamiseks, ükskõik kas see on ostetud terve langina, valikraie korras või lõppeks on ostetud varumistööde jäätmeid või puu osi puu kasvamise ajal kasutamiseks (toht, okaspuude käpad).

Siin arvestatakse puit vaid oma lankidelt, millede all mõistetakse mitte üksnes metsatööndusliku kooperatsioonile kuuluvaid lanke, vaid ka kõiki puidu kasutamise viise järgmistel juhtumeil:

a) kui artell ise võtab metsapileti, s. o. maksab varem kindlaksmääratud puidu koguse eest kännuraha, ükskõik kuidas see arvutatakse (puidu tagavara järgi langil, puude arvu järgi, kaalu järgi, produktsiooni väljatuleku järgi pärast esmast ülestöötamist jms.) ja
b) kui artell iseseisvalt korraldab ülestöötamisel saadud produktsiooni realiseerimist, s. o. müüb selle ära kui kauba või annab keemiliseks või mehaaniliseks töötlemiseks.

Artelli poolt ülestöötatavad võõrad langid kontost 073 läbi ei käi ja need arvestatakse väljaspool bilanssi.

Võõraste all mõistetakse neid lanke, määraseid artell töövõttelepingu alusel metsamajandile üles töötab; sel juhtumil artell kännuraha ei maksa, ta töötab vaid üles tööandja puitu tema näpunäidete järgi ja annab toodetud metsaproduktsiooni temale üle, saades ülestöötamise eest lepingus ettenähtud tasu, näiteks osa sellestsamast puidust.

Langid, mis kuuluvad metsakooperatiivile pikaajaliselt, arvestatakse nagu iga maa-väärtus koguseliselt väljaspool bilanssi; kontost 073 kantakse läbi vaid see osa neist, mis jooksval aastal tuleb raiumisele.

Kasvav puit arvestatakse faktilise omamaksusega, mis koosneb puidu maksusest metsapileti järgi ja kõigist lisaväljaminekuist seoses ta soetamisega — lankide uurimine, ülevaatus, vastuvõtmine ja takseerimine, lankide valve kuni nende raiumiseks andmiseni ja muud juhuslikud väljaminekud seoses ostmisega.

Kasvava puidu soetamisel debiteeritakse kontot 073 kontodega 200 „Arvelduskonto Riigipangas", 230 „Hankijad ja töövõtjad", 281 „Arveldused Rahanduse Rahvakomissariaadi organitega" ja teiste rahaliste või arvelduskontodega, samuti ka kontoga 075 „Väljaminekud toorainete varumise alal" — kui on vaja kulusid jaotada.

Sedamööda kuidas puitu tootmisse tuleb, kantakse ta maksus perioodiliselt kontost 073 konto 110 „Tootmine" deebetisse kooskõlas ülestöötatud metsa vastuvõtudokumentidega (vastuvõtukviitungite või -aktidega).

Kasvava puidu üleandmisel (müümisel) teisele artellile (või liidu poolt — artellile) kantakse operatsioon läbi kontost „Realiseerimine" (artellis — konto 515, liidus — konto 514).

Kui liit annab puitu artellile üle töövõtte korras ülestöötamiseks ja metsaproduktsiooni saades tasub artellile vaid töö eest, siis puidu üleandmisel kannab liit selle maha konto 071 „Töötluses olevad materjalid" deebetisse, toodetud metsamaterjalide vastuvõtmisel aga krediteerib kontot 071 ja debiteerib kontot 161 „Ostetud ja varutud materjalid" materjalide kalkulatsioonilise täismaksusega. Sel korral artell arvestab saadud langid väljaspool bilanssi.

Analüütilised kontod avatakse iga ostuobjekti — lank või metsapilet — peale eraldi ja vastavail korril jaotatakse kahte liiki:

1) „Mahavõtmiseks ostetud langid", millede hulka kuuluvad nii lage- kui ka valikraideks soetatud metsatükid;
2) „Muud puiduliigid tootlikuks kasutamiseks", millede hulka kuulub puu igasuguste osade maksus puu kasutamisel ta kasvamise ajal (vaigulaskmine, koorekogumine, okaspuude käpad, tärpentin, tohuvõtmine), samuti ka puidu jäätmete maksus (kännutõrv).

Konto 074 „Muud materiaalväärtused".

Selles kontos arvestatakse:

a) iga liiki käibetaara (kastid, vaadid, korvid, kotid, roguskid, laastud jne.), nii vaba, mis on ette nähtud ostjaile antavate kaupade pakkimiseks, hankijaile tagastamiseks või taarat korjavaile organisatsioonidele üleandmiseks, kui ka ladudes või muudes hoiupaikades kaupade all olev;
b) masinate varuosad jooksvaks remondiks (kulunud osade asendamine);
c) liitudes ja tööndusliikes varumis-turustuskeskustes arvestatakse selles kontos peale eelmainitute veel igasugused majapidamismaterjalid, mis on määratud omas majandis sisemiseks kasutamiseks;

d) organisatsioonides, mis ei tegele tootmisega või varumisega-turustusega (tööndusliikud nõukogud, õppeasutised jms.), arvestatakse selles kontos kõik materjalid, mis on määratud nende organisatsioonide teenindamiseks ja nende ettevõtete (õppe-, kultuuriliste, teaduslik-uurimislikkude jms.) teostamiseks.

Taara arvestus. Käibetaara hulka ei kuulu ja käesolevas kontos ei arvestata järgmisi esemeid:

1. Inventariline taara, s. o. niisugune, mis inventarina teenindab ettevõtte sisemisi vajadusi kauba-materjalide hoidmisel ja vedamisel, ei kuulu müümisele koos kaubaga ja tavaliselt erineb spetsiaalse konstruktsiooni poolest; olenevalt teenistuseast ja maksusest arvestatakse inventariline taara kas põhivahendite koosseisus (kontos 01) või kontos 08 kui väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed.

Märkus. Esemed käibetaara koosseisust, mis teatavas hulgas on eraldatud ettevõtte sisemiste vajaduste teenindamiseks, näit. kotid, kastid jms. arvestatakse hoiukohtade järgi (vastutavate isikute järgi) kontos 074.

2. Vabrikupakiseks tarvitatav taara (karbid, plekktoosid, purgid jms.) arvatakse valmis toodete tootmise omamaksusse; see taara arvatakse toendlike materjalide hulka, mis arvestatakse kontos 070.

3. Artelli põhitootmise produktsiooni moodustav taara kantakse kontosse 160 „Valmis tooted ja tehtud tööd".

4. Materjalid taara valmistamiseks, mis arvestatakse kontos 070.

Vastavalt Töö- ja Kaitsenõukogu määrustele 8. maist 1931 ja 19. juulist 1933 kantakse kõik kauba all olev, samuti ka vaba taara, nii uudselt omandatav kui kauba alt vabanev, sissetulekusse uue taara kohta kinnitatud hinnakirja-hindadega ja vaid hinnakirja-hindade puudumisel arvestatakse taara faktilise omamaksusega.

Standardse taara sissetulekul kantakse vahe faktilise omamaksuse ja hinnakirja-hinna vahel kahjumina või kasumina kontosse 540 „Kasumid ja kahjumid", mille koostises analüütilises korras avatakse iseseisev konto „Kahjumid ja kasumid tehingutest taaraga" (vt. XIX osa — Kasumid ja kahjumid).

Vastavalt sõlmitud kokkuleppele on ostja kohustatud tühja taara hankijale tagastama või andma selle taarasid korjavale organisatsioonile lepingutega tuvastatud tähtaegadel. Taara tähtajal äraandmata jätmine toob endaga kaasa trahvi, mis tuleb lepinguis ette näha.

Analüütilist arvestust peetakse taara liikide ja sortide järgi kaartide grupeerimisega järgmiselt:

a) „Vaba taara";
b) „Kaupade all olev taara";
c) „Majandi sisemisi vajadusi teenindav taara" (väljaspool ladusid);
d) „Väljalaenatud taara".

„Vaba taara" hulka kuulub laos olev tühi taara, taara, mis on soetatud väljastpoolt või valmistatud oma abimajandis, ja lattutulnud kaubamaterjalide alt vabanev taara, sellehulgas ka hankijaile või taarasid korjavaile organisatsioonidele tagastamisele kuuluv taara.

Taara õigeaegse tagastamise kontrollimiseks tuleb peale raamatupidamisliku arvestuse pidada veel tagastamisele kuuluva taara operatiivset arvestust.

„Kaupade all oleva taara" hulka kuulub taara, mis on realiseerimiseks ja ostjaile ärasaatmiseks määratud valmis toodete ja kaupade all, samuti ka taara, mis on hankijailt lattu vastu võetud ja sissetulekuks kantud (ostetud) materjalide ja kaupade all. Ostjaile lähetatud kaupade all olevat taarat selles kontos ei arvestata, vaid arvestatakse kontos „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid". Hankijate arvetes näidatakse taara maksus eraldi hinnakirja-hinnaga või omamaksusega (olenevalt taara liigist) ja kauba maksusse taara maksust ei arvutada.

M ä r k u s. Erandi sellest reeglist moodustavad kaubad, milledele valitsuse poolt on määratud jaemüügihinnad ja hulgikäibel rakendatavad hinnavähendid. Nende kaupade lähetamisel kantakse taara maksus hankija arvele ja kantakse tema poolt maha kontosse 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

Taara vabanemisel materjalide (kaupade) alt toimub selle maksuse ülekandmine raamatupidamise kandega sisemiselt kontos 074 („kauba all oleva taara" arvestuskaardi krediidist vastava „vaba taara" kaardi deebetisse) kas akti või sissetuleku-väljamineku saatekirja alusel. Kui taarat pärast vabanemist ei saa enam kasutada taarana, kantakse sellest jäänud materjalid nende võimaliku realiseerimise hinnaga vastavaisse kontodesse (materjalid, küte jms.), kui aga taara jääkide kasutamiseks pole absoluutselt mingisuguseid võimalusi, kantakse taara maksus soetatud kauba-materjalide maksusse.

Kontode rühmas „Majandi sisemisi vajadusi teenindav taara" arvatakse väheväärtuslikud esemed (kotid, kastid jms.) välja käibetaara koosseisust, mis teenindab ettevõtte vajadusi kaupade ja materjalide hoidmise alal tsehhides, ladudes, jaemüügi-ettevõtteis jne.

Analüütilist arvestust peetakse taara hoiukohtade järgi.

Rühm „Väljalaenatud taara" näeb ette kaardid selle taara arvestamiseks, mis on kauba müümisel antud ostjaile ajutiseks kasutamiseks (taara maksust tasumata) ja kuulub tagastamisele vastavalt lepingu tingimustele.

Taara arvestamise osas konto 074 „Muud materiaalväärtused" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

071 — „Töötluses olevad materjalid".

Väljaspool selleks antud materjalidest valmistatud taara sissetulek — kalkulatsioonilise omamaksusega (kuid mitte üle hinnakirja-hinna — standardse taara suhtes).

072 — „Teel olevad materjalid".

Tühja taara või teel oleva kauba alt taara sissetulek.

074 — „Muud materiaalväärtused".

Sisemised ülekandmised konto 074 koosseisus taara vabanemisel kauba alt, ümberpaigutamise puhul jms.

075 — „Väljaminekud toorainete varumise alal".

Transpordi-väljaminekute mahakandmine mittestandardse taara ostmisel (kui ei ole võimalik neid jaotada väljaminekute tasumise momendil).

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".

Töötasu mahakandmine, mis on makstud väljastpoolt ja mittelaotöölistele tööde eest ostetud taara (mittestandardse) peale-mahalaadimise ja pakkimise eest.

110 — „Tootmine".

Oma abitootmises valmistatud taara sissetulek (standardse taara suhtes hinnaga, mis ei ole kõrgem hinnakirjalisest).

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised väärtused".

230 — „Hankijad ja ettevõtjad".

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".

Ostetud taara sissetulek (hinnakirjalisest mitte kõrgema hinnaga)

519 — „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud".

Kauba all oleva taara, mis liit (tööndusliк varumis-turustuskeskus) on soetanud hulgikäibel rakendatava hinnakirja-järgse jaemüügihinnaga (hinnavähendiga), maksus.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Sissetulnud taara hinnakirja-hinna ja faktilise omamaksuse vahe, kui viimane on hinnakirja-hinnast madalam.

Kreeditis:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

Kõlbmatust taarast järele jäänud materjalide mahakandmine nende võimaliku realiseerimise hinnaga (materjalina taara valmistamiseks, küttematerjaliks jms.).

074 — „Muud materiaalväärtused".

(Vt. konto 074 deebeti korrespondeerimist.)

180 — „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Kaupadega lähetatud või tühja taara (hankijaile või taarat korjavaile organisatsioonidele tagastamise korras lähetatud) mahakandmine hinnaga, millega ta oli sissetulekuks kantud.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Taaras ilmnenud puudujäägi maksus.

515 — „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalväärtuste realiseerimine".

Vaba või kauba all oleva, realiseeritud või hankijaile või taarat korjavaile organisatsioonidele tagastatud (arve otsekohesel tasumisel ja kontot 180 mittekasutamisel) taara maksus.

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

Lähetatud kauba all, mis realiseeritakse hulgikäibel rakendatavate (hinnavähenditega) hinnakirja-järgsete jaemüügihindadega, oleva taara maksuse mahakandmine.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

a) Looduslike õnnetuste (tulikahju, uputus jms.) puhul hävinud taara maksus.

b) Purunenud ja kõlbmatuks muutunud taara ümberhindest tekkinud vahede summa („Kahjumid ja sissetulekud operatsioonidest taaraga").

Masinate varuosade arvestus. Masinate varuosad ja seadistused, mis on määratud kulunud osade asendamiseks ja hoiduvad laos varus, arvestatakse sõltumatult nende maksusest kontos 074. Varuosad, mis on soetatud kompleksse seadistuse maksuse koostises selle päraldistena, siia ei kuulu, vaid need arvestatakse koos seadistusega kas kontos 01 „Põhivahendid" või (kui seadistus kuulub ülesseadmisele) kontos 05 „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

Selles kontos arvestatakse ka need masinaosad, mis jäid järele põhivahendite likvideerimisel ja milliseid võidakse kasutada tegevuses olevate põhivahendite varuosadena.

Laost varuosade väljaandmisel kulunute asendamiseks krediteeritakse kontot 074 ja debiteeritakse tsehhide või üldtoodanguliste väljaminekute kontot punktis „Jooksev remont", kulunud osad aga kantakse sissetulekuks vastavas materjalikontos nende võimaliku realiseerimise hinnaga ja kantakse väljaminekute vähendamiseks jooksva remondi alal.

Muude materiaalväärtuste arvestus. Artellides ei tohi peale taara ja masinate varuosade kontos 074 arvestada ei mingisuguseid muid materiaalväärtusi. Igasuguste mittetootmise ülesandega majapidamismaterjalide arvestus teostatakse süsteemi muudes lülides ja organisatsioonides kontos 074 faktilise omamaksusega ja kauba-materiaalväärtuste arvestuse üldreegleid silmas pidades.

Konto 075 „Väljaminekud toorainete varumise alal".

See on koondamis-jaotamiskonto ja määratud bilansikonto 07 „Materjalid, kütteained ja taara" koosseisus arvestatavate materiaalväärtuste varumiseks tehtud väljaminekute jaotamise arvestamiseks.

Vastavalt „Põhimistele näpunäidetele kontoplaanide rakendamiseks tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonides" selles kontos arvestatakse:

a) kõik väljaminekud massilisi varumisoperatsioone (põllumajanduslike toorainete, utiili jne.) teostavate varumispunktide ülalpidamiseks; kõik väljaminekud, mis on seoses nimetatud operatsioonidega ja vajalikud varumispunktide jaoks kinnitatud väljaminekute-eelarvete järgimiseks, samuti ka väljaminekute pärastisel jaotamisel varutud toorainete kalkuleerimise korras;

b) kohaletoimetamis- ja muud lisaväljaminekud materiaalväärtuste ostmisel franko varumisladu, samuti ka kasvava puidu suhtes neil juhtumeil, kui väljaminekud kuuluvad jaotamisele ostetud materjalide või kasvava puidu mitmesuguste liikide või sortide vahel ja seda jaotust ei saa teha ühtaegselt väljaminekute tasumisega.

M ä r k u s. Muudel juhtumeil kantakse väljaminekud materiaalväärtuste varumisel ja ostmisel vahenditult vastava materjalikonto deebetisse; kontot 075 aga ei kasutata.

Analüütilist arvestust väljaminekute üle põllumajanduslike ja muude massiliste varumiste alal peetakse kohaldatavalt nomenklatuurile, mis on tuvastatud käibekulutuste arvestamiseks ja toodud konto 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused" kirjelduse lõpus. Väljaminekud arvestatakse varumispunktide kohta keskmiselt, vastavail korril (operatsioonilised väljaminekud) aga ka varumisobjektide järgi. Lisaväljaminekuid ostude puhul võidakse arvestada ka ühel ühisel kaardil, viidates kirjendite tekstis hankijate arvete numbreile, millede juurde antud väljaminekud kuuluvad.

Kontot 075 „Väljaminekud toorainete varumise alal" debiteeritakse tehtud väljaminekute arvel kontodega: 100 „Põhi- ja lisa-töötasu", 130 „Mittetööndusliku majandid" (toendliku transpordi teenendite eest), samuti ka rahaliste, materjali- ning arvelduskontodega.

Kreeditis korrespondeerib konto 075 väljaminekute jaotamisel varutud või ostetud materiaalväärtuste omamaksusse vastavate materjalikontodega (070, 073 ja 074). Väljaminekud varumispunktide järgi kantakse reeglina materjalikontodesse varumiste kalkuleerimisel kuu lõpus, ostude järgi aga — otsekohe pärast materjalide lattutulekut.

M ä r k u s. Kontode plaan ei näe ette eraldi kalkulatsioonikontot „Varumised" ja seepärast avatakse kalkulatsioonikontod vajaduse korral (sorteerimine, läbitöötamine jms.) analüütilises korras vastavate materjalikontode juurde.

SISSEOSTU-VARUMISE OMAMAKSUSE KALKULATSIOONI ALUSED.

Kulutused sisseostudeks ja varumisteks jagunevad oma sisu järgi kahte liiki:

a) põhikulutused;

b) lisaväljaminekud, mis teisiti hüütakse käibekulutusteks sisseostude ja varumiste alal.

Põhikulutuste hulka kuulub eranditult ostuhind, mis kauba-materjalide eest on makstud, ilma sellele ükskõik milliseid muid väljaminekuid, mis on seoses sisseostu või varumisega, juurde arvutamata.

Lisaväljaminekute hulka kuuluvad eranditult kõik väljaminekud (peale ostuhinna), mis on seoses kauba-materjalide soetamisega, transportimisega ja varumispunktides nende edaspidiseks kasutamiseks vajalikku korda seadmisega.

Varumise omamaksus määratakse franko kauba-materjalide hoiukoht, kust edaspidi toimub nende väljaandmine artelli tootmisvajadusteks või müügiks. Seepärast neil korril, kui kauba-materjalid on varutud eri varumispunktide kaudu massilise tootmise (põllumajanduslikes) kohtades, kus need üles töötatakse, sorteeritakse jms., misjärel lähevad artelli varumis-müügilattu, tehakse kalkulatsioon kaks korda:

1) omamaksuse määramiseks franko varumispunkt, kaasa arvatud kõik väljaminekud varumispunkti ja selle aparaadi ülalpidamiseks, ülestöötamiseks, sorteerimiseks jne.;

2) omamaksuse määramiseks franko hoiukoht, — esimesele omamaksusele kauba-materjalide hoiukohta toimetamisega seoses olevate väljaminekute lisandamisega.

Tööndusliku kooperatsioonis kehtiv lisaväljaminekute (käibekulutused kauba-materjalide sisseostmise ja varumise alal) nomenklatuur tuuakse konto 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused" kirjelduse lõpus.

Kalkulatsioonis arvestamise viisi järgi jagunevad kõik kulutused otsesteks ja kaudseteks.

Exhibit

Otsesteks kulutusteks hüütakse säärased, mis kuuluvad teatava kauba või materjali juurde ja arvatakse täielikult vahenditult selle kauba või materjali kalkulatsiooni. Sel korral, kui on varutud või ostetud ainult üht liiki või sorti kaupa, on kõik kulutused otsesed, sest need arvatakse tervenisti selle kauba kalkulatsiooni.

Väljaminekud, mis samaaegselt kuuluvad varutud kauba-materjalide mitme liigi juurde, hüütakse kaudseiks väljaminekuiks; need väljaminekud kuuluvad jaotamisele kauba-materjalide vastavate liikide vahel, milledega neil on suhtumist, ja arvatakse vastavas osas iga liigi kalkulatsiooni. Näiteks kuuluvad kaudsete väljaminekute hulka: varumispunkti ja selle aparaadi ülalpidamine, kui varumispunkt samaaegselt

varub mitmesuguseid tooteid; transpordi- ja muud väljaminekud, mis on mitmesuguste materjalide varumisel (ostul) tasutud kogusummas.

Põhikulutused (ostuhind) on peaaegu alati otsesed väljaminekud, sest need on makstud teatava kauba eest, mille omamaksusse nad ka arvatakse. Vajadus materjali ostumaksuse koos muude väljaminekutega varumisel kaudseks jaotuseks võib tekkida vaid sel korral, kui mitut sorti materjal on ostetud ühtse keskmise hinnaga ja varumispunktis ta sorteeritakse ning igale sordile omaette kalkulatsioon tehakse. Sel juhtumil tehakse tavalises korras kalkulatsioon varutud materjalide kogu partii kohta, misjärel varumise üldine omamaksus jaotatakse üksikutele sortidele proportsionaalselt iga sordi maksusele reguleerivate organisatsioonide poolt kinnitatud hindade järgi.

N ä i d e. 600 kg varutud mitmesordilisest materjalist pärast sortimist saadi:

I sorti — 400 kg
II „ — 200 „

Kogu partii varumise üldine omamaksus on 360 rbl.; 1 kg keskmine omamaksus = 360 : 600 = 60 kop.

Reguleerivate organite poolt kinnitatud kindlad hinnad on:

I sordile — 75 kop.
II „ — 50 „

Varutud materjalide maksus kinnitatud hindade järgi:

I sordi 75 kop. × 400 = 300 rbl.
II „ 50 „ × 200 = 100 „
Kokku 400 rbl.

Kogu partii varumise faktilise omamaksuse suhe maksusega kinnitatud hindade järgi on

360 : 400 = 0,9

Varutud materjalide omamaksus sortide järgi:

I sort 300 rbl. × 0,9 = 270 rbl.
II „ 100 „ × 0,9 = 90 „
Kokku 360 rbl.

1 kg varumise omamaksus:

I sordi 270 rbl. : 400 = 67,5 kop.
II „ 100 „ : 200 = 45 „

Lisaväljaminekud, mis kuuluvad varutavate kauba-materjalide teatava liigi või partii juurde, on otsesed väljaminekud ja arvatakse tervenisti selle liigi kauba-materjalide sisseostu-varumise kalkulatsiooni; niisuguste väljaminekute jaotamine teiste kaupade peale ei ole lubatud.

Lisaväljaminekud, mis samaaegselt kuuluvad mitmesuguste varutud (sisseostetud) objektide juurde ja milliseid ei saa täpselt piiritleda

ega otseselt kanda nende objektide kalkulatsioonidesse, jaotatakse kaudses korras.

Lisaväljaminekute jaotamisel tuleb silmas pidada, et mõningad neist võivad kuuluda mitte kõigi varutud objektide, vaid piiratud hulga juurde. Säärased väljaminekud tuleb jaotada ainult nende varutud objektide vahel, milledega nad on seoses.

Lisaväljaminekud jaotatakse proportsionaalselt varutud kaubamaterjalide kaalule või ostuhindadele. Väljaminekud, mis ühel või teisel määral sõltuvad kaupade kaalust, jaotatakse proportsionaalselt iga kaubaliigi või partii brutokaalule (põhimiselt kuuluvad siia liikumisega seoses olevad väljaminekud); kõik muud kaudsed lisaväljaminekud jaotatakse proportsionaalselt ostuhinnale.

Kalkulatsioonid ühesordilistele kauba-materjalidele, mis varutakse sisseostu korras, tehakse tavaliselt nende kaupade peale hankijailt saadavail arvetel-faktuuridel.

Põllumajanduslike varumiste kalkulatsioonid, samuti ka mitmesuguste kaupade sisseostu kalkulatsioonid tehakse eraldi kalkulatsioonilehtedel.

Kalkulatsioon peab igal juhtumil sisaldama: kulutussumma iga elemendi kohta eraldi, kalkuleeritava kaubaliigi või -partii varumise üldise omamaksuse ja iga kauba kohta tuvastatud mõõteühiku omamaksuse.

KONTO 08 „VÄHEVÄÄRTUSLIKUD JA KIIRELTKULUVAD ESEMED, MAJAPIDAMISINVENTAR JA ERIRÕIVASTIS".

Selles kontos arvestatakse kõik need esemed, mis NSVL RKN poolt 29. juulil 1936 tuvastatud „Sätete raamatupidamise aruannete ja bilansside kohta" p. 10 põhjal ei kuulu põhivahendite hulka, vaid näidatakse käibevahendite hulgas. Siia kuuluvad:

1) esemed, millede teenistusiga on alla ühe aasta, sõltumata nende maksusest;
2) esemed maksusega alla 200 rbl. ühik sõltumata nende teenistuseast, välja arvatud hooned, ehitised, tootlik seadistus, masinad, tööloomad, tootvad loomad ja ekspluateeritavad istutised, mis üle üheaastase teenistusea puhul arvestatakse põhivahendite koosseisus sõltumata nende maksusest (Vsekopromsovjeti presiidiumi määrused 7. märtsist 1937 ja 13. märtsist 1939);
3) peale selle arvestatakse kontos 08 erirõivastis ja erijalatsid sõltumata nende maksusest ja teenistuseast.

Selles kontos arvestatavate esemete rohkus, mitmekesisus ja liikuvus nõuavad nende arvestuse selget organiseerimist ja kontrolli, mille aluseks tuleb seada järgmised põhimõtted:

a) kõigi esemete liikumise koguseline (mitte ainult summaline) arvestus;

b) inventarinumbrite andmine seadistus- ja inventariesemeile (välja arvatud väheväärtuslikud tööriistad), millede teenistusiga on üle ühe aasta — omaette numeratsiooni järgi, mis erineb põhivahendite numeratsioonist;
c) üksikute isikute personaalne vastutus mitte üksnes varus (laos) olevate, vaid ka ekspluateeritavate esemete alalhoiu eest.

Sissetulevad esemed arvestatakse faktilise omamaksusega, kaasa arvates väljaminekuid seoses nende kohaletoimetamisega jm., ja kulumuse mahaarvutamisega iga-aastase inventuuri puhul.

Esemete soetamisel korrespondeerib konto 08 teise järjekorra vastavate kontodega deebetis vahetult rahaliste või arvelduskontodega.

Juhtumil, kui soetamine toimus erifondide vahendite arvel (kaadrite ettevalmistus, kultuuriline või olustikuline teenindamine), kantakse ühtaegselt esemete rahalise või arvelduskonto kreeditist sissetulekuks kandmisega nende maksus maha vastavast erifondist (kultuurifond või olustiku parendamise fond) ja kantakse üle põhifondi suurendamiseks (konto 39 kreedit). Analüütilises korras arvestatakse need esemed fondide järgi eraldi.

Tootmist teenindavate esemete kulumuse maksus arvatakse toodangu omamaksuse hulka ja kantakse vastavaisse väljaminekukontodesse plaaninormide järgi ühtlaselt kogu aasta jooksul.

Kontos 08 arvestatavate esemete kulumuse jooksva kustutamise ja aasta lõpus kulumuse-summade mahakandmise kord nende esemete bilansilise maksuse vähendamiseks on näidatud seletuses konto 45 „Väheväärtuslike ja kiireltkuluvate tööriistade, inventari ja erirõivastise kulumus“ juurde.

Kõlbmatuks muutunud esemed kantakse aasta jooksul kontost 08 maha juhatuse poolt kinnitatud aktide põhjal. Seejuures vahe nende esemete kontos 08 oleva bilansilise maksuse ja neist järele jäänud materjalide (murdude) realiseerimismaksuse vahel kantakse konto 45 deebetisse, erifondide vahenditest soetatud esemete suhtes aga — konto 39 „Põhifond“ deebetisse.

Inventari, tööriistade ja muude esemete jooksva remondi maksus (eriti tööriistade teritamise maksus) kantakse neissesamadesse jaotus- ja väljaminekute-kontodesse, milledes tehakse mahaarvutused nende kulumuse kustutuseks (vt. seletust konto 45 juurde), ja väljaminekute-nomenklatuuri sellesama punkti järgi — „Väikeste väheväärtuslike tööriistade ja majapidamisinventari kulumus, soetamine ja taastamine“, mitte aga punkti „Jooksev remont“ järgi, mis rakendatakse põhivahendeile.

Kulutused erirõivastise paranduseks, ümbertegemiseks, pesemiseks ja desinfitseerimiseks kantakse nendesamade väljaminekute-kontode punkti „Töökaitse“.

Tööriistade, erirõivastise ja muude esemete laost ekspluatatsiooni andmine ja nende lattu tagasitulek vormitakse lao arvestuse algdokumentidega ja raamatupidamise süsteemiliste kannetega teise järjekorra kontodes 080 ja 081.

Kuu- ja kvartaalibilansside koostamisel, s. o. käibearuandest jääkide ülekandmisel bilansi saldosse arvutatakse jäägist konto 08 järgi maha konto 45 saldo ja bilansi aktivas näidatakse saadud vahe, mis moodustab esemete maksuse kustutamata osa.

Konto 080 „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis ladudes".

See konto on määratud kõigi nimetatud esemete, mis ei kuulu põhivahendite hulka ja on ladudes varus, arvestamiseks.

Analüütilist arvestust peetakse kauba-materjalide arvestuse reeglite kohaselt: raamatupidamises — koguseliselt ja summaliselt, ladudes aga — koguseliselt. Kontod avatakse esemete liikide järgi, misjuures uued esemed arvestatakse lahus juba tarbimisel olnuist ja ekspluatatsioonist lattu tagastatuist.

Lattutulevad erirõivastis ja erijalatsid tembeldatakse kohe pärast nende sissetulekuks kandmist artelli templiga.

Varus olevailt esemeilt mahaarvutusi nende maksuse kustutamiseks ei tehta. Aasta lõpus aga hinnatakse tarbimisel olnud esemed ümber võrdselt ekspluatatsioonis olevatega (vt. seletust konto 45 juurde).

M ä r k u s. Ekspluatatsioonist varru tagastatavate esemete ümberhinne võib toimuda iga kord, kui esemed lattu tulevad. Sel korral debiteeritakse kontot 080 kontost 081 esemete hindega, mis toimub eri aktidega, ja vahe (kulumuse-summa) kantakse konto 45 deebetisse. Operatsiooni ekspluatatsioonist varru tagasi tulevate esemetega säärases korras vormimisel ei kuulu laos olevad esemed nende inventuuri puhul aasta lõpus ümberhindamisele.

Konto 081 „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis ekspluatatsioonis".

Selles kontos arvestatakse kõik ekspluatatsioonis olevad väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad tööriistad, inventar ja erirõivastis, sõltumata sellest, kas need on antud isiklikuks kasutamiseks või hoiduvad tsehhide ladudes ja antakse töölistele välja vajaduse järgi.

Seadistuse ja inventari analüütilist arvestust peetakse analoogiliselt põhivahendite arvestusega.

Ekspluatatsioonis olevate väheväärtuslike ja kiireltkuluvate tööriistade, erirõivastise ja muude väikeste esemete arvestust ja kontrolli nende alaloleku üle teostatakse järgmises korras:

1. Laost ekspluatatsiooni antavad tööriistad ja muud esemed antakse välja tsehhi või osakonna juhataja, meistri, brigadiiri jne. vastutusel, viimased aga annavad need edasi iga töölise, kes riistu kasutab, isiklikul vastutusel.

2. Arvestust raamatupidamises peetakse tsehhide, osakondade ja muude jaotuste ning vastutavate isikute järgi, kelledele esemed on kasutamiseks antud; koguselist arvestust aga peetakse esemete liikide järgi mittesüsteemiliselt tsehhides, osakondades jne.

3. Esemed, mis on antud kasutamiseks üksikule töölisele, kantakse kohustuslikult riista-asjakaardile, mis asendab töölise isiklikku kontot. Tööriist tagastatakse sinna, kust see saadi, mille kohta kaardil tehakse märge.

4. Töölise vallandamisel ja temaga lõpparve tegemisel antakse riista-asjakaart kohustuslikult raamatupidamisse kontrollimiseks, ilma milleta lõpparvet ei tehta.

5. Puuduvate esemete maksus nõutakse sisse isikult, kes nende puudumises on süüdi. Tööriistade omandamise, tahtliku hävitamise või rikkumise eest vastutab süüdlane (peale kriminaalvastutuse) NSVL Kaubanduse Rahvakomissari määruse 1. juunist 1932 nr. 96 põhjal tööriistade maksuse viiekordsel määral.

6. Kõlbmatuks muutunud esemete kohta koostatakse akt, milles tähendatakse kõlbmatuks muutumise, kui see sündis enne eseme normaalse teenistusea lõppu, põhjus, samuti ka järelejäänud materjalide (murru) kogus ning maksus.

Murd ja muud kasulikud jäätmed antakse lattu, kasutud aga eemaldatakse tootmisruumest ja hävitatakse.

Mahaarvutusi tööriistade ja inventari kustutuseks, millede teenistusiga ei ole üle ühe aasta, tehakse iga kuu esimeseks päevaks ühes kaheteistkümnendikulises osas nende bilansilisest maksusest.

Mahaarvutusi muude esemete kustutuseks tehakse plaaninormide järgi, arvestades nende teenistusiga.

Mahaarvutusi erirõivastise kustutuseks, mis vastavalt NSVL RKN määrusele 25. maist 1942 nr. 776 antakse tasuta, tehakse iga kuu normaliseeritud korras normide kohaldamisega, mis on tuvastatud vastavaile tootmistele ning elukutsetele.

Konto 08 „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis“ vastavad teise järjekorra kontod korrespondeerivad järgmiste kontodega:

Deebetis:

08 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis“.

Esemete ekspluatatsioonist varru andmine ja vastupidi (korrespondeerimine teise järgu kontode vahel).

110 — „Tootmine".

Oma toendlikes tootmistes valmistatud esemete (tööriistade, erirõivastise jms.) lattutulek.

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

Artellide inventuuri puhul ilmnenud liigsete väheväärtuslike ja kiireltkuluvate esemete maksus (väljaminekute vähendamiseks).

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".

230 — „Hankijad ja töövõtjad".

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".

Väheväärtuslike ja kiireltkuluvate esemete ning erirõivastise ost.

519 — „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud".

Tööndulikes liitudes ja tööndulikes varumis-turustuskeskustes inventuuri puhul ilmnenud mainitud liigsete esemete maksus.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Seesama tööndulikes nõukogudes.

K r e e d i t i s:

070 — „Toorained, põhi-ja toendlikud materjalid ja kütteained".

Kõlbmatuks muutunud esemetest järele jäänud materjalide, mis on määratud oma tootmises kasutamiseks või artellides utiilina realiseerimiseks, maksus.

074 — „Muud materiaalväärtused".

Seesama süsteemi muis lülides (liitudes, tööndulikes nõukogudes, õppeasutistes jms.).

08 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis".

Esemete laost ekspluatatsiooni andmine ja vastupidi (korrespondeerimine teise järjekorra kontode vahel).

290 — „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad".

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Esemete ilmnenud puudujäägi (või rikke) maksus, mis kantakse nende alalhoiu eest vastutavate isikute arvele.

390 — „Põhifond".

a) Vahe erifondide arvel soetatud ja kõlbmatuks muutunud esemete (millede maksus soetamisel kanti põhifondi) bilansilise maksuse ja neist järele jäänud materjalide maksuse vahel.

b) Niisamasuguste esemete kulumuse-summa aasta lõpus mahakandmine nende bilansilise maksuse vähendamiseks (inventuuriaktide ja -hinde järgi).

450 — „Väheväärtuslike ja kiireltkuluvate tööriistade, inventari ja erirõivastise kulumus".

Seesama artellides esemete suhtes, mis teenindavad tootlikku ja muud ekspluatatsioonilist tegevust, kõigil juhtumeil, kui mahaarvutusi kulumuse katteks tehakse iga kuu.

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

Oma tööriistade-tsehhis valmistatud ja väljaspoole realiseeritud liigsete tööriistade maksuse mahakandmine.

515 — „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimine".

Seesama mittelikviidsete väärtuste suhtes tööriistade, erirõivastise ja inventari hulgast.

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

517 — „Jaemüügi käibekulutused".

520 — „Liidu lülide administratiiv-valitsemisväljaminekud".

a) Liitudes, tööndulikes varumis-turustuskeskustes ja tööndulikes nõukogudes lao-, jaemüügi-ettevõtete ja valitsemisaparaadi töölistele väljaantud erirõivastise maksuse mahakandmine (konto 520).

b) Neissamades organisatsioonides (konto 45 mittekasutamisel) kõlbmatuks muutunud esemete bilansilise maksuse ja neist esemeist järele jäänud materjalide realiseerimismaksuse, samuti ka kulumuse-summa vahe aasta lõpus mahakandmine.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Kahjumid esemete hävimisest või rikundumisest looduslike õnnetuste (tulikahju, uputus jms.) puhul.

KONTO 09 „PÕLLUMAJANDUSE VARUD, LOOMAD NUUMAL JA NOORLOOMAD".

Selles kontos arvestatakse:

a) põllumajanduslike tootmiste (taimekasvatuse, loomakasvatuse) materjalivarud nagu külvimaterjalid, loomatoidud jms.;

b) nuumamiseks ja karjamaal kasvatamiseks soetatavad iga liiki loomad, samuti ka põhivahendite (tööloomade, tõu- ja tootvate loomade) hulgast välja praagitud ja tapmiseks nuumale viidud või müümiseks määratud loomad;

c) iga liiki üleskasvatatavad noorloomad, nii väljastpoolt soetatud kui ka oma loomade sigé.

Põllumajanduse varud arvestatakse tootmise või varumise faktilise omamaksusega. Nuumale minevad loomad ja noorloomad kantakse selles kontos sissetulekuks nende faktilise maksusega, järgnevalt (iga kuu) sellele juurde lisades nuumamis- ja üleskasvatamis-kulutusi, mis

arvestatakse põllumajanduslike tootmiste korras bilansikontos 13 „Mittetööndusliku majandid" (vt. selle konto kirjeldust).

Sigest saadud noorloomad kantakse esialgu sissetulekuks aktijärgse hindega, mille moodustamisel on lähtutud riiklikest hindadest ja arvestatud loomade kaalu ning tõugu.

Põhivahendite hulgast välja praagitud loomade üleviimine nuumale peegeldub korras, mis on tuvastatud väljalangevate põhivahendite arvestamiseks, s. o. konto 02 „Põhivahendite likvideerimine" kaudu.

Konto 09 „Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

020 — „Põhivahendite likvideerimine".

Tootvate loomade ja tööloomade hulgast välja praagitud ja nuumale pandud loomade maksus.

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".

Kõrvalistele (mitte-lao-) töölistele ostetud materjalide ja loomade peale- ja mahalaadimise ning saatmise eest arvutatud töötasu mahakandmine.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

a) Oma taimekasvatus-majandite toodete sissetulek uute materjalidena, loomatoiduna jms.

b) Loomade nuumamiseks ja noorloomade üleskasvatamiseks nende maksuse suurendamise sihil tehtud kulutuste mahakandmine.

c) Loomakasvatus-majandeis ekspluateeritavate (ka nuumal olevate) ja toenduslikus transpordis olevate loomade sige maksus.

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".

230 — „Hankijad ja ettevõtjad".

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".

Põllumajanduslike varude ja loomade ost, samuti ka nende kohaletoimetamisega seoses olevad väljaminekud.

Kreeditis:

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

Töökarja või tootvate loomade hulka üle viidavate noorloomade maksus.

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

Lõpnud loomade nahkade ja muude realiseerimiskõlvuliste jäätmete realiseerimismaksus.

110 — „Tootmine".

Nuumalt ära võetud ja tapmiseks antud loomade maksus (abitootmine toiduainete-tööstuse ja ühiskondliku toitlustamise artellides).

130 — „Mittetööndusliku majandid".

Taimekasvatus-majandeis külviks ja väetuseks ning loomade toiduks ja üleskasvatamiseks kasutatud materjalide maksus.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

Põllumajanduslikes tootmistes lisaväljaminekuina kasutatud materjalide maksus.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Põllumajanduslikes varudes ilmnenud puudujääkide ja kadunud loomade maksus, mis kantakse süüdlaste arvele.

514 — „Mitmesuguste kaupade realiseerimine".

Väljaspoole realiseeritud materjalide ja loomade omamaksuse mahakandmine.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Looduslike õnnetuste tõttu kaotsi läinud põllumajanduslike varude ja loomade maksus ning kahjumid loomataudidest.

IV osa.

TÖÖTASU.

Raamatupidamisliku arvestuse lihtsustamiseks on kontoplaani selles osas töötasufondi (põhi- ja lisa-töötasu) arvestuseks ette nähtud vaid üksainus koondamis-jaotamiskonto, mille kirjeldus järgneb allpool.

Juurdearvutused töötasule, väljaminekud töökaitse alal ja muud rahalised väljamaksed ning väljaminekud, määrseid ei arvata töötasufondi, koondamis-jaotamiskontosid ei oma, vaid need kantakse vahenditult tootmise, tsehhi-, üldiste tootmise ja muude väljaminekute, erifondide jms. kontodesse olenevalt väljamineku iseloomust ja personaali töökohast.

Juurdearvutusteks töötasule on:

1. Mahaarvutused sotsiaalkindlustuseks:
a) tööndusliku kooperatsiooni vastastikuse kindlustuse kassadesse;
b) riikliku sotsiaalkindlustuse organeile.

2. Juurdearvutused kaadrite ettevalmistuseks, massi-kultuuriliseks ja teaduslik-uurimislikuks tööks (artellides) Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määruse 17. detsembrist 1933 ja NSVL RKN määruse 5. aprillist 1941 põhjal.

Need juurdearvutused tehakse iga kuu kuu lõpus koostatavate jaotusaruannete põhjal ja kantakse vahenditult nende kontode deebetisse, kuhu kontost 10 „Põhi- ja lisa-töötasu" üle kantakse töötasusummad, millede juurde juurdearvutused on tehtud. Seejuures debiteeritakse kontosid 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid" (tööndusliku kindlustuskassad ja sotsiaalkindlustus mahaarvutuste järgi) ning 421 „Kultuurifond" — kuuluvuse järgi (vt. seletusi mainitud kontode juurde).

V ä l j a m i n e k u d t ö ö k a i t s e a l a l kantakse vahenditult tsehhi-, üldiste tootmise või muude väljaminekute hulka (vt. seletust tsehhi- ja üldiste tootmise väljaminekute nomenklatuuri juurde).

M ä r k u s. Alates 1. jaanuarist 1941 arvestatakse väljaminekud tootva personaali töökaitse alal tootmise lisaväljaminekute, aga mitte põhikulutuste hulka nagu varem.

Töötasude bilansilise arvestuse aluseks peab olema töötajate (artelli liikmete, tööliste ja teenistujate) isikulise koosseisu, tööaja ja samuti ka iga töölise poolt tehtud töö (tükitöö-tasu puhul) koguseline ning mihuslik selge algarvestus.

Tööjõu õigesti organiseerimise ja töö arvestuse vajaliseks tingimuseks on süstemaatiline lakkamatu võitlus töödistsipliini rikkujatega, jooksikutega ning puudujatega, milleks täpselt silmas pidada NSVL RKN, ÜK(b)P Keskkomitee ja Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu määrust 22. detsembrist 1938 ja NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlust 26. juunist 1940 „Üleminekust kaheksatunnilisele tööpäevale, seitsmepäevalisele töönädalale ja tööliste ning teenistujate ettevõtteist ja asutisist omavolilise lahkumise keelu kohta".

Tööaja kontrollimise ja arvestuse lähtemomendiks on tööle ilmumiste ja töölt lahkumiste tabeliline arvestus, mida on kohustatud pidama kõik artellid ja muud tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonid.

Tabeliline arvestus, mida teostatakse tabel-aruande või tabellaudade kaudu, on aluseks igapäevase tööjõu arvestamisel artellis „Tööliste arvestuse koondaruande" koostamise korras (vt. „Juhend Vsekopromsovjeti süsteemi artellide perioodilise aruandluse vormide juurde", КОИЗ, 1939. a., lk. 64).

Kõrvuti tabelilise arvestusega peetakse artelli iga liikme (töölise), kes tootmises teeb tüki- või akordtööd, tööaja algarvestust. Seda arvestust peetakse töökordade (narjadõ) või töölehtede järgi ühtaegselt tehtud töö koguse ning mihuse arvestusega.

Töötasude bilansiline arvestus täpses seoses tööjõu operatiiv-statistilise arvestusega peab kindlustama töö ja töötasude kvartaali- ja aastaaruannete koostamiseks vajalike andmete saamise, samuti ka töötasu õige jaotuse vastavalt töö rakendamise kohale.

„Juhendis Vsekopromsovjeti süsteemi artellide perioodilise aruandluse vormide juurde" on kõrvuti näpunäidetega aruannete koostamise kohta töö ja töötasude alal toodud määramid artelli liikmelise ja nimestikulise tööliste koosseisu kohta, personaali liigitamine majandusharude ja kategooriate järgi, juhatusi artellis tööjõu algarvestuseks ning muid teatmeid, millistest tuleb juhinduda töötasude arvestuse organiseerimisel.

Arvestustöölised, kellede ülesandeks on töötasude arvutamine ja arvestamine, peavad tundma ja täpselt silmas pidama kehtivat tööseadusandlust, sätteid, juhendeid, norme jms. ja sooritama oma tööd maksimaalse täpsusega, mitte unustades, et töötasu selge ja õigeaegne arvestus on hädavajaliseks relvaks võitluses töödistsipliini ja sotsialistliku töö paremate näitajate eest.

KONTO 10 „PÕHI- JA LISA-TÖÖTASU".

Selles kontos arvestatakse eranditult kõik summad, mis kuuluvad aruandelisse töötasufondi, s. o. nimestikulise koosseisu kõik põhi- ja lisa-töötasu liigid, samuti ka tasu aja- ning juhuslike tööde eest.

NSVL RKN määruste 13. maist 1935 nr. 895 „Koosseisude kinnitamise korra kohta ja kinnitatud koosseisude silmaspidamise kontrollist", 23. aprillist 1939 nr. 547 „Kontrolli kõvendamisest teenistujate kinnitatud koosseisude, tasumäärade ja töötasufondide silmaspidamise üle" ja 15. augustist 1939 nr. 1214 „Töötasufondide kulutamise kontrollimise korrast eelarvelistes ja isemajandavais ettevõtteis" põhjal ja vastavalt NSVL RKN määrusele 19. märtsist 1941 nr. 599 on NSV Liidu Rahanduse RK poolt 31. märtsil 1941 nr. 246/36 all antud "Juhend koosseisude, tasumäärade, töötasufondide, administratiiv-majanduslike väljaminekute registreerimise korra ja selle silmaspidamise kohta" (vt. „СФХ", Nr. 5 1941. a., lk. 23).

Kooskõlas selle juhendiga on tööndusliku kooperatsiooni kõik ettevõtted ja organisatsioonid kohustatud igal aastal rahandusorganites registreerima koosseisud, tasumäärad ja koosseisuliste ning mittekoosseisuliste töötajate töötasufondid, samuti ka administratiiv-majanduslike väljaminekute eelarved.

Asutiste, ettevõtete ja organisatsioonide juhid ei või koosseise, töötasu-määri ega administratiiv-majanduslikke väljaminekuid seaduspärastena tarvitusele võtta enne nende registreerimist.

Töötasufond, s. o. kontos 10 „Põhi- ja lisa-töötasu" arvestatavad summad peavad täpselt vastama ühtsele „Juhendile tööliste ja teenistujate töötasufondi koosseisu kohta", mis on kinnitatud NSVL RKN juures asuva Riikliku Plaanikomisjoni poolt 20. mail 1939, prot. nr. 7.

Nimetatud juhendiga on tuvastatud erilised allpooltoodud nomenklatuurid, mis on kohustuslikud tööndusliku kooperatsiooni süsteemi kõigile lülidele ja organisatsioonidele.

Konto 10 analüütilisel arendamisel põhi- ja lisa-töötasu arvestatakse lahus.

PÕHI-TÖÖTASU.

Põhi-töötasu hulka kuulub tasu kogu tööaja — nii normaal-tööaja kui ka ületundide — eest, sõltumata tasu maksmise alusest (ajatöö, tükitöö, progressiiv-tükitöö, akordtöö jms.), kaasa arvatud igasugused lisatasud (ebatervislikkude töötingimuste, ränkuse, ohtlikkuse, väljateenitud aastate jms. eest), samuti ka tasu seisakute eest, kui seda rakendatakse.

Põhi-töötasu elementide nomenklatuur.

1. Töötasu, mis arvutatakse tööaja eest tariifi-tasumäärade, palgamäära, tükitöö-hinde (otsese ja progressiivse) või keskmise töötasu alusel.
2. Akordtasu.
3. Lisand raskete töötingimuste (kahjulikkus, ohtlikkus ja ränkus) eest.

4. Lisand liigi eest (juurdemaks kvalifitseeritud töölistele, kes teevad madalama kvalifikatsiooniga tööd).

5. Lisand väljateenitud aastate eest.

6. Juurdemaks ettevõtjaile seoses töötingimuste muutmisega.

7. Preemialised lisandid plaani täitmise ja ületamise eest, tuvastatud mihuslike näitajate saavutamise eest, praagi protsendi vähendamise eest, omamaksuse vähendamise eest, seisakute vähendamise eest, kütte, elektrienergia, toorainete ja materjalide kokkuhoiu eest, seadistuse korrashoiu eest jms.

8. Preemiad, mis makstakse valitsemisaparaadi premeerimisfondist kooskõlas Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusega 17. juunist 1935.

9. Protsendiline tasu (protsent käibest jms.), sõltumata sellest, kas see makstakse lisana tariifi-tasumäärale või põhitasuna.

10. Lisamaks ületunnitöö eest.

11. Lisamaks öösel töötamise eest.

12. Lisand mittevabastatud brigadiiridele brigaadide töö organiseerimise eest.

13. Tasu õpilaste õpetamise eest tootmises.

14. Juurdemaks töötamise eest kaugelasuvais maakohtades.

15. Tasu seisakute eest, milledes ei ole süüdi tööline.

16. Maks sunnitud töökatkestuste eest, vastavalt kehtivale seadusandlusele (peale juhtumite, mis kuuluvad tasumisele lisa-töötasu korras).

17. Kirjanduslik, lektsiate eest ja muu honorar, märgimaks, tasu eriliste ülesannete, teenendite ja tööde (konsultatsioonide, ekspertiiside, projektide ja eelarvete koostamise, majanduslike tööde jms.) eest.

18. Õpilaste töötasu täies ulatuses, sõltumata finantseerimisallikaist (ekspluatatsiooni-vahendite, kaadrite ettevalmistamiseks eriliste assigneeringute jms. arvel).

19. Tasu töölistele, kes töötavad maj.-organisatsioonile mittekuuluvate hobustega (vedajad ehituste juures, samuti töölised oma või kolhoosi hobustega metsa varumisel ja muudel tööaladel). Kui vedajaile töö eest tasu maksmise algdokumentatsioonis töötasu ei ole eraldatud, siis tingimisi arvestatakse selleks 50%, progressiivsuse puhul aga 60% kogu tasusummast.

Põhi-töötasu arvestusel vastavalt toodud nomenklatuurile on tarvis silmas pidada järgmist:

a) kontos 10 arvestatakse töötasu organisatsiooni kõigi tegevusalade eranditult kõigi liikide töötajatele, nii neile, kes on personaali nimestikulises koosseisus, kui ka neile, kes seal ei ole (väljastpoolt) ja kutsutakse ajutiselt ning juhuslikult sooritama ühtesid või teisi töid või teenendeid;

b) väljastpoolt isikuile makstud töötasu-summad arvestatakse lahus töötasu-summadest, mis makstakse oma töötajaile;

c) tasu maksmisel väljastpoolt isikuile (peale oma hobustega töötavaile vedajaile), kes ei ole antud ettevõtte (asutise) töötajate nimestikulises koosseisus, arvatakse töötasu aruandefondi täielikult kõik väljastpoolt isikuile arvutatavad summad, nii tasu töötajale enesele kui ka tasu tema materjalide ja tööriistade eest.

Vastavalt töö ja pälviste aruandluse nõuetele ühelt poolt ja vajadusele jaotada töötasud vastavaisse kontodesse töö rakendamise järgi — teiselt poolt, liigitatakse põhi-töötasu (pälvised) tööjõu mitmesuguste klassifitseerimistunnuste järgi, nimelt:

A. Töötajate ja artelli vaheliste töösuhtluste iseloomu järgi.

1. Artelli nimestikulise koosseisu töötasu:
   a) artelli liikmete pälvised;
   b) tasu palgatud töölistele ja teenistujaile.
2. Töötasu väljastpoolt isikuile, kes ei ole nimestikulises koosseisus.

B. Artelli tegevuse liikide järgi.

1. Põhitegevuse järgi (tööndusliik-tootev personaal), edasise jaotusega tööndusse ja tootmise harudesse, vastavalt nende klassifitseerimisele.
2. Muude tegevusliikide järgi.

C. Töötajate teenistuskohtade järgi.

1. Vahenditult tootmises tegutsevad isikud (töölised), peale õpilaste:
   a) ühistes töökodades töötajad;
   b) artelli liikmed, kes töötavad kodus, ja kodukäsitöölised.
2. Noorem teenindav personaal.
3. Teenistujad, seehulgas insener-tehnilised töötajad.
4. Õpilased (vahenditult tootmises tegutsevad).

D. Töötasu jaotuse (kontode-tarbijate) järgi.

1. Otsene tootmistasu.
2. Administratiiv-valitsemispersonaali töötasu.
3. Muu administratiiv-valitsemispersonaali (tsehhi personaali, tootmise üldpersonaali jne.) töötasu.

Eeltoodud põhi-töötasu nomenklatuur ja liigitus hoopiski ei ole aluseks ta analüütilise arvestuse sääraselt keerukalt korraldamiseks; praktiliselt see poleks tarbekohane. Nomenklatuur määrandab vaid kirjeldatava konto sisu põhi-töötasu osas, liigitus aga võetakse aluseks töötasu maksu- ja jaotuslehtede koostamisel.

Analüütilise arvestuse arendamiseks piisab täiesti järgmisest liigitusest:

I. Nimestikulise (koosseisulise) personaali töötasu.

1. Registreeritav personaal.
2. Registreerimisele mittekuuluv personaal:
   a) töölis-personaal,
   b) kodukäsitöölised,
   c) muu mitteregistreeritav personaal.

II. Väljastpoolt isikute (mittekoosseisulise personaali) töötasu.

Kõik täiendavad andmed, mis on vajalikud töö ja töötasude aruandluse koostamiseks, hangitakse töötasu maksu- ja jaotuslehtedest, samuti ka aruandelistest kalkulatsioonidest.

Põhi-töötasu arvestamisel kontot 10 debiteeritakse:

a) pälviste ja töötasude summadega, mis makstud nimestikulise koosseisu töötajaile, samuti ka püsivalt töökaasluse alusel*) töötajaile, — iga kuu koostatavate maksulehtede järgi; seejuures kohustuslikult krediteeritakse töötajate isiklikke kontosid (bilansikontos 29 „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad");
b) tööde eest, mis on sooritanud väljastpoolt isikud, kes ei seisa nimestikulises koosseisus (välja arvatud alatised töökaasluse alusel töötajad), — tehtud töid tõendavate dokumentide (töökordade, aktide, allkirjade jms.) põhjal.

„Väljastpoolt isikute (peale töökaasluse alusel töötajate) töötasude" hulka kuuluvad:

a) tähtajaga mitte üle 5 päeva tööle võetud isikute töötasu;
b) juhuslikeks töödeks nagu ruumide või õue koristamine, peale- ja mahalaadimistööd, inventari ümberpaigutamine jms. väljastpoolt kutsutud isikute töötasu;
c) tasu väljastpoolt isikuile üksikute ülesannete täitmise eest: joonestuste, diagrammide, plakatite jms. valmistamise eest.

Väljastpoolt isikuile, kes sooritavad juhuslikke lühiajalisi töid ilma väljaminekuiks avansse saamata, reeglina ei avata isiklikke kontosid ja konto 10 korrespondeerib neil korril deebetis vahenditult rahaliste kontodega või kontoga „Aruandekohustuslikud isikud" — töötajaile väljamakstud summaga ja kontoga 281 „Muud arveldused Rahanduse RK-ga" — riigieelarve sissetulekuiks peetatud summadega.

Tulumaksu ja muude paniste reeglipärase peetamise kontrollimiseks, samuti ka järgnevaks väljaminekute jaotamiseks vastavate kontode vahel töö rakendamise koha järgi peetakse jooksvas korras iga kuu kohta „Väljastpoolt isikute töötasu-lehte".

*) Vastavalt „Juhendile artellide perioodilise aruandluse vormide juurde" (КОИЗ, 1939, lk. 50) isikuid, kes töötavad artellis töökaasluse alusel, tööliste nimestikulisse koosseisu ei arvata.

Seda töötasu-lehte peetakse järgmiselt:

1. Ühtaegselt konto 10 debiteerimisega väljamakstud summadega (kontode „Kassa" ja „Aruandekohustuslikud isikud" kreediti järgi) täidetakse töötasu-lehe lahtrid 1—10 (incl.).

2. Arvutatud summade mahakandmine vastavaisse väljaminekute-kontodesse (tsehhide, üldtootmislikud jm. kuuluvuse järgi) ning kanded lahtreisse 11—13 tehakse otsekohe ja igal juhtumil sessamas kuus, mis-juures debiteeritakse vastavaid kontosid-tarbijaid ja krediteeritakse kontot 10 — lahtri 4 summaga ja kontot 303 (sotsiaalkindlustus) — lahtri 10 summaga.

3. Kuu lõpus debiteeritakse kontot 10 ja krediteeritakse kontot 281 „Muud arveldused Rahanduse RK-ga" lahtrite 5 ja 6 lõppkokkuvõtetega.

4. Lahtrite 5, 6 ja 9 lõppkokkuvõtete summa võrdub lahtri 4 lõpp-kokkuvõttega ja lahtrite 4 ja 10 lõppkokkuvõtete summa võrdub lahtri 13 lõppkokkuvõttega.

Väljastpoolt isikute töötasu-leht 194..... a.
..... kuu eest.

Perekonna-nimi, nimi ja isanimi	Aadress	Sooritatud töö	Pälvise summa	Peetatud		Välja makstud			Sotsiaalkindlus-tuseks	Kantud kontodesse		
				Tulumaks	Muud panised	Kuupäev	Dokumendi nr.	Summa		Kuupäev	Korresp konto	Summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Märkus. Jaotuses „Peetatud" eraldatakse nii-mitu lahtrit kui-mitut liiki paniseid kuulub peetamisele (sõjamaks, tulumaks, vallaliste-, üksikute- ja lastetute-maks).

Sel korral, kui väljastpoolt isikud nende poolt sooritatud tööde eest rahasummasid ei saa, samuti ka siis, kui neile antakse avanss töö sooritamiseks vajalike materjalide ostmiseks, avatakse neile isiklikud kontod bilansikonto 303 „Muud deebitorid (kreeditorid)" arendamiseks, millistes kontodes arvestatakse nendega tehtavad arveldused. Need arvestused ülaltoodud „Väljastpoolt isikute töötasu-lehes" ei peegeldu.

Artelli liikmeile, töölistele ja teenistujaile pälviste (töötasude) väljamaksmiseks koostatakse maksulehed. Pälviste arvutamise ja maksulehtede koostamise aluseks on tabelid, töökorrad, töölehed ja muud dokumendid, mis raamatupidamine saab tsehhidelt sedamööda kuidas tööd valmis saavad.

Töökorrad (töölehed) grupeeritakse isikute järgi ja pälviste arvutamine nende järgi tehakse otsekohe, et vältida töö kuhjumist maksulehtede koostamise puhuks.

Maksulehed koostatakse tsehhide, osakondade ja ettevõtete järgi töötajate jaotusega vastavalt tuvastatud liikidele. Maksulehe vertikaallahtrites jaotatakse töötajaile kuuluvad summad aruandelise töötasufondi peamiste osiste järgi (põhipälvised näidatakse lahus igasuguseist lisandeist), töötasust peetatud summad aga — peetuste liikide järgi.

Maksulehed peavad olema koostatud nii, et nad annaksid purgivat materjali töötasu arvutuse ja peetuste raamatupidamislikeks kanneteks ja koos sellega võimaldaksid ka lisaandmeid süsteemiliseks arvestuseks, mihukesi vajatakse aruandluseks töö ja pälviste alal.

Pälviste üldsumma, mis on arvutatud üksikute tsehhide tootvale personaalile täidetud töökordade (töölehtede) järgi, peab vastama nende tsehhide poolt aruandekuus toodetud produktsiooni (valmis toodete, poolvabrikaatide, detailide jms.) kogusele korrutatud tuvastatud tükitöö-hinnetega, arvestades ka lisandeid tööaja jooksul. Säärane kontrollimine on kohustuslik enne maksulehtede lõplikku vormimist.

Lõplik arveldus töötasu alal aruandekuu eest tehakse koostatud maksulehtede järgi pärast kuu lõppu. Kuu esimese poole eest reeglina antakse avanss, mille summa määratakse faktiliselt tehtud töö või töötatud aja järgi.

Pälviste ja peetuste summad, mis on arvutatud maksulehtede koostamiseks avansile kuu esimese poole eest, raamatupidamislikus arvestuses ei peegeldu, kuid nende lehtede järgi faktiliselt välja makstud summad kui avanss kantakse läbi konto 290 „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad" deebetist.

Kontot 10 krediteeritakse ühtaegselt ta debiteerimisega (kuu lõpus) arvutatud põhi-töötasu (pälviste) kogusummaga, mis täielikult jaotatakse ja kantakse vastavaisse kontodesse töö rakendamise koha järgi. Kande aluseks on esialgselt koostatud jaotusleht.

LISA-TÖÖTASU.

Töötasu aruandefondist kuuluvad lisa-töötasude hulka summad, mis ei esine tasuna tööaja ega sooritatud tööde eest nagu põhi-töötasu, vaid antakse viimase lisandina kehtivas seadusandluses ettenähtud juhtumeil.

Arvepidamises töö ja pälviste alal lisa-töötasu ei eraldata, vaid näidatakse koos põhi-töötasuga tööjõu vastavate liikide järgi.

Lisa-töötasu elementide nomenklatuur.

1. Tasu alaealistele vabade tundide eest.
2. Tasu imetavaile emadele vaheaegade eest töös.

3. Tasu tööaja eest, mis on kulutatud riiklike ja ühiskondlike kohustuste täitmiseks ja sõjaväelistel kokkukutseil käimiseks, vastavalt kehtivale seadusandlusele.

4. Tasu loase eest.

5. Kaugelasuvais maakohtades ja Kaugeimas Põhjas töötajate sõit loase kasutamispaika ja tagasi.

6. Kompensatsioon kasutamata loase eest.

7. Vallandamishüvitused.

8. Tasu ettevõtete (asutiste) töötajaile, kes on lähetatud õppeasutistesse õppimise lõpetamiseks ja on edasi ettevõtte (asutise) nimestikulises koosseisus.

Märkus. Tasu töötajaile, kes on lähetatud õppimist lõpetama ja on edasi nimestikulises koosseisus, kantakse kontosse 10 sõltumata allikast, millest need summad kaetakse.

9. Tasuta võimaldatavate kommunaalteenendite ja tasuta antavate produktide ning esemete maksus kehtivas seadusandluses ettenähtud juhtumeil (söekaevandustöölistele antav süsi, arktiline pajuk, eritoitlustus veetranspordis, kombaineritele antav vili).

10. Rahaline kompensatsioon seadusega või lepinguga tingindatud, kuid natuuras mitte antud korteri ja kommunaalteenendite eest.

Vastavalt Vsekopromsovjeti presiidiumi 4. augusti 1937 määrusele õppeaja kestuse puhul mitte üle 3 kuu kantakse õppeaja eest antav töötasu tootmislikku omamaksusse; neil korril kantakse väljamakstud summad konto 10 kreeditist maha korras, mis on ette nähtud lisatöötasu jaotamise kohta (vt. lk. 92).

Õppeaja kestuse puhul üle 3 kuu makstakse töötasu kogu õppeaja eest kultuurifondist ja konto 10 korrespondeerib kreeditis kontoga 421 „Kultuurifond".

Lisa-töötasu kuulub põhimiselt nimestikulises koosseisus olevaile töötajaile ja kantakse reeglina läbi nende isiklikest kontodest analoogiliselt põhi-töötasule.

Märkus. Erandi sellest reeglist moodustavad „Nomenklatuuri" punktides 9 ja 10 tähendatud summad: neid summasid töötajate isiklikest kontodest tavaliselt läbi ei kanta.

Lisa-töötasu analüütiline arvestus, jaotus ja mahakandmine toimub niisamasuguses korras kui põhi-töötasu arvestus, jaotus ja mahakandmine: tootva personaali hulka kuuluvate töötajate lisa-töötasu kantakse vahenditult tootmise kontodesse, tsehhi personaali — kontosse 140 jne. Sisemine, töötajate üksikute liikide vahel jaotus konkreetsete objektide järgi (produktsiooni üksikute liikide omamaksuseks, väljaminekuiks üksikute tsehhide järgi jms.) toimub aga proportsionaalselt iga töötajate-liigi põhi-töötasule.

N ä i d e. Tootva personaali lisa-töötasu moodustab 3000 rbl., sellesama personaali põhi-töötasu sellesama ajavahemiku eest — 54000 rbl., millest tootele A langeb 41400 rbl., tootele B aga — 12600 rbl. Lisa-töötasu, mis kuulub tootele A, $= \frac{3000 \cdot 41400}{54000} =$ = 2300 rbl., tootele B aga — 700 rbl.

Mahakandmist kontost 10 tehakse iga kuu faktiliste kulutuste summas, välja arvatud väljaminekud loaste tasuks, mis jaotatakse väljalastavale produktsioonile normatiivselt arvutatud summades ühtlaselt kogu aasta jooksul.

Kontot 10 debiteeritakse faktiliste väljaminekutega loaste tasuks, mis võivad osutuda suuremaks või vähemaks summast, mis on normi järgi arvutatud aruandeperioodi kohta aasta algusest peale. Esimesel juhtumil jääb kontos 10 deebetiline saldo; teisel juhtumil reserveeritakse normi järgi puuduv vahe kontos 431 „Eelolevad maksed" selle konto kirjelduses näidatud korras.

Kuubilansi koostamisel ei tohi lubada ühtaegseid saldosid kontos 10 (deebet) ja kontos 431 — loaste reservi osas (kreedit); sel juhtumil vähema saldoga konto kaetakse teise kontoga. Pärast seda jääv konto 10 deebet-saldo liidetakse saldo-bilansis (ilma raamatupidamis-kandeta) väljaminekutega tulevaste aruandeperioodide arvel.

Lisa-töötasu töötajaile tööl mitteoldud aja eest (ühiskondlike ja riiklike kohustuste täitmiseks kulutatud aja eest, loaste eest jms.) arvutatakse nende keskmise pälvise järgi, mis sõltuvalt töötaja ta põhitööst eemale kiskumise põhjustest arvutatakse mitmeti.

Artelli liikmete keskmise pälvise arvutamise kord tuvastatakse üldkoosoleku poolt analoogiliselt keskmise pälvise arvutamisega palgatud töötajaile, mis on tuvastatud kehtiva seadusandlusega.

T a s u l o a s e e e s t. „Töölistel ja teenistujail on õigus järjekordseks loaseks pärast 11 kuud katkestamata töötamist antud ettevõttes või asutises" (NSVL RKN, ÜK(b)P Keskkomitee ja Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu määruse 28. dets. 1938 p. 13).

Töölistele ja teenistujaile loase eest keskmise pälvise arvutamine, samuti ka kompensatsioonide maksmine kasutamata loase eest toimub NSVL RKN määruse 25. juulist 1935 nr. 1563 ja Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu määruse 2. veebruarist 1936 põhjal, artelli liikmeile aga — ka vastavalt Vsekopromsovjeti ringkirjale 13. juunist 1936 nr. 12—23.

Keskmise pälvise arvutamisel lähtutakse eelnenud 12 kuu töötasu kogusummast, isikuile aga, kes on töötanud alla aasta, arvutatakse keskmine pälvis ettevõttes tööl oldud aja eest. Seejuures arvestatakse iga liiki töötasud, kaasa arvatud ka iga liiki lisandid, samuti tasu kasutatud loase eest, ühiskondlike ja riiklike kohustuste täitmise eest ja

toetusraha töövõimetus-aja eest, mis on makstud sotsiaalkindlustuse korras.

Keskmise pälvise arvutamisel loasetasu väljamaksmiseks ei võeta arvesse järgmisi summasid:

a) väljamakse juhuslike tööde eest, mis ei kuulu töötaja ülesannete hulka ja on tema poolt sooritatud väljaspool tööaega (näit. tasu loengute eest, kirjanduslik honorar jms.);
b) preemiaid artelli liikmete premeerimisfondist;
c) artelli liikmete lisahüvitusi jaotatava kasumi arvel, mis makstakse NSVL RKN määruste 27. jaanuarist 1936 ja 2. juunist 1941 põhjal;
d) kompensatsiooni kasutamata loase eest;
e) töötajaile oma tööriistade, materjalide jne. kasutamise eest makstavaid summasid;
f) kommunaalteenendite ja tasuta antavate produktide ning esemete maksust.

Aastapälvise kogusumma jagatakse 12 ja saadud keskmine kuupälvis jagatakse 25,6 päevaga. Sedasi saadud keskmine päevapälvis korrutatakse loasepäevade arvuga.

Ühiskondlike ja riiklike kohustuste täitmiseks kulutatud aja eest, samuti ka muil põhjusil tööl mitteoldud aja eest, kui töötajale ta keskmine pälvis seaduse järgi kuulub väljamaksmisele (välja arvatud loasetasu, kompensatsioonid kasutamata loase eest ja toetusraha töövõimetus-aja eest), tasu maksmine toimub vastavalt NSVL RKN 2. aprilli 1930 määrusele nr. 142.

K o n t o 10 „P õ h i - j a l i s a - t ö ö t a s u“ korrespondeerib järgmiste kontodega:

D e e b e t i s:

130 — „Mittetööndusliku majandid“.

Oma elamufondist töötajaile seaduse poolt lubatud juhtumeil tasuta või alandatud hindadega (vahe võrra) võimaldatud elamu-kommunaalteenendite maksus.

190 — „Kassa“.

a) Tasu juhuslike tööde eest isikuile, kes ei ole nimestikulises koosseisus.
b) Kehtivas seadusandluses ettenähtud juhtumeil korteriüüri, kommunaallisandite jms. tasu.

270 — „Aruandekohustuslikud isikud“.

Needsamad väljamaksed aruandekohustuslike isikute kaudu.

281 — „Arveldused Rahanduse RK organitega (muude arvelduste järgi)“.

Tulumaksu ja muude paniste summa, mis on peetatud väljastpoolt, nimestikulises kooseisus mitteolevate isikute töötasust.

290 — „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad".

Artelli liikmete, tööliste, teenistujate ja õpilaste põhi- ja lisatöötasu.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Juhuslike tööde eest nimestikulises koosseisus mitteolevaile isikuile kuuluvad töötasu-summad (viimaste mittesaamisel).

Kreeditis:

020 — „Põhivahendite likvideerimine".

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

040— „Kulutused kapitaalremondiks".

Tööliste töötasu mahakandmine, kes on tegevuses likvideeritud põhivahendite koost lahtivõtmisel, kapitaaltööde juures, soetatud põhivahendite peale- ja mahalaadimisel ning kapitaalremondi juures.

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

071 — „Töötluses olevad materjalid".

074 — „Muud materiaalväärtused".

075 — „Väljaminekud toorainete varumise alal".

080 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majanduslik inventar ja erirõivastis".

090 — „Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad".

Väljastpoolt ja mitte-laotöölistele peale-mahalaadimis- jms. tööde eest materiaalväärtuste ostmisel ja varumisel makstava töötasu mahakandmine, samuti ka varumispunktide alalise personaali töötasu mahakandmine (konto 075 deebet).

110 — „Tootmine".

Tootmistes vahenditult tegevuses olevate isikute töötasu-summad.

121 — „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel".

Seesama — tööde eest, mis on seoses poolvabrikaatide transportimisega (peale alaliste laotööliste).

130 — „Mittetööndusliku majandid".

Töötasu-summad personaalile, kes on tegevuses elamu-kommunaalmajapidamises, ettevõtteis, mis teenindavad oma majandi töötajate olustikku, töölispersonaalile abitranspordis väljaspool tehast ja põllumajanduslikes tootmistes.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

a) Seesama — tööndusliike tootmiste tsehhi, üldtootmise ja administratiiv-valitsemispersonaalile;

b) kapitaalehituse administratiiv-valitsemis- ja tehnilisele personaalile (konto 140);

c) lisa-töötasu kapitaaltööde ja -remontide juures tegevuses olevaile töölistele (konto 140);

d) põllumajanduslike tootmiste administratiiv-valitsemis- ja tehnilise personaali töötasu.

150 — „Praak tootmises".

Töötasu isikuile, kes parandavad tootmise praaki.

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".

162 — „Väljaminekud seoses kaupade varumisega".

Töötasu mahakandmine, mis makstakse väljastpoolt ja mitte-laotöölistele peale-mahalaadimis- jms. tööde eest kaupade ostmisel ja varumisel.

180 — „Lähetatud kaubad ja täidetud tööd ning teenendid".

220 — „Ostjad ja tellijad".

Seesama — tööde eest, mis on seoses kaupade ostjaile lähetamisega, juhtumil, kui need väljaminekud kantakse viimaste arvele.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".

a) Töötasu, mis arvatakse tulevaste aruandeperioodide toodangu omamaksusse.

b) Töötasu ajutiste mitte-tiitelehituste püstitamise ja seadistamiste eest.

420 — „Artelli liikmete olustiku parendamise fond".

421 — „Kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuuriliste ja teaduslikuurimise ettevõtete fond".

422 — „Muud fondid".

Tasu erifondide arvel tehtavate tööde eest.

431 — „Eelolevad maksed".

Loaste eest arvutatud summade ülekandmine kuu lõpus (väiksema saldoga summa sulgemine).

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

a) Töötasu, mis on seoses valmis toodete ja kaupade realiseerimisega (läbitöötamine, sorteerimine, pakkimine, peale- ja mahalaadimine jms.), peale töötasu artellide alalistele töölistele.

b) Töötasu hulgibaaside ja -ladude (liitudes ja tööndusliikes varumis-turustuspunktides) alalistele ja ajutistele töölistele.

517 — „Jaemüügi käibekulutused".

Tasu töölistele ja tööde eest, mis on seoses jaemüügi-ettevõtete pidamisega ja jaemüügiga.

520 — „Liidu lülide administratiiv-valitsemisväljaminekud". Töötasu liidu lülide töötajate aparaadile.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

a) Tasu tootmise (töölis-) personaalile pikaldaste seisuaegade eest.

b) Tasu tööde eest võitluses loodusega, tekitatud purustuste parandamisel, maa-ala koristamisel jms.

c) Tasu töö eest, mis on seoses seismapandud ettevõtete ülalpidamisega (valvurid, koristajad jms.), jm.

V OSA.

TOOTMINE.

See osa ühendab kontod, mis on määratud faktiliste kulutuste arvestamiseks, jaotamiseks ja kalkuleerimiseks iga liiki tootmise ja tootmisharude, tööndusliku tegevuse ja ka mittetööndusliku majandite alal.

Selles kontos arvestatakse ka oma tootmise poolvabrikaadid, mis on määratud edasiseks töötlemiseks samuti omas tootmises ja sessamas tootmisklassis, sest säärasel korral käsitellakse neid lõpetamata produktsioonina.

KONTO 11 „TOOTMINE".

Konto üldiseloom. Konto 11 „Tootmine" kujutab endast rühmalist (sünteetilist) bilansikontot, mis oma analüütilises arenduses haarab kalkulatsiooniliste kontode kogu kompleksi, kõik need kontod, millede varal selgitatakse tööndusliku tootmiste ja tööndusliku tegevuse igal alal ja igas harus täidetud tellimuste, tehtud tööde ja teenendite tootmise omamaksus.

Tootmise arvestuse põhimised ülesanded. Moodustades artellides arvestustöö peaosa, peab tootmise arvestus tagama:

a) tootmiseks faktiliselt tehtud kulutuste kindlakstegemise;
b) toodangu täieliku faktilise omamaksuse aruandeliste kalkulatsioonide koostamise (tootmise arvestuse alusel);
c) kontrolli toodangu väljalaske-plaani täitmise üle nii koguse ja mihuse kui ka omamaksuse suhtes;
d) kontrolli eelarve-distsipliini silmaspidamise üle üksikuis ettevõtteis, tsehhides ja artellis tervikuna;
e) artelli üksikute ettevõtete ja tsehhide isemajandamise tulemuste kindlakstegemise (tsehhide isemajandamise kalkulatsioonid) eri (väljaspool süsteemi) arvelduste põhjal;
f) vajalikku abi stahhaanovliku liikumise organiseerimisel ja arendamisel, eriti aga normide väljatöötamise ja täitmise igapäevase arvestuse.

Võitluses plaani täitmise eest peab tootmise arvestus kindlustama igapäevase pideva kontrolli selle üle, et „. . . täidetaks plaan iga päev igas tsehhis, igas brigaadis, igal tööpingil ja igas vahetuses; . . . et täidetaks plaan mitte üksnes koguseliste näitajate järgi, vaid kohustuslikult ka mihuse, komplektsuse, sortimendi suhtes, silmas pidades kindlaksmääratud standarde ja plaanis ettenähtud omamaksust"*).

*) ÜK(b)P XVIII Üleliidulise kongressi resolutsioonidest.

Tootmiste klassifikatsioon. Esimeseks tunnuseks, mille järgi tootmised liigitatakse ja arvestatakse, on toodetava produktsiooni ja sooritatavate tööde sihtülesanne. Sellest vaatepunktist tehakse vahet järgmiste tootmisliikide vahel:

a) põhitootmine,
b) kõrvaltootmine,
c) abi-toendlik tootmine.

Põhitootmise all mõistetakse produktsiooni tootmist või tööde sooritamist, mis on antud artelli põhisiht ja -ülesanne ja on ta põhikirjas ette nähtud. Põhitootmise produktsioon on reeglina määratud väljaspool realiseerimiseks (tööandjaile või tellijaile tehtud valmisesemed või töö) või edasiseks töötlemiseks sessamas artellis (poolvabrikaadid).

Kõrvaltootmise all mõistetakse tootmist, mis ei ole põhitootmisega orgaaniliselt seotud, vaid omab antud artellis omaette tähendust, tootes lisaks põhitoodangule produktsiooni, mis realiseeritakse väljaspool. Siia kuulub näiteks põhitoodangu jäätmete töötlemine, puusöe põletamine metsavarumise artellides jms.

M ä r k u s. Arvestuse korra ja toodangu kalkuleerimise poolest ei erine kõrvaltootmine tööndusliku kooperatsioonis millegagi põhitootmisest. Seepärast edaspidi nii konto 11 „Tootmine" kirjelduses kui ka „Tootmise omamaksuse kalkuleerimise põhireegleis" k õ r v a l t o o t m i s t eraldi ei mainita.

Abi-toendliku tootmise all mõistetakse säärast tootmist, mille tooted või teenendid on määratud põhitootmise teenindamiseks. Vaid erandina võidakse abi-toendliku tootmise produktsiooni realiseerida väljaspoole, teistele organisatsioonidele. Abi-toendlike tootmiste hulka kuuluvad näiteks auru ja elektrienergia tootmine, sisetehaseline transport, remontimistöökojad, vesivarustus, põhitootmisele vajalike tööriistade tootmine, toodangu pakkimiseks vajaliku taara valmistamine jms.

M ä r k u s 1. **Abitootmisteks** selle sõna kitsamas mõttes nimetatakse tootmisi, mis valmistavad materiaalväärtusi (tööriistad, taara jms.) põhitootmise teenindamiseks, nende eraldamiseks **toendlikest** tootmistest, mis osutavad põhitootmisele neid või teisi teenendeid.

M ä r k u s 2. Toendlik väljaspool tehast transport varumisturustustegevuse teenindamiseks arvestatakse tööndusliku kooperatsioonis kontos 13 „Mittetööndusliku majandid".

Mitut liiki toodanguga artellides jaotatakse põhitootmine omakorda tööndusharudeks ja tööndusliikeks tegevusteks ning edasi tootmise klassideks (liikideks) vastavalt tootmise klassifikatsioonile tööndusliku kooperatsioonis.

Tootmiste ülaltoodud üldise klassifikatsiooni seisukohalt tuleb vastavail kordadel pidada tootmise analüütilise arvestuse kaarte.

Tootmise kulutuste arvestus. Tootmise kulutuste arvestuse organiseerimisel tuleb silmas pidada arvestuse sihtülesannet — väljalaske omamaksuse kalkulatsiooni. Vastavalt sellele peetakse kulutuste arvestust tootmise analüütilistel kaartidel järgmiselt:

1. Iga kalkuleeritava objekti kohta avatakse eraldi kaart.

2. Kaarti peetakse deebetis mitmelahtrilise vormi järgi kulutuste arvestamiseks sääraselt, et see arvestus täpselt vastaks antud tootmisobjekti kalkulatsioonipunktidele.

3. Kaarti debiteeritakse kõigi tootmiseks tehtud kulutustega ja krediteeritakse valminud kalkulatsiooniobjekti (valmis toote, poolvabrikaadi, sooritatud tööde jms.) omamaksusega, — vastavalt kalkulatsiooni põhireegleile (vt. lk. 86) ja allpooltoodud „Tootmise" konto korrespondeerimise skeemile.

Kalkulatsiooniobjektide tuvastamine ja järelikult ka analüütilise arvestuse organiseerimine sõltub tootmise iseloomust ja keerulisusest ning tootmisprotsessi korraldusest. Sellest seisukohast tehakse vahet l i h t s a t e (ühefaasiliste) ja k e e r u k a t e tootmiste vahel.

Lihtsaiks tootmisteks loetakse säärased, mis kujutavad endast ühtainsat katkestamatut töötlemisprotsessi, mille vältel valmib üht liiki produktsioon.

Kalkulatsiooniobjektiks ja kulutuste arvestuseks lihtsais tootmistes on vaid lõplik produkt — valmis toode.

Kõrvuti suure hulga ühefaasiliste tööndusliike tootmistega kuuluvad väheste eranditega lihtsate tootmiste hulka kõik abi-toendlikud tootmised, samuti ka tööndusliik tegevus.

Keerukaiks tootmisteks loetakse säärased, milledes lõplik produkt (valmis toode) saadakse rea üksikute lõplikkude töötlemisprotsesside (staadiumide), millede produktsioonile tehakse omaette kalkulatsioonid, tulemusena.

Keerukad tootmised on:

a) järjestikulised, kui iga tsehhi produktsioon (töötluse lõpetatud staadiumis) antakse edasiseks töötlemiseks järgmisse tsehhi ja töötlus lõpetatakse tsehhis, kes valmis toote välja laseb;

b) paralleelsed, kui poolvabrikaadid (detailid) ühe toote jaoks samaaegselt valmistatakse mitmes tsehhis, misjärel need antakse koondavasse tsehhi, kes valmis toote välja laseb;

c) kombineeritud, kui ühtede poolvabrikaatide valmistamine toimub järjestikulise, teiste aga — paralleelse töötlemismeetodi järgi.

Tootmisprotsessi organisatsiooni järgi jagunevad tööndusliikud tootmised individuaalseiks, seerialisteks ja massilisteks.

I n d i v i d u a a l s e t e hulka kuuluvad tootmised, mis lasevad välja toodete individuaalseid eksemplare, s. o. sääraseid, mis konstruk-

tiivselt üksteisest erinevad ja seetõttu nõuavad iga eseme valmistamiseks individuaalsete töötlusmeetodite rakendamist.

Individuaalset tootmist tingib peamiselt individuaalsete tellimuste täitmine.

Kulutuste arvestus ja kalkuleerimine toimub individuaalseis tootmistes reeglina iga tellimuse järgi eraldi.

S e e r i a l i s e d tootmised erinevad individuaalseist seega, et neis rakendatakse erilisi töötlmismeetodeid mitte üksikute objektide, vaid produktsiooni üht liiki eksemplaride partiiliselt (seerialiselt) valmistamiseks, missuguste toodete väljalaskmine eri tellimuste põhjal perioodiliselt kordub.

Produktsiooni arvestus ja kalkulatsioon seda liiki tootmistes toimub tavaliselt tellimuste järgi, s. o. ühesuguste toodete iga eri seeria järgi.

Individuaalseile ja seerialistele tootmistele omase tellimustejärgse arvestuse iseärasused on järgmised:

a) igale tootmise tellimusele avatakse otsekohe pärast selle tsehhi andmist eri konto (kaart tellimuse arvestuseks);
b) igale tellimusele antakse teatav number, mille järgi ettevõtte kõigis tsehhides peetakse arvestust antud tellimuse täitmiseks tehtud kulutustele vastavalt kalkulatsioonipunktidele; vastavalt sellele algdokumentides (materjalinõudmised, töölehed jms.) kohustuslikult tähendatakse tellimuse number, mille juurde kulutused kuuluvad;
c) kõigi tsehhide järgi süstematiseeritud kulutuste põhjal, mis on seoses antud tellimusega, koostatakse omamaksuse aruandeline kalkulatsioon vaid pärast tellimuse tervikuliselt täitmist.

M a s s i l i s e d tootmised kujutavad endast põhitootmiste enimlevinumat tüüpi ja nende iseloomuks on täitsa ühesuguse produktsiooni süstemaatiline tootmine suurel arvul.

Erinevalt individuaalsest ja seerialisest tootmisest põhineb massiline tootmine tootmisprotsessi katkestamatusel ja vastavalt sellele koostatakse massilise tootmise produktsiooni kalkulatsioon reeglina perioodiliselt — iga kuu.

Kalkulatsiooniobjektiks on massilises tootmises aruandeperioodis (kuus) toodetud produktsiooni kogus: lihtsais (ühefaasilistes) tootmistes — valmistoodete ühe liigi kogus, keerukais tootmistes aga — kõigepealt omaette kalkuleeritavate poolvabrikaatide ja detailide üksikute liikide kogus ja seejärel valmis toodete iga liigi kogus.

Sõltuvalt tootmisprotsessi korraldusest (töötlemise järjestikulisus või paralleelsus) süstematiseeritakse ja arvestatakse kulutused eraldi kalkuleeritavate objektide valmistamiseks:

a) kas jaotuste (faaside, staadiumide), tsehhide jms. tootmise alajaotuste järgi (jaotustejärgne arvestus) või

b) detailide üksikute nimetuste (töötasu süstematiseeritakse ka operatsioonide järgi) ja tsehhide järgi, misjuures kulutused toodete kokkupaneku alal arvestatakse lahus kulutustest, mis on seoses detailide valmistamisega (detailide-operatsioonide-järgne arvestus).

Nõnda siis nõuab tootmise analüütilise arvestuse organiseerimine, et kõik tootmisprotsessid oleksid üksikasjaliselt uuritud ja iseseisvad sisetootmiselised alajaotused (tsehhid, jaotused, faasid) ning produktsiooni (valmis toodete, poolvabrikaatide ja detailide) nomenklatuur selgesti kindlaks määratud, milledele vastavalt arvestatakse tootmise kulutused ja koostatakse kalkulatsioonid.

Kulutuste arvestust (tootmise kontode deebetis) peetakse kalkulatsiooni põhipunktide järgmise nomenklatuuri kohaselt:

A. Tootmise põhikulutused.

1. Toorained ja materjalid:
   a) toorained ja põhimaterjalid,
   b) toendlikud materjalid.
2. Oma tootmise poolvabrikaadid.
3. Tootmise küte ja energia.
4. Tootva tööjõu töötasu:
   a) põhi-töötasu,
   b) lisa-töötasu,
   c) juurdearvutused töötasule.
5. Väljaspool lõpliku töötlemise maksus.

B. Lisaväljaminekud.

6. Tsehhi-väljaminekud.
7. Üldised tootmisväljaminekud.
8. Kaotused tootmise praagist.

Kokku tootmise omamaksus.

Toodud nomenklatuur on üldine ja kuulub põhimiselt töötleva tööndu se tootmistele. Kalkulatsioonipunktide konkreetne loend oleneb tootmise omapärasusist. Nii näiteks tooraine-tootmistööstuses puuduvad kulutused tooraineks ja põhimaterjalideks, tööndusliike tegevuste kalkulatsioonides aga puudub veel rida teisi punkte.

Kalkulatsioonielementide loend ja nende arvutusmeetodid määratakse kindlaks juhendeis tööndusliku kooperatsiooni tööstusharudele tootmise arvestamiseks ja kalkulatsiooniks, tööstusharude-järgsete juhendite puudumisel aga — kinnitatakse kõrgemalseisva liidu poolt allpooltoodud „Tootmise omamaksuse kalkulatsiooni põhireegleid“ (vt. lk. 86) arvestades.

Lõpetamata tootmise arvestus. Tootmiskontode järgi arvestatud kulutused moodustavad väljalaske tegeliku omamaksuse vaid sel juhtumil, kui kõik tootmise protsessid on lõpetatud ja tootmises ei ole mingisuguseid materiaalseid jääke. Kõigil muil juhtumeil, s. o. kui aruandeperioodi (kuu) lõpus on olemas lõpetamata tootmist, tuleb selleks, et väljalaske omamaksust õigesti kalkuleerida, selgitada kulutuste summa lõpetamata tootmise osas. Kulutuste summa kindlaksmääramiseta lõpetamata tootmise osas muutub väljalaske omamaksuse arvutamine enamikul juhtumeil võimatuks. Kuid ka neil juhtumeil, kui väljalaske ja lõpetamata tootmise omamaksus järelduvad tootmise jooksva arvestuse ehitusest, ei saa piirduda raamatupidamise või operatiiv-tehnilise arvestuse andmetega, vaid tuleb inventariseerida lõpetamata tootmine natuuras.

Tööndusliku kooperatsiooni süsteemis kuulub lõpetamata tootmine reeglina kohustuslikule inventariseerimisele iga kuu.

M ä r k u s. Erandi tegemine on võimaldatud üksikuile suuremate töömahtudega artellidele, milledes kõrgemalseisva liidu loal võidakse inventariseerimist toimetada mitte harvem kui üks kord kvartaalis (muidugi tingimusel, et jooksev arvestus tagab kulutuste selgitamise lõpetamata tootmise osas).

Lõpetamata tootmisse jäänud kulutuste arvutamisel tuleb juhinduda „NSVL Rahanduse RK instruktiivsest kirjast 29. novembrist 1940 nr. 850 lõpetamata tootmise arvestuse ja hinde kohta"*). Muide, lõpetamata tootmine tuleb viia reaalsesse seisundisse, eraldades sellest kõik, mis ei tohi jääda lõpetamata tootmise koostisse, nagu tühistatud tellimused, tootmise poolt kasutamata materjalid; õigel ajal maha kandmata kulutused lõpetatud tellimuste peale; lõpetamata tootmise puudujäägid jms.

Lõpetamata tootmise koostisse võidakse jätta vaid tootmises faktiliselt kasutamata materjale. Tsehhides asetsevad materjalid (kuu lõpuks kasutamata) aga tuleb iga kuu tootmise kulutustest kohustuslikult üle kanda kontosse „Materjalid".

Lõpetamata tootmise hinde kord on analoogiline valmis produktsiooni kalkuleerimiseks ettenähtud korraga, välja arvatud punkt „Kaotused tootmise praagist", mis kuulub vaid valmis (kaubalise) produktsiooni juurde.

M ä r k u s. Tootmisharude-järgsete juhenditega tootmise arvestuseks ja kalkulatsiooniks (juhendite puudumisel aga kõrgemalseisva liidu loal) on lubatud lõpetamata tootmise hinnet piirata vaid otseste kulutuste (materjalid, töötasu) maksusega, lisaväljaminekuid arvestamata.

---

*) Vt. „ФХБ" nr. 1, 1941, lk. 12.

Tellijate toorainete töötlemise arvestus. Tellijate toorainete töötlemine kuulub tööndusliku põhitootmise hulka ja selle arvestus erineb järgmiste omapärasuste poolest:

a) Tellijalt saadud ja tootmisse antud toorained ja materjalid arvestatakse väljaspool bilanssi konto 57 „Töötlemiseks võetud materjalid" kirjelduses ettenähtud korras ja produktsiooni omamaksusse neid ei arvata.

b) Kontost 11 „Tootmine" kantakse läbi vaid kulutused toendlikeks materjalideks, kui sääraseid antakse tootmisse artelli oma varudest, samuti ka töötasu ja muud tootmiskulutused üldisel alusel.

Väljalastud produktsiooni töötlemise maksus kantakse kontost 11 üle kontosse 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd".

Neil korril, kui tehniliste tingimuste tõttu ei ole võimalik võõrast toorainet eraldada ei laos ega töökodades ja kui tööd tellimuse järgi on samuti võimatu üldisest tootmisest eraldada üksikusse protsessi, — arvatakse toorained ja tootmiskulutused tellimuse järgi isikupäratuiks ja arvestatakse kõik koos põhitootmiste üldises protsessis. Sel korral arvestatakse tellijalt saadud tooraine võrdselt oma samasuguse toorainega bilansikontos 070 „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

M ä r k u s. Tellijate toorainete liikumise tingimisi peegeldamine bilansikontodes nõuab:

1) töötlemise produktsiooni tellijale üleandmisel ja operatsiooni peegeldamisel kontos 510 — produktsiooni koostises oleva tellija tooraine maksuse välistamist käibest normide järgi, milledes on tellijaga kokku lepitud (lepingu järgi);

2) perioodiliste ja aastabilansi koostamisel — tellijate toorainete jääkide maksuse kandmist väljaspoole bilanssi (sellest üksikasjalisemalt vt. raamatu lõpus „Kontod väljaspool bilanssi").

Arvestades toodud omapärasusi, toimub tellijate toorainete töötlemise analüütilise arvestuse ja kalkulatsiooni korraldamine üldises korras, mis on tuvastatud põhitootmise arvestuseks.

Artelli liikmete koduse tootmise arvestus. Neil korril, kui peale töö ühistöökodades tehakse tööd ka artelli liikmete kodus, peetakse tootmise arvestust eraldi:

a) artelli ettevõtteis;

b) artelli liikmete juures kodus.

Artelli liikmete poolt kodus toodetav produktsioon arvestatakse ja kalkuleeritakse järgmises korras:

1. Sel korral, kui artelli üksikute liikmete produktsioon evib oma sortimendi või mihuse poolest individuaalseid omadusi, avatakse analüütilises korras artelli igale liikmele-kodustöötajale eraldi tootmiskonto. Need kontod pole mitte arveldus-, vaid kalkulatsioonikontod:

neis ei arvestata arveldusi artelli liikmetega, vaid kulutuste elementide põhjal määratakse artelli iga üksiku liikme poolt toodetava produktsiooni omamaksus. Nende kontode põhjal koostatakse iseseisvad kalkulatsioonid tooteile, mis igalt artelli liikmelt saadakse.

2. Neil korril aga, kui artelli liikmed süstemaatiliselt valmistavad kodus täitsa ühesugust produktsiooni, avatakse analüütilises korras üks konto artelli liikmete poolt kodus valmistatava teatava toote kohta ja lisaks sellele — igale kodustöötajale eraldi konto, milles arvestatakse vaid kodustöötajaile väljaantud ja nende poolt äratarvitatud materjalid ning neilt saadavad tooted. Neil korril koostatakse perioodiliselt (iga kuu) ühine kalkulatsioon kõigi samaliigiliste toodete kohta, mis artelli liikmeilt aruandeperioodi jooksul on saadud. Artelli liikmete individuaalkontosid kasutatakse neile väljaantud toorainete ja materjalide kontrollimiseks. Kalkulatsioonide koostamisel tuleb individuaalkontod toorainete ja materjalide jääkide poolest lõpetamata tootmises kohustuslikult kooskõlastada antud toote tootmise üldkontoga.

Abi-toendlike tootmiste arvestus. Abi-toendlike tootmiste tööd ja teenendid, samuti ka materiaalne produktsioon põhitootmise teenindamiseks (tööriistad, stambid, taara jms.) hinnatakse kulutuste tsehhilise maksuse järgi, s. o. üldisi tootmisväljaminekuid neile lisandamata.

Neil korril aga, kui abi-toendlike tootmiste produktsioon või teenendid on läinud väljaspoole kapitaalehituseks või -remondiks, hinnatakse need selles realiseeritud osas kontos 11 „Tootmine" faktilise omamaksusega, üldisi tootmisväljaminekuid üldisel alusel juurde lisades (vt. „Kalkulatsiooni põhireeglid").

Abi-toendlike tootmiste kontod (kaardid) avatakse tootmise liikide järgi ja neid debiteeritakse tehtud kulutustega analoogiliselt põhitootmisele. Neid kontosid krediteeritakse:

a) valmistatud materiaalse produktsiooni eest (tööriistad, taara jms.) — vastavate materjalikontodega;
b) põhitootmisele või muudele majapidamisharudele osutatud teenendite eest — kontodega 110, 140, 141, 130 jt. vastavuse kohaselt;
c) väljaspoole, kapitaalehitusele või -remondile osutatud teenendite eest — kontoga 510.

K o n t o 11 „T o o t m i n e" korrespondeerib järgmiste kontodega:

D e e b e t i s:

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

Ehituses abitootmistesse antud ehitusmaterjalide maksus.

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

Ladudest tootmisse antud toorainete, põhi- ja toendlike materjalide, tehnoloogilisteks tarveteks ja energia saamiseks antud kütteainete maksus.

073 — „Kasvav puit".
Metsavarumise korras maha raiutud puidu maksus.

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".
Tootmistes vahenditult tegutsevatele töötajatele arvutatud töötasu.

110 — „Tootmine".
a) Tootmises vahenditult (lattu andmata) edasiseks töötlemiseks antud (tsehhist tsehhi jms.) poolvabrikaatide tootmise omamaksus.
b) Põhitootmises tehnoloogilisteks ja elektrialasteks tarvidusteks kasutatud toendlike tootmiste (katlaruumi, elektrijaama jms.) produktsiooni tootmise omamaksus.

120 — „Oma tootmise poolvabrikaadid ladudes".

121 — „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel".
Poolvabrikaatide laost edasiseks töötlemiseks andmine või nende vahenditu (laost mööda minnes) väljaandmine pärast viimistlemist väljaspool.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".
Tootmiste vastavatesse kontodesse kantavate tsehhi- ja üldiste tootmisväljaminekute summad.

150 — „Praak tootmises".
a) Tootmise kulutuste maksus, mis on tingitud tootmises ilmnenud praagi parandamisest (süüdlaste puudumisel).
b) Parandamatu praagi tootmise omamaksus, kui materjal on muutunud täiesti väärtusetuks ja süüdlasi selles ei ole.
c) Vahe parandamatu praagi tootmise omamaksuse ja praagist jäänud materjalide võimaliku kasutamise hinna vahel (süüdlaste puudumisel).

230 — „Hankijad ja ettevõtjad".
Väljastpoolt saadava ja tootmise tehnoloogilisteks ning energeetilisteks vajadusteks kulutatava elektrienergia maksus (hankija arve järgi).

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".
Tööndusliikele kindlustuskassadele ja sotsiaalkindlustusele kuuluvad igakuused maksed vahenditult tootmises tegutsevate isikute töötasust.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".
Artellides karjääride lahtivõtmise, ehitusmaterjalide hankimise, turbarabade ettevalmistamise ja ekspluateerimise jms. alal ettetehtud tootmiskulutuste mahakandmine — osas, mis langeb aruandeperioodile.

421 — „Kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuuriliste ja teaduslik-uurimise ettevõtete fond".

Otseselt tootmise töötasult artelli kultuurifondi iga kuu arvutatav tuvastatud protsent.

431 — „Eelolevad maksed".

a) Tootvale personaalile loaste eest makstavate summade mahakandmine normaliseeritud korras.

b) Plaanis ettenähtud eelseisvate väljaminekute üksikuil juhtumeil reserveerimine nende arvutamiseks produktsiooni omamaksusse aasta jooksul ühtlaselt (vt. seletust konto 431 juurde).

Kreeditis:

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

Ehitusele ta oma toendlike tootmiste poolt osutatavate teenendite maksuse mahakandmine.

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

Ehituse toendlike tootmiste poolt produktsiooni väljalaskmine kapitaaltööde materjalina.

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

a) Lattu tagastatud tootmises mittekasutatud toorainete, materjalide ja kütteainete maksus.

b) Lattuantud kasulike jäätmete, mis on kõlvulised oma tootmises kasutamiseks või realiseerimiseks, maksus.

c) Lattuantud poolvabrikaatide, mis moodustavad tootmise omaette liikide valmis produktsiooni ja on määratud kasutamiseks materjalina teist liiki tootmistes, tootmise omamaksus (vt. seletust konto 12 „Oma tootmise poolvabrikaadid" juurde).

074 — „Muud materiaalväärtused".

Oma abitootmises valmistatud ja lattu antud taara tootmise omamaksus (kinnitatud hinnakirjaliste hindade piires).

080 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis ladudes".

Abi-tööriistadetsehhis (töökojas) valmistatud, põhitootmiste teenindamiseks määratud ja lattu varru antud tööriistade tootmise omamaksus.

081 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis ekspluatatsioonis".

Seesama — vahenditult ekspluatatsiooni antud.

110 — „Tootmine".

(Operatsioonide sisu — vt. konto 110 korrespondeerimist deebetis.)

120 — „Oma tootmise poolvabrikaadid ladudes".

121 — „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel".

Lattu või vahenditult väljaspoole viimistlemiseks antud poolvabrikaatide tootmise omamaksus.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

Põhitootmise lisaväljaminekutena kasutatud toendlike tootmiste teenendite maksus.

150 — „Praak tootmises".

Tootmises ilmnenud toodete, poolvabrikaatide ja detailide parandamatu praagi tootmise omamaksuse mahakandmine.

160 — „Valmis produktsioon ja tehtud tööd".

Tootmisest välja lastud ja lattu antud valmis toodete, tellijate toormaterjalist tellimuste, samuti ka tehtud remonttööde (remondiartellides) jms. tootmise omamaksus, kui on olemas tööde individuaalsed kalkulatsioonid.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Lõpetamata tootmises ilmnenud materjalide puudujäägi maksus, mis kantakse süüdlaste arvele.

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

Töö-, transpordi- ja ehitusartellides tehtud tööde ja elanikkonnale laiatarbeesemete remontimise tellimuste omamaksuse mahakandmine.

512 — „Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine".

Sööklais ja restoranides realiseeritud köögi-produktsiooni omamaksuse mahakandmine.

515 — „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimine".

Tsehhidest ja töökodadest vahenditult realiseeritud tootmise jäätmete mahakandmine realiseerimise faktilise maksusega.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

a) Kahjumid loodusõnnetuste (tulikahjud, uputused jms.) läbi lõpetamata tootmises.
b) Vahe abitootmises valmistatud standardse taara tootmise omamaksuse ja hinnakirja-järgse hinna vahel, — kui omamaksus on suurem hinnakirja-hinnast.
c) Kulutuste mahakandmine artellide tootmislikeks katseteks, mis ei andnud oodatavaid tulemusi.

TOOTMISE OMAMAKSUSE KALKULATSIOONI PÕHIREEGLID.

Kalkulatsiooni ülesanne ja kulutuste elemendid. Tootmise kalkulatsiooni ülesanne on oma tootmiste produktsiooni — valmis toodete, poolvabrikaatide, tehtud tööde ja osutatud teenendite tootmise omamaksuse määramine.

Produktsiooni tootmise omamaksus koostub tootmiskulutustest, mis oma sisult jagunevad kahte liiki:

a) tootmise põhikulutused ja
b) lisakulutused.

Tootmise põhikulutusteks (-väljaminekuteks) on kõik need kulutused, mis on vahenditult suunatud tootmisprotsessi teostamiseks. Siia kuuluvad:

1. Kulutused toorainete ja materjalide peale, mis kuuluvad toodetava produktsiooni koostisse või tootmisprotsessile vahenditult kaasa aitavad:
   a) toorained ja põhimaterjalid;
   b) abimaterjalid.
2. Oma tootmise poolvabrikaadid.
3. Tootmise küte ja energia:
   a) tehnoloogilisteks vajadusteks ja energia saamiseks kulutatud kütteained;
   b) energia kulutused (elektrienergia, aur, suruõhk) tehnoloogilisteks ja motoorseiks vajadusiks, vesi tehnoloogilisteks vajadusteks jms.
4. Tootva tööjõu töötasu:
   a) põhi-töötasu;
   b) lisa-töötasu;
   c) juurdearvutused töötasule.
5. Väljaspool viimistlemise maksus.

Lisaväljaminekute hulka kuuluvad kulutused, mis on seoses tootmise organiseerimisega ja ettevõtte üksikute osade kui ka kogu ettevõtte (artelli) valitsemisega, tööriistade amortisatsioon ja alalhoidmine ning ka tootmise kaotused.

Lisaväljaminekud jagunevad tootmise kalkulatsioonis järgnevalt:

1) tsehhi-väljaminekud;
2) üldised tootmisväljaminekud;
3) kaotused praagist tootmises.

Kalkulatsioonisse võtmise laadi järgi jagunevad tootmise kulutused (nii põhikulutused kui ka lisaväljaminekud) otsesteks ja kaudseiks.

Otseste väljaminekute hulka kuuluvad säärased, millised võidakse vahenditult kanda teatavat liiki produktsiooni (toote, poolvabrikaadi,

tellimuse, töö jms.) kalkulatsiooni. Kaudseiks on kõik need kulutused tootmises, mis on seoses ühtaegselt toodetava mitut liiki produktsiooniga või sooritatavate töödega ja seetõttu nende võtmine kalkuleeritavate objektide iga üksiku liigi kalkulatsiooni võib toimuda vaid nende väljaminekute kaudse jaotamise korras.

Kalkulatsiooni koostamisel liigitatakse kõik kulutused põhi- ja lisaväljaminekute vastavate elementide järgi olenemata sellest, kas need kuuluvad otseste või kaudsete väljaminekute hulka.

Kalkulatsioon koostatakse kas kogu üht liiki produktsiooni (toodete, poolvabrikaatide, tööde jne. liigi) kohta, mis teatavas ajavahemikus (kuus, kvartaalis, aastas) on valmistatud, või teatava tellimuse (individuaalne ese, toodete partii jms.) kohta — pärast töö sooritamist tellimuse järgi. Esimesi hüütakse massi kalkulatsioonideks, teisi — individuaalseiks ehk tellimuste-järgseiks.

Kõrvuti produktsiooni üksikute liikide kogu väljalaske maksusega arvutatakse ka kalkulatsiooniühiku maksus. Kalkulatsiooniühikud määratakse täpsas vastavuses mõõteühikutega, mis on toodete, materjalide või tööde üksikuile liikidele omistatud tööndusliku kooperatsiooni jaoks tuvastatud ja artellide plaanimises ning arvestuses rakendatavate nomenklatuuridega.

Põhikulutuste iseloomustus ja nende kalkulatsiooni võtmise kord. Tootmise põhikulutused on oma põhimises osas (toorained, töötasu) tavaliselt otsesed kulutused, mis vahenditult võetakse teatava produkti kalkulatsiooni; kuid on olemas rida juhtumeid, kus põhikulutusi tuleb kaudselt jaotada.

Toorained ja põhimaterjalid. Selle punkti alla kuulub kõigi valmistatava produktsiooni koostisse minevate materiaalväärtuste maksus, maha arvutatud tootmise kasulike jäätmete maksus.

See punkt peab kalkulatsioonis peegeldama faktilisi väljaminekuid toorainete ja materjalide kui niisuguste peale, s. o. ostetud või oma ettevõttes, kuid teistes tootmisklassides toodetud materjalide (materjalid, mis moodustavad teise põhitootmis-liigi valmis produktsiooni) maksuse.

Tootmises tarvitatavate toorainete ja materjalide väljaminekud tehakse kindlaks koguseliselt ja maksuselt. Koguselise väljamineku kindlakstegemine on tarvilik materjalide kulunormide ja nende ratsionaalse kasutamise silmaspidamiseks; summalise väljamineku kindlakstegemine — toorainete ja materjalide peale tehtud kulutuste määramiseks.

Laost tulevate dokumentide — tootmisse antud toorainete ja materjalide nõudmiste ja tootmisest lattu tagasi tulevate materjalide jääkide ning kasulike jäätmete saatekirjade põhjal teeb artelli raamatupidamine kindlaks möödunud operatsiooniperioodis (kuus) produktsiooni iga üksiku liigi või iga täidetud tellimuse peale kulutatud mater-

jalide ja tagasisaadud jäätmete koguse, s. o. vastavalt sellele, kuidas on avatud analüütilised kontod tootmise arvestamiseks.

Tootmises äratarvitatud toorained ja materjalid kantakse materjalikontodest vahenditult vastava tootmisliigi (toote või poolvabrikaadi) „Tootmise" kontosse faktilise omamaksuse keskmiste hindadega (vt. konto 070 kirjeldust).

Kasulikud jäätmed takseeritakse hinnaga, mis nende eest on saadud või nende realiseerimisel loodetakse saada, või nende võimaliku artellis kasutamise hinnaga (vt. lk. 34). Kasulike jäätmete maksuse summaga krediteeritakse „Tootmise" kontot ja vähendatakse kulutuste summat toorainete ja materjalide peale, mis arvatakse produktsiooni kalkulatsiooni.

Toendlikud materjalid (vt. määramit lk. 33) kantakse tootmise põhikulutuste hulka ainult sel juhtumil, kui need antakse vahenditult tootmise vajadusteks, s. o. kui neid kasutatakse tootmisprotsessides. Tsehhide teenindamiseks, masinate puhastamiseks ja määrimiseks jms. antavad materjalid kuuluvad lisaväljaminekute hulka ja neid käesolevas punktis ei arvestata.

Tootmises kulutatud toendlike materjalide arvestus, nende hinne ja kalkulatsiooni võtmine toimub sessamas korras nagu toorainete ja põhimaterjalide puhulgi.

M ä r k u s. Põhi- ja toendlikud materjalid arvestatakse artellis üheskoos — ühtses bilansikontos 070. Nende ja muude materjalide kalkulatsioonis lahus peegeldamine toimub olenevalt tootmise iseloomust ja muist kohalikest tingimustest ega ole oma olemuselt kohustuslik.

J u h t u m i d, k u i k u l u t u s e d t o o r a i n e t e j a m a t e r j a l i d e p e a l e j a o t a t a k s e k a u d s e l t. Üldreeglina kuuluvad toorained ja materjalid otseste väljaminekute hulka, mis võetakse teatava produktsiooni, mille valmistamiseks nad on antud, kalkulatsiooni. Praktikas aga leiavad paika juhtumid, et toodete tunduva valiku väljalaskmisel, kui tooted on valmistatud samasugusest toorainest, ei ole tootmisprotsessi tehnoloogiliste tingimuste tõttu võimalik jooksvas korras pidada materjalide arvestust toodete liikide järgi ja seepärast tuleb need kaudselt jaotada. Sel korral jaotatakse faktiliselt välja läinud materjalid proportsionaalselt normatiivsele väljaminekule. Selle meetodi olemus seisneb järgmises:

1) valmistatavate toodete iga liigi ühikuile määratakse materjali kulunormid;
2) lähtudes tooteühiku kohta tuvastatud materjali kulunormidest, arvutatakse materjali normatiivne väljaminek toodete faktilise väljalaske peale;
3) tuvastatakse materjali faktilise väljamineku kõrvalekaldumise protsent normatiivsest; saadud protsent moodustab parandus-

koefitsiendi materjali väljaminekule, mis on arvutatud toodete iga liigi kohta normide järgi.

O m a t o o t m i s e p o o l v a b r i k a a d i d. Keerukais tootmistes, milledel on mitu omaette, lõpetatud töötlemise staadiumi (faasi), mis kalkuleeritakse iseseisvalt, arvestatakse käesolevas punktis poolvabrikaadi kompleksne omamaksus eelnenud staadiumide kalkulatsioonide põhjal, mis on vajalik tootmise faktiliste kulutuste õigeks analüüsiks järgnevais staadiumes ja nende töö mihuslike näitajate hindeks.

Töötlemise viimase staadiumi, s. o. valmis produktsiooni (kauba) kalkulatsioonis rakendatakse käesolevat punkti samuti antud isemajandava alljaotuse töö analüüsimiseks ja oma olemuselt on ta ajutine, omades eranditult vaid sisetootmislikku tähtsust.

Kaubalise produktsiooni omamaksuse aruande koostamisel (igas kvartaalis) ja üldse selle produktsiooni omamaksuse aruandelise kalkulatsiooni koostamisel käesolevat kompleksipunkti ei kasutata ja see peab asendatama kulutustega elementide järgi (toorained, töötasu jne.), mis liidetakse kalkulatsiooni vastavate punktidega, — poolvabrikaatide kohta aasta algusest peale esialgselt koostatud keskmise kalkulatsiooni põhjal.

Tootmises tarvitatavate poolvabrikaatide väljaminek määratakse koguseliselt ja keskmise maksuse järgi, analoogiliselt tooraineile ja materjalidele.

K ü t e. Selle punkti alla kuulub iga liiki küttematerjalide maksus, mis arvestatakse kontos 070 ja kulutatakse tootmises tehnoloogilisteks tarveteks, s. o. tehnoloogilise protsessi (sulatamise, keetmise, kuivatamise jms.) jaoks vajaliku temperatuuri loomiseks.

Siin peegelduvad ka kütteained, mis kulutatakse jõuenergia tootmiseks, mis kalkuleeritakse oma toendlike tootmiste — katlahoone ja elektrijaama — produktsioonina.

Tootmises kulutatud kütteaine arvestamine, hinne ja kalkulatsiooni võtmine toimub sessamas korras mis toorainete ja materjalidegi.

Kui kütteaineid on võimatu arvestada ühtaegselt valmistatavate toodete mitme liigi järgi eraldi, jaotatakse need olenevalt tehnoloogilise protsessi iseloomust kas proportsionaalselt normatiivsele väljaminekule või jälle töödeldava tooraine või toodetud produktsiooni koguse järgi.

Kütteained, mis kulutatakse tsehhiruumide, töökodade, ladude, kontorite jms. kütmiseks, samuti ka igasugusteks majapidamise vajadusteks, on tootmise lisaväljaminek ja võetakse vastavate tootmiste kalkulatsiooni tsehhi- või üldiste tootmisväljaminekute — kuuluvuse järgi — üldsummas.

E n e r g e e t i l i s e d k u l u t u s e d. Nende kulutuste põhiliikideks on aur ja elektrienergia, mis vahenditult kulutatakse tootmise tarveteks, nimelt:

a) tehnoloogilise energiana, mida kulutatakse analoogiliselt tehnoloogilisele küttele tehnoloogilise protsessi (kuivatamine, sulatamine, soojendamine jms.) sooritamiseks vajaliku temperatuuri loomiseks;
b) liikumapaneva energiana masinate, tootmise sisetranspordi jne. teenindamiseks.

Elektrienergia või auru kulutus mittetootlikeks vajadusteks (ruumide küte ja valgustus jms.) kuulub vastavalt tsehhi- või üldiste tootmisväljaminekute hulka.

Tootmisruumide ventilatsiooniks kulutatav energia kuulub käesoleva punkti alla vaid sel juhtumil, kui ventilatsioon taotleb puhttootmislikke ja -tehnoloogilisi sihte, vastasel korral aga, s. o. kui ventilatsioon toimub töökaitse-vahendite korras, kantakse kulutused energia peale töökaitse-väljaminekuiks tsehhi- või üldiste tootmisväljaminekute koosseisus.

Oma toendlikes tootmistes (elektrijaam, katlamaja) toodetav elektrienergia ja aur kalkuleeritakse nende tootmiste produktsioonina iseseisvalt, misjärel võetakse tootmise faktilise omamaksusega põhi- ja muude tootmiste kalkulatsiooni. Väljastpoolt saadav elektrienergia näidatakse kalkulatsioonis ta faktilise maksusega, mis hankijale makstakse.

Elektrienergia ja auru koguseline arvestus ning nende jaotus tsehhide-tarbijate vahel teostatakse täiesti täpselt vastavate mõõduriistade — lugejate ja aurumõõtjate — näitamiste järgi.

Aurumõõtja puudumisel tuleb katlamaja poolt toodetud auru kogus määrata katelde toitmiseks kulutatud vee koguse järgi, mida võidakse mõõta. Saadud auru kaal võrdub ta saamiseks kulutatud vee kaaluga.

Aurumõõtja puudumisel toimub auru jaotamine tsehhide-tarbijate vahel järgmiselt:
a) auru liikumisel suletud ruumis — kondensaatori andmete põhjal (kondenseerimismasin — seadis, milles aur kunstlikult jahutatakse ja veeks muudetakse; saadud vee kogus mõõdetakse ära ja selle kaal määrab tsehhis kulutatud auru koguse);
b) lahtise auruga soojendamisel — teenindavate ühikute või tsehhide kordamisi sisselülitamise teel igaühele neist kulutuskoefitsiendi määramisega (lähtudes iga ühiku poolt ühes tunnis kulutatava auru koguselistest suhetest määratakse koefitsiendid, milledele vastavalt toimub edaspidi auru jaotamine).

Liikumapaneva energia kulutuse jaotamine toimub mõõtjate puudumisel tootmise üksikute tsehhide üksikute seadistuste vahel lähtumisega tööpinke liikuma panevate mootorite tööajast ja võimsusest (üksikuid tööpinke teenindavate mootorite töötundide arvu korrutis võimsuse näitajaga). Sellest järeldub vajadus pidada üksikute seadistusliikide kasutamise ja nende tööaja operatiivset arvestust.

Kui ühel tööpingil samaaegselt toodetakse mitut liiki esemeid, toimub auru ja elektrienergia maksuse edasine jaotamine tootmise üksikute produktide kalkulatsiooni võtmiseks olenevalt tehnoloogilise protsessi iseloomust, töödeldud tooraine kogusest, toodetud produktsioonist või tootmise põhi-töötasu järgi.

Punkti „Energeetilised kulutused" alla kuuluvad ka kulutused tehnoloogilisteks tarveteks kasutatud vee eest, väljaminekud sisetootmisliku iseloomuga transpordiks ja muud analoogilised väljaminekud.

T o o t v a t ö ö j õ u t ö ö t a s u. Tootva tööjõu hulka kuuluvad kõik isikud, kes tootmises vahenditult teevad füüsilist tööd. Eriti kuuluvad siia:

a) artelli põhitootmiste ühistes töökodades põhi- ja abitöödel töötavad artelli liikmed ja palgatud töölised;
b) artelli liikmed ja palgatud töölised, kes töötavad artelli abitoendlike tootmiste ühistes töökodades põhi- ja abitöödel (auru- ja elektrijõu majandid, jooksev remont, toendlik transport, materjalide, taara jms. tootmise abitsehhid);
c) õpilased, kes individuaalse või brigaadilise õppimise korras õpivad tootmist artelli ühistes töökodades ja palka saavad;
d) artelli liikmed, kes artelli ülesannete järgi kodus töötavad.

Brigadiiride, kui nad ühtaegselt brigaadide töö juhtimisega isiklikult ja süstemaatiliselt (mitte ainult eeskuju andes) täidavad tööliste funktsioone produktsiooni tootmises, töötasu kantakse igal juhtumil tervenisti (seehulgas ka lisatasu brigaadide juhtimise eest) tootva tööjõu töötasu hulka. Neil korril, kui brigadiir isikliku tööga tootmisest osa ei võta, kantakse ta töötasu brigaadi juhtimise eest tootmise lisaväljaminekute hulka.

Tasu abitööde eest tootmises kantakse punkti „Tootva tööjõu töötasu" kalkulatsiooni vaid sel korral, kui need tööd moodustavad antud tootmise tootmisprotsessi koostus-osa. Nii kuuluvad näiteks põhitootmise tsehhides siia tehnoloogiliste ülesannetega küttekollete ahjukütjad, tööpinkidele toorainete etteandjad jms. Neil korril aga, kui abitööd põhitootmise tsehhides on oma olemuselt toendlike tootmiste funktsioonid (jooksev remont, jõuenergia tootmine jms.) ja vaid nende tähtsusetuse tõttu (kui toendlike tootmiste produktsioon) neid iseseisvalt ei kalkuleerita, ei kuulu sääraste tööde tasu käesoleva punkti alla, vaid see kantakse põhitootmise produktsiooni kalkulatsiooni punkti „Tsehhiväljaminekud" (jooksev remont), „Energeetilised kulutused" (energia tootmine) jms. järgi.

Niisamuti ei kuulu tootva tööjõu töötasu hulka ja arvestatakse tsehhi- (või üldistes tootmise) väljaminekuis tootmisruumide ja tsehhide koristajate, ruumide kütjate jms. ülalpidamine.

M ä r k u s. Artelli perioodilises aruandes töö ja pälviste kohta (v. 2 tabel I) „Vahenditult tootmises töötajate töö ja pälviste

põhinäitajate" sisu mitte just täiesti ei kokku käesoleva punkti sisuga kalkulatsioonis: tootmisruumide ja tsehhide koristajad näidatakse aruandes isikute hulgas, kes töötavad vahenditult tootmises, õpilasi aga, vastupidi, nende isikute hulka ei arvata. Seda asjaolu tuleb silmas pidada nimetatud aruande koostamisel.

Tootva personaali *põhi-töötasu* kantakse tootmise kontosse vahenditult kontost 100 „Põhi- ja lisa-töötasu" ja olenevalt töötasu süsteemist võetakse üksikute produktsiooniliikide kalkulatsiooni järgmiselt:

a) tükitöötasu (otsene ja progressiivne tükitöö) või akordtöötasu võetakse otseselt selle toote või tehtud töö kalkulatsiooni, mille juurde ta kuulub;
b) ajatöötasu jaotatakse faktilise aja järgi, mis on kulutatud kalkuleeritavate objektide üksikute liikide valmistamiseks, säärase jaotamise võimatuse korral aga — proportsionaalselt summadele, mis on arvutatud tuvastatud normide järgi;
c) iga liiki lisamaksud lisandatakse põhihindadele või -palkadele ja võetakse kalkulatsiooni koos viimastega ülaltähendatud korras.

Tasu tootva töö eest arvestatakse tabelite, töökordade, töölehtede ja muude dokumentide põhjal, mis raamatupidamine saab tsehhidest sooritatud tööde kohta. Dokumendid grupeerib kalkulaator kalkuleeritavate objektide (tooted, poolvabrikaadid, detailid, tellimused või sooritatud tööd) järgi, misjärel kokkuvõtmisega määratakse töötasu iga objekti kohta. Jaotatud töötasu kogusummat kohustuslikult võrreldakse maksulehtedega (vt. konto 100 „Põhi- ja lisa-töötasu" kirjeldust).

Tootva personaali lisa-töötasu kantakse vahenditult tootmise kontosse ja jaotatakse produktsiooni üksikute liikide omamaksuste vahel proportsionaalselt tootmise põhi-töötasule.

Lisa-töötasu võtmine kalkulatsiooni toimub iga kuu faktiliselt tehtud kulutuste summas, välja arvatud väljaminekud loaste eest, mis jaotatakse väljalastavale produktsioonile normatiivselt arvutatud summades aasta jooksul ühtlaselt (vt. konto 100 kirjeldust lk. 62).

Punkti „Juurdearvutused töötasule" alla kantakse faktilised juurdearvutused tootva personaali põhi- ja lisa-töötasule. Need juurdearvutused kantakse vahenditult tootmise kontosse ja võetakse selle produktsiooni kalkulatsiooni, millesse on kantud töötasu, millele juurdearvutused on tehtud.

Seejuures krediteeritakse kontot 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid" (tööndusliк kindlustuskassa või sotsiaalkindlustus) sotsiaalkindlustuse juurdearvutustega ja kontot 421 „Kultuurifond" — juurdearvutustega kultuurifondi moodustamiseks.

Väljaspool viimistlemise maksus. Käesolevat punkti kohaldatakse neil juhtumeil, kui oma tootmise poolvabrikaadid viimistleti võõrais ettevõtteis (töötluse keskmises või lõppstaadiumis),

ja ta peegeldab kõik kulutused, mis on seoses nende operatsioonidega: väljaminekud seoses poolvabrikaatide ja töödeldud produktsiooni transpordiga ning tasu ettevõtjale töötlemise eest.

Neil juhtumeil koostatakse kalkulatsioon konto 121 „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel" (vt. lk. 100) arendamiseks.

Lisaväljaminekute iseloomustus ja nende kalkulatsiooni võtmise kord. Tsehhi- ja üldiste tootmisväljaminekute iseloomustus, nomenklatuur ning punktide sisu, samuti ka nende jaotamise põhimeetodid on toodud neid väljaminekuid arvestavate kontode kirjeldustes (vt. lk. 107).

Lisaväljaminekute jaotamise üldreegleina tuleb juhinduda järgmisest:

Tehhi-väljaminekud, mis on arvestatud põhi-, kõrval- ja abi-toendliku tootmise iga tsehhi järgi eraldi, võetakse selle tsehhi poolt toodetud produktsiooni (tööd ja teenendid) kalkulatsiooni.

Neil korril, kui tsehhi-väljaminekute hulgas on teatavate toodete või poolvabrikaatide juurde kuuluvaid väljaminekuid, tuleb säärased väljaminekud jaotada vaid nende toodete ja poolvabrikaatide omamaksusele, mitte aga antud tsehhi kogu produktsioonile. Näiteks kui tsehh toodab produktsiooni ühtaegselt käsitsi ja masinatega, tuleb amortisatsioon, jooksev remont ja muud väljaminekud masinate ülalpidamiseks võtta vaid selle produktsiooni kalkulatsiooni, mis on toodetud masinatega.

Kui ei ole võimalik väljaminekuid produktsiooni üksikute liikide järgi lokaliseerida ja võtta neid vastavate liikide kalkulatsiooni, võetakse tsehhi-väljaminekud antud tsehhi kogu produktsiooni kalkulatsiooni ja jaotatakse produktsiooni üksikute liikide vahel vastavalt jaotamismeetodile, mis on antud tootmisele tuvastatud selle tootmisharu juhendiga, juhendi puudumisel aga — kõrgemalseisva tööndusliku liidu poolt.

Töönduslikus kooperatsioonis evib laialdasimat rakendust tsehhiväljaminekute jaotamine proportsionaalselt tootmise põhi-töötasule. Selle meetodi kasutamisel ei tule võtta arvesse lisamakseid progressiivpremiaalse tükitöö järgi (vt. seletust lk. 108).

Üldised tootmisväljaminekud jaotatakse reeglina ainult põhitootmiste produktsioonile.

Abi-toendlike tootmiste produktsiooni kalkulatsiooni võetakse üldised tootmisväljaminekud vaid sel juhtumil, kui nende tootmiste produktsioon on määratud realiseerimiseks väljaspoole. Neil korril kalkuleeritakse nimetatud tootmiste produktsioon kaks korda: algul määratakse vastava tsehhi kogu produktsiooni omamaksus üldisi tootmisväljaminekuid arvestamata ja selle hinde järgi hinnatakse oma tarvidusteks määratud produktsioon; pärast koostatakse produktsiooni

sellele osale, mis on määratud väljaspool realiseerimiseks, täiendav kalkulatsioon, võttes sellesse ka üldiste tootmisväljaminekute vastava osa.

Kui tsehhi põhitootmises esineb staadiume või tootmisi, mis välja lasevad omaette kalkuleeritavaid poolvabrikaate või detaile, siis jaotatakse üldised tootmisväljaminekud kõigi tootvate lülide, mitte ainult viimase, valmis tooteid välja laskva lüli produktsiooni peale. Selle nõude mittetäitmisel võib valmis toodete (viimase lüli) kalkulatsioon esile tuua tunduvaid kõikumisi toodete omamaksuses aruandeperioodide järgi väljalastavate poolvabrikaatide (detailide) ja valmis toodete mahtude muutuvate vahekordade tõttu.

Üldiste tootmisväljaminekute jaotamise meetod produktsiooni üksikute liikide omamaksuse peale määratakse tööharude juhistega kalkulatsiooniks, nende puudumisel aga kinnitatakse kõrgemalseisva tööndusliku liidu poolt. Seejuures enamikul juhtumeil jaotatakse need väljaminekud sellesama põhimõtte järgi nagu tsehhi-väljaminekudki.

Aja peale jaotatavad lisaväljaminekud. Mõned väljaminekud, mis on tingitud artelli tööst kogu operatsiooniaasta jooksul, tehakse ühekordselt aasta algul, keskel või lõpus. Sääraste väljaminekute võtmine tervenisti selle aruandeperioodi (kuu) produktsiooni kalkulatsiooni, millal need väljaminekud faktiliselt toimusid, tingiks produktsiooni omamaksuse ebaõiglasi kõikumisi aruandeperioodide järgi ja üksikuil juhtumeil oleks isegi võimatu, kui väljaminekud toimuvad artelli töös ajutise või sesoonilise seisaku perioodis.

Omamaksuse õigesti määramiseks võetakse mainitud väljaminekud produktsiooni kalkulatsiooni ühtlaselt kogu operatsiooniaasta jooksul, sesoonilistes tootmistes (turbatööstused, ehitusmaterjalide jms. tootmised) aga — kogu töösesooni jooksul.

Aja peale jaotatavate väljaminekute reguleerimine toimub kahe eelarvelis-jaotusliku konto kaudu, nimelt:

a) konto 310 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel" kaudu, — kui faktilised väljaminekud on suuremad aruandeperioodile langevate väljaminekute summast, vahega, mis kuulub jaotamisele järgnevatel kuudel;
b) konto 431 „Eelolevad maksed" kaudu, — kui plaani järgi langeb aruandeperioodile rohkem väljaminekuid, kui neid faktiliselt oli, vahega, mis kuulub kulutusele järgnevatel kuudel.

Aja peale jaotatavate väljaminekute põhiliigid ja nende arvestamise kord on toodud nimetatud kontode kirjelduses.

Väljaminekud sesooniliste seisakute kestel jaotatakse reeglina säärases korras, et kõik need väljaminekud oleksid ühtlaselt võetud aruandeaastas toodetud produktsiooni omamaksusse. Näiteks: sõltuvalt tootmise iseloomust töötab artell aastas ainult 8 kuud — 1. märtsist 1. novembrini. Käesoleval korral jaotatakse väljaminekud plaanis ette-

nähtud neljakuulise seisaku eest produktsiooni omamaksusele järgmises korras:

a) Faktilised väljaminekud esimestel seisakukuudel (jaanuar ja veebruar), arvestatud tsehhi- ja üldiste tootmisväljaminekute kontode järgi, kantakse iga kuu lõpus kontosse 310.

b) Töösesooni algul (1. märtsil) määratakse kindlaks seisuaja kohta planeeritud väljaminekute summa protsendiline suhe aasta tootmisprogrammi, misjärel esialgselt jaotatakse need väljaminekud kvartaalide järgi, iga kvartaali algul aga — kuude järgi jaotuse järgneva täpsustamisega vastavalt tootmiskava täitmisele.

c) Töösesooni iga kuu lõpus võetakse kalkulatsiooni faktilised väljaminekud antud kuus (tsehhi- ja üldiste tootmisväljaminekute kontodest), samuti ka reserveeritud väljaminekute vastav osa, mis on arvutatud ülaltähendatud korras; need väljaminekud kantakse tootmise kontosse vahenditult kontost 310 — selles kontos oleva jäägi piires, ülejäänud summas aga — kontost 431 „Eelolevad maksed".

d) Viimaste seisakukuude (november ja detsember) faktilised väljaminekud arvestatakse üldistel alustel tsehhi- ja üldiste tootmisväljaminekute kontodes, kust nad kuu lõpus maha kantakse varem moodustatud reservi arvel (konto 431 deebetisse); seejuures detsembri lõpus jäänud reservi summa täpsustatakse lõplikult, lähtudes faktilistest väljaminekutest, ja konto 431 suletakse aastakalkulatsiooni vastava korrektiivi kandmisega.

M ä r k u s. Toodud kord reserveeritud väljaminekute jaotamise kohta on näitlik ja võib muutuda olenevalt sesoonilise seisaku ajast ning planeerimise korrast.

K a o t u s e d p r a a g i s t t o o t m i s e s kuuluvad tootmise lisakulutuste hulka, kuid nad arvestatakse tsehhi- ja üldistest tootmisväljaminekutest lahus ja võetakse kalkulatsiooni omaette punktina.

Selle punkti alla kuuluvad kaotused tootmises ilmnenud praagi pealt, milliseid ei saa kanda süüdlaste arvele ja mis võivad olla kaht liiki:

a) kaotused parandamatu praagi pealt, mis moodustavad lõplikult kõlbmatu produktsiooni (tooted, poolvabrikaadid, detailid) tootmise omamaksuse, välja arvatud praagis leiduvate materjalide maksus, kui neid materjale on võimalik kasutada jäätmete korras;

b) kaotused parandatava praagi pealt, mis moodustavad faktilised tootmiskulutused defektse produktsiooni parandamiseks.

Praagi pealt kaotuste arvestamise kord on toodud konto 15 „Praak tootmises" kirjelduses, kust nimetatud kaotused vahenditult kantakse selle tsehhi ja selle produktsiooni kontosse, kuhu praak kuulub.

Tootmise kalkulatsioonide dokumentaalne vormimine toimub kalkulatsioonilehtedel, mis pea- (vanema) raamatupidaja poolt alla kirjutatakse. Kalkulatsioonilehtede vorm ja sisu määratakse olenevalt tootmise üksikute liikide omapärasustest ja vajalike näitajate ulatusest tingimusega, et kalkulatsioonis peegelduksid tootmise omamaksuse kõik põhielemendid.

Üheainsa (jaotamatu) tootmisprotsessi tulemusena ühtaegselt saadud mitut liiki toodete omamaksuse kalkulatsioon. Mõnes tootmises saadakse põhitooraine ühtaegsel töötlemisel mitut liiki produktsiooni, kusjuures ei ole võimalik kulutusi üksikute liikide vahel jaotada.

Sääraseil korril arvestatakse jooksvas korras kulutused kogu produktsiooni peale ja määratakse selle üldine omamaksus, mis tingimisi jaotatakse produktsiooni üksikute liikide kalkulatsioonide vahel ühel järgnevaist viisidest:

1. Üldine omamaksus jaotatakse produktsiooni üksikute liikide vahel proportsionaalselt nende väljalaske-maksusele, mis on arvutatud tuvastatud väljalaske-hindade järgi.

See viis leiab laialdast rakendamist, kuid tuleb silmas pidada, et ta aluseks on eeldus, et produktsiooni kõigil liikidel on ühesugune rentaablus.

2. Tootmiskulutuste täpsem jaotus produktsiooni üksikute liikide vahel saadakse koefitsientide abil, mis tuvastatakse tootmisprotsessi igakülgse uurimise ja katsetööde põhjal. Seejuures võidakse koefitsientide ümberarvestusskaalad tuvastada iga liiki kulutuste järgi diferentseeritult.

3. Üks produktsiooni liikidest võetakse põhiliigiks ja kõik teised võrdsustatakse jäätmetega ning hinnatakse jäätmete hinde korras. Pärast viimaste tootmise kontost mahakandmist käsitellakse ülejäänud summat kulutusena põhiprodukti tootmiseks.

Üheainsa (jaotamatu) tootmisprotsessi tulemusena saadud ühenimelise produktsiooni mitme sordi kalkulatsioon. Neil korril, kui tootmisest väljalastav ühenimeline produktsioon, olenevalt vastavusest kinnitatud standardidele või tehnilistele tingimustele, kuulub osaliselt I, II ja III sorti, tuleb üksikute sortide kalkulatsioon koostada vaid sel juhtumil, kui produktsiooni mitmesugune sordilisus on tingitud toorainete ja materjalide omadusest ja ei ole mitte nende mittetäisväärtusliku töötlemise tagajärg.

Neil juhtumeil jaotatakse väljalastud produktsiooni üldine omamaksus proportsionaalselt iga sordi maksusele, mis on arvutatud tuvastatud väljalaske-hindade järgi (arvestades II ja III sordi tooteile tuvastatud hinnavähendeid).

Mittetäisväärtusliku töötlemise tulemusena saadud mitmesuguse sordilisusega produktsiooni sortide järgi ei kalkuleerita ja kõik sordid hinnatakse üldise kalkulatsiooniga määratud ühtse hinnaga.

Märkus. Produktsioon antakse lattu ja selle hoidmine laos arvestatakse sortide järgi eraldi.

Teineteist vastastikku teenindava kahe tootmise (tsehhi) produktsiooni kalkulatsioon. On juhtumeid, et kaks iseseisvat tootmist (enamikult toendlikud) annavad vastastikuse teenindamise korras teineteisele osa oma toodangust. Säärasel korral osutub võimatuks kummagi neist tootmistest produktsiooni omamaksuse arvutamine enne teisest tootmisest produktsiooniühiku omamaksuse kohta andmete saamist.

Ülesande lihtsustamiseks hinnatakse antud juhtumil kummagi tootmise vastastikused teenendid tavaliselt eelmiste kuude keskmiste omamaksustega, misjärel koostatakse mõlema tootmise kalkulatsioon.

Märkus. Kui on vaja täpsemalt arvutada kummagi tootmise produktsiooni omamaksust, lahendatakse see ülesanne kahe tundmatuga võrrandite süsteemis.

Tsehhi isetasuvuse kalkulatsioon. Aruandeline kalkulatsioon, mis on koostatud kõigi tootmiskulutuste faktilise omamaksuse alusel, nagu ülalpool näidatud, määrab produktsiooni omamaksuse, millega viimane hinnatakse arvestuses, ja on ühtlasi aluseks artelli kui üksiku isemajandava ettevõtte plaani koguseliste ning mihuslike näitajate täitmise hindel. Siiski ei või see kalkulatsioon olla üksikute tsehhide kui iseseisvate isemajandavate siseartelliliste lülide töö hinde küllaldasks aluseks, sest faktilise omamaksuse kalkulatsiooni mõned elemendid ei ole nende hinnalises väljenduses sõltuvad tsehhi tööst.

Seepärast on vaja isemajandava tsehhi töö effektiivsuse määramiseks võtta tootmise faktilise omamaksuse kalkulatsiooni rida parandusi, mis tulenevad töökorrast-tellimusest, et saada tsehhi produktsiooni omamaksuse isetasuvuse kalkulatsioon.

Töökorra-tellimuse järgi on tsehh kohustatud oma produktsiooni ära andma varemmääratud kindla hinnaga, tingimusel, et kindlate hindadega on hinnatud kõik need tootmise kulutused, millede maksus ei olene tsehhi tööst, nimelt: toorainete, materjalide, poolvabrikaatide ja teenendite, mis saadakse väljastpoolt ja artelli teistelt tsehhidelt, samuti ka üldiste tootmisväljaminekute maksus.

Vastavalt sellele peab isetasuvuse kalkulatsioon peegeldama tootmiskulutuste üksikuid elemente järgmiste hinnetega:

a) toorained, põhi- ja toendlikud materjalid, küte ja liikumapanev energia — faktiliselt kulutatud kogus, hinnatud töökorras-tellimuses ettenähtud plaanilis-eelarveliste hindadega;
b) tootva tööjõu töötasu — väljamineku faktilises summas;

c) tsehhi-väljaminekud — väljamineku faktilises summas, välja arvatud punktid, mis sisaldavad väljastpoolt ja teistest tsehhidest saadud materjale ning teenendeid (jooksev remont, valgustus jms.); viimased näidatakse faktilise väljamineku koguses, hinnatud töökorra-tellimuse plaanilis-eelarveliste hindadega;
d) üldised tootmisväljaminekud — töökorras-tellimuses ettenähtud kindlas summas, sõltumata ülesande sooritamise-astmest;
e) kaotused praagist tootmises — faktiliste kaotuste määras.

Tsehhi isetasuvuse kalkulatsioon koostatakse operatiivkorras, faktilise omamaksuse kalkulatsiooni üksikute elementide ümberarvelduse teel, misjärel ta kõrvutatakse plaanilise ülesandega (tsehhi eelarvelise kalkulatsiooniga), et kindlaks teha kokkuhoiu või ülekulutuse määra, mis tsehh on saanud.

KONTO 12 „OMA TOOTMISE POOLVABRIKAADID".

Käesolevas kontos arvestatavate oma tootmise poolvabrikaatide all mõistetakse osaliselt töödeldud materjale, mis moodustavad oma tootmise üksikute staadiumide (üleminekute, faaside jms.) produktsiooni, ei ole veel artelli valmis produktsioon ja kuuluvad edasisele töötlemisele oma tootmise sellessamas klassis või antakse viimistlemiseks väljaspoole.

Oma tootmise poolvabrikaate, mis moodustavad tootmise klassifikatsioonis ettenähtud iseseisvate klasside lõpliku produktsiooni (näit. nahkjalatsite artellis nahad, mis on töödeldud oma nahavabrikus ja määratud kasutamiseks oma jalatsite-tööstuses), käesolevas kontos ei arvestata, vaid need kantakse kas kontosse 070 kui materjalid, kui nad on määratud sessamas artellis ümbertöötamiseks, või kontosse 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd", kui nad on määratud väljaspool realiseerimiseks. Sel korral aga, kui säärased poolvabrikaadid on määratud kasutamiseks nii ja teisiti, ei arvestata neid mitte kahes kontos, vaid ainult ühes (070 või 160), olenevalt sellest, kumb kasutamisviis on ülekaalus.

Kontot 12 „Oma tootmise poolvabrikaadid" kasutatakse vaid neil korril, kui tootmise üksikuil etappidel iseseisvalt kalkuleeritavad poolvabrikaadid (tootmise ühe klassi piires) paigutatakse lattu, et need hiljem anda edasiseks töötlemiseks, või antakse töötlemiseks väljaspoole.

Neil juhtumeil aga, kui poolvabrikaadid vahenditult antakse ühest tsehhist teise edasiseks töötlemiseks, ilma et neid lattu paigutataks, neid selles kontos ei arvestata, vaid arvestatakse ülekandeliste kirjenditega tootmise kontos seesmiselt.

Nagu ülalöeldust näha, on konto 12 „Oma tootmise poolvabrikaadid" oma ökonoomilise sisu poolest samane tootmise kontoga, peegeldades bilansis võrdselt viimasega lõpetamata tootmises olevaid vahendeid.

Poolvabrikaatide arvestust peetakse tootmise omamaksuse järgi aruandelise kalkulatsiooni põhjal, misjuures valmis toodete kalkulatsioonis näidatakse kasutatud poolvabrikaatide maksus jaotatud kujul — kulutuselementide järgi.

Märkus. Poolvabrikaatide maksuse võtmine valmis produktsiooni lõplikku kalkulatsiooni kulutuselementide järgi on kohustuslik nii jooksva aasta poolvabrikaatide kui ka möödunud aastast üle tulnud jääkide suhtes. Poolvabrikaatide kandmine nende kompleksmaksusega punkti „Toorained ja materjalid" alla on lubamatu, sest see moonutaks valmis produktsiooni omamaksuse tegelikku struktuuri, asetades viimase sõltuvusse sellest, kas antud artellis poolvabrikaate üksikuis töötlemisstaadiumes kalkuleeritakse või mitte.

Oma tootmise poolvabrikaatide sortimentide tähtsusetu arvu puhul on tarbekohane analüütiliselt neid arvestada kulutuselementide järgi jaotatult ja selsamal jaotatud kujul kanda tootmise kontosse (keskmiste hindadega) poolvabrikaadid, mis antakse edasiseks töötlemiseks. Kui seda meetodit ei kasutata, tuleb valmis produktsiooni aruandelises kalkulatsioonis kompleksne punkt „Oma tootmise poolvabrikaadid" igas kvartaalis asendada kulutustega elementide järgi poolvabrikaatide keskmise kalkulatsiooni põhjal aasta algusest peale.

Neil korril, kui kõrvuti oma tootmise poolvabrikaatidega artell omandab niisamasuguseid poolvabrikaate ka väljastpoolt ja laos hoidmisel need muutuvad eraldatamatuiks, toimub ühtede ja teiste poolvabrikaatide arvestus reeglina ühes bilansikontos — 070 „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained" või kontos 120 „Oma tootmise poolvabrikaadid laos", olenevalt sellest, missugune osa poolvabrikaate (oma tootmise või ostetud) on ülekaalus. Säärased poolvabrikaadid arvestatakse laos (koguseliselt) üheskoos, raamatupidamises aga — lahus, misjuures väljaminekusse kantakse esimeses järjekorras oma tootmise poolvabrikaadid.

Muus osas allub poolvabrikaatide arvestus laos ja raamatupidamises kauba-materjalide arvestuse üldistele reeglitele (vt. lk. 29).

Konto 120 „Oma tootmise poolvabrikaadid laos".

Konto 120 arvestab oma tootmise poolvabrikaate, mis on ladudes ja ootavad edasiseks töötlemiseks andmist (vt. konto 12).

Konto korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

110 — „Tootmine".

Lattutulnud poolvabrikaatide tootmise omamaksus.

121 — „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel".

Väljaspool viimistlemisel olnud poolvabrikaatide lattu tagasitulek (uue kalkulatsiooni maksuses).

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

Ladudes inventuuri puhul ilmnenud poolvabrikaatide jääkide maksus (kantakse maha väljaminekute vähendamiseks).

Kreeditis:

110 — „Tootmine".

Laost edasiseks töötlemiseks antud poolvabrikaatide omamaksus.

121 — „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel".

Seesama — väljaspool viimistlemiseks antud.

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

Inventuuri puhul laos ilmnenud poolvabrikaatide puudujäägi maksus — loomuliku kao normide piires.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Süüdlaste arvele kantud puuduvate poolvabrikaatide maksus.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Laost oma ettevõtteisse, mis arvestatakse eraldi bilanssides, edasiseks töötlemiseks antud poolvabrikaadid.

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

Väljaspoole realiseeritud (otsekohesel arveldusel) poolvabrikaatide omamaksuse mahakandmine.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Looduslike õnnetuste poolt hävitatud poolvabrikaatide omamaksuse mahakandmine.

Konto 121 „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel".

See konto on määratud poolvabrikaatide arvestamiseks, mis edasiseks töötlemiseks on antud väljaspoole seetõttu, et oma tsehhides ei ole võimalik sooritada mõnesugust tootmisprotsessi (vahepealset või lõplikku). Selles kontos arvestatakse ka kõik nende operatsioonidega seoses olevad väljaminekud.

See konto debiteerib kontoga 120 „Poolvabrikaadid laos" või vahenditult kontoga 110 „Tootmine" — väljaspoole antavate poolvabrikaatide tootmise omamaksusega, samuti ka teiste kontodega — analoogiliselt kontole 071 „Töötluses olevad materjalid" (vt. seletust konto 071 juurde) — väljaminekutega transpordi alal ja tasuga ettevõtjale viimistlemise eest.

Kontot 121 krediteeritakse väljaspool töödeldud ja tagastatud esemete uuestikalkuleeritud omamaksusega, misjuures olenevalt sellest,

kas need tooted on valmis müügiks või kuuluvad artelli tsehhides edasisele töötlemisele, debiteeritakse kas kontot 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd“ või kontot 120 „Poolvabrikaadid laos“ (või kontot 110 „Tootmine“, kui poolvabrikaadid laost möödudes lähevad vahenditult tsehhi edasiseks töötlemiseks).

Analüütilist kontot konto 121 arendamiseks peetakse sellessamas korras mis konto 071 arendamisekski.

KONTO 13 „MITTETÖÖNDUSLIKUD MAJANDID“.

Käesolev konto on määratud mittetöödusliku iseloomuga majandite arvestamiseks, määraste hulka kuuluvad:

a) toendlik transport väljaspool tehast;
b) toendlikud põllumajanduslikud tootmised (taimekasvatus ja loomakasvatus);
c) kõik majandid, mis teenindavad artelli liikmete, tööliste ja teenistujate olustikulisi vajadusi nagu elamu-kommunaalmajapidamine, sööklad, pesukojad, saunad jms.

Transpordimajapidamise arvestus. Kontos 13 arvestatakse toendlik voori- ja autoveo-transport, mille ülesandeks on valmistatavate toorainete ja materjalide ja lähetatud valmis toodete ja kaupade transportimine. Arvestust peetakse toendlike tootmiste arvestuseks tuvastatud korras: deebetis peegelduvad kulutused transpordimajapidamise ülalpidamiseks (mitmelahtrilisel kaardil), kreeditist aga kantakse vedude omamaksus vahenditult vastavaisse tarbivaisse kontodesse (materjalikontod, tsehhi-väljaminekud jms.).

M ä r k u s. Lisaväljaminekud transpordimajandi ülalpidamise alal kantakse vahenditult kontosse 13 ja kontot „Tsehhi-väljaminekud“ antud juhtumil ei kasutata.

Transporttööde sooritamisel väljaspoole kantakse vedude omamaksus kontost 13 kontosse 510 „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine“.

Toendlike põllumajanduslike tootmiste arvestust peetakse kalkulatsioonikontodes, mis peegeldavad kõiki kulutusliike nende tootmiste alal ja määravad põllumajandusliku tootmise omamaksuse.

Põllumajanduses on kaks tootmise põhiharu: taimekasvatus ja loomakasvatus ja vastavalt sellele jaguneb analüütiline arvestus kõigepealt nende kahe haru järgi.

T a i m e k a s v a t u s. Taimekasvatuse hulka kuuluvad: põllundus, köögivilja-kasvatus, aiandus, heinakasvatus, lillekasvatus jms.

Kulutuste arvestust üksikute harude ja kultuuride järgi peetakse analüütilises korras.

Aasta jooksul arvestatakse vastavate kolmanda ja neljanda järjekorra kontode deebetites kõik kulutused — otsesed kulutused ja lisa-

väljaminekud taimekasvatuse alal, kusjuures toodangu faktiline omamaksus määratakse aasta lõpus pärast aruandelise kalkulatsiooni koostamist.

Tulevase saagi arvele kuuluvad kulutused jäävad aasta lõpus kontosse kulutustena lõpetamata tootmise alal. Seejuures on reegliks, et saagi omamaksus määratakse ja lõpetatakse koristamisväljaminekutega, kaasa arvatud toimetamine hoiu- või turustamispaika.

„Taimekasvatuse" kulutuste hulka lõpetamata tootmise alal kuuluvad:

a) kulutused maapinna külviks ettevalmistamiseks, kesakünniks peetide alla ja sügiskünniks;
b) kulutused taliviljade külviks;
c) kulutused maapinna väetamiseks tulevase saagi huvides ja kulutused juurviljaaedade alal;
d) kasvuhoones müümata jäänud lillede maksus (aianduses);
e) kulutused aia eest hoolitsemiseks pärast saagi koristamist.

Neis rajoonides, kus aiad süstemaatiliselt annavad saaki üks kord kahe aasta jooksul, kantakse esimese „mitte-saagiaasta" planeeritud kulutused järgnevale „saagiaastale" kui kulutused lõpetamata tootmise alal.

Saagi omamaksuse määramiseks kantakse taimekasvatuse produktsioon köögivilja-kasvatuse, aianduse, lillekasvatuse, põllunduse ja heinakasvatuse alal sissetulekuks vastavaisse kauba-materjali kontodesse konto 13 kreeditist plaanijärgsete hindadega.

Pärast aasta lõpus aruandelise kalkulatsiooni koostamist ja produktsiooni faktilise omamaksuse määramist tehakse arvestuses kirjendite korrektiiv.

Aedade asutamine ja kulutused noorte, vilja veel mitte kandvate istutiste eest hoolitsemise alal arvestatakse kapitaalmahutuste korras (kontos 03) ja kantakse iga aasta lõpus üle põhivahendite maksuse suurendamiseks (kontosse 01).

Taimekasvatuse tootmiskulutused jagunevad järgmisteks:

A. Otsesed kulutused:

1. Külvi- ja istutamismaterjal.
2. Väetised.
3. Mitmesugused toendlikud materjalid.
4. Töötasu.
5. Lisa-töötasu ja väljaminekud tööjõu alal.
6. Elus veojõud.
7. Mehaaniline veojõud.

B. Kaudsed kulutused:

8. Taimekasvatuse lisaväljaminekud.

Lisaväljaminekud arvestatakse konto 140 „Tsehhi-väljaminekud" (vt. lk. 107) koostises ja jaotatakse aasta lõpus taimekasvatuse produktsiooni üksikute liikide vahel proportsionaalselt kõigi otseste kulutuste summale.

Loomakasvatus jaguneb piimamajanduseks, seakasvatuseks, lambakasvatuseks, linnukasvatuseks, küülikukasvatuseks, mesinduseks jms., samuti ka loomade nuumamiseks ja noorloomade kasvatuseks.

Analüütilises korras arvestatakse kulutused loomakasvatus-majandite üksikute harude järgi.

Iga liiki loomade maksust loomakasvatuse kontodes ei arvestata; emaloomade koosseis ja kasutatavad loomad, olenemata nende maksusest, arvestatakse põhivahendite (konto 01) hulgas, nuumal olevad loomad aga ja kasvatatavad noorloomad arvestatakse kontos 09 „Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad".

Sigest saadud iga liiki noorloomad kantakse sissetulekuks kindlakstehtud andmete või aktide põhjal, mis koostatakse loomade sündimise päeval. Need andmed kogub loomakasvatusmajandi juhataja ja annab viivitamata kontorisse raamatupidmise kannete tegemiseks.

Aktis tähendatakse sige hinne, lähtudes plaanilistest või riiklikest hindadest, ja selle hindega kantakse noorloomad kontosse 090 sissetulekuks ning tootmise vastava konto kreeditist maha kulutuste vähendamiseks loomade ekspluatatsiooni alal.

Aruandeaasta jooksul saadav loomakasvatuse produktsioon kantakse vastavaisse kauba-materjali kontodesse plaaniliste hindadega, misjuures krediteeritakse kontot 13 „Mittetööndusliku majandid".

Loomakasvatuse kontod aasta lõpus suletakse ja neis ei tohi olla mingisugust jääki lõpetamata produktsioonina. Loomakasvatuse kontodes kontsentreeritud kõigi tootmiskulutuste summa moodustab aasta jooksul väljalastud produktsiooni faktilise omamaksuse. Vastavalt sellele tehakse aasta lõpus korrektiiv arvestuse kirjendeile analoogiliselt taimekasvatuse produktsioonile ja loomakasvatuse kontod suletakse.

Analüütiline arvestus korraldatakse loomakasvatuse liikide järgi, kusjuures kõigi analüütiliste kontode hulgas, mis avatakse loomakasvatusmajandite arvestuseks, teataval määral erinevaid ülesandeid ja korrespondeerimist omavad kontod „Loomade nuumamine" ja „Noorloomade kasvatamine".

Konto „Loomade nuumamine" on kulutuste arvestuseks loomade nuumamisel sihiga saada tapmisel lisakogus liha.

Nuumale pandud loomade bilansiline maksus arvestatakse kontos 090, väljaminekud nuumamise ja ülalpidamise alal aga koondatakse kontosse „Loomade nuumamine".

Nuumale pandud loomade sige kantakse nuumamiskulutuste maksuse vähendamiseks.

Nuumamiskulutuste kogusumma kantakse iga kuu konto 090 „Nuumal olevad loomad" deebetisse, suurendades loomade bilansilist maksust; seejuures määratakse summa, mis langeb igale loomale, proportsionaalselt loomade arvule ja nende nuumal olemise ajale (päevadele) aruandekuu jooksul.

Märkus. Nuumamiskulutuste täpsemat jaotust võidakse teha loomade eluskaalu juurdekasvu järgi.

Konto „Noorloomade kasvatamine" on oma sisult sarnane kontoga „Loomade nuumamine", kusjuures kuu lõpus konto suletakse noorloomade toitmis- ja ülalpidamiskulutuste kogusumma ülekandmisega konto 090 „Noorloomad" deebetisse.

Loomakasvatuse tootmiskulutused jagunevad järgmiselt:

A. Otsesed kulutused:

1. Söötade ja aluspõhu maksus.
2. Töötasu.
3. Lisa-töötasu ja väljaminekud tööjõu alal.
4. Loomakasvatust teenindava veojõu ülalpidamine.
5. Paaritamisväljaminekud.
6. Ravimaterjalid.

B. Kaudsed kulutused:

7. Loomakasvatuse lisaväljaminekud.

Lisaväljaminekud arvestatakse konto 140 „Tsehhi-väljaminekud" koostises (vt. lk. 107) ja jaotatakse loomakasvatuse üksikute kontode vahel proportsionaalselt kõigi otseste kulutuste summaga.

Taimekasvatuse ja loomakasvatuse produktide ümbertöötamine arvestatakse kontos 11 „Tootmine".

Märkus. Lihtsamaid ümbertöötamisprotsesse (näit. soolamine, kuivatamine jms.), milledel pole tööndusliku tähtsust, võidakse arvestada konto 13 „Mittetööndusliku majandid" koostises.

Kulutuste arvestus ja põllumajandussaaduste ümbertöötamisel saadud produktsiooni kalkulatsioon toimuvad tööndusliku tootmiste arvestuse ja kalkulatsiooni üldiste reeglite järgi.

Elamumajandite ekspluatatsiooni arvestus. Elamumajandi (elamufondi) ekspluatatsiooni arvestuse objektideks on elamud ja ühiselamud (seehulgas barakid) sõltumata sellest, kas need kuuluvad organisatsioonile omandi-õiguse alusel või on renditud.

Igale ekspluatatsiooniobjektile avatakse eraldi konto, mille deebetis arvestatakse kulutused, kreeditis aga sissetulekud ta ekspluatatsioonist.

Elamumajandi ekspluatatsiooni väljaminekud ja sissetulekud arvestatakse järgmistel alustel.

A. Ekspluatatsiooni väljaminekud.

1. Administratiiv-majandamis-väljaminekud. Siia kuulub administratiiv-valitsemispersonaali (juhataja, elamute komandandid, kontoriaparaat), elamutevalitsuse kontori ülalpidamine ja muud administratiiv-majandamis-väljaminekud.

2. Teenindava personaali ülalpidamine.

3. **Majavalitsuse ülalpidamine.** Siia kuulub üldkasutatavate kohtade (valgustus, küte, vesivarustus, puhtuse hoidmine) korrashoid, väheväärtusliku ja kiireltkuluva inventari pidamine, suitsulõõride puhastamine, prügi ja lume koristamine, assenisatsioon ja muud väljaminekud elamumajandi ülalpidamise alal.

4. Jooksev remont.

5. Majade ja muude põhivahendite amortiseerimine.

6. Varanduse kindlustus, maksud ja panised.

7. Rent (renditud objektide eest).

8. Mitmesugused väljaminekud.

B. Sihtväljaminekud.

Siia kuuluvad kulutused, mis toimuvad eluruumi pindala kasutavailt isikuilt võetavate sihtmaksude arvel nagu: küte, eluruumide valgustus ja vesivarustus (peale üldkasutatavate kohtade), pesupesemine, keev vesi ning muud väljaminekud olustikuliseks teenindamiseks.

Väljaminekute nomenklatuuris on ette nähtud järgmised sihtväljaminekud:

1) veevärk ja kanalisatsioon,
2) prügiaukude puhastamine,
3) valgustus,
4) küte,
5) muud sihtväljaminekud.

C. Tulemid ekspluatatsioonist.

1. **Tasu eluruumi pindala eest.** Siia kuuluvad laekumised eluruumi pindala kasutamise eest korterites, ühiselamuis ja barakkides, milliseid võetakse kohalike nõukogude poolt tuvastatud määras.

Neil korril, kui antud tootmise tingimuste kohaselt eluruumi pindala barakkides antakse töölistele tasuta, samuti ka siis, kui kooskõlas kehtiva seadusandlusega eluruumi pindala tasuta kasutamine on tingitud töölepinguga, arvatakse tasuta kasutamiseks antud eluruumi pindala maksus kohaliku nõukogu määrade järgi sissetulekuks elamufondi ekspluatatsiooni alal ja kantakse konto 100 „Põhi- ja lisa-töötasu" deebetisse kui lisa-töötasu.

2. **Tasu mitte-eluruumide kasutamise eest.** Siin arvestatakse tasu, mis laekub teistelt organisatsioonidelt neile renditud äri- ja muude mitte-eluruumide eest.

Kui osa eluruumi pindalast või mitte-eluruumidest kasutatakse oma organisatsiooni vajadusteks, kantakse selle maksus tuvastatud normide järgi sissetulekuks käesoleva punkti järgi ja samaaegselt väljaminekute vastavatesse kontodesse põhi- või muude tegevusliikide järgi.

3. Maksud mitte-eluruumide rentnikelt ekspluatatsiooni-väljaminekute katteks.

4. Mitmesugused laekumised (viivised möödalastud tähtajaga maksetelt jm.).

D. Sihtmaksud.

Sihtmaksude hulka kuuluvad summad, mis laekuvad eluruumi pindala kasutavailt isikuilt ülalnimetatud sihtväljaminekute katteks, missuguse nomenklatuuri järgi nad ka arvestatakse.

Elamumajandi ekspluateerimise kontod suletakse iga kuu järgmises korras.

Sihtväljaminekud elamumajandi ekspluateerimisel peavad täielikult kattuma sihtmaksudest, mida selle majandi sissetulekute-väljaminekute eelarve koostamisel tuleb silmas pidada. Puudujääk sihtväljaminekute kattes peab olema kuu lõpus reguleeritud enne elamufondi ekspluateerimise kontode sulgemist kas puudujääva summa jaotamisega eluruumi pindala üürnike vahel või mahakandmisega (üldkoosoleku otsuse põhjal) artelli liikmete olustiku parendamise fondi arvel.

Pärast sihtväljaminekute katmist suletakse elamufondi ekspluateerimise konto kontoga 540 „Kasumid ja kahjumid".

Oma personaali olustikulise teenindamise majandite arvestus.

Oma töötajate (artelli liikmete, tööliste ja teenistujate) olustikulise teenindamise majandite hulka kuuluvad sööklad, pesukojad, saunad, jalatsite ja rõivastise parandamise töökojad jms. Kõik säärased kinnist tüüpi majandid arvestatakse kontos 13 „Mittetööndusliikud majandid" ekspluatatsiooni korras — operatsioonilis-tulemuslikes kontodes, mis avatakse iga majandi jaoks.

Nende kontode deebetis peegelduvad jooksvad väljaminekud nimetatud majandite ülalpidamiseks ja ekspluateerimiseks, kreeditis aga — tulemid kogusaamadena.

Kontos 13 arvestatakse ka oma majandi töötajaid teenindavate kinniste einelaudade realiseerimine ja sel juhtumil konto 13 korrespondeerib realiseeritud produktide omamaksuse alal deebetis kontoga 161 „Ostetud ja varutud kaubad" (vt. seletust selle konto juurde).

Olustikulise teenindamise ettevõtete ekspluateerimine peab olema korraldatud kahjutoomatult, isetasuvuse alusel, mida tuleb arvestada nende ettevõtete sissetuleku-väljamineku eelarvete koostamisel.

Väljaminekuid (dotatsioone) olustikulise teenindamise ettevõtete ülalpidamise alal nende majandusliku tegevuse tulemustesse ei arvata, vaid kaetakse artelli liikmete olustiku parendamise fondi arvel.

Tulemid ekspluatatsioonist (saldo kreedit kontos 13) kantakse kontosse 540 „Kasumid ja kahjumid".

Kontod suletakse iga kuu ja nende bilanssides ei tohi olla mingisuguseid jääke.

KONTO 14 „TSEHHI- JA ÜLDISED TOOTMISVÄLJAMINEKUD".

Lihtsa tootmisega artellides, kui neis ei ole struktuur-tootmislikke alljaotusi, arvestatakse kõik tootmisväljaminekud peale põhikulutuste ühes kohas — esimese järjekorra kontos „Tsehhi- ja üldised tootmisväljaminekud".

Muudel juhtumeil peetakse tootmise lisaväljaminekute arvestust teise järjekorra kontodes, millede kirjeldus järgneb.

Konto 140 „Tsehhi-väljaminekud".

Tsehhi-väljaminekute hulka kuuluvad säärased tootmisväljaminekud, mis tootmise põhikulutused mitte olles on tingitud teatavate struktuur-tootmislike alljaotuste (tsehhide) kui sääraste, mitte aga kogu ettevõtte tööst.

Selle või teise tsehhi väljaminekud arvatakse vaid selle tsehhi produktsiooni tootmislikku omamaksusse ja selles seisnebki nende erinevus üldtehaselistest või üldartellilistest väljaminekuist, mis arvatakse antud tehase või artelli kui terviku produktsiooni omamaksusse.

Tsehhi-väljaminekud arvestatakse lahus iga tsehhi järgi, olgu see siis põhitsehh, kõrval-, toendlik või abitsehh.

Märkus. Abi-toendlike tootmiste tsehhide väljaminekud arvestatakse põhitootmiste tsehhi-väljaminekuist eraldatult, millega luuakse võimalused kontrollida nende tsehhide kinnipidamist väljaminekute eelarvest. Tsehhide ja üldiste tootmisväljaminekute kohta aruande koostamisel võetakse abi- ja toendliku tootmise tsehhide väljaminekud aruandesse vaid sel juhtumil, kui nende tootmiste produktsioon on artelli kogutootmise koosseisus näidatud iseseisvalt ja seejuures väljaminekute selles osas, mis langeb sellele produktsioonile. Neil korril aga, kui abi- ja toendlike tootmiste produktsiooni omamaksus on peegeldatud põhitootmise põhikulutustes või lisaväljaminekuis komplektselt, nende tootmiste tsehhi-väljaminekuid väljaminekute aruandes ei näidata.

„Tsehhi-väljaminekute" kontot kasutatakse mitte üksnes keerukais tööndustikes tootmistes, milledel on alljaotused-tsehhid, vaid ka ükskõik millistes tootmistes, kui neis on olemas üksikuid tootmispunkte

(töökodasid, punkte jms.) — viimaste tööst tingitud väljaminekute arvestamiseks.

Väljaminekute analüütilist arvestust iga tsehhi (töökoja, punkti jms.) järgi peetakse kulutuste tuvastatud nomenklatuuri kohaselt, mis tuuakse allpool koos seletustega ta üksikute punktide kohta.

Märkus. Tööndusliku kooperatsioonis on tuvastatud ühtne (üldine) nomenklatuur tsehhi- ja üldiste tootmisväljaminekute arvestuseks (vt. allpool).

Konto deebetis arvestatud tsehhi-väljaminekud kantakse iga kuu täielikult tootmiste kontodesse ja võetakse antud tsehhi poolt toodetud produktsiooni või sooritatud tööde omamaksusse.

Tsehhi-väljaminekute jaotamisel produktsiooni üksikute liikide omamaksuse vahel tuleb need väljaminekud, mis kuuluvad teatavaile tooteile või poolvabrikaatidele, jaotada vaid nende toodete ja poolvabrikaatide, mitte aga antud tsehhi kogu produktsiooni peale.

Näide. Tsehh toodab produktsiooni ühtaegselt käsitsi ja masinatega. Sel juhtumil tuleb masinate amortisatsioon ja muud ülalpidamis-väljaminekud kanda vaid nende toodete kalkulatsiooni, mis on toodetud masinatega.

Kui ei ole võimalik väljaminekuid otse kanda produktsiooni üksikutele liikidele, võetakse tsehhi-väljaminekud kogu ta produktsiooni kalkulatsiooni ja jaotatakse üksikute liikide vahel vastavalt jaotusmeetodile, mis on tuvastatud antud tootmise jaoks.

On olemas mitmesuguseid meetode tsehhi-väljaminekute jaotamiseks, näiteks:

a) proportsionaalselt tootmise otsesele töötasule;
b) proportsionaalselt omamaksusele või tarvitatud tooraine kogusele;
c) proportsionaalselt kõigi põhikulutuste summale või põhikulutustele miinus tooraine maksus;
d) proportsionaalselt töötlemiseks kulutatud ajale;
e) kombineeritud meetod, et ühed väljaminekute-punktid jaotatakse ühe, teised — teise tunnuse järgi jms.

Väljaminekute jaotamise meetod määratakse olenevalt antud tootmise töö iseloomust ja tingimustest ning nähakse ette tööharu-alastes juhendeis kalkulatsiooniks, sääraste puudumisel aga — kinnitatakse iga artelli jaoks kõrgemalseisva tööndusliku liidu poolt. Siiski tuleb aruandelise kalkulatsiooni koostamisel alati käsitleda seda väljaminekute jaotamise meetodit, mida kasutati eelarvelises kalkulatsioonis ja mis on koostatud vastavalt artelli plaanile.

Tööndusliku kooperatsiooni praktikas leiab laialdasimat rakendamist tsehhi-väljaminekute proportsionaalselt tootmise otsesele töötasule jaotamise meetod. Tuleb silmas pidada, et selle meetodi raken-

damine annab kõige õigemaid tulemusi järgmiste tingimuste olemasoleku puhul:

a) tootmise töötasu tunduv erikaal toodetud produktsiooni omamaksuses (s. t. suur töömaht);
b) tootmisprotsesside ühesugune mehhaniseerimise-aste;
c) ühesugune töötasu-süsteem (lihtne tükitöö, ajatöötasu jne.)*.

Muide, selle meetodi rakendamine progressiiv-premiaalse tükitöö puhul toob enesega kaasa ebaõige tõusu selle produktsiooni omamaksuse kalkulatsioonis, mis on toodetud plaaninorme ületanud isikute poolt, ülejäänud produktsiooni omamaksuse ebaõige vähendamise arvel. Seepärast tuleb käesoleval juhtumil tsehhi-väljaminekud jaotada proportsionaalselt tootmise töötasule (kui ei ole võimalik rakendada ratsionaalsemat meetodit) ilma progressiiv-premiaalse tükitöö lisamakse arvestamata.

Konto 140 „Tsehhi-väljaminekud" korrespondeerimine on analoogiline konto 141 „Üldised tootmisväljaminekud" korrespondeerimisele. Mõlema konto korrespondeerimine on toodud ühendatult konto 141 kirjelduses.

TSEHHI- JA ÜLDISTE TOOTMISVÄLJAMINEKUTE NOMENKLATUUR.

I. Administratiiv-majanduslikud väljaminekud.

01. Administratiiv-valitsemispersonaali (registreeritava) põhi- ja lisa-töötasu.
02. Juurdearvutused töötasule.
03. Väljaminekud seoses administratiiv-valitsemispersonaali ümberpaigutamisega.
04. Lähetamised.
05. Sõidud ja kergetranspordi ülalpidamine.
06. Kontori-, kantselei-, posti-, telegraafi- ja telefoni-väljaminekud.
07. Muud administratiiv-majanduslikud väljaminekud.

II. Tootmise väljaminekud.

08. Muu tootmise üldise ja tsehhi-personaali (mitteregistreeritava) põhi- ja lisa-töötasu.
09. Juurdearvutused töötasule.
10. Väljaminekud seoses mitteregistreeritava personaali ümberpaigutamisega.
11. Töökaitse.
12. Ruumide ülalpidamine (rent, hoonete ülalpidamine).

*) В. И. Стоцкий, „Калькуляция, учет и планирование в системе промкооперации", КОИЗ, 1934 г., стр. 32.

13. Kulumus; väikeste, väheväärtuslike tööriistade ja majapidamisinventari soetamine ja taastamine.

14. Masinate, tööpinkide ja muu seadistuse ülalpidamine.

15. Põhivahendite jooksev remont:

a) eriti remonttöödele kutsutavate isikute töötasu;

b) materjalid.

16. Väljaminekud transpordi ja ladude alal.

17. Väljaminekud täienduste ja leiutuste alal.

18. Põhivahendite amortiseerimine.

19. Muud tootmisväljaminekud.

III. Mittetootlikud väljaminekud.

20. Toorainete, materjalide, poolvabrikaatide ja kütteainete puudujäägid (loomuliku kao normide piires; ülejäägid maha arvutatud).

21. Trahvid, viivised ja leppetrahvid (kaasa arvatud trahvid vagunite, pargaste jm. üle tähtaja kinnipidamise eest).

22. Kaotused defektsete materjalide ümberhindest.

23. Seisakud ettevõtte süü läbi.

Seletusi väljaminekute nomenklatuuri juurde.

1. Väljaminekute nomenklatuur koosneb kolmest osast, misjuures osas I „Administratiiv-majanduslikud väljaminekud" arvestatakse väljaminekud, millede eelarved kuuluvad rahandusorganites kohustuslikule registreerimisele vastavalt NSV Liidu Rahanduse RK juhisele 31. märtsist 1941 nr. 246/36 „Koosseisude, palkade, töötasufondide, administratiiv-majanduslike väljaminekute eelarvete registreerimise korra ja neist kinnipidamise kontrollimise kohta"*); osas II „Tootmise väljaminekud" arvestatakse tsehhi- ja üldised tootmisväljaminekud, mis ei kuulu eeltähendatud korras registreerimisele, ja osas III — tootmise mittetootlikud väljaminekud.

2. Punkti 01 all arvestatakse (kantakse üle kontost 100) nimestikulises koosseisus oleva, samuti ka kohakaasluse alusel töötava ja Rahanduse RK organites registreeritava artelli põhitegevuse (tootliku ja varumis-turustuse) personaali põhi- ja lisa-töötasu. Muu alalise tsehhi- ja üldtootmisliku personaali töötasu (põhi- ja lisa-) arvestatakse punktis 08.

3. Punktis 02 arvestatakse juurdearvutused sotsiaalkindlustuse alal.

4. Punktis 03 arvestatakse väljaminekud registreeritava personaali töötajate, s. o. nende isikute, kellede töötasufond peegeldub punktis 01, ümberpaigutuse alal.

*) Vt. "СФХ" nr. 5, 1941, lk. 23.

5. Punktis 04 arvestatakse väljaminekud teenistusalaste lähetuste järgi (sõidurahad, päeva- ja korterirahad), mis NSVL RKN määruse 16. juunist 1935 nr. 1217 põhjal kantakse igal juhtumil administratiiv-valitsemisväljaminekute hulka.

6. Punktis 05 arvestatakse väljaminekud sõitudeks, milliste hulka kuuluvad kergetranspordi ülalpidamine ja muud sõitudega seoses olevad väljaminekud, välja arvatud väljaminekud kergettransporti teenindava alatise personaali ülalpidamiseks. Eriti kuuluvad siia: garaaži, talli ülalpidamine, väljaminekud põletusaine, loomasööda peale, õhu- ja väliskummide vahetus, autode, sõidukite, rakmete jne. jooksev remont, väljaminekud ametialasteks sõitudeks trammis, autobustes, metros jms.

7. Punkti 06 kantakse väljaminekud kantselei- ja arvestustarveteks, trüki- ja köitetöödeks jms., välja arvatud väljaminekud joonestustarveteks, määraseid tootvais ettevõtteis administratiiv-majanduslike väljaminekute hulka ei arvata, vaid arvestatakse punktides 17 või 19.

Käesolevas (06) punktis arvestatakse ka väljaminekud ajalehtede, ajakirjade ja käsiraamatute tellimiseks, kuulutusteks ja hinnakirjade ning trükitööde trükkimiseks, samuti kõik posti-, telegraafi- ja telefoni-väljaminekud.

8. Punkti 07 kantakse muud väljaminekud, mis administratiiv-majanduslike väljaminekute eelarves on ette nähtud ja seatud korras registreeritud.

M ä r k u s. Väljaminekud töökaitse alal, mis on otseses seoses registreeritava personaali kui säärase ülalpidamisega, kuuluvad administratiiv-majanduslike väljaminekute hulka ja peegelduvad punktis 07, vastasel korral aga arvestatakse need punktis 11.

9. Punktis 09 näidatakse juurdearvutused sotsiaalkindlustuse alal ja punktis 10 — väljaminekud mitteregistreeritava personaali, s. o. nende isikute, kellede töötasu arvestatakse punktis 08, ümberpaigutuse alal (vt. seletust p. 1 juurde).

10. Punktis 11 „Töökaitse" arvestatakse järgmised väljaminekud:

a) Erirõivastis, selle puhastus ja parandus. Siia kuuluvad väljaminekud erirõivastise ja erijalatsite peale selles osas, mis langeb aruandekuule (vt. konto 450 kirjeldust). Samuti arvestatakse siin väljaminekud erirõivastise ja erijalatsite pesemiseks ning remondiks.

b) Eritoitmine kahjulikes tootmistes. Siia kuulub neutraliseerivate ainete (piima, või jms.) maksus, mis antakse tervisele kahjulikes tootmistes töötavaile artelli liikmeile.

c) Ohutustehnika. Nende väljaminekute hulka kuuluvad kulutused iga liiki kaitsete (masinate, tööpinkide, transmissioonide jms. juures) ülesseadmise, korrashoiu ja remondi peale, samuti rakiste jms. peale, mis on määratud ohutu töö kindlustamiseks ning tööliste ohutuks liikumiseks tootmisruumes. Kapitaalse ise-

loomuga kulutusi (kapitaalmahutusi), samuti ka põhivahendite hulgas olevate esemete jooksvat remonti selles punktis ei arvestata.

d) Tootmise tervishoid. Siia kuuluvad mittekapitaalse iseloomuga kulutused rakiste korrashoiuks ja jooksvaks remondiks, mis isoleerivad paika, kus tehakse tervisele kahjulikku tööd, mis kõrvaldavad õhu rikkumise võimalusi jms.

Siin arvestatakse ka väljaminekud desinfektsiooniruumide, pesunõude, duššide, keedukatelde, veepaakide jms. töökaitsega seoses olevate vahendite korrashoiuks.

e) Tootmisruumide ventilatsioon. Siia kuuluvad väikesed kulutused (mittekapitaalse iseloomuga), mis on seoses tootmisruumide ventilatsiooniga töökaitsevahendite rakendamise korras.

f) Arstiabi. Siin arvestatakse väljaminekud apteegikeste ülalpidamiseks, samuti ka juhuslikud väljaminekud kiire arstiabi andmiseks tootmise töölistele.

Selle punkti all arvestatakse kõik tähendatud väljaminekud mitteregistreeritava personaali töökaitse alal, seehulgas ka vahenditult tootmises tegutsevate isikute järgi.

11. Punktis 12 arvestatakse:

a) rent renditud hoonete ja ruumide eest, milliseid kasutavad tootmise ettevõtted, töökojad, tsehhid, toorainetelaod, valmistoodete-laod ja artelli juhatuse kontor, samuti ka rent renditud masinate ja seadistuse eest.

Selles punktis arvestatakse ka kulutused renditud hoonete ja ruumide remondiks sel juhtumil, kui need kulutused rendilepingus on ette nähtud rendi koostusosana.

Kui oma elumajas kasutatakse osa eluruumi pindalast või mitte-eluruumidest töökodade, ladude või artelli kontori vajadusteks, kantakse selle maksus antud maakohas kehtivate rendimäärade alusel punkti 12 — elamufondi ekspluatatsiooni tulemuste õigesti arvestamiseks (vt. seletust konto 13 juurde);

b) ruumide küte — kütteainete maksus ja muud väljaminekud kütmise alal;

c) ruumide valgustus — elektrienergia, elektrilampide, petrooleumi ja muude valgustusmaterjalide ning -rakiste, samuti ka valgustusvõrgu elektrijuhtmestiku jooksev remont;

d) põrandate pesemine ja läikelehõõrumine, aknaruutude sissepanek, õue koristamine, prügi äravedamine, katuste lumest puhastamine jms. Siia kuuluvad materiaalsed kulutused (luuad, kaltsud jms.) ja töötasu kõrvalisikuile;

e) vesivarustus, kanalisatsioon ja assenisatsioon.

12. Punktis 13 arvestatakse väljaminekud põhivahendite hulka mitte kuuluvate tööriistade ja inventari ülalpidamiseks; eriti aga —

mahaarvutused nende kulumuse kustutuseks, väljaminekud jooksvaks remondiks, tööriistade teritamiseks jms.

13. Punktis 14 arvestatakse väljaminekud masinate ja seadistuse ning põhivahendite muude esemete eest jooksva hoolitsuse alal, näit. määrimine, puhastamine, väikeste masinaosade vahetus jms.

14. Punkti 15 kantakse väljaminekud tegutsevate, varus olevate, demonteeritud, samuti ka renditud (vt. konto 12 kirjeldust) põhivahendite, mitte aga nende esemete, määraseid põhivahendite hulgas ei arvestata, jooksvaks remondiks.

15. Punktis 16 arvestatakse väljaminekud, mis on seoses materjalide ja poolvabrikaatide ladudest tsehhidesse, toodangu tsehhidest ladudesse ja kauba-materjalide ühest laost teise toimetamisega. Samuti arvestatakse siin: tasu ajutistele töölistele, juurdearvutused sellele tasule ja muud väljaminekud, mis on seoses toorainete, materjalide ja poolvabrikaatide sorteerimisega ning ladudesse paigutamisega; sisekäibe taara ja pakkimine; materjalide hoidmine võõrastes mitterenditud ladudes.

16. Punkti 17 alla kuuluvad kulutused, mis on seoses leiutusalaste ettepanekute ja tootmises tehniliste ning organisatsiooniliste täiustamiste elluviimisega.

17. Punkti „Põhivahendite amortiseerimine" alla kuuluvad mahaarvutused amortiseerimisfondi tuvastatud normide piires. Siin arvestatakse ka (eraldi) mahaarvutused kulutuste kustutuseks lõpetatud kapitaaltööde alal renditud põhivahendite juures sel juhtumil, kui nimetatud kulutused arvestatakse kontos 01 „Põhivahendid".

M ä r k u s. Mahaarvutused kulutuste kustutuseks kapitaaltööde alal renditud põhivahendite juures, millised kulutused arvestatakse kontos 31 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel", kuuluvad punkti 12 „Ruumide ülalpidamine" alla.

18. Punktis 19 arvestatakse kõik muud tootmisväljaminekud, milliseid eelmisis punktides ei ole ette nähtud; eriti kuuluvad nende hulka:

a) makstud protsendid, välja arvatud saadud protsendid;
b) põhivahendite, inventari ja kauba-materiaalväärtuste kindlustamine; kohalikud panised ja maksud;
c) võõras valve (sõjaväeline, tuletõrje jms.);
d) tuletõrjevahendid ja -abinõud;
e) väljaminekud nõupidamiste, kokkutulekute jm. korraldamise alal.

19. Punktis 20 peegelduvad toorainete, materjalide, poolvabrikaatide ja kütteainete hoidmisel tekkivad faktilised puudujäägid loomuliku kaonormi piires, mis määratakse kindlaks artelli juhatuse poolt kinnitatavate eri aktidega. On keelatud reserveerida kaotusi loomulikust

kadumist. Puudujäägid üle tuvastatud normide kantakse isikute arvele, kes vastutavad materiaalväärtuste puutumatuse eest.

Kaotused näidatakse selles punktis inventuuri puhul leitud tooraine te , materjalide, poolvabrikaatide ja kütteainete liig-osa mahaarvutamisega.

20. Punktis 21 arvestatakse makstud trahvid ja leppetrahvid, mis tulenevad varumis- ja tootmisoperatsioonidest, välja arvatud juhtumid, kui need kaotused kuuluvad süüdlaste arvele kandmisele Ei ole lubatud nimetatud kaotusi kanda ostetud materjalide omamaksusse.

21. Punktis 22 arvestatakse aktidega kindlaks tehtud kahjumid materjalide riknemisest hoidmisel sel korral, kui neid ei kanta süüdlaste arvele.

22. Punkti 23 kantakse tootva personaali (tööliste) töötasu lühiajaliste (mitte üle kolme päeva) seisakute eest sel juhtumil, kui viimased artelli liikmete üldkoosoleku otsuse kohaselt kuuluvad tasumisele.

NOMENKLATUUR KONTOLE „TSEHHI-VÄLJAMINEKUD METSA VARUMISE JA PARVETAMISE ALAL".

(Metsavarumisartellidele.)

A. Puude langetamise ja saagimise alal.

1. Raiekohtade puhastamine ja langi tagasiandmine.
   10. Töötasu (põhi- ja lisa-).
   11. Materjalid.
2. Tembeldamine ja märgistamine (metsavarumiskohtadel).
   20. Töötasu (põhi- ja lisa-).
   21. Materjalid.
3. Väheväärtuslike tööriistade kulumus ja uuendamine.
4. Põhivahendite amortiseerimine.
5. Juurdearvutused ja muud väljaminekud töötasu alal (eelmiste punktide järgi).
6. Muud väljaminekud metsavarumise alal.

B. Väjaveo alal.

1. Metsaveo-teede rajamine, remont ja korrashoidmine.
   10. Töötasu (põhi- ja lisa-).
   11. Materjalid.
2. Riitade (staablite) lumest puhastamine.
   20. Töötasu (põhi- ja lisa-).
3. Väljaveetud materjali tembeldamine ja märkimine (parvetuskohtades, laokohtades).
   30. Töötasu (põhi- ja lisa-).
   31. Materjalid.

4. Laopaikade ülalpidamine kuni väljaveo lõpetamiseni (peale parvetuskohtade).
   40. Töötasu valve ja puhastamise alal (põhi- ja lisa-).
   41. Laopaikade rent.
5. Juurdearvutused ja muud väljaminekud töötasu alal (eelmiste punktide järgi).
6. Muud väljaminekud.

C. Parvetamise alal.

1. Parvetuse alguskohtade ja ülesladumiskohtade korrashoid.
   10. Töötasu valve ja puhastamise eest (põhi- ja lisa-).
   11. Rent.
2. Kahjutasu rikutud heinamaade, sildade jm. ehituste eest.
3. Jõgede puhastus ja korrashoid.
   30. Töötasu (põhi- ja lisa-).
   31. Materjalid.
4. Kahjumid avariidest (ilma laialikantud puidu maksuseta).
   40. Töötasu valve ja puhastamise eest (põhi- ja lisa-).
   41. Materjalid.
5. Veskitammidest alla laskmine.
   50. Töötasu.
   51. Materjalid.
6. Väheväärtuslike tööriistade ja majapidamisinventari kulumus ning uuendamine.
7. Põhivahendite amortiseerimine.
8. Juurdearvutused ja muud väljaminekud töötasu alal (eelmiste punktide järgi).
9. Muud väljaminekud.

Tööndusliku kooperatsiooni kontoplaanis ei ole ette nähtud eraldi kontosid lisaväljaminekute arvestamiseks põllumajanduslike tootmiste alal (taimekasvatus ja loomakasvatus), samuti ka kapitaalehituse alal. Mainitud väljaminekute arvestamiseks kasutatakse vastavail juhtumeil samuti kontot 140 „Tsehhi-väljaminekud", kusjuures analüütilises korras need väljaminekud arvestatakse tööndusliku tootmiste põhitegevuse tsehhi-väljaminekuist eraldatult ja täiesti sõltumatult.

Jooksvas aruandluses kontot 140 sääraselt mitmekülgselt kasutamise tõttu tuleb analüütilises korras jaotada ta nelja all-liiki, nimelt:

a) põhitootmise tsehhide väljaminekud;
b) abi-toendlike tootmiste tsehhide väljaminekud;
c) lisaväljaminekud põllumajandusliku tootmise alal;
d) lisaväljaminekud ehituse alal.

Lisaväljaminekud põllumajanduslike tootmiste alal arvestatakse tsehhi- ja üldiste tootmisväljaminekute nomenklatuuri järgi.

Need väljaminekud kantakse kontost 140 kontosse 13 „Mittetööndusliku majandid" aasta lõpus (põllumajanduslike tootmiste kalkulatsiooni koostamisel) ja jaotatakse produktsiooni üksikute liikide kalkulatsioonide vahel proportsionaalselt otseste kulutuste summadele.

Kuu- ja kvartaalibilansside koostamisel lisaväljaminekute summat eraldi ei näidata, vaid see liidetakse konto 13 „Mittetööndusliku majandid" jäägiga.

Lisaväljaminekud ehituse alal arvestatakse allpooltoodud nomenklatuuri järgi ja kantakse iga kuu kontost 140 kontosse 030 või 031 (kulutused kapitaaltöödeks), milliste koosseisus jaotatakse proportsionaalselt otsestele kulutustele ehitustööde iga objekti järgi.

Kapitaalmahutustega seoses olevate kulutuste arvestamise kord on toodud II osa „Kapitaalehitus ja kapitaalremont" kirjelduses.

Ehitusalaste lisaväljaminekute nomenklatuur.

1. Lisa-töötasu (tööliste).
2. Juurdearvutused (tööliste) töötasule.
   20. Sissemaksud kooperatiiv-kindlustuskassasse (vastastikuse kindlustuse alal) ja riikliku sotsiaalkindlustuse kassadesse.
   21. Mahaarvutused ehituskomitee kultuurettevõteteks.
3. Töökaitse ja ohutustehnika.
   30. Töökaitse ja ohutustehnika.
   31. Väljaminekud meditsiinilise abi andmise alal.
4. Muud väljaminekud tööjõu alal.
   40. Tööjõu värbimine.
5. Mitmesugused lisaväljaminekud ehituse alal.
   50. Ehituskaadrite ettevalmistus ja administratiiv-tehnilise personaali kvalifikatsiooni tõstmine.
   51. Ajutiste väike-ehituste ja töörakiste kulumus.
   52. Tööd töö ratsionaliseerimise ja tehnormimise alal.
   53. Materjalide ja tööde proovimine.
   54. Eelarves ette nägemata väikesed tootmisväljaminekud.
   55. Tööde äraandmine.
   56. Tuletõrje ja valve.
   57. Tööplatsi korrastamine.
6. Administratiiv-majanduslikud väljaminekud.

(Selles osas arvestatakse ehituse administratiiv-majandusliku personaali ülalpidamine ja administratiiv-majanduslikud väljaminekud).

Konto 141 „Üldised tootmisväljaminekud".

Kontos „Üldised tootmisväljaminekud" arvestatakse säärased tootmiskulutused, mis tootmise põhikulutused mitte olles ei või kuuluda ka tsehhi-väljaminekute hulka, sest nad ei ole tingitud mitte üksikute

tsehhide kui sääraste, vaid artelli või tehase (vabriku, töökoja) tegevusest tervikuna.

Neis artellides, millede koosseisu kuulub üksikuid tehaseid (vabrikuid või töökodasid), milledel omakorda on tsehhilisi alljaotusi, kontos 141 arvestatakse eraldi:

a) üldtehaselised väljaminekud;
b) üldartellilised väljaminekud.

Säärasel korral kuuluvad väljaminekud artelli kui terviku järgi (näit. artelli esimehe ja pearaamatupidaja töötasu jne.) „Üldartelliliste väljaminekute" hulka, üksikute tehaste (vabrikute, töökodade) kui tervikute tööst tingitud väljaminekud aga — „Üldtehaseliste väljaminekute" hulka. Kuu lõpus jaotatakse üldartellilised väljaminekud üksikute tehaste järgi ja siis iga tehase koosseisus selle tsehhide järgi ning kantakse nende tsehhide produktsiooni kalkulatsiooni (tootmise konto deebetisse).

Kui artelli koosseisu kuuluvail üksikuil tehastel (vabrikuil, töökodadel) tsehhilisi alljaotusi ei ole, siis käsitellakse neid endid kui tsehhe ja nende tööst tingitud väljaminekud arvestatakse kontos 140 „Tsehhi-väljaminekud". Säärasel korral arvestatakse kontos 141 vaid üldartellilised väljaminekud.

Artelli ja iga tehase väljaminekute analüütilist arvestust peetakse tuvastatud nomenklatuuri järgi (vt. lk. 109).

Konto 141 suletakse iga kuu ja kõik väljaminekud arvatakse toodetud produktsiooni või sooritatud tööde tootmis-omamaksusse.

Üldised tootmisväljaminekud jaotatakse reeglina vaid põhi- ja kõrvaltootmiste produktsioonile, abi-toendlike tootmiste produktsioonile aga ainult selles osas, mis määratakse väljaspool realiseerimisele.

Kui põhitootmiste koosseisus on tsehhe (või tehnoloogilise protsessi staadiume ning ümbertöötlemisi), mis toodavad iseseisvalt kalkuleeritavaid poolvabrikaate või detaile, jaotatakse üldised tootmisväljaminekud kõigi tootmislülide produktsioonile ja ei kanta mitte üksnes viimase lüli arvele, mis valmis tooteid välja laseb. Selle reegli mittejärgimisel võib valmis toodete (viimase lüli) kalkulatsioon toodetavate poolvabrikaatide (detailide) ja valmis toodete mahuliste vahekordade muutuste tõttu ilmutada tunduvaid võnkumisi toodete omamaksuses üksikute aruandeperioodide järgi.

Enamikul juhtumeil jaotatakse üldised tootmisväljaminekud produktsiooni üksikute liikide omamaksusele sellesama põhimõtte järgi, mis on tuvastatud tsehhi-väljaminekute kohta (vt. lk. 109). Väljaminekute jaotamise printsiip määratakse tööndusharu-alaste juhenditega kalkulatsiooniks, nende puudumisel aga — kinnitatakse kõrgemalseisva tööndusliku liidu poolt.

Konto 14 „Tsehhi- ja üldised tootmisväljaminekud“ (vastavate teise järjekorra kontode 140 ja 141 järgi) korrespondeerib tootmise põhitegevuse alal järgmiste kontodega:

Deebetis:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained“.

074 — „Muud materiaalväärtused“.
Tsehhide ja üldtootmislikeks vajadusiks kulutatud materjalide, kütteainete ja varuosade maksus.

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu“.

a) Tsehhi ja üldtootmislikule personaalile, samuti ka väljastpoolt töölistele juhuslike tööde eest arvutatud põhi- ja lisa-töötasu mahakandmine.

b) Tasu tootmise personaalile lühiajaliste seisakute eest (kui on olemas artelli liikmete üldkoosoleku sellekohane otsus).

110 — „Tootmine“.
Tsehhi ja üldtootmislikke vajadusi teenindavate abi-toendlike tootmiste tööde ja teenendite maksus.

120 — „Oma tootmise poolvabrikaadid laos“.
Tsehhi ja üldtootmislikeks vajadusteks kulutatud poolvabrikaatide maksus.

130 — „Mittetööndusliku majandid“.
Väljaspool tehast abitranspordi maksus tsehhide- ja ladudevaheliste vedude alal.

190 — „Kassa“.

200 — „Arvelduskonto Riigipangas“.

270 — „Aruandekohustuslikud isikud“.
Väljaminekute tasumine kassa, arvelduskonto või aruandekohustuslikkude isikute kaudu.

290 — „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad“.
Kompensatsioonisummad, mis makstakse artelli liikmeile, töölistele ja teenistujaile oma tööriistade ja inventari kulumuse eest.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid“.

a) Rendi ja muude väljaminekute järgi kreeditoridele kuuluvad summad.

b) Juurdearvutused (tööndusliku kindlustuskassale ja sotsiaalkindlustus) tsehhi ja üldtootmisliku personaali, samuti ka väljastpoolt tööliste juhuslike tööde eest töötasule sotsiaalkindlustuse alal.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".

a) Väljaminekud, mis langevad aruandeperioodile nende hulgast, mis on tehtud varem ja kuuluvad normaliseeritud korras jaotamisele.

b) Kulutuste kustutamine lõpetatud kapitaalremontide alal renditud põhivahendite juures.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Väljamakstud summad, mis kuuluvad tasumisele sisemiste ja bilanssidevaheliste arvelduste korras.

410 — „Amortiseerimisfond".

Amortiseerimis-mahaarvutused tootmisliku tähtsusega põhivahendite alal ja kulutuste kustutuseks lõpetatud kapitaaltööde (peale kapitaalremondi) alal renditud põhivahendite juures.

431. — „Eelolevad maksed".

Aruandeperioodile langevad väljaminekud, mis kuuluvad tasumisele eelolevates perioodides.

450 — „Väheväärtuslike ja kiireltkuluvate tööriistade, inventari ja erirõivastise kulumus".

Mahaarvutused tööriistade, inventari ja erirõivastise kulumuse kustutuseks.

Kreeditis:

110 — „Tootmine".

Tootmisalaste tsehhi- ja üldtootmislike väljaminekute mahakandmine.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Seisakuaja eest väljaminekute mahakandmine pretensioonina hankija vastu (juhtumil, kui see lepingus on ette nähtud).

431 — „Eelolevad maksed".

Väljaminekute mahakandmine varemmoodustatud reservi arvel (sesoonitootmistes, vt. lk. 94).

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Osa väljaminekute mahakandmine kestvate (üle kolme päeva) seisakute eest, mis ei sõltu tootmisest.

KONTO 15 „PRAAK TOOTMISES".

Seda kontot peetakse kaupa tootvais artellides ja see on määratud tootmise praagist tulevate kaotuste arvestamiseks.

Tootmises loetakse praagiks iga lõpetatud või lõpetamata töötlusega toode (valmis toode, poolvabrikaat, detail), mille kohta tootmisprotsessi kestel või pärast valmissaamist vastuvõtmisel on kindlaks tehtud, et see kas ei ole otseseks kasutamiseks kõlblik või ei vasta

mihuse poolest nõudeile, mis on üles seatud tellija poolt või määratud standardiga.

Tootmise praak võib olla kaht liiki:

a) lõplikult praak (parandamatu) ja
b) parandatav praak.

Kaotuse parandamatu praagi pealt moodustab lõplikult kõlbmatu produktsiooni (toote, poolvabrikaadi, detaili) tootmise faktiline omamaksus (kaasa arvatud tsehhi- ja üldtootmislikud väljaminekud), välja arvatud neis sisalduvate materjalide maksus, kui viimaseid saadakse kasutada jäätmete korras.

Parandamatu praagi omamaksus kantakse tootmise kontost (tsehhi ja toote, milles praak leidus) maha kulutuselementide järgi ja kantakse konto 15 „Praak tootmises" deebetisse. Ühtaegselt sellega hinnatakse praagis leiduv materjal selle võimaliku kasutamise hinnaga, antakse selle hindega lattu ja kantakse kontost 15 kontosse 070 „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained". Pärast tähendatud mahakandmist kontosse 15 jääv saldo, mis moodustab kaotuste summa parandamatu praagilt, kantakse kontost 15 praagi tootmises süüdlaste arvele, nende puudumisel aga — selle tsehhi tootmise ja selle produktsiooni kontosse, mille toodete hulgas praak leidus.

M ä r k u s. Kui parandamatut praaki leitakse tellija tooraine töötlemise protsessis, kantakse tootmise praagi kontosse (konto 15 deebet) peale töötlemise omamaksuse, mis kantakse maha kontost 11 „Tootmine", ka äratarvitatud tellija materjali maksus, mis lepingu kohaselt tuleb talle tasuda. Seejuures krediteeritakse kontot 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Sel korral, kui väljapraagitud eset pärast parandust (parandatav praak) võidakse kasutada ta ülesande kohaselt, peegelduvad kontos „Praak tootmises" kõik kulutused, mis on seoses praagi parandamisega, kusjuures parandatud eseme enese maksust sellesse kontosse ei kanta. Praagi parandamine arvestatakse kulutuste faktilise maksusega, kaasa arvatud tsehhi- ja üldtootmislikud väljaminekud. Nende kulutuste kogusumma moodustab kaotuse parandatavalt praagilt, mis kontost 15 kantakse vastavasse kontosse analoogiliselt kaotusele parandatamatult praagilt.

Kaotused tootmise praagilt, määraseid ei kanta süüdlaste arvele, võetakse produktsiooni kalkulatsiooni selle aruandeperioodi (kuu) eest, millal nad arvestati, ja näidatakse kalkulatsioonilehes iseseisva punktina.

M ä r k u s. Kui praak tekkis ostetud materjali halva kvaliteedi tõttu, kantakse kaotused praagilt hankija arvele juhtumil, kui see on hankijaga sõlmitud lepingus ette nähtud.

Summad, mis kuuluvad peetamisele praagi tootmises süüdlastelt (artelli liikmeilt ja töölistelt), kantakse nende arvele ja peetatakse neile kuuluvast töötasust.

Kaotusi toodete arvamisest madalamasse sorti (II ja III sort) kontos 15 ei arvestata. Mitmesordiliste toodete kalkuleerimise kord on toodud lk. 96.

Praagi õigeaegseks avastamiseks ja liigsete kulutuste vältimiseks mittekõlblike detailide, poolvabrikaatide või toodete töötlemisega tuleb igas tsehhis ja lõpetatud töötlemisstaadiumis sooritada õigeaegselt nõudekohast mihuslikku vastuvõtmist. Produktsiooni vastuvõtmine peab täielikult kõrvaldama tootmisest praak-produktsiooni väljalaskmise.

On tarvis silmas pidada, et NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 10. juulist 1940 „Vastutuse kohta halvakvaliteedilise või mittekomplektse produktsiooni väljalaskmise ja tööndusliku ettevõtete poolt kohustuslike standardide mittesilmaspidamise eest" on tuvastatud, et halvakvaliteedilise või mittekomplektse tööndusliku produktsiooni väljalaskmine ja produktsiooni väljalaskmine kohustuslike standardide rikkumisega on kahjurlikkusega võrdne riiklik kuritegu.

Tootmise praagist tulenevate kaotuste analüütilist arvestust peetakse iga tsehhi järgi, kelle süü läbi praak tekkis, tsehhi sisemises arvestuses aga — toodete ja praagi tootmises süüdlaste järgi.

Konto 15 „Praak tootmises" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained". Praagi parandamiseks kulutatud materjalide maksus.

100 — „Põhi-ja lisa-töötasu".
Tasu praagi parandustööde eest.

110 — „Tootmine".
Tootmises ilmnenud valmis toodete, poolvabrikaatide ja detailide parandamatu praagi mahakandmine tootmise omamaksusega.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".
Väljaminekud praagi parandamise alal.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".
a) Sotsiaalkindlustus-alased juurdemaksud töötasule praagi parandamise eest.
b) Parandamatu praagi peale kulutatud tellija toorainete (mis arvestatakse väljaspool bilanssi) maksus, mis vastavalt lepingule tuleb tellijale tasuda.

K r e e d i t i s:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained". Tootmises leitud ja võimaliku kasutamishinnaga materjalidena või jäätmeina realiseerimiseks lattu antud parandamatu praak.

110 — „Tootmine".

Kaotuste mahakandmine praagilt, mis ei ole tekkinud töölise süü läbi, tootmise kontosse produktsiooni kalkulatsiooni võtmiseks.

290 — „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad".

Praagilt tekkinud kaotuste kandmine süüdlastele — praagi tegijaile.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Praagist, mis on tingitud ostetud materjali halvast kvaliteedist, tulenevate kaotuste pretensioonina hankija arvele kandmine juhtumil, kui see lepingus on ette nähtud.

VI OSA.

VALMIS PRODUKTSIOON JA KAUBAD.

Käesolevasse ossa koondatud kontodes arvestatavate kaupade iseloomustuse üldiseks tunnuseks on nende turustamise või varumise siht, millega nad erinevad materjalidest, mis moodustavad „tootmise varu" ja arvestatakse III osas „Toorained ja materjalid".

Valmis toodete ja kaupade laos hoidmise organiseerimine ja nende analüütiline arvestus alluvad kauba-materiaalsete väärtuste arvestuse üldistele põhireeglitele, mis on toodud III osa kirjelduses.

Konto 16 „Valmis produktsioon ja kaubad".

Vastavalt käesoleva konto arendamisega teises järjekorras on ta määratud oma tootmise valmis produktsiooni, tehtud tööde ja samuti ka ostetud ning valmistatud ja turustamiseks ning tarbijate varustamiseks määratud kaupade arvestamiseks.

M ä r k u s. Kaubad, milledele valitsuse poolt on määratud hulgikäibes rakendatavad jaemüügihinnad, arvestatakse tööndusliikes liitudes ja oblastite tööndusliikes turustus-varustuskeskustes nende hindadega (Vsekopromsovjeti ringkiri 26. aprillist 1939 nr. 32).

KONTO 160 „VALMIS PRODUKTSIOON JA TEHTUD TÖÖD".

Seda kontot peetakse artellides ja see on määratud:

a) väljaspool realiseerimiseks määratud oma tootmise valmis toodete,
b) tellija toorainest valmistatud toodete ja
c) tehtud, kuid tellijaile veel tagasi andmata tööde arvestamiseks.

O m a t o o t m i s e v a l m i s t o o t e d moodustab igasugune laos olev tööndusliku tootmise kauba-materiaalne produktsioon, mis on toodetud artelli töökodades või ta liikmete poolt kodus, kui see produktsioon ei kuulu edasisele töötlemisele selles artellis, vaid on määratud turustamiseks. Teiste sõnadega, siin arvestatakse mitte ainult valmis kaubad, vaid ka poolvabrikaadid, detailid jne., kui need moodustavad artelli tootmise lõpliku produktsiooni.

Tooted, mis artell saab oma liikmeilt ja on viimaste poolt valmistatud isiklikult neile kuuluvast toorainest (liikmeilt ostetud tooted), arvestatakse samuti kontos 160 kui oma tootmise valmis tooted.

Neil korril, kui osa mingist toodetavast produktsioonist (poolvabrikaatidest, materjalidest) realiseeritakse väljaspool, teine osa aga läheb edasisele töötlemisele sellessamas artellis, arvestatakse säärane produktsioon ülekaalus oleva osa järgi — kas kontos 160 või kontos 120 „Oma tootmise poolvabrikaadid" (üksikuil juhtumeil ka kontos 070 „Toorained ja materjalid"), kuid kohustuslikult ühes kohas (vt. konto 120 kirjeldust).

M ä r k u s. Liigsete kannete vältimiseks lubatakse neil kordadel kontode ebaloogilist korrespondeerimist (konto 120 võib kreeditis korrespondeerida kontoga „Realiseerimine", konto 160 aga kreeditis kontoga „Tootmine"), millel muidugi ei ole praktilist tähendust.

Tsehhidest lattu tulevad valmis tooted kantakse nende saamise päeval sissetulekuks ainult koguseliselt (lao arvestuses) sissetuleku-väljamineku saatekirjade põhjal. Raamatupidamisse tulevad saatekirjad kantakse tsehhide ja toodete nimetuste järgi väljalastud produktsiooni eri aruandesse. Kuu lõpus arvatakse väljalastud toodete kogus aruande järgi kokku ja pärast selle omamaksuse aruandelise kalkulatsiooni koostamist vormitakse raamatupidamise kannetega valmis toodete sissetulek raamatupidamisliku arvestuse kontode järgi (lõppkokkuvõtetena koguseliselt ja maksuseliselt).

Analüütilist arvestust peetakse hoiukohtade järgi — valmis toodete liikide ja sortide järgi.

T e l l i j a t o o r a i n e s t v a l m i s t a t u d t o o t e d arvestatakse neil korril, kui tooraine ei ole muutunud isikupäratuks ja arvestatakse väljaspool bilanssi, kontos 160 nende töötlemise faktilise maksusega (ilma töödeldud tooraine maksuseta). Vastaseil korril, s. o. kui tellija tooraine on muutunud isikupäratuks ja arvestatakse bilansis koos oma sama liiki toorainega, arvestatakse sellest valmistatud tooted samuti isikupäratult — koos niisamasuguste toodetega oma toorainest (vt. seletust väljaspool bilanssi konto 57 „Töötlemiseks võetud toorained" juurde).

T e h t u d, k u i d t e l l i j a i l e v e e l t a g a s i a n d m a t a t ö ö d. Tehtud tööde arvestamiseks kasutatakse kontot 160 piiratud juhtumeil, näiteks tehtud ja tellija poolt tasumata remonttööde arvestuseks neil korril, kui remonteeritud esemed kuni nende üleandmiseni tellijaile on artelli käsutuses ja kui tootmise (remonteerimise) arvestust seejuures peetakse tellimuste järgi.

Muudel juhtumeil tehtud töid ja osutatud teenendeid reeglina ei arvestata kontos 160. Täidetud tellimused elanikkonnalt olustikulise remondi (jalatsite, õmbluse, metallesemete jne.) alal kantakse tellimuse maksusega konto 300 „Deebitorid ja kreeditorid elanikkonna individuaal-tellimuste alal" deebetisse, transpordi-, töö- ja ehitusartellide poolt organisatsioonidele ja asutistele tehtud tööd (tellijate poolt vastu

võetud) aga — konto 180 „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid" deebetisse summas, mis on saada lepinguga kooskõlas oleva arve järgi. Mõlemal juhtumil krediteeritakse kontot 510 „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine" (vt. seletusi mainitud kontode juurde).

Konto 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

110 — „Tootmine".

a) Tootmisest väljalastud valmis produktsiooni, seehulgas ka tellijate tooraineist valmistatud toodete lattutulek.

b) Tehtud, kuid tellijaile veel üle andmata tööde maksus (individuaalse kalkulatsiooni olemasolekul).

121 — „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel".

Väljaspool viimistletud poolvabrikaatide valmis tooteina lattutulek.

160 — „Valmis produktsioon ja tehtud tööd".

a) Valmis toodete sisemine laost teise ümberpaigutamine.

b) Toodete realiseerimiseks komisjonile andmine.

290 — „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad".

Artelli liikmete poolt valmistatud ja neilt ostetud (artelli liikmed mitmesuguste arvelduste järgi) toodete lattutulek.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Eraldi bilanssides arvestatavatelt oma tsehhidelt saadud valmis produktsioon.

519 — „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud".

Inventuuri puhul ladudes leitud valmis toodete ülejääkide maksus.

Kreeditis:

075 — „Väljaminekud toorainete varumise alal".

130 — „Mittetööndusliku majandid".

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

Varumispunktide ja toendliku transpordi ülalpidamise, samuti ka tsehhi- ja üldisteks tootmisväljaminekuiks kasutatud valmis produktsiooni maksus.

160 — Valmis produktsioon ja tehtud tööd".

(Operatsioonide sisu vt. deebeti korrespondeerimises.)

180 — „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Ostjaile lähetatud valmis toodete maksus.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Laos puuduvate valmis toodete maksus, mis on kantud süüdlaste arvele.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Tellijale valmis produktsiooni üleandmisel isikupäratu tooraine, mis kuulub tellijaga sõlmitud lepingu järgi normide kohaselt selle produktsiooni peale, mahakandmine (vt. näide konto 57 seletuse juurde „Väljaspool bilanssi kontode" kirjelduses).

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

a) Realiseeritud produktsiooni maksuse mahakandmine, kui arveldus ostjatega toimub otsekohe või plaaniliste või vastastikuste arvelduste korras.

b) Valmis toodete andmine oma jaemüügivõrku (kaubanduslikku ja ühiskondliku toitlustamise), oma kapitaalehitusele ja majanduslikeks (mittetootmislikeks) vajadusiks.

c) Tellijale produktsiooni üleandmisel tellija tooraine töötlemise omamaksuse mahakandmine.

M ä r k u s. Tellija isikupäratu tooraine bilansis arvestamisel määratakse töötlemise omamaksus tooraine omamaksuse toote tootmislikust omamaksusest mahaarvutamisega tellijaga kokkulepitud normide järgi (vt. näidet konto 57 seletuse juurde „Väljaspool bilanssi kontode" kirjelduses).

d) Tehtud tööde tellijale üleandmisel nende omamaksuse mahakandmine.

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

a) Inventuuri puhul laos ilmnenud valmis produktsiooni puudujäägi maksus, — loomuliku kao piires.

b) Mustriks kasutatud valmis produktsiooni maksus juhtumil, kui see ei kuulu korvamisele.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Looduslike õnnetuste (tulikahju, uputus jms.) läbi hävinud või rikutud valmis produktsiooni maksus.

Konto 161 „Ostetud ja varutud kaubad".

Selles kontos arvestatakse kõik kaubad, välja arvatud oma tööndusliku tootmiste produktsioon, mis on määratud väljaspool realiseerimiseks, seehulgas ka süsteemis sisemise tarbimise (mittetootmisliku) ülesandega kaubad ja tooted.

Eriti arvestatakse kontos 161:

a) artellide tooted, mis tööndusliku liidud ja oblastite tööndusliku varumis-turustuskeskused omandavad turustamise korras väljaspool realiseerimiseks (materjale süsteemi sisemiseks tootmislikuks varustuseks arvestavad need organisatsioonid kontos 070 „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained");

b) oma põllumajanduslike varumiste, samuti ka oma põllumajanduslike tootmiste (taimekasvatuse ja loomakasvatuse) produktsioon, mis on määratud riigile andmiseks või väljaspool realiseerimiseks, seehulgas ka artelli liikmete kui tarbijate varustamiseks;
c) artelli mitteliikmeist koosnevate brigaadide poolt kolhoosides töödeldavad tooted;
d) artelli liikmete ja tööndusliku kooperatsiooni töötajate kui tarbijate varustamiseks ja olustikuliseks teenindamiseks väljastpoolt hangitavad produktid ja kaubad, seehulgas toiduained kinnist tüüpi sööklaile, einelaudadele jms.;
e) muud turustamiseks ostetavad kaubad, mis tulevad lattu oma tootmise valmis toodete sortimendi täiendamiseks või muul otstarbel.

Kontos 161 arvestatakse samuti ka iga liiki seadistus ja inventar, mis liidud ja süsteemi muud organisatsioonid hangivad artellide varustamiseks.

Lattutulevate kaupade ja eriti oma põllumajanduslike tootmiste produktsiooni sissetulekuks kandmise ja hinde kord on niisamasugune kui toorainete ja materjalide suhteski.

Kinniseis einelaudades, mis teenindavad oma majandi töötajaid, arvestatakse produktid kontos 161 väljalaskehindadega — vastavalt kaupade arvestusele jaemüügi-ettevõtteis. Hinnalisand produktide omamaksusele kuni jaemüügihindadeni peegeldub kontos 46 „Juurdearvutus kaupadele jaemüügihindadeni", einelaudade läbimüügid aga kantakse kontosse 13 „Mittetööndusliku majandid". Realiseeritud produktide kontost 161 mahakandmisel kantakse nende omamaksus konto 13 deebetisse, realiseeritud juurdearvutussumma aga konto 46 deebetisse.

Kõigi kontos 161 arvestatavate kaupade jäägid näidatakse bilansis omamaksusega. Saldo bilansi koostamisel heidetakse realiseerimata juurdearvutussummad mehaaniliselt kõrvale kõigilt tööndusliku liitude ja oblastite tööndusliku varumis-turustuskeskuste ladudes olevailt kaupadelt, milliseid need arvestavad jaemüügihindadega, samuti ka einelaudades olevailt produktidelt, ja viimased näidatakse bilansis omamaksusega.

Kaupade lähetamisel kantakse need omamaksusega üle kontosse 180 „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid", kuna läbikäigud nende realiseerimise alal peegelduvad kontos 514 „Mitmesuguste kaupade realiseerimine".

M ä r k u s. Operatsioonid turustuskaupadega, mis arvestatakse hinnakirja-järgsete jaemüügihindadega (liitudes ja oblastite tööndusliku varumis-turustuskeskustes), peegelduvad analoogia põhjal samaselt varustamiskaupadega (vt. kontode korrespondeerimise skeemi konto 07 kirjelduses).

Konto 162 „Väljaminekud seoses kaupade varumisega".

Selle konto ülesanne on niisamasugune kui kontol 075 „Väljaminekud seoses toorainete varumisega" ja ta erineb viimasest vaid oma ökonoomilise sisu poolest, peegeldades väljaminekuid seoses kaupade varumisega, s. o. käibe sfääris olevaid vahendeid (vt. konto 075 kirjeldust).

Konto korrespondeerib deebetis nendesamade kontodega, mis konto 075, kreeditis aga — kontoga 161 „Ostetud ja varutud kaubad".

KONTO 17 „KAUBAD JAEMÜÜGI-ETTEVÕTTEIS".

Jaemüügi-ettevõtete all mõistetakse kõiki ruume ja seadiseid elanikkonnale vahenditult jaoti müüdavate kaupade hoidmiseks. Siia kuuluvad mitte ainult paigalpüsivad ruumid, millede sisemuses toimub kauplemine (magasinid, einelauad, kohvikud jms.) või milledest antakse kaupa ilma et ostjad müügiruumi sisse astuksid (palatid, müügilauad, kioskid), vaid ka liikuvad veo- ja kandeseadised (veokid, kandekastid jms.) kaupade jaoti müümiseks.

Märkus. Einelauad ja muud kinnist tüüpi jaemüügikohad oma majandi töötajate teenindamiseks ei kuulu jaemüügi-ettevõtete hulka. Produktid ja tarbimiskaubad arvestatakse kinniseis jaemüügikohtades kontos 161 „Ostetud ja varutud kaubad" korras, mis on näidatud selle konto kirjelduses.

Jaemüügi-ettevõtteis olevad kaubad arvestatakse jaemüügi- (hinnakirja-järgsete) hindadega; passivas aga peegelduvad kontraktivana juurdearvutused realiseerimata kaupadele korras, mis on näidatud konto 46 „Juurdearvutused kaupadele jaemüügihindadeni" kirjelduses.

Analüütilisel arvestusel jaguneb konto 17 vajalikel korril kaheks allkontoks (kartoteegiks):

1. Kaubad kaubandus võrgu ettevõtteis.
2. Kaubad ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis.

Kaubad kaubandusvõrgu ettevõtteis. Analüütilises arvestuses avatakse igale kauplemispunktile (magasin, müügilaud, müügiveok, kandekast jms.) eraldi konto. Arvestust peetakse reeglina summaarselt (jaemüügihindadega) iga punkti järgi tervikuna.

Normeeritavate ja defitsiitsete kaupade kohta peetakse magasinides peale summaarse arvestuse veel koguselist arvestust vastavalt NSVL Kaubanduse RK käskkirjale 29. jaanuarist 1943 ja kõrgemalseisvate organite näpunäiteile.

Saam müüdud kaupade eest antakse reeglina iga päev Riigipanka või organisatsiooni juhatuse kassasse vastavalt tuvastatud korrale ja ühtaegselt aruannete esitamisega.

Märkus. Saama ja aruannete äraandmist teistel tähtaegadel (näit. 5 päeva järel) võidakse erandina lubada jaemüügi-ettevõtteile, mis panga juhatusest territoriaalselt kaugel asetsevad.

Jaemüügi-ettevõtteil on keelatud kasutada kaupade eest saadud summasid ükskõik milliste väljaminekute tasumiseks; selleks otstarbeks antakse vajalikel korril üldises korras avanss, mille kulutamine kuulub aruandluse alla.

Saamasummadega debiteeritakse rahalisi kontosid ja krediteeritakse kontot 513 „Kaupade realiseerimine jaemüügi-ettevõtteis".

Kontot 17 debiteeritakse jaemüügi-ettevõtteisse antud kaupade müügihinnaga ja krediteeritakse (tavaliselt kuu lõpus) aruandekuus müüdud kaupade maksusega (saama summa kuu jooksul).

Kaubad ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis arvestatakse nii ühiskondliku toitlustamise artellides kui ka mitut liiki tööndusega artellides, milledel kõrvuti muude tootmistega on ka ühiskondliku toitlustamise ettevõtteid elanikkonna teenindamiseks.

Küsimuse lahendamisel, millised ettevõtted kuuluvad ühiskondliku toitlustamise ettevõtete hulka, nende eraldamiseks jaekaupluste võrgust, tuleb juhinduda „Juhendist Vsekopromsovjeti süsteemi artellide perioodilise aruandluse normide juurde" (КОИЗ väljaanne, 1939. a., lk. 34), mille põhimised näpunäited on kokkuvõttes järgmised:

1. Sööklad, restoranid, kohvikud, einelauad ja teemajad elanikkonna teenindamiseks kuuluvad igal juhtumil ühiskondliku toitlustamise ettevõtete hulka.

Märkus. Sööklad, mis teenindavad artelli liikmeid ja oma majandi töötajaid, ei kuulu ühiskondliku toitlustamise ettevõtete hulka.

2. „Amerikankad", õllepoed, kioskid ja muud ettevõtted õlle, mittealkoholiste jookide, jäätise, suupistete, võileibade ja muude sedaliiki kaupade müügiks kuuluvad ühiskondliku toitlustamise ettevõtete hulka vaid neil korril, kui need ettevõtted kuuluvad ühiskondliku toitlustamise artellidele. Muudel juhtumeil arvatakse mainitud ettevõtted reeglina jaekaubanduslikeks.

Märkus. Raskusi tekitavail juhtumeil tuleb küsimus, kas teatav ettevõte tuleb aruandes arvata jaekaubanduse võrku või ühiskondliku toitlustamise ettevõtete hulka, lahendada vastavalt sellele, kuhu see ettevõte oli arvatud plaani koostamisel.

Sööklate ja restoranide produktsiooni, mis antakse tarbijaile lõunastamissaali kaudu vahenditult köögist, selles kontos ei arvestata ja selle produktsiooni omamaksus kantakse tootmise kontost vahenditult konto 512 „Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine" deebetisse.

Kõigis muudes ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, seehulgas ka sööklate ja restoranide juures olevais einelaudades arvestatakse kaubad

ja produktid kontos 17 müügihindadega analoogiliselt kaupadele jaekaubandusvõrgus.

Analüütilises korras avatakse igale ettevõttele (einelauale, kohvikule jms.) eraldi konto.

Vastavalt VNFSV RKN juures asuva Tööndusliike Kooperatiivide Valitsuse käskkirjale nr. 122 — 10. veebruarist 1943 peetakse ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis peale summaarse ka toorainete ja produktide koguselist arvestust.

Oma tootmise vorsti-, kondiitritööstuse jm. toodete (peale produktsiooni oma sööklate köökidest) andmine oma ühiskondliku toitlustamise ettevõtteisse peegeldub mitme tööstusharuga artellides konto 510 „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine" kaudu — analoogiliselt oma tootmise produktsiooni andmisele oma jaekaubandusvõrku. Neil korril kantakse köögi produktsioon tootmise kontost omamaksusega vahenditult kontosse 17.

Kogu produktsiooni ja kaupade realiseerimine ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kaudu arvestatakse kontos 512 „Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine".

Konto 17 „Kaubad jaemüügi-ettevõtteis" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

110 — „Tootmine".

Köögi produktsiooni andmine oma ettevõtteisse ühiskondliku toitlustamise alal (einelauad, suupiste-müügikohad jms.).

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".

Hulgilaost oma jae-ettevõtteisse antud oma põllumajanduslike tootmiste ostukaupade ja produktsiooni omamaksus.

460 — „Juurdearvutus kaupadele jaemüügihindadeni".

a) Juurdearvutussumma kuni müügihindadeni kaupadele, mis lähevad jaemüügi-ettevõtteisse.

b) Vahe kauba jäägi ümberhindest müügihinna tõstmise korral.

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

Oma kaubandusvõrku või ühiskondliku toitlustamise ettevõtteisse antud oma tootmise toodete hulgi-andmise maksus.

519 — „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud".

Kaupade liig-osad, mis on jaemüügi-ettevõtteis avastatud inventuuri puhul.

Kreeditis:

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Jaemüügi-ettevõtteis puudu olevate (peale tuvastatud loomuliku kao normide) kaupade omamaksus (müügihindadega).

460 — „Juurdearvutused kaupadele jaemüügihindadeni".

a) Kuu või mõne muu aruandeperioodi jooksul realiseeritud juurdearvutuse mahakandmine (vt. seletust konto 460 juurde),

b) Vahe kauba jäägi ümberhindest müügihinna langetamise korral.

512 — „Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine".

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete poolt kuu või mõne muu aruandeperioodi jooksul realiseeritud kaupade omamaksuse mahakandmine (saama summa, maha arvutatud realiseeritud juurdearvutus).

513 — „Kaupade realiseerimine jaemüügi-ettevõtetes".

Seesama — jaekaubandusvõrgu ettevõtteis.

517 — „Jaemüügi käibekulutused".

Kaupade akteeritud puudujäägi [tuvastatud loomuliku kao (mahajooks, kokkukuivamine jms.) piires] omamaksus.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Looduslike õnnetuste (tulikahju, uputus jms.) poolt hävitatud kaupade maksus.

VII OSA.

LÄHETATUD KAUBAD JA TEHTUD TÖÖD.

KONTO 18 (180) „LÄHETATUD KAUBAD JA TEHTUD TÖÖD NING TEENENDID".

Vastavalt kehtivale seadusandlusele arvelduste kohta ühiskonnatud majapidamise organisatsioonide vahel (vt. osa „Arveldused" kirjeldust) arvestatakse selles kontos kaubad, mis on peale laaditud ostjaile (teistest linnadest ja oma linnast) saatmiseks, samuti ka organisatsioonidele-tellijaile tehtud tööd ja teenendid kuni katte saamiseni neile tasumiseks esitatud arvete-faktuuride järgi.

Eriti arvestatakse siin:

1. Kaubad, mis on lähetatud ostjaile:
a) teiste linnade vaheliste arveldustega maksenõuete inkasso korras;
b) lunamaksuga;
c) ülekannetega;
d) oma linna arveldustega.

2. Organisatsioonidele-tööandjaile ning tellijaile tehtud tööd ja teenendid.

M ä r k u s 1. Arvelduste puhul oma linnas on konto 18 kasutamine kohustuslik ainult neil korril, kui lähetamispäeva (arve esitamise päeva) ja tasumispäeva vahel on tunduv ajaline vahe või kui tasumine toimub lähetamisele järgnevas kuus.

M ä r k u s 2. Kontot 18 ei kasutata järgmistel juhtumeil:
a) oma linna ostjatega arveldamisel plaaniliste maksetena nendega sõlmitud lepingute järgi;
b) ostjatega vastastikuste arvelduste puhul lepingute järgi, mis on Riigipangaga kooskõlastatud;
c) kauba müümisel sularahas arveldusega, s. o. Riigipanga või kassa kaudu samaaegse arvelduse puhul (väikestes summades).

Tähendatud juhtumeil kantakse operatsioonid vahenditult kontost „Realiseerimised" läbi vastavate arveldus- või rahaliste kontode debiteerimisega.

Lähetatud kaup loetakse realiseerituks reeglina vaid pärast seda, kui arve on ostja poolt tasutud. Kuni maksu saamiseni arvestatakse lähetatud kaup käesolevas kontos tootmise või varumise omamaksusega,

mis kantakse siia üle vastavaist kauba-materjalikontodest ühtaegselt ostjale arve väljakirjutamisega.

Koos lähetatud kaubaga arvestatakse kontos 18:

a) lähetatud kauba all oleva taara maksus (standardne taara — hinnakirja-järgse hinnaga, muu taara — omamaksusega) sel korral, kui taara on arves-faktuuris näidatud eraldi real, säärasena, mille eest ostja peab tasuma peale kauba maksuse; taara maksus kantakse sellesse kontosse kontost 074 „Muud matriaalväärtused";

b) transpordi-väljaminekud ostja arvel, s. o. säärased, mis ostja peab tasuma peale kauba maksuse, — summas, mis arves-faktuuris on näidatud eraldi real. Transpordi-väljaminekute arvel debiteeritakse kontot 18 vastavate rahaliste või arvelduskontodega või kontoga 130 „Mittetööndusliku majandid".

Lähetatud produktsioon, mis on valmistatud tellimuse järgi tellija toorainest, arvestatakse töötlemise omamaksusega, mis kantakse käesolevasse kontosse kontost 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd".

Lähetatud kauba eest arve-faktuuri järgi maksu saamisel kontot 18 krediteeritakse:

a) kauba maksuse osas — realiseerimis-kontodega 510 või 514, vastavuse järgi;

b) taara maksuse osas — kontoga 515 („taara realiseerimine");

c) ostja poolt tasutud transpordi-väljaminekute osas — vahenditult kontoga 200 „Arvelduskonto Riigipangas".

Transpordi-, töö- ja ehitusartellide poolt tehtud tööd ja teenendid arvestatakse reeglina tööandjaile tasumiseks esitatud arvete kogusummas, mis kantakse käesoleva konto deebetisse kontost 510 „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine" arve-faktuuri väljakirjutamisel. Nende arvete tasumisel krediteeritakse kontot 18 vahenditult kontoga 200 „Arvelduskonto Riigipangas".

M ä r k u s. Kõik arved-faktuurid kirjutatakse välja kohustuslikult sessamas aruandekuus, milles töö tellimuse järgi lõpetatakse.

Lähetatud kaupade omamaksus, mis kuulub kauba-materjali kontost konto 180 deebetisse ülekandmisele, arvestatakse keskmiste hindadega ja märgitakse arvete-faktuuride ärakirjadele, mis on raamatupidamise kirjendite aluseks.

Ostetud kaupade lähetamisel (liitudes, tööndusliikes varumis-turustuskeskustes) võetakse keskmise hinna määramisel arvesse ka viimane lattutulnud osa sellest kaubast, mis lähetati.

Oma tootmise valmis toodete lähetamisel (artellides) keskmise hinna määramine lähetamise momendiks ei ole võimalik, sest jooksvas

kuus väljalastud toodete tootmise omamaksus saab teatavaks alles pärast kuu lõppu ja aruandelise kalkulatsiooni koostamist.

Vastavalt sellele toimetavad artellid lähetatud kaupade omamaksuse arvutamist ja kaupade liikumise arvestust keskmise hinnaga jooksva kuu alguseks.

M ä r k u s. Konto 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd" krediteerimine lähetatud kaupade arvel toob üksikuil juhtumeil enesega kaasa kuu jooksul selles kontos kreedit-saldo kujunemise (sest nagu teada, toimub aruandekuus tootmisest välja lastud esemete bilansis sissetulekuks kandmine kuu lõpus), kuid sellel ei ole praktilist tähtsust, sest artellid enne kuu lõppu saldo bilanssi ei koosta.

Lõppbilansi koostamisel hinnatakse lähetatud ja tasumata valmis toodete jäägid (kontos 18) tootmise keskmise omamaksusega aasta lõpus (võrdselt ladudes olevate jääkidega — kontos 160) ja kujunev vahe kantakse maha konto 510 „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine" deebetist (täiendav mahakandmine või „punane storno" — vastavuse järgi).

M ä r k u s. Kui aruandeliste kalkulatsioonide järgi on aasta kestel tootmise omamaksuses tunduvaid kõikumisi, tuleb lähetatud kaupade laojääkide hinnet täpsustada igas kvartaalis.

Lähetatud kaupade ja tehtud tööde analüütilist arvestust peetakse žurnaalis (registris), misjuures ostjaile ja tellijaile isiklikke kontosid eraldi ei avata.

Lähetatud kaupade žurnaali (vt. juuresolevat vormi) peetakse järgmises korras:

a) Pärast lähetatud kauba hindamist omamaksuse järgi ja konteerimist kantakse iga arve ärakiri žurnaali ühele horisontaalreale; seejuures täidetakse esimesed 10 lahtrit.

   Et hiljem oleks hõlpsam teatisi hankida, tuleb kirjendid deebetisse teha arvenumbrite tõusvas järjekorras.

b) Kauba mahakandmisel, mille eest tasuti kas tähtajal või mittetähtajal, tehakse kirjendid kreeditisse (lahtrid 12—15) ühele reale kronoloogilises järjekorras.

   Ühtaegselt kirjendi tegemisega kreeditisse otsitakse lahtrist 1 üles vastava arve number ja selle reale lahtrisse 11 tehakse deebetisse märge mahakandmise kohta.

c) Kokkuvõtteid žurnaali lahtrite 10 ja 15 järgi võrreldakse bilansi läbikäikudega. Peale selle kontrollitakse iga kuu kirjendite õigsust žurnaalis deebetis katmata summade kokkuvõtmisega (l. 10) ja kokkuvõtte kõrvutamisega žurnaali saldoga.

Arve			Maksja nimetus	Deebet							Kreedit			
				Kanne		Summa				Tasumise või maha-kandmise aeg	Kanne		Arve nr.	Summa
Nr.	Kuupäev	Summa		Kuupäev	Nr.	Kaup	Taara	Transp.-väljam.	Kokku		Kuupäev	Nr.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

d) Sõltuvalt vajadusest panga poolt krediteeritavaid objekte jaotatult arvestada, peetakse oma linna ja teiste linnade ostjatega arveldamiseks eraldi „Lähetatud kaupade žurnaal", viimaseid omakorda jaotades arveldamise viiside järgi (maksenõuete inkasso korras, lunamaksude ja ülekannete järgi).

e) Tehtud tööd ja teenendid arvestatakse analoogilises korras, žurnaali vormi vastavalt lihtsustamisega (lahtrid 7, 8, 9 ja 10 jäävad ära).

Olles panga poolt krediteeritavaiks objektideks, arvestatakse lähetatud kaubad ja tehtud tööd kontos 180 vaid panga krediteerimise tähtaja piirides. Kui ostja ärab aktseptist või ei tasu arvet määratud tähtajal vahendite puudumise tõttu (Riigipangalt saadud sellekohase teadaande põhjal), kantakse vastavad summad täielikult kontost 180 kontosse 181 „Ostjate ja tellijate poolt tähtajaks tasumata kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Kaubad, mis on lähetatud lunamaksude ja ülekannete korras, kantakse üle kontosse 181 pärast ostjalt teadaande saamist arve tasumisest äramise kohta, säärase teadaande puudumisel aga — pärast ühe kuu möödumist lähetamispäevast arvates.

Konto 180 „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained". Artellidele varumise korras lähetatud toorainete ja materjalide maksus (liitudes ja tööndusliikes varumis-turustuskeskustes).

074 — „Muud materiaalväärtused".

a) Lähetatud kaupade all oleva taara maksus (standardne taara — hinnakirja-järgse hinnaga), mis arves-faktuuris on näidatud eraldi.

b) Hankijaile tagastamise korras või taarat korjavailé organisatsioonidele lähetatud taara maksus.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

Transporditööde maksus kaupade laadimise alal, mis on sooritatud oma väljaspool tehast transpordi poolt (arves-faktuuris näidatud summas).

160 — „Valmis produktsioon ja tehtud tööd".

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".

Lähetatud toodete ja kaupade maksus.

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

Hankijate poolt vahenditult artellide aadressil (varumise korras) lähetatud transiitkaupade maksus, kui arveldused toimuvad liidu (töönduslíku varumis-turustuskeskuse) kaudu.

Kande teeb liit (töönd. varturkeskus) pärast ostjale-artellile arve väljakirjutamist.

220 — „Ostjad ja tellijad" (kaart „Transpordi-väljaminekud lähetatud kaupade alal").

Transpordi-väljaminekute mahakandmine summas, mis on näidatud arves-faktuuris eri real.

M ä r k u s. Kui hankija tasus transpordi-väljaminekud ja kandis need maha ostjale arve-faktuuri väljakirjutamise päeval, siis võidakse kontot 180 debiteerida vahenditult kontodest „Kassa", „Arvelduskonto Riigipangas" jt., mööda minnes kontost 220.

230 — „Hankijad ja ettevõtjad".

Seesama mis korrespondeerimisel kontoga 200.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Ettevõtete ladudest lähetatud ja eraldi bilanssides arvestatavate valmis toodete maksus.

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

Organisatsioonidelt-tellijailt tööde ja teenendite eest, mis on tehtud transpordi-, töö- ja ehitusartellide, samuti ka toendlike tootmiste poolt, arvete järgi saada olevad summad.

K r e e d i t i s:

181 — „Ostjate ja tellijate poolt tähtajaks tasumata kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Ülekandmine arvete-fatuuride tähtajaks mittetasumisel.

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".

a) Töö ja teenendite eest arve järgi sisse tulnud makse summa neil korril, kui need summad olid „Realiseerimise" kontosse kantud konto 180 debiteerimisel.

b) Arves-faktuuris eraldi näidatud transpordi-väljaminekute kustutamine maksu laekumisel kauba eest.

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

514 — „Mitmesuguste kaupade realiseerimine".

Realiseeritud toodete ja kaupade omamaksuse mahakandmine maksu laekumisel arve järgi.

515 — „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalväärtuste realiseerimine".

Seesama — kauba all oleva taara suhtes, mis arves on näidatud eraldi; hankijaile tagastamise korras või taarat korjavaile organisatsioonidele saatmisel taara realiseerimise puhul; jäätmete ja muude mittelikviidsete väärtuste suhtes.

Konto 181 „Ostjate ja tellijate poolt tähtajaks tasumata kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

See konto on määratud lähetatud kaupade ja tehtud tööde ning teenendite arvestamiseks, millede eest maksud ei laekunud tähtajal seetõttu, et maksjad ärasid maksenõude (arve) aktseptimisest või puudusid vahendid nende kontodes Riigipangas.

Pärast Riigipangalt teadaande saamist maksenõude tasumata jätmise kohta, lunamaksude ja ülekannete järgi aga — pärast maksjalt teadaande saamist (maksjalt teadaande mittesaamisel — mitte hiljem kui üks kuu kauba lähetamise päevast arvates) kantakse vastavad summad, mis seni figureerisid kontos 180 „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid", täielikult üle käesolevasse kontosse.

Kõigi tasumata arvete järgi võetakse viivitamata tarvitusele vastavad abinõud ja esitatakse lepinguist tulenevad pretensioonid.

Maksude saamisel krediteeritakse kontot 181 nendesamade kontodega, milledega krediteeritakse ka kontot 180, ja peale selle võidakse teda krediteerida vastavate kauba- ja muude kontodega, kui kaup tagastatakse hankija lattu, lähetatakse teise aadressi järgi jms.

Kui tasumata kaupade eest saada olevad summad arvatakse deebitoride kontodesse (konto 220 „Ostjad ja tellijad" või 260 „Vaieldavad võlad") või need summad kantakse kahjumeisse hagemistähtaja möödumise või lootusetuse tõttu, — tuleb kaupade müügimaksus kanda üldises korras kontosse „Realiseerimine".

Analüütilist arvestust kontole 181 peetakse registrilise menetlusega „Lähetatud kaupade žurnaali“ vormi järgi (vt. lk. 135), misjuures eraldi arvestatakse:

a) ostjate juures hoiul olevad kaubad;
b) kaubad, tööd ja teenendid, mis ostjate poolt on tasumata vahendite puudumise tõttu.

VIII OSA.

RAHALISED VAHENDID.

KONTO 19 „KASSA".

Kassa kontos arvestatakse kõik sularahas operatsioonid, mis on seoses sularaha laekumise ja väljaandmisega. Sularahas arveldatakse organisatsioonide ja asutistega vaid sel juhtumil, kui Riigipanga kehtivate reeglite järgi makse ei või toimuda mittesularahaliste arvelduste korras.

Vastavalt Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusele 3. aprillist 1929 on kõik organisatsioonid kohustatud oma vabad vahendid hoidma neid teenindavais krediitasutistes, välja arvatud summad, mis on vajalised nende organisatsioonide jooksvaiks arveldusteks.

Vastavalt NSVL Riigipanga juhendeile 1939. a. veebruarist nr. 172 ja 173, mis on antud NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu 1. oktoobri 1938 määruse nr. 709 põhjal, on kõik ettevõtted ja organisatsioonid, kellel kaupade ja teenendite eest on saame, kohustatud laekunud summad andma Riigipanga kassasse nende kontosse kandmiseks. Ettevõtteil ja organisatsioonidel on õigus iga päev kulutada ja jätta päevasest saamast edasilükkamatuiks väljaminekuiks ja kassa jäägiks järgmiseks päevaks (vahetusrahaks jm.) osa saamast normide piires, mis on määratud Riigipanga mainitud juhenditega.

Kassa jäägid iga ettevõtte ja organisatsiooni jaoks nimetatud normide piirides määratakse kindlaks nende kõrgemalseisvate organisatsioonide poolt kokkuleppel Riigipangaga.

Saama äraandmise tähtajad ja kord Riigipanga kassasse on Riigipanga eelnimetatud juhendeis ette nähtud ja on kohustuslikud tööndusliku kooperatsiooni kõigile lülidele ning organisatsioonidele.

On keelatud ühe ettevõtte (magasini, söökla, juuksuriäri jms.) saama kulutamine teiste ettevõtete vajadusiks, mis kuuluvad sellessesamasse organisatsiooni, samuti ka organisatsiooni kui terviku vajadusiks.

Vastutus saama õigeaegse ja täieliku äraandmise eest Riigipanka pannakse ettevõtete ja organisatsioonide juhatajaile ja raamatupidajaile.

NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu 1. oktoobri 1938 määruse põhjal võetakse isikud, kes on süüdi saama mitte-õigeaegses ja mittetäielikus äraandmises Riigipanga kassasse vastavalt mainitud juhendeile, kriminaalvastutusele.

Raha laekumine ja kassast väljaandmine vormitakse dokumentidega kassa orderite või esmaste dokumentide (avaldused, arved jms.) näol, mis kannavad korraldus-pealdisi.

Ei ole lubatud kassa konto järgi sissetulekuina vastu võtta tšekke, marke, ülekandeid või muid dokumente. Samuti on kategooriliselt keelatud sularaha asemel kassas ükskõik missuguste allkirjade või muude dokumentide hoidmine.

Kõigile dokumentidele ja nende lisadele, mis on tasutud kassast, vajutab laekur otsekohe pärast raha väljamaksmist templi: „Tasutud ..... 19..... a." Sissetuleku-dokumentidele teeb laekur oma allkirjaga märkme raha vastuvõtmise kohta.

Laekur peab kohustuslikus korras pidama kassaraamatut, kandes sellesse iga operatsiooni raha laekumise või väljamineku kohta eraldi ja ära märkides jäägi tööpäeva alguseks ja lõpuks.

Kassa kontot debiteeritakse laekunud ja krediteeritakse kulutatud sularaha summaga.

Kui on olemas jaemüügi-, remondi- ja muid aruandekohustuslikke ettevõtteid, kellel on kassasaame, peetakse analüütilises korras eraldi kontod:

a) „Peakassa";

b) „Kassad aruandekohustuslikes ettevõtteis",

misjuures iga aruandekohustusliku punkti jaoks avatakse eraldi „Kassa" konto.

KONTO 20 „ARVELDUSKONTO RIIGIPANGAS".

Vastavalt krediidireformi reegleile peavad kõik organisatsioonide rahalised vahendid, nii omad kui ka laenatud, hoiduma Riigipangas arvelduskontodel.

Arvelduskonto kaudu toimuvad arveldusoperatsioonid, mis on seoses tootmisega, varumis-turustusega, kaubandusliku ja süsteemi muu ekspluatatsioonilise tegevusega nagu: toorainete ja materjalide varumine, toodete turustamine, teenendite osutamine, paniste tasumine, kulutused, võlastumuse ülekandmine jms.

Arvelduskontosse kantakse kõik konto 50 järgi Riigipangalt saadavad sihtlaenud (välja arvatud juhtumid, kui laenud antakse välja arvelduskontost mööda minnes), samuti ka nende laenude kustutused, mis laekuvad panka.

Konto 20 deebetisse kantakse summad, mis makstakse ja laekuvad arvelduskontosse Riigipangas, kreeditist aga kantakse maha summad, mis saadakse tšekkide järgi või kantakse üle maksekorraldustega või muude dokumentidega.

Mahakandmisi arvelduskonto kreeditist tehakse eranditult ainult deebet-saldo piires. Kreedit-saldot ei tohi kontol olla.

Igasugused väljamaksed ja mahakandmised arvelduskontost võivad toimuda eranditult selle omaniku korraldusel, välja arvatud järgmised juhtumid, mil pank teeb mahakandmisi iseseisvalt:

1) kui on olemas konto omaniku vaieldamatu, seadusepärasalt kujustatud kohustus (täiteleht, notari pealdis jms.);
2) makseteks pangale laenude katteks, samuti pangale protsentide tasumiseks;
3) kui tööndusliк organisatsioon on mööda lasknud arve-faktuuri aktseptimiseks määratud tähtaja ja puudub aktseptist äramine;
4) kõigil muil seaduses ettenähtud juhtumeil.

Riigipangale esitatavail tšekkidel ja maksekorraldustel peab olema ära tähendatud, mis otstarbeks Riigipangast saadavad summad on määratud.

Reeglid arvelduskonto kasutamiseks on tuvastatud eri „Sättega arveldus(jooksva)konto kohta", kinnitatud NSVL Riigipanga juhatuse poolt 19. juunil 1938 nr. 136.

Kirjendid arvelduskontos tuleb teha õigeaegselt ja täielikus vastavuses Riigipangalt seadavaile väljakirjutistele.

„Säte arveldus(jooksva)konto kohta" näeb ette järgmise korra konto kirjendite kontrollimiseks ja kinnituseks: „ . . . 16. Kui arveldus(jooksvas)kontos ilmneb panga poolt ekslikke kirjendeid, on pangal hagiaegumuse tähtaja kestel õigus konto omaniku nõusolekuta teha paranduskirjendeid nii konto deebetis kui ka kreeditis.

17. Perioodiliselt, konto omanikuga kokkulepitud tähtaegadel saadab Riigipank talle väljakirjutise arveldus(jooksvast)kontost.

Igas väljakirjutises näidatakse konto saldo. Sel korral, kui kirjend tehakse mitte konto omaniku käsul, tuleb väljakirjutisele lisandada vastavad dokumendid. Kui neid dokumente ei ole võimalik lisandada, märgib Riigipank kirjendite alused väljakirjutises eneses.

18. Nii väljakirjutiste eneste kui ka nende lisandite mittesaamisest teatamiseks antakse organisatsioonidele 3-päevane tähtaeg arvates järgmise väljakirjutise saamisest.

19. Konto omanik on kohustatud Riigipangale mitte hiljem kui 10 päeva jooksul ja kui ta asetseb maakohas, siis mitte hiljem kui 10—20 päeva jooksul väljakirjutise kättesaamisest arvates teatama summadest, mis on ekslikult kantud konto kreeditisse või deebetisse.

20. Konto omanik on kohustatud panga poolt iga kuu 1. päevaks väljatoodud konto jääki kontrollima ja kirjalikult kinnitama. Tähendatud kinnituse peavad linnas asetsevad organisatsioonid esitama hiljemalt 10 päeva, maal, panga filiaalist eemal asetsevad organisatsioonid aga hiljemalt 10—20 päeva jooksul pärast väljakirjutise kättesaamist.

Väljakirjutistele kontost muudeks kuupäevadeks võivad organisatsioonid vastuväiteid esitada neilsamadel tähtaegadel (10—20 päeva

jooksul). Kui nimetatud tähtaegadel konto omaniku poolt vastuväiteid ei järgne, loetakse Riigipanga poolt väljatoodud saldod kinnitatuiks, olgugi et kirjalikku kinnitust organisatsioonilt ei ole saadud.

Arveldus(jooksva)konto saldo mittekinnitamise eest maksab organisatsioon trahvi.

Et saavutada täielikku kooskõla konto 20 „Arvelduskonto Riigipangas" kirjenditega kirjendite vahel Riigipanga raamatuis, kasutatakse järgmisi kontosid:

1) kontot 21 „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid" — oma aruandekohustuslikelt ettevõtteilt Riigipanka üle antud sularaha (saamade) ajutiseks peegeldamiseks, samuti ka ülekannete või tšekkide peegeldamiseks, mis on saadud teistelt organisatsioonidelt ja antud Riigipanka, kuid viimase poolt arvelduskontos veel läbi kandmata;
2) kontot 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid" (Riigipank reklamatsioonide järgi), millesse ajutiselt kantakse summad, mis Riigipanga poolt on ekslikult kirjendatud arvelduskonto deebetisse või kreeditisse, tehes kontosse 20 kirjendi samaselt pangaga. Sääraste summade lahus arvestamine tagab ühelt poolt arvelduskonto jooksvate kirjendite samasuse kirjenditega Riigipangas ja teiselt poolt — võtab kontrolli alla panga poolt ebaõigesti tehtud kirjendid, et viivitamata neist pangale teatada vea parandamiseks. Riigipanga poolt ebaõigesti maha kantud summa taastamisel või ebaõigesti kontosse kantud summa mahakandmisel tehakse vastavad taastamis-(vastas-)kanded kontodesse 200 ja 303.

KONTO 21 „AKREDITIIVID, ERIKONTOD JA MUUD RAHALISED VAHENDID".

Selles kontos arvestatakse kõik rahalised vahendid, mis kuuluvad tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonidele, välja arvatud sularaha kassas ja arvelduskontod Riigipangas. Eriti arvestatakse siin:

1. Akreditiivid Riigipangas.
2. Erikontod Riigipangas.
3. Limiteeritud tšekiraamatud.
4. Jooksev konto hoiukassas.
5. Arvelduskonto eripangas.
6. Dokumendid, millede järgi raha on saada.
7. Teel olevad rahasummad.
8. Eri (eraldi) konto Riigipangas vahendeile individuaalelamute ehitamiseks.

Akreditiivid Riigipangas. Akreditiiv on arveldamise viis võõraste linnadega, mille puhul tasumine kaupade ja teenendite eest toimub hankija asukoha järgi panga kontrolli all.

Arveldamise kord akreditiivide järgi on ette nähtud NSVL Riigipanga juhatuse poolt 7. märtsil 1938 nr. 113 all kinnitatud sättes ja NSVL Riigipanga kirjas 5. märtsist 1938 nr. 5274.

Akreditiivi esitamine toimub ostjal panga arvelduskontos oleva sularaha arvel, üksikuil juhtumeil aga ka ostjale selleks otstarbeks antud pangakrediidi arvel. Esimesel juhtumil kantakse esitatud akreditiivi summa maha arvelduskontost, teisel aga kantakse vahenditult (arvelduskontost mööda minnes) konto 50 „Riigipanga lühiajalised krediidid" kreeditisse.

Iga akreditiiv on määratud arvelduseks ainult ühe hankijaga.

Akreditiivi esitamisel on ostja kohustatud silmas pidama akreditiivse korralduse järgmisi nõudeid:

a) akreditiivi summat;
b) hankija arvete-faktuuride tasumise korda: ostja voliniku aktseptiga või ilma tema aktseptita;
c) hankija nimetust;
d) kaupade või teenendite üldist nimetust;
e) akreditiivi tähtaega.

Kui akreditiivi avalduses puudub kas või üks neist tingimustest, akreditiivi ei esitata.

Akreditiivi summa ei või olla alla 1000 rbl.

Akreditiivi kehtivus hankija panga filiaalis määratakse reeglina kuni 25 päeva.

Akreditiivi tähtaja möödumisel või kui ostja selle tühistab, kannab pank akreditiivi kasutamata jäägi ostja arvelduskontosse või võlgnevuse kustutuseks laenu järgi, mis on antud selle akreditiivi esitamise eeldusel. Analüütilises arvestuses avatakse igale akreditiivile eraldi konto.

Operatsioonide alal akreditiividega korrespondeerib konto 21 põhimises järgmiste kontodega: deebetis — kontoga 200 „Arvelduskonto Riigipangas" või kontoga 500 „Riigipanga lühiajalised krediidid" — esitatud akreditiivi summas; kreeditis — kauba-materiaalsete kontodega — summades, mis pank on maksnud hankija arvete-faktuuride järgi, ja kontoga 200 — akreditiivi järgi kasutamata summades, mis on arvelduskontosse üle kantud.

Erikontod Riigipangas avatakse neil korril, kui ostjal (artellil või liidul) on alatised kestvad suhtlused ühe või mitme konto avamise asukohas asetseva hankijaga ja arveldused kauba eest toimuvad hankijate asukoha järgi.

Erikontode avamise põhireeglid on ette nähtud NSVL Riigipanga juhatuse poolt 26. märtsil 1938 nr. 121 all kinnitatud „Sättes erikontode kohta".

Konto 21 korrespondeerimine erikonto kaudu toimuvate operatsioonide alal on samane akreditiivide järgi korrespondeerimisega.

Limiteeritud tšekiraamatuid tarvitatakse arveldusteks raudteega ja laevandusega prahiveo eest.

Limiteeritud raamatuist tšekkidega arveldamise kord on ette nähtud NSVL Riigipangaga kooskõlastatud Teede RK ja Veeteede RK reegleis ning Riigipanga poolt 19. III 1938 nr. 114 all kinnitatud juhendis.

Analüütiliseks arvestuseks avatakse iga limiteeritud tšekiraamatu jaoks eraldi konto, mis korrespondeerib deebetis kontoga 200 „Arvelduskonto Riigipangas" või kontoga 500 „Riigipanga lühiajalised krediidid", kreeditis aga — kontodega 180 „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid" või 220 „Ostjad ja tellijad" (olenevalt arve-faktuuri väljakirjutamise ajast) — ostja arvel toimuva transpordi väljaminekutega, mis arves-faktuuris näidatakse eraldi real; kontoga 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused" — kauba müümisel franko sihtjaam; üksikuil korril kontodega 075 või 162 — väljaminekutega kauba-materjalide ostmisel ja varumisel ja kontoga 200 — limiteeritud tšekiraamatu pangale tagastamisel kasutamata summas.

Jooksev konto hoiukassas avatakse juhtumil, kui artellil oma territoriaalse asukoha tõttu ei ole võimalust avada arvelduskontot Riigipangas. Säärasel korral, vastavalt Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusele 3. IV 1929, tuleb hoiukassa kaudu teha kõik need rahalised operatsioonid, mis krediidireformi reeglite järgi toimuvad arvelduskonto kaudu Riigipangas.

Jooksva konto avamine võib toimuda vaid pärast küsimuse kooskõlastamist Riigipangaga. Jooksva konto avamine hoiukassas või mõnes muus rahaasutises arvelduskonto olemasolemise puhul Riigipangas on krediidireformi rikkumine ja seda jälitatakse seadusega.

Konto deebetisse kantakse jooksvale kontole makstud ja väljastpoolt laekunud summad; kreeditisse — tšekkide järgi saadud või maksekorralduste järgi üle kantud summad.

Jooksva konto kirjendite võrdlemine hoiukassaga ja jäägi kooskõlastamine toimub mitte harvem kui üks kord kuus.

Arvelduskonto eripangas võib ehitusartelli bilansis paika leida sel korral, kui viimasel peab Riigipanga asemel arvelduskonto olema eripangas.

Reeglid arvelduskonto kohta Riigipangas laienevad ka käesolevale kontole.

Dokumentideks, millede järgi raha on saada, on teistelt organisatsioonidelt saadud rahalised ja arveldustšekid ning maksekorraldused pankadele kuni nende esitamiseni panka tasumiseks. Rahaliste dokumentide arvestuseks avatakse üks üldine konto.

Teel olevate summade hulka kuuluvad saadaolevad summad, mis vastavate dokumentaalsete andmete järgi on organisatsiooni korraldusse saadetud või üle kantud, kuid ei ole veel laekunud arvelduskontosse või kassasse; eriti kuuluvad siia:

1) Side RK organite teatused (kutsetähed) sissetulnud rahakaartide kohta, seehulgas ka lunamaksud, ja
2) krediitasutiste kviitungid ning muud vaieldamatud dokumendid teiste organisatsioonide või oma aruandekohustuslike ettevõtete poolt summade ülekandmise või maksmise kohta arvelduskontosse.

Teel olevate summade arvestuseks analüütilises korras avatakse kaks kontot:

1) summad, mis laekuvad arvelduskontosse Riigipangas, ja
2) raha ülekanded Side RK organite kaudu.

Konto 21 peab olema pideva operatiivse kontrolli all rahaliste dokumentide õigeaegse realiseerimise ja oodatavate summade laekumise suhtes.

Sissetulnud rahaliste dokumentide ja teel olevate summade järgi debiteeritakse kontot 21 realiseerimise, ostjate jt. kontodega — vastavuse kohaselt, ja krediteeritakse summadega, mis faktiliselt on laekunud arvelduskontosse või kassasse.

Eri (eraldi) konto Riigipangas vahendeile individuaalelamute ehitamiseks avatakse konto 21 analüütilisel arendamisel nende vahendite eraldi arvestamiseks, mis saadakse Kommunaalpanga kaudu pikaajalise krediteerimise fondi süsteemist ja on määratud individuaalelamute ehitamiseks laenude andmiseks. Seda kontot debiteeritakse kontoga 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid" (analüütilises korras — „Kommunaalpank laenude alal tööliste ja teenistujate individuaalelamute ehitamise krediteerimiseks") — väljaantud laenude summadega (vt. lk. 177).

IX OSA.

ARVELDUSED.

Krediidireformi reeglid keelavad ühiskonnatud majanduse organisatsioonidel üksteise kaubandusliku krediteerimise ükskõik millisel kujul, seehulgas ka nõndanimetatud „lahtiste kontode" järgi, mispärast reeglina ei lubata vahenditute kontode avamist ostjatega, hankijatega jms. arveldamiseks ostude ja müükide jooksvate operatsioonide järgi. Kontsentreerides arveldused ühiskonnatud majanduse organisatsioonide vahel, esineb Riigipank nende ainukese arveldusaparaadina ja erandab vajaduse vahendituiks arvelduste.

Vastavalt sellele on käesoleva osa kontod määratud deebitoride ja kreeditoridega sääraste arvelduste arvestamiseks, milliseid kas ei hõlma krediidireformi reeglid (arveldused Rahanduse RK, aruandekohustuslike isikutega, elanikkonnaga, arveldused nõudluste järgi jms.) või mis omavad säärast kuju, mille puhul kehtiva seadusandlusega arvelduste kohta ja Riigipanga vastavate juhenditega on organisatsioonidel lubatud vahenditute kontode avamine üksteisele (arveldused plaaniliste maksete korras, vastuarveldused lepingute järgi jms.).

Süsteemi kõik lülid ja organisatsioonid peavad püsivalt silmas pidama, et arvelduskontodes ei kujuneks liigset deebitorilist võlastumust, mis on krediteerimise ja arvelduse seadusandluse otsene rikkumine. Kõrvuti sellega, et vältida kaotusi deebitorilise võlastumuse järgi, tuleb silmas pidada hagiaegumuse tähtaegu, mis on tuvastatud Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusega 3. septembrist 1934.

Kõigi tekkivate arvelduste ja pretensioonide kohta saadetakse viivitamata teadaanded ja võetakse tarvitusele abinõud nende otsekoheseks likvideerimiseks. Kõik lõpetamata arveldused peavad olema täiesti reaalsed, s. t. poolte poolt kooskõlastatud ja kinnitatud.

Sättega raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta ja NSVL Rahanduse RK juhendiga selle rakendamiseks, kinnitatud NSVL RKN poolt 29. juulil 1936, on tuvastatud deebitoride ja kreeditoridega arveldamiseks järgmised süsteemi kõigile organisatsioonidele kohustuslikud reeglid:

. . . „Kõik arveldused deebitoride ja kreeditoridega, sõltumata perioodilisest võrdlemisest, peavad olema võrreldud ja kooskõlastatud lõpliku bilansi koostamise päevaks või varemaks kuupäevaks (kuid mitte varem 1. detsembrit). Kui arvelduste võrdlemisel neis ilmneb lahkuminekuid, siis kumbki pool jätab oma bilanssi need summad, mis

tulenevad raamatupidamise jooksvaist kirjendeist ja tema poolt õigeks tunnustatakse. Asjast huvitatud pool on kohustatud viivitamata andma lahkuminekud riikliku või ametialase arbitraaži või vastavalt kohtu lahendada".

„. . . Võlgu, millede sissenõudmise arbitraaž või kohus on äranud, bilansis ei näidata, vaid need kantakse kogusummas kahjumeisse. Kreeditorilise ja deebitorilise võlastumuse summasid, millede hagiaegumuse tähtaeg on möödas, bilansis ei näidata, vaid need kantakse vastavalt kasumisse või kahjumisse.

Võlgu, mis ettevõte või organisatsioon tunnustab lootusetuiks, võidakse kahjumeisse kanda vaid kõrgemalseisva organi eelloal ja mahakantud summade kohta aastaaruandes kohustusliku seletuse andmisega".

Vastavalt toodud näpunäiteile on süsteemi kõik organisatsioonid kohustatud bilansist lootusetute võlgade mahakandmisel järgmist korda täpselt silmas pidama:

1. Võlad, millede sissenõudmise arbitraaž või kohus on äranud, kantakse pärast kohtu või arbitraaži otsuse seadusjõusse astumist viivitamata täielikult kahjumeisse, kusjuures erilist luba selleks mahakandmiseks ei ole vaja ei kõrgemalseisvalt organisatsioonilt ega ka oma majandi juhatuselt.

2. Deebitorilise ja kreeditorilise võlastumuse summad, millede hagiaegumise tähtaeg on möödas, kantakse vastavalt kahjumeisse või kasumeisse otsekohe pärast hagiaegumuse tähtaja möödasoleku fakti kindlakstegemist. Ka käesoleval juhtumil ei nõuta erilist luba mahakandmiseks, kuid organisatsiooni juhatus peab kindlaks tegema isikud, kelle süü tõttu hagiaegumuse tähtaeg deebitorilise võlastumuse järgi mööda lasti, ja määrama neile vastavad karistused või võtma nad vastutusele.

3. Muud võlad (nii arbitraaži või kohtu poolt väljamõistetud kui ka sissenõudmiseks esitamata), millede suhtes hagiaegumuse tähtaeg ei ole veel möödas ja mis organisatsioon tunnustab lootusetuiks, võidakse kanda kahjumeisse vaid pärast kõrgemalseisvalt organisatsioonilt selleks kirjaliku loa saamist.

Arveldamise kord organisatsioonide vahel müüdud kaupade, tehtud tööde ning teenendite eest on tuvastatud järgmiste põhimäärustega:

1. NSVL RKN määrus 4. juunist 1936 „Kaubakäibe krediteerimise süsteemi muutmisest";

2. NSVL Riigipanga juhend „Võõralinnaliste aktseptijärgsete ja omalinnaliste arvelduste korra kohta", kinnitatud NSVL RKN määrusega nr. 1234 — 11. juulist 1936;

3. NSVL RKN määrus 31. augustist 1937 nr. 1491 „Arveldamise korrast omalinnalises käibes";

4. NSVL Riigipanga juhatuse poolt 19. septembril 1937 nr. 102 all kinnitatud säte arvelduse korra kohta majandusorganite vahel omalinnalises käibes.

KONTO 22 „OSTJAD JA TELLIJAD".

Käesolevat kontot kasutavad artellid, tööndusliku liidud ja tööndusliku varturpunktid neil korril, kui kehtiva seadusandlusega on lubatud vahenditute (pangast mööda minnes) kontode avamine ostjaile ja tellijaile arvelduseks neile müüdud kaupade, tehtud tööde ning teenendite eest. Vastavalt sellele on käesolev konto määratud ostjate ja tellijatega (seehulgas ka tööndusliku kooperatsiooni süsteemi sfääris) järgmiste arvelduste arvestamiseks:

a) arveldused omalinnaliste ostjatega, mis toimuvad plaaniliste maksete korras;
b) deebitorid vastuarvelduste järgi;
c) juhuslikud (ühekordsed) arveldused väikestes summades, milliseid Riigipank ei toimeta;
d) deebitorid transpordi-väljaminekute alal lähetatud, kuid mitte veel faktuuritud kaupade järgi.

NSVL RKN määruse 31. augustist 1937 põhjal on Riigipanga juhatuse poolt 19. septembril 1937 nr. 102 all kinnitatud sättega tuvastatud järgmised reeglid arvelduseks plaaniliste maksete korras:

„Pideva majandusliku suhtlemise puhul võivad ostjad hankijatega arveldada plaaniliste maksete korras.

Plaanilised maksed toimuvad võrdseis summades poolte vahel kokkulepitud tähtaegadel. Vaheajad järjekordsete maksete vahel ei tohi ületada viit päeva.

Pooled määravad iga makse summa kindlaks lähtudes ostude lepingulisest mahust.

Arveldamisel plaaniliste maksete kaudu annab ostja pangale iga makse kohta eraldi käsu. Ostja võib neid käske esitada mitte kohustuslikult iga makse tähtaja saabumise päeval, vaid aegsasti teatava ajavahemiku (dekaadi, viisteist päeva) kohta. Kord 5—10—15 päeva jooksul (olenevalt pooltevahelisest kokkuleppest) täpsustavad pooled oma arvelduste seisundit faktiliselt antud kaupade alusel ja teevad ümberarvelduse kokkuleppes tingindatud korras.

Neil kordadel, kui realiseerimise käigus tekib olulisi kõrvalekaldumisi kokkulepitud määrast kauba andmisel, võivad pooled kokku leppida plaanilise makse summa vastavalt muutmises.

Samuti võivad pooled kokku leppida maksetes, lähtudes hangete lepingulisest mahust tingindatud ajavahemiku (näit. kuu) esimese kahe, kolme päeva jooksul, sääraselt, et järgnevail päevil määratakse maksed ajavahemiku esimestel päevadel faktiliselt antud kauba järgi. Näiteks võidakse kuu 1., 2. ja 3. päeva maksed määrata summas, mis vastab

ühele kolmekümnendikule lepingu järgi kuu jooksul võetava kauba maksumusest, kuu 4. päeva maksed — vastavalt 1. kuupäeval faktiliselt antud kaubale, 5. kuupäeva maksed — vastavalt 2. kuupäeval faktiliselt antud kaubale jne.

Tingindatud ajavahemiku lõpus täpsustavad pooled oma arveldusi kogu ajavahemikus faktiliselt antud kauba alusel ja teevad ümberarvelduse kokkuleppes tingindatud korras. Maksekorraldused plaaniliste arvelduste järgi, milliseid tähtajal ei saa tasuda ostjal vajalike vahendite puudumise tõttu, tasutakse järjekordsuse korras ühistel alustel hankijate maksenõuetega, mis on saanud täitedokumendi jõu, kuid ilma viiviseta".

Ostjatega plaaniliste maksete korras arveldamisel loetakse ostjale antud kaup realiseerituks ja kontot 22 debiteeritakse vahenditult kontoga „Realiseerimine" ostjale väljakirjutatavate arvete-faktuuride põhjal. Ostjalt laekuvad summad aga kantakse konto 22 kreeditisse.

Vastastikku kaupade andmise ja teenendite osutamise tõttu pideva majandusliku suhtlemisega endi vahel seotud organisatsioonid võivad endi vahel arveldada perioodiliselt vastasarvelduste saldo järgi. Säärasel korral määratakse arveldamise kord kontragendiga erilise kokkuleppega, mis sõlmitakse kooskõlastatult Riigipangaga (Riigipanga ringkiri 21. veebruarist 1938) ja milles arveldamiseks ette nähakse perioodilised tähtajad (viiepäevased, dekaadilised), kuid mitte harvem kui üks kord 15 päeva jooksul. Arved-faktuurid saadetakse üksteisele vahenditult (Riigipangast mööda minnes) ja antud kaup loetakse realiseerituks. Pool, kellele lepinguga on pandud arveldamine, on kohustatud tingindatud tähtaegadel koostama ja saatma teisele poolele väljakirjutise kontost vastuarvelduse saldo väljatoomisega. Seejuures, kui saldo moodustab summa mitte alla 1000 rbl., tehakse täielik arveldus Riigipanka maksenõude või maksekorralduse esitamisega; kui saldo on alla 1000 rbl., siis kantakse selle summa järgmisele makseperioodile.

Arvelduste arvestamiseks vastuoperatsioonide järgi kasutatakse kas kontot 22 „Ostjad ja tellijad" või kontot 23 „Hankijad ja töövõtjad", olenevalt sellest, millised operatsioonid (müügi- või ostu-) antud kontragendiga on ülekaalus.

Kontos 22 „Ostjad ja tellijad" arvestatakse ka ostjate arvel toimuvad transpordi-väljaminekud faktuurimata lähetuste järgi juhtumil, kui need väljaminekud leiavad aset enne arve-faktuuri väljakirjutamist. Arve väljakirjutamisel kantakse mainitud väljaminekud kontosse 180 „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Analüütilises arvestuses avatakse igale ostjale ja tellijale eraldi konto, välja arvatud transpordi-väljaminekud, mis arvestatakse ühel kaardil, mida süstemaatiliselt kontrollitakse arvete-faktuuride väljakirjutamisel.

Konto 22 „Ostjad ja tellijad" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

a) Ostjate arvel lähetatud, kuid faktuurimata kaupade transpordiväljaminekute tasumine.

b) Kokkuleppe-kohased perioodilised maksed vastuarvelduste saldo järgi (konto 200).

230— „Hankijad ja töövõtjad".

Maksmiseks vastuvõetud (aktseptitud) organisatsioonide arvedfaktuurid transpordi-väljaminekute eest faktuurimata lähetuste alal, mis on toimunud ostjate arvel.

260 — „Vaieldavad võlad".

Arbitraaži või kohtu poolt väljamõistetud võlgade, mis kuni sissenõudmiseks andmiseni esinesid kontos 22 või 18, ülekandmine.

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".

Aruandekohustusliku isiku kaudu (avansiaruande järgi) ostjate arvel olevate transpordi-väljaminekute tasumine faktuurimata lähetuste järgi.

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

512 — „Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine".

514 — „Mitmesuguste kaupade realiseerimine".

515 — „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimine".

Summad, mis arvete järgi on saada antud kauba või osutatud teenendite eest plaaniliste arvelduste puhul omalinnaliste ostjate ja tellijatega, vastuarveldustel lepingute järgi, samuti ka juhuslikel arveldustel väikestes summades, milliste õiendamist Riigipank ei toimeta.

Kreeditis:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".

Kauba-materiaalsete väärtuste sissetulek vastuarvelduste korras lepingute järgi.

180 — „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Ostja kanda olevate transpordi-väljaminekute mahakandmine talle arve-faktuuri väljakirjutamisel.

190 — „Kassa".

Kassasse väikeste summade laekumine deebitorilise võlastumuse kustutuseks.

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

Maksete laekumine ostjailt plaaniliste arvelduste puhul, lepingujärgsete vastuarvelduste saldo järgi jm.

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".

Arveldustšekkide ja maksekorralduste sissetulek võlastumuse kustutuseks.

260 — „Vaieldavad võlad".

Sissenõudmiseks antud vaieldava võlastumuse ülekandmine.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Võlgade mahakandmine lootusetuse tõttu (kõrgemalseisva lüli loal) ja hagemistähtaja möödumise tõttu.

KONTO 23 „HANKIJAD JA TÖÖVÕTJAD".

Käesolevat kontot peetakse artellides, tööndusliikes liitudes ja tööndusliikes varturkeskustes ja see on määratud hankijaile ja töövõtjaile (seehulgas artellide, liitude ja tööndusliku kooperatsiooni muude organisatsioonide) sissetulnud kauba-materiaalsete väärtuste ja tehtud tööde ning teenendite eest kreeditorilise võlastumuse arvestamiseks. Kontot kasutatakse vaid neil korril, kui kreeditorilise võlastumuse tekkimine kehtiva seadusandlusega arvelduste kohta on lubatud.

Eriti arvestatakse kontos 23 järgmised arveldused saadud kaupade ja teenendite eest:

1. Arveldused maksenõuetega panga kaudu inkasso korras. Selle arveldusviisi puhul krediteeritakse kontot 23 kauba saamise momendil, kui puudub aktseptist äramine, ja debiteeritakse vastavaid kauba-materjali kontosid.

Maksenõude tasumisel debiteeritakse kontot 23 kontoga 200 „Arvelduskonto Riigipangas".

Märkus 1. Maksenõuded (arved), mis on võetud maksmiseks siis, kui kaup ei olnud veel saabunud, ei peegeldu bilansis enne maksetähtaja saabumist. Maksetähtaja kättejõudmisel ja kauba mitte veel saabumisel debiteeritakse kontot 072 „Teel olevad materjalid" või vastavalt muud kauba-materjali kontot (eraldi kaardi „teel olevad kaubad" järgi) ja krediteeritakse kontot 200 „Arvelduskonto Riigipangas" panga poolt arvelduskontost maha kantud summadega, arvelduskontos vahendite puudumisel aga krediteeritakse kontot 23 „Hankijad ja töövõtjad".

Märkus 2. Aktseptist äramise puhul võetakse saabunud kaup vastutuslikule hoiule ja arvestatakse väljaspool bilanssi.

2. Arveldused järgneva ülekande korras — arvete-faktuuride järgi kuni 1000 rbl. Antud juhtumil krediteeritakse kontot 23 kauba vastuvõtmise momendil.

3. Arveldused faktuurimata hangete järgi. Need arveldused tekivad juhtumeil, kui saabub kaup, mille peale hankija arvet ja maksenõuet ei ole saanud ei ostja ega pank.

M ä r k u s. Kahtluse puhul kauba määrangus võetakse viimane kuni hankijalt kinnituse saamiseni hoiule ja arvestatakse väljaspool bilanssi.

Sel korral krediteeritakse kontot 23 kauba maksusega hankijaga sõlmitud lepingus tingindatud hinna järgi, lepingu puudumisel aga — orienteeriva hindega; sellesama hindega kantakse saadud kaup sissetulekusse. Kui kauba sissetulekusse kandmisel hinne osutus ebatäpsaks, tehakse pärast arve-faktuuri saamist kirjendi korrigeerimine.

4. Arveldused omalinnaliste hankijatega, mis toimuvad plaaniliste maksete korras.

5. Kreeditorid vastuarvelduste järgi.

M ä r k u s. Näpunäited plaaniliste ja vastuarvelduste sooritamise ja arvestuse korra kohta on antud seletuses konto 22 „Ostjad ja tellijad" kohta.

6. Töövõtjad arveldustega tehtud kapitaaltööde ja kapitaalremontide eest.

7. Arveldused hankijate ja töövõtjatega väikestes summades, milliseid Riigipank ei soorita.

Analüütilises korras avatakse igale hankijale ja töövõtjale eraldi konto.

K o n t o 23 „H a n k i j a d j a t ö ö v õ t j a d" korrespondeerib järgmiste kontodega:

D e e b e t i s:

060 — „Töövõtjad avanssidega kapitaaltöödeks ja -remondiks".

Töövõtjate-ehitusorganisatsioonide arvete järgi lõpetatud või osaliselt täidetud (sel määral kuidas valmis) ja vastu võetud tööde eest arvesse võetud avansisummad.

190 — „Kassa".

200 — „Arelduskonto Riigipangas".

Väikeste summade kassast sularahas tasumine ja hankijaile ning töövõtjaile võlastumuse arvelduskontost ülekandmine.

240 — „Deebitorid ja kreeditorid avansside järgi".

Hankijaile (tööndusliku kooperatsiooni artellidele) väljaantud avansisummade arvessevõtmine.

470 — „Kapitaaltööde ja -soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu".

Hankijate arvete soetatud põhivahendite, seadistuse ja ehitusmaterjalide eest, transpordi-organisatsioonide aga — kohaletoimetamise ja töövõtjate — tehtud kapitaaltööde eest tasumine Kaubanduspanga kaudu.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Võlastumuse hankijaile ja töövõtjaile tulemiks ülekandmine hagemistähtaja möödumise tõttu.

Kreeditis:

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

040 — „Kulutused kapitaalremondiks".

Töövõtjate arvete järgi tehtud kapitaaltööde ja -remontide eest ning hankijate — soetatud põhivahendite eest (konto 03) tasumiseks võetud summad.

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

Sissetulnud materiaalväärtuste eest konto 23 kirjelduses toodud arvelduste korras hankijaile kuuluvad summad, samuti transpordi-organisatsioonidele kohaletoimetamise eest.

071 — „Töötluses olevad materjalid".

Töövõtjale materjalide töötlemise eest ja transpordi-organisatsioonidele kohaletoimetamise eest kuuluvad summad.

072 — „Teel olevad materjalid".

Arvete järgi mittesaabunud materjalide peale panga poolt viiviseks arvatud summad (kartoteek nr. 2).

074 — „Muud materiaalväärtused".

075 — „Väljaminekud toorainete varumise alal" (vt. konto 075 korrespondeerimist).

080 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis laos".

090 — „Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad".

Varumispunktide teenindamiseks sisse tulnud materiaalväärtuste, transpordi-väljaminekute ja muude teenendite eest hankijate ja töövõtjate arvete järgi.

110 — „Tootmine".

Tehnoloogilisteks ja energeetilisteks sihtideks tootmises kulutatava ja väljastpoolt saadava elektrienergia maksus.

121 — „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel".

(Analoogiliselt konto 071 korrespondeerimisega.)

130 — „Mittetööndusliku majandid".

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".

162 — „Väljaminekud kaupade varumise alal".

Sissetulnud kaupade (konto 161), transpordi ja muude teenendite (hankijate ja töövõtjate arvete järgi) eest, mis väljaminekuina kantakse vastavaisse kontodesse.

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

Vastuarvelduste järgi laekuvad vahed (deebet-saldo).

220 — „Ostjad ja tellijad".

Ostjate arvel toimunud transpordi-väljaminekute arved-faktuurid faktuurimata lähetustelt, mis on maksmiseks vastu võetud.

420 — „Artelli liikmete olustiku parendamise fond".

421 — „Kultuurifond".

422 — „Muud fondid".

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

517 — „Jaemüügi käibekulutused".

520 — „Liidu lülide administratiiv-valitsemisväljaminekud".

Transpordi-väljaminekute, elektrienergia ja muude teenendite ning tööde maksus maksmiseks vastu võetud arvete-faktuuride järgi, mis kantakse väljaminekuina vastavaisse kontodesse.

KONTO 24 „DEEBITORID JA KREEDITORID AVANSSIDE JÄRGI".

Selles kontos arvestatakse hangeteks ja töövõtmisteks antavad (aktiva) ning saadavad (passiva) avansid neil juhtumeil, kui avansside andmine arvelduse kohta kehtiva seadusandlusega on lubatud ja toimub Riigipanga kontrolli all.

M ä r k u s. Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusega 23. juulist 1932 (IV osa, p. g) on lubatud: „lubada tööndusliike kooperatiivide avansseerimine tellijate (riiklikud tööndused, riiklikud kauplused ja kooperatsioonid) poolt, kui see teostatakse panga kontrolli all".

Artellidel organisatsioonidelt-tellijailt saadud avansside kontrollimise korras on Riigipanga juhatuse ringkirjaga 23. märtsist 1940 nr. 5650 tuvastatud järgmised reeglid:

Avansse võivad tellijailt saada vaid artellid, kes ei ole kindlustatud oma käibevahenditega. Neile artellidele võidakse avanssi anda käibevahendite puudujääva osa piires, kuid mitte rohkem summast, mis artelli kinnitatud aasta-finantsplaanis on ette nähtud.

Neil korril, kui artell sõlmib lepingu produktsiooni valmistamiseks üle plaani ja seejuures ei oma lisaproduktsiooni tootmisega seotud kulutuste katteks oma käibevahendite jääki, võib artell saada avanssi mitte

suuremal määral summast, mis vastab produktsiooni suurendatud tootmisega seoses olevale normatiivide vajalikule juurdekasvule.

Kui hankelepingud sõlmitakse mitte vahenditult artelli, vaid tööndusliku liidu poolt, ei või avansi määr ületada tellimust täitvate artellide (need artellid tuleb lepingus ära tähendada) oma käibevahenditest puudu jäävat summat. Sel juhtumil võib liit lepingus ettenähtud avansside summat kasutada ainult artellide käibevahendite täiendamiseks.

Oma käibevahenditest puudu jääv summa, mille piires võidakse avanssi anda, määratakse artelli asukohajärgse Riigipanga osakonna poolt artelli viimase bilansi järgi.

Artellile antakse Riigipanga osakonna juhataja ja krediidiinspektori allkirjadega teatis, milles tähendatakse summa, mille piires artell võib tellijailt avansse saada.

Juhtumil, kui artell saab avansse mitmelt tellijalt, võtab Riigipanga osakond hilisemate teatiste andmisel artelli poolt varem saadud avansid arvesse.

Avansside saamine märgitakse väljaantud teatiste ärakirjadel.

Riigipanga osakonnalt saadud teatise esitab artell tellijale. Ilma selle teatiseta ei täida tellija asukohajärgse Riigipanga osakond kohustust avansside artelli kontosse ülekandmiseks, samuti ei anna ka tellijale avansseerimiseks laenu.

Artelli poolt saadava avansi määr ei või ületada 25% lepingus kvartaali kohta äraandmiseks ettenähtud produktsiooni maksusest. Artellidele, kellede tootmine või turustamine omab sesoonilist iseloomu (metsavarumise, parvetamise, mahlavarumise, piirituse), arvutatakse avansi määr mitte kvartaalis, vaid lepingus ettenähtud kogu sesoonis äraantava produktsiooni maksuse järgi.

Artelli (liidu) poolt avansi tagastamise (kustutamise) kord ja tingimused määratakse lepingus. Siiski ei tohi avansi tagastamise tähtaega määrata pikemaks lepingu kehtivuse ajast ja igal juhtumil mitte üle ühe aasta.

Avansi väljaandmisel või saamisel korrespondeerib konto 24 kontoga 200 „Arvelduskonto Riigipangas". Äraantud produktsiooni või osutatud teenendite eest arve-faktuuri tasumisel korrespondeerib konto 24 arvessevõetud avansisummas (või selle osas): hankija juures (deebetis) realiseerimiskontoga, ostja juures aga (kreeditis) — kauba-materjali kontodega või kontoga 230.

Analüütilises arvestuses avatakse igale organisatsioonile (avansi andjale ja avansi saajale) isiklik konto.

Antud avansid näidatakse bilansi aktivas, saadud avansid aga passivas.

KONTO 25 „ARVELDUSED SISESÜSTEEMILISTE MAHAARVUTUSTE ALAL".

Seda kontot peetakse artellides, tööndusliikes liitudes ja tööndusliikes nõukogudes sisesüsteemiliste arvelduste arvestamiseks kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuuri- ja teaduslik-uurimislike ettevõtete alal, samuti ka tööndusliku kooperatsiooni kõrgemalseisvate lülide aparaadi ülalpidamiseks.

M ä r k u s. Mahaarvutusi pikaajalise krediteerimise fondi ei saa sellesse kontosse kanda, vaid need arvestatakse konto 370 kirjelduses näidatud korras.

Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määruse 17. detsembrist 1933 ja selle rakendamise juhendi, mis kinnitatud Töö- ja Kaitsenõukogu juures asuva Tööndusliku Kooperatsiooni Komitee poolt 4. aprillil 1934, põhjal arvatakse mainitud süsteemi sisemised mahaarvutused realiseeritava produktsiooni või tehtud tööde kaubanduslikku omamaksusse teatavais protsentides selle produktsiooni tootmise omamaksusest.

Mahaarvutuste äärmised määrad teatatakse artellidele igal aastal enne majandusaasta algust korras, mis on ette nähtud 4. aprilli 1934 juhendi § 62; seejuures mahaarvutused kaadrite ettevalmistamiseks, massi-kultuurilisteks ja teaduslik-uurimislikeks töödeks ei tohi ületada äärmisi määrasid, mis tuvastatakse igal aastal kokkuleppel NSVL Rahanduse RK-ga.

Mahaarvutuste määra eelolevaks aastaks tuvastab lõplikult artelli liikmete iga-aastane üldkoosolek. Üldkoosoleku protokollis peavad mahaarvutuste vastuvõetud määrad (mõlemat liiki mahaarvutuste kohta kohustuslikult eraldi) olema näidatud kindlais protsentides realiseeritava produktsiooni (tehtud tööde) tootmise omamaksusest ja orienteerivalt (artelli plaani järgi) — absoluutseis summades.

Artelli liikmete üldkoosoleku poolt vastuvõetud otsus kuulub edaspidi kohustuslikult täitmisele ja see vormitakse mitte hiljem kui kolme päeva jooksul kõrgemalseisvale tööndusliikule liidule artelli poolt vastava kohustise väljaandmisega. Kohustisele lisatakse artelli juhatuse poolt tõsitatud ärakiri üldkoosoleku protokollist.

Mõlemat liiki mahaarvutusi tehakse igas kvartaalis lõpnud kvartaali eest kõrgemalseisvale lülile kuuluvate summade Riigipanga kaudu kõrgemalseisva lüli arvelduskontosse ülekandmisega järgmistel seadusega tuvastatud tähtaegadel:

a) artellide poolt — lõpnud kvartaalile järgneva kuu 27. päeval;
b) rajoonidevaheliste ja spetsialiseeritud tööndusliike liitude ja tööndusliike nõukogude poolt — mitte hiljem kui lõpnud kvartaalile teise järgneva kuu 5. päeval;
c) oblastite (krai) ja vabariiklike tööndusliike liitude ja tööndusliike nõukogude poolt — mitte hiljem kui lõpnud kvartaalile teise järgneva kuu 25. päeval.

Organisatsioonid-maksjad on kohustatud tähendatud tähtaegadel esitama Riigipanka neilt kuuluvate summade ülekandmiseks vastukajatud käsud kolmes eksemplaris, milledest üks jääb panka, kaks aga panga märkmega käsu saamise kohta tagastatakse maksjale. Otsekohe pärast seda artell, tööndusliк liit või tööndusliк nõukogu (mahaarvutuste maksja), jättes ühe eksemplari vastukajatust käsust enesele, saadab teise eksemplari kõrgemalseisvale lülile koos mahaarvutuste arveldusega.

Kõrgemalseisvale liidule saadetav artelli arveldus peab sisaldama järgmisi andmeid:

1. ..... kvartaalis on toodetud produktsiooni tootmise omamaksusega ..... rbl. väärtuses.

2. Sellessamas kvartaalis on realiseeritud väljalaskehindadega Rbl. ..... väärtuses.

3. Realiseeritud produktsiooni tootmise omamaksus moodustab Rbl. .....

4. Realiseeritud produktsiooni tootmise omamaksusest kuulub mahaarvutamisele:

a) kõrgemalseisvate lülide ülalpidamiseks .....%, mis moodustab Rbl. .....;

b) kaadrite ettevalmistamiseks, massi-kultuurilisteks ja teaduslik-uurimislikeks ettevõteteks .....%, mis moodustab Rbl. .....

Kokku Rbl. .....

M ä r k u s. Tööndusliкud liidud ja nõukogud saadavad kõrgemalseisvale lülile arveldused mahaarvutuste alal viimase poolt tuvastatud vormi järgi.

Kui vastav kõrgemalseisev lüli ei saa 15 päeva jooksul pärast seadusega tuvastatud tähtaega vastukajatut käsku, kirjutab ta 4. aprilli 1934 juhendi § 53 põhjal ise maksekorralduse Riigipangale korratu maksja arvelduskontost temale kuuluvate summade ülekandmiseks.

Tööndusliкud liidud ja nõukogud on kohustatud korraldama operatiivset kontrolli madalamalseisvailt lülidelt vastukajata käskude ja mahaarvutuste õigeaegse saamise üle.

Iga kuu enne bilansi koostamist arvestavad artellid mõlema sisesüsteemilise mahaarvutuse (kummagi kohta eraldi) järgi neilt kuuluvad summad; seejuures krediteeritakse kontot 250 (arveldused liiduga), debiteeritakse kontot 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused“ ja saadetakse teatus (aviis) kõrgemalseisvale liidule.

Liidule mahaarvutuste ülekandmisel debiteeritakse kontot 250 ja krediteeritakse kontot 200 „Arvelduskonto Riigipangas“.

Artellilt saadud teatuse põhjal teeb liit sessamas kvartaalis järgmised kirjendid:

konto 250 (arveldused artelliga) deebet — mahaarvutuste üldsummas (iga liigi järgi eraldi);

konto 421 „Kultuurifond" kreedit — mahaarvutused kaadrite ettevalmistuseks, massi-kultuurilised ja teaduslik-uurimuslikud ettevõtted, mis kuuluvad liidule enesele;

konto 540 „Kasumid ja kahjumid" kreedit („madalamalseisvailt lülidelt aparaadi ülalpidamiseks tulevad summad") — mahaarvutused aparaadi ülalpidamiseks, mis kuuluvad liidule enesele;

konto 250 (arveldused kõrgemalseisva tööndusliku liiduga või oblasti liiduga kreedit — muu osa kõrgemalseisvate lülide korraldusse minevaist mahaarvutustest — iga liigi järgi eraldi.

Artellilt mahaarvutuste laekumisel arvelduskontosse Riigipangas teeb liit kanded: konto 200 deebet, konto 250 (arveldused artelliga) kreedit, mahaarvutuste ülekandmisi tööndusliikule nõukogule (oblasti liidule) aga — konto 250 (arveldused tööndusliku nõukoguga või oblasti liiduga) deebet, konto 200 kreedit.

Tööndusliikud nõukogud (oblasti nõukogud) teevad kanded analoogiliselt liitudega — madalamalseisvailt lülidelt saadavate teatuste ja arvelduste põhjal.

M ä r k u s. Madalamalseisvalt lülilt teatuse (aviisi) puudumine ei tohi peatada raamatupidamislikke kandeid mahaarvutuste kohta, mis faktiliselt on laekunud arvelduskontosse Riigipangas, samuti ka kõrgemalseisvale lülile kuuluvate summade ülekandmist. Neil juhtumeil tehakse kanne konto 250 (arveldused madalamalseisva lüliga) deebetisse faktiliselt sisse tulnud vahendite summas, mis on kirjutatud selle konto kreeditisse, summade jaotamine nende ülesannete järgi tehakse aga tingimisi tuvastatud protsendimäärades. Edaspidi madalamalseisvalt lülilt teatuse saamisel tehakse varemtehtud kirjendeile vastavad korrektiivid.

Sisesüsteemiliste mahaarvutuste arvelduste selgusele omistatakse erilist tähtsust nii bilansi reaalsuse seisukohast kui ka süsteemis ning eriti artellides tulumaksu õigesti arvutamise seisukohast.

KONTO 26 „VAIELDAVAD VÕLAD".

Vastavalt NSVL RKN määrusele 29. juulist 1936 on vaieldavaiks võlgadeks deebitorilise võlastumuse säärased summad, vaidlus millede üle on antud kohtu või arbitraaži lahendada. Vastavalt sellele debiteeritakse kontot 26 „Vaieldavad võlad" kõigil juhtumeil ühtaegselt nõudluse kohtusse või arbitraaži andmisega vaieldava võla kogusummas, mis vastavast deebitorilisest kontost üle kantakse.

Väljaminekud sissenõudmise alal (kohtulõiv), mis on lisandatud hagisummale, kantakse samuti kontost 19 „Kassa" või 20 „Arvelduskonto Riigipangas" konto 26 deebetisse.

Pärast arbitraaži või kohtu lõplikku otsust kantakse kontos 26 olevad summad viivitamata vastavaisse kontodesse, nimelt:

a) summad, mille hagi on äratud, kantakse täielikult kahjumisse konto 54 järgi;
b) väljamõistetud summad kantakse üle vastavaisse deebitorilistesse kontodesse, milledes vaieldav võlg oli arves enne selle sissenõudmiseks andmist.

Sääraselt esinevad konto 26 „Vaieldavad võlad" bilansis vaid need summad, vaidlus millede üle on antud kohtu või arbitraaži lahendada, kuid on viimaste poolt veel lahendamata.

M ä r k u s 1. Vastavalt NSVL RKN määrusele 3. juulist 1943 on keelatud vaieldavate võlgade alal mingisuguste reservide moodustamine.

M ä r k u s 2. Üldised näpunäited lootusetuks tunnustatavate võlgade ja nende kahjumeisse kandmise korra kohta on toodud XIX osas („Kasumid ja kahjumid").

Analüütilises korras arvestatakse vaieldavad võlad isiklikes kontodes, mis avatakse iga organisatsiooni või isiku kohta.

KONTO 27 „ARUANDEKOHUSTUSLIKUD ISIKUD".

Kontos „Aruandekohustuslikud isikud" arvestatakse summad, mis on oma kaastöölistele antud aruandekohustuslikult administratiivmajanduslikeks väljaminekuiks, väljaminekuiks ametialaste lähetuste järgi ja operatsioonilis-varumise otstarbeks. Aruandmisele alluvad summad antakse sääraseiks väljaminekuiks, milliseid ei saa vahenditult tasuda kassast ega arvelduskontost pangas.

M ä r k u s. Kontosse „Aruandekohustuslikud isikud" ei saa kanda magasinide või muude abikassade (remonttöökodades jms.) saame: neid saame käsitellakse kassa sularahana ja need arvestatakse kontos 19 „Kassa" analüütilise arvestuse eri kaartidel.

Aruandmisele alluvad summad antakse välja rangelt määratud otstarbeiks ja mingil juhtumil ei tohi „aruandmisele alluvate summadena" anda ükskõik mis liiki avansse tasu maksmiseks töö eest või sihtülesannet näitamata.

Mingi tööndusliku organisatsiooni kaastöölisteks mitteolevad isikud ei või saada aruandmisele alluvaid summasid.

Aruandmisele alluvat avanssi saanud kaastööline on kohustatud pärast avansi ärakulutamist esitama purgiva aruande kõigi tõendavate dokumentide lisandamisega. Isikuile, kes eelmist avanssi ei ole kustutanud, ei tohi uut avanssi anda.

Aruandmisele kuuluvate summade ärakulutamise kohta aruannete esitamiseks on tuvastatud järgmised tähtajad:

a) avansside kohta administratiivseiks ja majanduslikeks väljaminekuiks — mitte hiljem kui 10 päeva jooksul arvates avansi saamise päevast;
b) lähetusavansside kohta — hiljemalt 3 päeva jooksul arvates lähetusest tagasijõudmisest;
c) avansside kohta üksikuiks ülesandeiks — viivitamata pärast nende sooritamist.

Aruandealuste summade kulutamata jäägid tagastatakse tööndusliku organisatsiooni kassasse otsekohe pärast operatsiooni lõppemist või pärast lähetusest tagasijõudmist.

Aruandealuseid summasid võivad aruandekohustuslikud isikud kulutada eranditult neiks otstarveteks, milleks need summad neile olid antud. Ei ole lubatud aruandealuseid summasid anda aruandealustena teistele isikutele ja seepärast ei tunnustata tõendavaiks dokumentideks kaastööliste allkirju avansi saamise kohta aruandekohustuslikult isikult.

Isikud, kes ei esita nende poolt saadud aruandealuste summade kulutamise kohta aruandeid ja tõendavaid dokumente ega tagasta nende summade kulutamata jääke tuvastatud tähtaegadel, võetakse distsiplinaar-, vastavail juhtumeil aga kriminaalvastutusele.

Aasta lõpuks peavad aruandealused summad olema suletud ja kontosse võivad jääda vaid need, mis on antud lähetuses olevaile isikuile.

Aruandealused summad on üks allikaid ühiskondliku omandi kurjasti tarvitamiseks ja varastamiseks, mispärast aruandealuste summade selgele arvestusele ja kontrollile tuleb pöörata maksimaalset tähelepanu. Eriti on tarvis:

1) raamatupidamise kaastöölistel, kellele on antud see tööala, kindlalt teada reegleid aruandealuste summade väljaandmise ja nende kulutamise kohta, seehulgas ka lähetusalaste väljaminekute tasumise korda;
2) pidevalt silmas pidada aruandekohustuslike isikute poolt avansiaruannete õigeaegset esitamist ja aruannetega katmata summade õigeaegset tagastamist kassasse;
3) kontrollida esitatud avansiaruanded ja tõendavad dokumendid viivitamata pärast nende saamist selleks, et 2—3 päeva jooksul pärast aruannete sissetulekut need oleksid kontrollitud, administratsiooni poolt kinnitatud, siis raamatupidamislikult töödeldud ja aruandekohustuslike isikute isiklikest kontodest maha kantud.

Aruandekohustuslike isikutega arveldusel tuleb juhinduda NSVL Töölis-talupoegade Inspektsiooni RK reegleist 2. detsembrist 1930 aruandealuste summade väljaandmise ja kulutamise kohta ning valitsuse erimäärustest lähetusväljaminekute tasumise kohta.

Lähetatule reisupileti maksuse tasumisel peetatakse talt kohustuslikus korras õnnetusjuhtumiteks kindlustamise maks, mis on arvutatud

pileti maksusse ja seaduse järgi tuleb tasuda lähetatul enesel (NSVL Rahanduse RK reeglid 3. augustist 1940 nr. 572 (90).

Igalt reisupiletilt on tuvastatud kindlustusmaks järgmistes määrades: kui pileti hind on alla 2 rbl. — 25 kop., 2 rbl. — 4 rbl. 99 kop. — 75 kop., 5 rbl. — 24 rbl. 99 kop. — 1 rbl. 75 kop. ja kui pileti hind on 25 rbl. või rohkem — 2 rbl. 50 kop.

M ä r k u s. Kindlustusmaksu peetamisel tuleb järgmist silmas pidada:

a) kindlustusmaksu arvutamine toimub pileti põhimaksuse järgi (juurdemaksu kiiruse ja platskaardi eest arvesse ei võeta);

b) kindlustusmaksu summa on arvutatud pileti maksusse, mispärast pileti põhimaksuse puhul 2 rbl. 24 kop. peetatakse 25 kop., aga mitte 75 kop., pileti maksuse puhul 5 rbl. 74 kop. peetatakse 75 kop., aga mitte 1 rbl. 75 kop. jne.

Kindlustusmaksu ei peetata vaid järgmistel juhtumeil:

a) kui lähetus ei kesta üle kolme päeva ja seejuures lähetatu ei saa päevaraha üle 5 rbl.;

b) kohalike lähetuste puhul, kui lähetatu võib oma alatisse elukohta 24 tunni jooksul tagasi tulla ja seetõttu üldse ei saa päevaraha.

Vastutus kindlustusmaksude õigeaegse ja täieliku peetamise eest on seadusega pandud pearaamatupidajaile, kelle arvesse kantakse kõik nende maksude peetamata summad.

Aruandealustest summadest töötasu väljamaksmisel näit. põrandapoonijaile, ajutistele masinakirjutajaile, laadijaile jms. peetatakse tuluja muud maksud üldistel alustel, seepärast tuleb avansiaruannete kontrollimisel rangelt silmas pidada, et aruandekohustuslikud isikud rahasaajailt peetaksid neilt kuuluvad maksusummad.

Analüütilist arvestust peetakse isiklike kontode järgi, mis avatakse iga aruandekohustusliku isiku jaoks.

Bilansi vormis on konto 27 „Aruandekohustuslikud isikud" ette nähtud ainult aktivas, mispärast neil korril, kui bilansi koostamise momendiks mõne aruandekohustusliku isiku kontos leidub kreedit-saldo (tasumata ülekulutus avansiaruande järgi), liidetakse see summa tingimisi (raamatupidamislike kanneteta) konto 303 „Mitmesugused kreeditorid" bilansi passivaga.

R e e g l i d t e e n i s t u s a l a s t e l ä h e t u s t e e e s t t a s u m i s e k o h t a, t u v a s t a t u d NSVL RKN m ä ä r u s e g a 19. j u u n i s t 1940 nr. 1047.

1. Teenistusalaseks lähetuseks loetakse töötaja sõit asutise, ettevõtte või organisatsiooni juhataja korraldusel teenistusalase ülesande täitmiseks väljaspoole alatist töökohta.

Nende töötajate ametialaseid sõite, kellede alatine töö toimub töötaja teel olles, ei loeta lähetusteks.

2. Teenistusalane lähetus võidakse määrata tähtajaga mitte üle 45 päeva, töötaja teeloleku-aega mitte arvestades.

Erilise vajaduse puhul on lubatud lähetuse tähtaega pikendada, kuid mitte üle 15 päeva.

3. Lähetatud töötaja isiklike väljaminekute katteks lähetuses oleku ajal makstakse töötajale päevaraha 3% ta kindlast tööpalgast, kuid mitte alla 5 rbl. ja mitte üle 26 rbl. iga lähetuses oldud päeva eest.

4. Lähetuste puhul, mis on seoses ühes kohas elamisega üle 30 päeva, makstakse päevaraha 1,5% kindlast kuupalgast, kuid mitte alla 5 rbl. ja mitte üle 13 rbl. iga lähetuses oldud päeva eest.

5. Maakohtadesse lähetatud töötajaile, kui lähetuse kestus ei ole mitte alla kahe päeva, makstakse päevaraha 1,5% kindlast kuupalgast, kuid mitte alla 5 rbl. ja mitte üle 13 rbl. iga lähetuses oldud päeva eest.

6. Lähetuste puhul selle administratiivse rajooni piirides, milles asetseb lähetatu alatine töökoht, makstakse päevaraha 1% kindlast kuupalgast, kuid mitte alla 5 rbl. ja mitte üle 10 rbl. iga lähetuses oldud päeva eest.

7. Päevaraha arvutatakse faktiliselt lähetuses oldud päevade arvu järgi, kaasa arvatud puhkepäevad ja pühad. Väljasõidu- ja saabumispäev loetakse päevaraha arvutamisel kokku üheks päevaks.

8. Lähetuses oldud aja eest, välja arvatud teeloleku-aeg, tasutakse lähetatule väljaminekud elamisruumi üürimiseks (peale nende juhtumite, kui lähetatule antakse elamisruum tasuta) järgmistes määrades:

a) lähetamistel Moskvasse, Leningradi ja Kiievisse — 10 rbl. päevas;

b) lähetamistel Minski, Tbilisi, Erevani, Bakuusse, Alma-Atasse, Taškenti, Frunsesse, Ašhabadi ja Stalinabadi, samuti ka autonoomsete vabariikide pealinnadesse, oblastite (kraide) keskustesse ja iseseisvaiks administratiiv-territoriaalseiks ühikuiks eraldatud linnadesse — 7 rbl. päevas;

c) lähetamistel NSVL muudesse paikadesse — 5 rbl. päevas.

Lähetatu poolt tasutud arvete esitamisel, mis on välja antud riiklike või ühiskondlike asutiste või ettevõtete poolt, on lubatud tasumine faktilise väljamineku kohaselt, kuid mitte kõrgemal määral: lähetuste puhul käesoleva paragrahvi p. a) tähendatud linnadesse — 70% päevaraha normist, lähetuste puhul käesoleva paragrahvi p. b) nimetatud linnadesse — 60% päevaraha normist ja lähetuste puhul NSVL muudesse kohtadesse, välja arvatud maakohad, mitte üle 40% päevaraha normist.

9. Lähetatu sõit (peale nende juhtumite, kui asutise, ettevõtte või organisatsiooni juhataja võimaldab lähetatule vastavad liiklemisvahendid) tasutakse:

a) raudteel — kõva vaguni tariifi järgi;

b) veeteedel — II klassi tariifi järgi;

c) maanteedel ja kivitamata teedel — antud maakohas sõidu maksuse järgi, mis on tõestatud kohaliku võimuorgani või asutise või ettevõtte poolt, kuhu lähetatu saadeti.

10. Faktilised väljaminekud platskaardi eest ja juurdemaks kiiruse eest tasutakse lähetatuile asutise, ettevõtte või organisatsiooni juhataja loal.

Kui sõit raudteel kestab üle ühe päeva üks ots või toimub öisel ajal, võidakse juhataja loal sõit tasuda pehme vaguni tariifi järgi.

11. Vastutavail töötajail ja eriteadlastel lubatakse lähetuste puhul kaugemale kui ühe ööpäeva sõit raudteel asutise juhataja loal kasutada õhuühendust.

12. Lähetamisel säärasesse kohta, kust lähetatu ühendustingimuste ja sooritatava töö iseloomu tõttu evib võimalust iga päev pöörduda oma alatisse elukohta, lähetatule päevaraha ei maksta, kuid ruumi üürikulude tasumiseks makstakse 5 rbl. ööpäevas.

13. Töötajaile, kes on asutiste, ettevõtete ja organisatsioonide poolt lähetatud montaaž- ja korraldustöödele, juhtumeil, kui need tööd kestavad üle kahe kuu, kuid mitte üle ühe aasta, makstakse päevaraha töötaja teeloleku-aja eest 1,5% kindlast kuupalgast, kuid mitte alla 5 rbl. ja mitte üle 10 rbl. ööpäevas.

Lähetamispaigas viibimise aja eest päevaraha ei maksta, vaid makstakse lisatasu töötasule 50% suuruses kindlast kuupalgast.

Peale selle tasutakse nimetatud töötajaile väljaminekud elamisruumi üürimise eest (kui seda ei võimaldata tasuta) faktilise maksuse järgi, kuid mitte üle 5 rbl. ööpäeva kohta.

Neil juhtumeil, kui montaaztööd on plaani järgi ette nähtud kauemaks kui üheks aastaks, makstakse neile töödele komandeeritud töötajaile kompensatsioone ja garantiisid, mis on ette nähtud Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määruses 23. novembrist 1931 (NSVL SK nr. 68, p. 453).

14. Lähetatu haigestumisel lähetuses oleku ajal makstakse talle päevaraha ja tasutakse ruumi üür üldistel alustel kogu aja eest, kuni tervislik seisund võimaldab tal asuda temale pandud teenistuslike ülesannete täitmisele või tagasi pöörduda oma alatisse töökohta, kuid mitte üle kahe kuu.

Lähetatu haigus, samuti ka tervisliku seisundi tõttu võimalus oma alatisse töökohta tagasi pöörduda peavad tuvastatud korras tõestatud olema.

15. Lähetuses oleku aja jooksul saab töötaja oma alatisest töökohast töötasu edasi.

Lähetatu ei saa mingit lisatasu töö eest puhkepäevadel ja pühadel.

16. Töötajate lähetamisel Habarovski ja Primorski kraidesse, samuti ka Kaug-Põhja rajoonidesse toimub lähetamisega seoses olevate

väljaminekute tasumine vastavalt Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusele „Teenistusalaste lähetamiste kohta NSV Liidu piirides" (NSVL SK 1927 nr. 4, art. 42; 1928 nr. 49, art. 439; 1931 nr. 8, art. 91; 1932 nr. 48, art. 282; 1933 nr. 33, art. 193; 1937 nr. 56, art. 237); NSVL Kaubanduse Rahvakomissari määrusele 23. juulist 1930 nr. 245 ja NSVL Kaubanduse Rahvakomissari, NSVL Rahvamajanduse Ülemnõukogu ja Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu määrusele 3. oktoobrist 1931 nr. 269.

Konto 27 „Aruandekohustuslikud isikud" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".

Aruandmisele alluvate avansside väljaandmine ja ülekulutuse tasumine aruandekohustuslike isikute aruannete järgi.

281 — „Arveldused Rahanduse RK organitega (muude arvelduste järgi)".

Tulumaksu ja muude maksete arvutamine, mis aruandekohustuslik isik ei ole peetanud väljastpoolt töötajaile väljamakstud töötasust.

Kreeditis:

020 — „Põhivahendite likvideerimine".

Väljaminekute tasumine likvideerimise alal (mitte töötasu).

030 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

071 — „Töötluses olevad materjalid".

074 — „Muud materiaalväärtused".

075 — „Väljaminekud toorainete varumise alal".

080 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis laos".

090 — „Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad".

Aruandekohustuslike isikute kaudu põhivahendite, toorainete, materjalide ja muude esemete soetamine ning nende kohaletoimetamisega seoses olevate väljaminekute tasumine.

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".

Aruandealustest summadest kõrvalisikute töö tasumine.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".

162 — „Väljaminekud kaupade varumise alal".
Mitmesuguste väljaminekute tasumine, produktide ostmine jms.

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".
Kulutamata aruandealuste summade tagastamine.

220 — „Ostjad ja tellijad".
Ostjate arvel lähetatud kaupade transpordi-väljaminekud, mis tasutud aruandekohustuslike isikute kaudu.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".
Aruandekohustuslike isikute puudujäägid ja raiskamised.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".
Väljaminekud, mis kuuluvad tulevastesse aruandeperioodidesse.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".
Väljaminekud, mis kuuluvad tasumisele oma osakondadega, ettevõtetega jne. arveldamise korras.

420 — „Artelli liikmete olustiku parendamisse fond".

421 — „Kultuurifond".

422 — „Muud fondid".
Väljaminekute tasumine erifondide arvel.

431 — „Eelolevad maksed".
Moodustatud reservide arvel toimunud väljaminekud.

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

517 — „Jaemüügi käibekulutused".

520 — „Liidu lülide administratiiv-valitsemisväljaminekud".

540 — „Kasumid ja kahjumid".
Kuuluvuse järgi sellesse kontosse kantavate mitmesuguste väljaminekute tasumine.

KONTO 28 „ARVELDUSED RAHANDUSE RK ORGANITEGA".

Käesolevasse kontosse on koondatud kõik arveldused Rahanduse Rahvakomissariaadiga (seehulgas ka hoiukassadega riigilaenude tellimise alal), välja arvatud tulumaksu avansid, mis arvestatakse konto 36 osas „Sissemaksud, mahaarvutused ja muud mõtendlikud vahendid".

Konto 280 „Arveldused Rahanduse RK organitega käibemaksu alal".

See konto on määratud nende arvelduste arvestamiseks, mis toimuvad aasta-eelarvega vaid käibemaksu ja mittekaubaliste operatsioonide maksu alal, mis analüütilises korras arvestatakse lahus.

Kontot debiteeritakse nimetatud maksude tasumiseks riigi eelarvesse summade ülekandmisel (konto 200 „Arvelduskonto Riigipangas" kreedit) ja krediteeritakse iga kuu lõpus (konto 518 „Käibemaks ja mittekaubaliste operatsioonide maks" deebet) möödunud kuu eest kuulva maksu summadega vastavalt koostatud arveldustele.

Konto 281 „Arveldused Rahanduse RK organitega (muude arvelduste järgi)".

Kontos 281 arvestatakse kõik lühiajaliesd arveldused Rahanduse RK-ga peale käibemaksu ja mittekaubaliste operatsioonide maksu. Eriti arvestatakse selles kontos:

a) Arveldused eelarveliste ja eriliste hinnakõrgenduste alal. Neid arveldusi reeglina ei arvestata eraldi, sest summade sissetulekul arvete järgi, milledes on märgitud hinnakõrgendus, kannab Riigipank viimase summad vahenditult Rahanduse RK kontosse. Seetõttu tekivad arveldused Rahanduse RK-ga hinnakõrgenduste alal kahel juhtumil: kui kate arve järgi, milles on märgitud hinnakõrgendus, laekus pangast mööda minnes ja kui Riigipanga tähelepanematuse tõttu erilise hinnakõrgenduse summa kanti Rahanduse RK asemel hankija — tööndusliku organisatsiooni — arvelduskontosse. Mõlemal korral krediteeritakse kontot 281 sissetulnud hinnakõrgendus-summaga ja debiteeritakse kontosid 190 „Kassa", 200 „Arvelduskonto Riigipangas" või 220 „Ostjad ja tellijad". Sissetulnud hinnakõrgendus-summa kantakse viivitamata (mitte hiljem kui järgmisel päeval) üle riigi eelarvesse, misjärel debiteeritakse kontot 281.

b) Arveldused tulumaksu alal kasumilt tekivad aasta algul möödunud aasta bilansi põhjal tehtud tulumaksu arvelduse järgi. Seejuures kontot 281 krediteeritakse aasta kasumi järgi tasumisele kuuluva tulumaksu-summaga — konto 540 „Kasumid ja kahjumid" (möödunud aastate) deebetist ja ühtaegselt sellega debiteeritakse kontot 281 konto 360 „Rahanduse RK tulumaksu arvel sissemakstud avansside järgi" kreeditist sissemakstud avansside kogusummaga. Rahanduse RK-ga lõplikul arveldusel debiteeritakse kontot 281 ja krediteeritakse „Arvelduskontot Riigipangas" arvelduseks üle kantud summaga.

Juhtumil, kui tulumaksu alal sissemakstud avansside summa ületab aasta kasumi järgi arvutatud tulumaksu-summa, kuulub kontost 360 kontosse 281 ülekandmisele vaid arvutatud maksusumma; avansina sissemakstud liig-osa aga jääb konto 360 deebetisse ja see võetakse arvesse jooksva aasta eest järjekordse avansi sissemaksmisel.

c) Arveldused töötasust peetatud tulu- ja muude maksude alal. Siin arvestatakse arveldused riigi eelarvega maksude deponent-summade alal, mis on peetatud artelli liikmete, tööliste ja teenistujate pälvistest.

Analüütilises korras avatakse maksu iga liigi järgi arveldamiseks eraldi kaart-konto. Konto 281 korrespondeerib deebetis kontoga 200 „Arvelduskonto Riigipangas" ja kreeditis kontodega:

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".

Tulu- ja muude maksude summad, mis on peetatud juhuslike töötajate (pottsepad, põrandapoonijad, laadijad jms.) töötasust.

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".

Aruandekohustuslike isikute kaudu väljamakstud töötasust peetamisele kuuluvad, kuid viimaste poolt peetamata tulumaksu-, elamukultuuri-maksu ja muude maksude summad.

290 — „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad".

Tulu- ja muud maksusummad, mis peetatakse artelli liikmeilt, töölistelt ja teenistujailt (alatistelt ja ajutistelt, kes on nimestikulises koosseisus).

Vastavalt Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN 17. mai 1934 määrusele võetakse peetatud summade edasi andmata jätmise või mitte-õigeaegse edasiandmise eest organisatsioonide juhatajad ja pearaamatupidajad vastutusele distsiplinaar-, vastavail juhtumeil aga kriminaalkorras ja peale selle on nad kohustatud tasuma riigi eelarvesse sissemaksmata jäänud summad koos viivisega.

d) Arveldused Rahanduse RK-ga kasvava puidu eest — kännuraha järgi. Neid arveldusi peetakse metsavarumise artellides.

Analüütilises korras peetakse arvestust objektide järgi, ära näidates võlastumuse kustutuse kalendri-tähtaegu.

Lepingu sõlmimisel kasvava puidu kasutamiseks ja metsaraiepileti saamiseks krediteeritakse kontot 281 ja debiteeritakse kontot 073 „Kasvav puit" kogu lepingus tähendatud puidu maksuse ulatuses. Kännuraha ükskõik mil viisil, seehulgas ka esialgse 10%-lise avansi tasumisel debiteeritakse kontot 281 ja krediteeritakse rahalisi kontosid või aruandekohustusliku isiku kontot.

Saldo on nende arvelduste järgi alati kreeditoriline.

e) Arveldused hoiukassadega massiliselt riigilaenude tellimise eest sissemaksmise alal. Nende arvelduste alal on konto 281 passiivne, peegeldades kreeditis töötasust peetatud sissemakse tellitud riigilaenude eest, deebetis aga summasid, mis laenude eest hoiukassasse on üle kantud.

Arveldused riigilaenude tellijatega toimuvad väljaspool süsteemi korras, kusjuures sissetulnud maksude (peetuste) kontroll-summaks on antud analüütilise konto kreediti kokkuvõte.

Krediitasutiselt kollektiivsete tellimiste järgi saadud obligatsioonid arvestatakse väljaspool bilanssi.

f) Muud arveldused Rahanduse RK organitega.

Analüütilises arvestuses avatakse iga maksuliigi, hinnasuurenduseliigi jne. kohta eraldi kaart-konto.

KONTO 29 „ARTELLI LIIKMED, TÖÖLISED JA TEENISTUJAD".

See konto on määratud nende arvelduste arvestamiseks, mis tulenevad organisatsioonide ja nende personaali nimestikulises koosseisus olevate töötajate — liikmete ja artelli liikmete kandidaatide, tööliste, teenistujate ja õpilaste vahelistest töö-suhtlustest.

Märkus. Arveldusi juhuslike töötajatega (laadijad, koristajad, põrandapoonijad jms.), kes kutsutakse väljastpoolt juhusliku lühiajalise töö sooritamiseks, kontosse 29 ei kanta. Nende tööde tasumine toimub kassa või aruandekohustuslike isikute kaudu ja kantakse vahenditult konto 100 „Põhi- ja lisa-töötasu" deebetisse, kus arvestatakse eraldi korras, mis on näidatud seletuses selle konto juurde.

Seda kontot krediteeritakse summadega, mis kuuluvad mainitud töötajaile pälviste ja töötasudena ükskõik millisel kujul, seehulgas ka loase eest, samuti abirahadena haiguse puhul, tööndusliku kindlustuskassade ja sotsiaalkindlustuse arvel antavate summadena ning lisatasuna, mis artelli liikmed saavad kasumi osa (kuni 10%) jaotamise korras.

Kontot debiteeritakse töötajaile väljamakstud summadega ja peetustega pälvistest ning töötasudest.

Peetamisel tööliste ja teenistujate töötasust tuleb juhinduda ÜK(b)P Keskkomitee, NSVL RKN ja Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu määrusest 16. augustist 1933 „Töötasust peetuste ja mahaarvutuste kohta", Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu Presiidiumi määrusest 8. maist 1934 ja Ülevenemaalise Täidesaatva Keskkomitee ja VNFSV RKN määrusest 1. septembrist 1932 „Töötasust peetuste määra kohta".

Peetusi töötajate töötasust neile tööde sooritamiseks tarvitada antud materjalide, toodete ja tööriistade eest, mida nad ei ole tagastanud tahtliku rikkumise, hooletuse, kaotamise, varastamise tõttu, tehakse igakuuste osadena kuni 25% töötajale kuuluvast töötasust. Need summad peetatakse administratsiooni korralduse põhjal ükskõik millistest töötajaile kuuluvaist summadest. Kui neist summadest (pälvistest) ühtaegselt tehakse ka muid seaduslikke peetusi, siis kõigi nende peetuste määr ei tohi kogusummas ületada 50% töötajale kuuluvaist summadest.

Tööriistade omandamise, tahtliku hävitamise või rikkumise eest kannab süüdlane (peale kriminaalvastutuse) NSVL Töö RK määruse 1. juunist 1932 põhjal materiaalset vastutust kuni viiekordses summas tööriistade maksusest.

Peetusi artelli liikmete pälvistest tehakse tööliste ja teenistujate töötasust peetuste ja mahaarvutuste tegemise kohta kehtivaid määrusi silmas pidades, ainult selle vahega, et artelli liikmete pälvistest peetatakse ka osamaksud.

Väljamaksmata pälvised jäävad kontosse 29, moodustades selles kreedit-saldo.

Analüütilises korras avatakse igale töötajale isiklik konto.

M ä r k u s. Isiklike kontode pidamisel kopeerarvestuse meetodil (ühtaegselt maksulehtede koostamisega) kantakse maksulehe järgi välja maksmata summad tagasi sissetulekuks konto 29 kreeditisse. Seejuures koostatakse individuaalsed deponentkaardid, ja kui viimaseid on tunduv arv, avatakse nende kontrollimiseks ka kokkuvõtlik kaart „Deponendid väljamaksmata töötasu alal".

Isiklike kontode asemel võidakse analüütilist arvestust pidada maksulehtede alusel, mis on brošeeritud kronoloogilises järjekorras; sel juhtumil koostatakse maksulehed saldo äratähendamisega kuu alguseks ja lõpuks.

Kui nimestikulise koosseisu töötajatega peetakse arveldusi neile kuuluvate tööriistade amortiseerimise, korteri üüri jms. kohta, võidakse ka neid arveldusi pidada kontos 29 (konto 303 asemel), kuid analüütilises arvestuses eraldades nad omaette lahtreisse või kaartidele.

Kaardid analüütilise arvestuse pidamiseks artelli liikmetega hoitakse kartoteegis lahus tööliste ja teenistujate kaartidest, samuti koostatakse lahus ka käibearuanded.

K o n t o 29 „A r t e l l i l i i k m e d, t ö ö l i s e d j a t e e n i s t u j a d" korrespondeerib järgmiste kontodega:

D e e b e t i s:

081 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja ekspluatatsioonis olev erirõivastis".

Tagastamata tööriistade ja erirõivastise maksus.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

Artelli liikmeile, töölistele ja teenistujaile tuvastatud tasu eest võimaldatud korterite ja kommunaalteenendite maksus.

150 — „Praak tootmises".

Kaotus tööliste süü läbi tekkinud praagilt.

190 — „Kassa".

Väljamakstud pälviste ja töötasude (seehulgas avansid kuu esimese poole eest), samuti ka tööndusliku kindlustuskassa ja sotsiaalkindlustuse arvel makstud abirahade summad.

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".

Pälvistest (töötasudest) peetatud aruandealused summad.

281 — „Arveldused Rahanduse RK organitega (muude arvelduste järgi)".

Tulu- ja muude maksude peetused ning sissemaksud massiliselt laenude tellimise eest.

302 — „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Peetused avastatud puudujääkide katteks.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Peetused täitelehtede järgi organisatsioonide ja eraisikute kasuks.

390 — „Põhifond".

400 — „Osamaksufond".

Osamaksude peetused artelli liikmete pälvistest jaotamisega põhi- (25%) ja osamaksufondi.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Tagastamata tööriistade ja erirõivastise maksuse ja nende esemete eest peetatud summa vahe.

K r e e d i t i s:

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".

Põhi- ja lisa-töötasuna saada olevad summad.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Tootmise üldväljaminekud".

Artelli liikmete ja tööliste inventari ja tööriistade amortiseerimine ja kompensatsioon väljaandmata töörõivastise eest.

190 — „Kassa".

Kassasse laekunud töötajate võlastumus.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

a) Tööndusliku kindlustuskassade ja sotsiaalkindlustuse arvel arvutatud toetusrahad haiguse puhul jm.

b) Artelli liikmete ja palgatud personaali koosseisust lahkunud isikute järele jäänud võlastumuse ülekanne.

371 — „Lisatasu artelli liikmeile aruandeaasta kasumi arvel". Puhaskasumist (10% piires) artelli liikmeile kuuluv lisatasu.

KONTO 30 „MUUD DEEBITORID JA KREEDITORID".

Käesolevas kontos arvestatakse kõik muud lühiajalised arveldused deebitoride ja kreeditoridega, välja arvatud need, mis on ette nähtud osa „Arveldused" eelmistes kontodes. Seda kontot ei tohi süsteemi operatiivlülid (artellid, liidud, tööndusliku varustus-turustuskeskused) kasutada ostjate, hankijate ja töövõtjatega tehtavate arvelduste arvestamiseks; need arveldused peavad peegelduma vastavalt kontodes 22 ja 23.

Konto 300 „Deebitorid ja kreeditorid elanikkonna individuaal-tellimuste alal".

Laiatarbe-esemete remontimise, õmblus- jms. artellides arvestatakse selles kontos arveldused tellijatega (elanikkonnaga) nende individuaal-tellimuste täitmise alal (avansid, käsirahad ja lõplikud arveldused).

Konto 300 on aktiivne-passiivne ja ta saldo näidatakse bilansi aktivas ja passivas detailiseeritult.

Väikeste individuaal-tellimuste järgi, milledel on massi iseloom (laiatarbe-esemete remontimise jms. artellides), laekuvad avansid ja maksed arvestatakse tellijate kollektiiv-kontodes, mis avatakse eraldi iga punkti (töökoja) kohta, kes tellimusi elanikkonnalt vastu võtab ja tellijaiga arveldust peab.

Individuaalsete arvelduste arvestus iga tellijaga toimub tellimuse vastuvõtmise ja väljaandmise kohas ning see liidetakse tellimuste täitmise operatiiv-arvestusega.

Kollektiivseid kontosid kontrollitakse raamatupidamises iga kuu, milleks vastuvõtupunktid esitavad artelli raamatupidamisele aruande lõpetamata arvelduste kohta tellijatega tellimuste numbrite tõusvas järjekorras summade üle, mis kuu lõpus esinevad jääkides:

a) täitmata tellimuste järgi saadud avansside ja maksetena;
b) võlastumusena täidetud tellimuste järgi, mis tellijate poolt on väljastamata.

Isemajandamise huvides, samuti ka hulga tellijatega väikeste tellimuste (jalatsite parandus jms.) järgi arvelduste lihtsustamise seisukohast on tarbekohaseim tellijalt tellimuse täieliku maksuse ettesaamise kord.

Operatsioonide kohta hulgaliste individuaal-tellimustega, milledel puudub iga tellimuse kohta kalkulatsioon, tehakse reeglina järgmised raamatupidamislikud kanded:

a) avansside või tellimuse maksuse sissetulek: konto 190 „Kassa" deebet, konto 300 „Deebitorid ja kreeditorid elanikkonna individuaal-tellimuste alal" kreedit;
b) tellimuse täitmine, olenemata selle tellijale väljaandmise ajast: konto 300 deebet; konto 510 „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine" (hinnakirja-järgse maksusega) kreedit;
c) täidetud tellimuste tootmise omamaksuse mahakandmine (tavaliselt kuu lõpus aruandelise kalkulatsiooni põhjal): konto 510 deebet, konto 110 „Tootmine" kreedit.

Neis tingimustes toimub objektide arvestus täidetud tellimuste järgi operatiivses korras väljaspool süsteemi (väljaspool bilanssi).

Kui on olemas individuaalne (iga tellimuse kohta) kalkulatsioon, debiteeritakse kontot 300 vaid täidetud tellimuse tellijale faktiliselt üleandmise momendil, üleandmise momendini aga arvestatakse täidetud tellimus tootmise omamaksusega kontos 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd".

Konto 301 „Arveldused seoses tööndusliike organisatsioonide lahutamise ja liitmisega".

Käesolev konto on määratud nende arvelduste arvestamiseks, mis on seoses süsteemi ühtede organisatsioonide teistest organisatsioonidest lahutamisega või nendega liitmisega.

Konto avatakse ajutiselt, et peegeldada äraminevate või juurdetulevate vahendite bilanssi, vahendite, mis tavaliselt jaoviisi üle antakse, et jooksvas töös ei tekiks seisakut. Pärast lahutuste, liitmiste ja arvelduste lõpetamist konto suletakse ja tal ei ole mingitki saldot; senikaua kui lahutamine või liitmine on lõpetamata, võib kontol olla nii aktiivne kui ka passiivne saldo.

Vahendite teisele organisatsioonile üleandmisel debiteeritakse kontot 301 üleantava bilansi aktiivsete kontodega ja krediteeritakse passiivsetega. Vahendite sissetulekul — vastupidi: debiteeritakse passiivsete ja krediteeritakse aktiivsete kontodega.

Bilansi koostamisel ajavahemikus, kui lahutamine või liitmine ei ole veel lõpetatud, peavad kirjendid kontos 301 olema võrreldud ja täpselt kooskõlastatud lahutuvate või liituvate organisatsioonide vahel selles, et summad, mis on näidatud kummagi poole kontos 301, oleksid võrdsed. Selle nõude tähelepanemata jätmine võib tingida süsteemi koondbilansi tunduvat moonutamist: bilansi tegelike fondide või muude punktide madaldamist — kui teine pooltest kannab need maha kontosse 301, teine aga ei võta bilanssi, ja vastupidi — ühtede ja nendesamade summade kahekordselt arvestamist, kui vastupidised kirjendid kontos 301 ei ole kooskõlastatud.

Konto 302 „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi".

Selles kontos arvestatakse nende isikute võlastumus, kes on või olid teatava organisatsiooni aparaadis (artelli liikmed, töölised ja teenistujad) ja on toime pannud raiskamise või varguse või kellede juures on avastatud neile hoiule usaldatud rahaliste või materiaalsete väärtuste puudujääk (laekurid, laojuhatajad, laohoidjad, aruandekohustuslikud isikud jms.).

Kauba-materiaalsete väärtuste faktilisel kontrollimisel ja puudujääkide avastamisel tuleb juhinduda järgmisist reegleist: avastatud puudujäägi maksus kantakse maha vastavast kauba-materjali kontost, misjuures puudujäägi summaga loomulikule kaole tuvastatud normide piires debiteeritakse vastavat väljaminekute kontot, kuna ülejäänud summa kantakse puudujäägis süüdi oleva isiku arvele konto 302 „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi" deebetisse.

Kui kauba alalhoiu eest vastutav isik tõestab oma süütuse puudujäägis, krediteeritakse tööndusliku organisatsiooni juhatuse (presiidiumi) otsuse põhjal kontot 302 väljaminekute vastava konto debiteerimisega. Muudel kordadel antakse asi viivitamata sissenõudmiseks, vastavail juhtumeil aga prokuratuuri, kandes samaaegselt võlastumuse summad üle kontosse 26 „Vaieldavad võlad".

M ä r k u s 1. Väikese puudujäägi puhul, mis töötajal on juhtunud esmakordselt ja seejuures vilumatuse tõttu, eksliku arvestuse või mõnel muul säärasel põhjusel, mis ei sisalda kriminaalkuriteo tunnuseid, kriminaaljälitamist ei alustata. Sel korral võib tööndusliku kooperatsiooni organisatsiooni juhatus süüdlasele määrata distsiplinaarkaristuse ja kohustada teda korvama puudujäägist tekkinud kahjum üldises tsiviilkorras.

M ä r k u s 2. Raiskamis- ja vargusasjad, seehulgas ka väikesed vargused, olenemata nende määrast, mis on toimunud ettevõttes või asutises, antakse juurdlusorganeile üle otsekohe pärast seda, kui kuriteo toimumine tööndusliku organisatsioonile teatavaks sai, kuid igal juhtumil mitte hiljem 10 päeva ettevõtte või aruandekohustusliku isiku kontrollimisest (revideerimisest).

Analüütilist arvestust konto 302 arendamiseks peetakse iga deebitori kohta eraldi.

Konto 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid".

„Muude deebitoride ja kreeditoride" hulka, kelledega arveldused arvestatakse käesolevas kontos, kuuluvad:

1) deebitorid nõudluste järgi,
2) tööndusliku kindlustuskassad ja sotsiaalkindlustus mahaarvutuste järgi;

3) Riigipank reklamatsioonide järgi;
4) arveldused elamuteehituse individuaalse krediteerimise alal,
5) mitmesugused ja juhuslikud arveldused, mis kontoplaani teistes kontodes ei ole ette nähtud,
6) süsteemi mitteoperatiivseis organisatsioonides (tööndustikes nõukogudes, õppeasutistes jms.), kus kontosid 22 ja 23 (peale ettevõtjate ehituse alal) reeglina ei peeta, arvestatakse kontos 303 ka juhuslikud arveldused ostjatega, hankijatega jms.

D e e b i t o r i d n õ u d l u s t e j ä r g i. Need kontod avatakse arvelduste arvestamiseks nõudluste järgi, mis on esitatud hankijaile, ettevõtjaile ja ühiskonnatud majanduse muudele organisatsioonidele hanke-, ettevõtte- jms. lepingute tingimuste rikkumise pärast. Siia kuuluvad näiteks nõudlused sissetulnud materiaalväärtuste faktilise koguse mittevastavuse puhul hankijate arvetes-faktuurides tähendatud kogusele; arvete järgi rohkemmaksmise puhul lepinguga tingindatud hindade rikkumise või aritmeetiliste vigade tõttu takseerimises või arve kokkuvõttes; hankijate süü läbi (näit. hanke tähtaja mittesilmaspidamine) kantud kahjumite järgi sordimendi rikkumise või mittetellitud materjalide hankimise tõttu, milliste kahjumite tasumine on tingindatud lepinguga, ning muud lepingu rikkumised, millede eest on ette nähtud materiaalne vastutus.

Nõudluste summad hankijate vastu määratakse kauba koguse, mihuse, sortimendi jms. suhtes vastuvõtuaktide põhjal, milledes peavad olema täpselt tähendatud kõik lepingu tingimuste rikkumised, samuti lahkuminekud arvete-faktuuride andmetega.

K o n t o 303 k o r r e s p o n d e e r i b nõudluste-järgsete deebitoride osas järgmiste kontodega:

D e e b e t i s:

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid“ (teel).

072 — „Teel olevad materjalid“.

080 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis“ (teel).

161 — „Ostetud ja varutud kaubad“ (teel).

Nõudluste summad, mis on kindlaks tehtud pärast hankijate tasutud arve peegeldamist arvestuses — kaubamaterjalide tulekul lattu.

200 — „Arvelduskonto Riigipangas“.

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid“.

Nõudluste summad hankijate või raudtee vastu, mis on avastatud arvete-faktuuride järgi makstud summade koosseisus (rohkemmaksed).

260 — „Vaieldavad võlad“.

Väljamõistetud nõudluste summade vastupidine ülekandmine.

519 — „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud".

a) Trahvid, viivised ja leppetrahvid, mis maksjad on tunnustanud või mis arbitraaž või kohus on välja mõistnud, kuni nende kättesaamiseni.

b) Rohkemvõtete eest raudtee ja veetee vastu esitatud nõudluste järgi väljamõistetud summad.

Kreeditis:

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".

080 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majandusinventar ja erirõivastis".

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".

Nõueldavate summade arvamine (poolte kokkuleppel) järgnevate arvete-faktuuride tasumise arvele.

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akrediitivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".

Nõudluste kustutuseks laekunud summad.

260 — „Vaieldavad võlad".

Nõueldavate summade ülekandmine seoses nõudluste esitamisega arbitraaži (kohtusse) sissenõudmiseks.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Võlgade mahakandmine lootusetuse tõttu (kõrgemalseisva organisatsiooni loal) ja hagitähtaja möödumise tõttu.

Tööndusliku kindlustuskassad ja sotsiaalkindlustus mahaarvutuste järgi. Analüütilises korras avatakse eraldi kontod arvelduste arvestamiseks tööndusliku kooperatsiooni vastastikuse kindlustuse kassadega ja ametiühingute harukassadega mahaarvutuste järgi sotsiaalkindlustuseks.

Tööndusliku kooperatsiooni vastastikuse kindlustuse kassades kindlustatakse kõik artelli liikmed, artelli liikmete kandidaadid, samuti ka õpilased, kes sooritavad tööndusliku kooperatsiooni süsteemis tootmislikke õpinguid nii brigaadi-korras kui ka õpilaste-koolides (VTK ja ametikoolid), olenemata sellest, kas õpilased on artelli liikmed või mitte (Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrus 7. oktoobrist 1936).

Mahaarvutused vastastikuse kindlustuse kassadesse toimuvad Üleliidulise Tööndusliku Kooperatiivide Nõukogu kassa poolt kinnitatud tariifide põhjal.

Kindlustusmaks arvutatakse artelli liikmete, artelli liikmete kandidaatide ja õpilaste pälviste kogusummast, millede hulka kuuluvad eriti järgmised summad:

a) pälvis töö eest normaaltööajal, olenemata tasu süsteemist (kuuti, päeviti, tükitöö, akordtöö eest; segakorras jms.);
b) pälvis töö eest peale väljatöötatud normi;
c) pälvis töö eest peale normaaltööaja;
d) pälvis ja lisamaks laadimise eest;
e) järjekordse ja lisaloase eest makstud summad.

Märkus. Erinevalt riikliku sotsiaalkindlustuse kohta tuvastatud reegleist ei arvata pälvise hulka, millelt arvutatakse makse vastastikuse kindlustuse kassasse, kompensatsiooni kasutamata loase eest;

f) ettevõtte seisaku-aja eest väljamakstud summad.

Lisatasu artelli liikmeile, mis antakse kasumi osa (kuni 10%) jaotamise korras, ei arvata pälvise hulka.

Mahaarvutused sotsiaalkindlustuse harukassadesse ametiühingute juures toimuvad kõigi palgaliste tööliste ja teenistujate (alatiste ja ajutiste) pealt kindlustusmaksude tariifide järgi, mis on tuvastatud NSVL RKN määrusega 23. märtsist 1937, ja vastavalt riikliku sotsiaalkindlustuse reegleile.

Ühtaegselt arvelduskontost raha nõudmisega töötasu väljamaksmiseks antakse Riigipangale eri vormi järgi käsud osuvate kindlustusmaksude arvelduskontost ülekandmiseks tööndusliku kindlustuskassa ja sotsiaalkindlustuse kontodesse.

Raha nõudmisel väikeste töötasu-summade väljamaksmiseks, näit. vallandamisel, loasele minekul jms., ei anta käsku kindlustusmaksude ülekandmiseks. Need summad võetakse arvesse kindlustusmaksude tasumisel kuu viimases maksuperioodis.

Arveldamisel tööndusliku kindlustuskassadega ja sotsiaalkindlustusega krediteeritakse kontot 303 iga kuu kohta arvutatud kindlustusmaksudega, misjuures vahenditult debiteeritakse neid kontosid, milledesse kuulub nende kategooriate töötajate põhi- ja lisa-töötasu, mille alusel arvutused on tehtud. Debiteeritakse kontosid: kontot 110 „Tootmine" (juurdearvutustega vahenditult tootmises tegutseva personaali töötasule); kontot 140 „Tsehhi-väljaminekud" (seesama — tsehhi personaali töötasule) jne. Debiteeritakse kontot 303 kontoga 200 „Arvelduskonto Riigipangas" — kindlustusmaksude tasumisel, ja kontoga 290 „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad" — tööndusliku kindlustuskassade ja sotsiaalkindlustuse arvel väljamakstavate toetusrahade ja pensionidega.

Kui emma-kummas kontos (tööndusliku kindlustuskassad või sotsiaalkindlustus) moodustub deebitoriline saldo, näidatakse viimane bilansi aktivas.

Riigipank reklamatsioonide järgi. See analüütiline konto on reguleeriv konto 200 „Arvelduskonto Riigipangas" suhtes, peegeldades summasid, mis Riigipanga poolt on arvelduskontost

ebaõigesti või liigselt maha kantud või ebaõigesti kantud arvelduskontosse (vt. seletust konto 200 juurde lk. 141).

Reklamatsioonid arvelduskonto deebeti järgi arvestatakse lahus reklamatsioonidest kreediti järgi.

Arveldused elamuteehituse individuaalse krediteerimise alal tulenevad operatsioonidest laenude andmisel individuaalehitajaile tööndusliku kooperatsiooni süsteemi insenertehnilistele töötajaile ja artelli liikmeile. Neid laene antakse süsteemi pikaajalise krediteerimise fondist valitsuse poolt lubatud eri assigneerimiste piires.

Operatsioonid mainitud laenude väljaandmise ja sellele järgneva kustutuse alal toimuvad Kommunaalpanga järelevalvel, vastavalt reeglile ettevõtete tööliste ja teenistujate individuaalelamute ehitamise krediteerimise kohta ja Keskkommunaalpanga juhendile nende operatsioonide operatiivse tehnika ja arvestuse kohta (vt. „БФХЗ", nr. 15—16 1939. a.).

Pikaajalise krediteerimise fondist individuaalehitajaile laenude andmiseks vahendite eraldamise kord ja põhireeglid nende laenude väljaandmise kohta on toodud Vsekopromsovjeti ringkirjas 2. juulist 1939 nr. 113 ja seisnevad järgmises:

1. Süsteemi järgi kinnitatud limiitide summad individuaalelamute ehitamiseks kannavad tööndusliku nõukogud (t. liidud) — pikaajalise krediteerimise fondi käsutajad — viivitamata oma pikaajalise krediteerimise fondi vahenditest täielikult üle kohalikku Kommunaalpanka eri panusena individuaalelamute ehitamiseks.

Märkus. See ülekandmine saab peegelduse vaid pikaajalise krediteerimise fondi vahendite bilansis: konto 07 „Panused Kommunaalpangas individuaalelamute ehitamiseks" deebet, konto 01 „Kaubanduspank kohalvahendite alal pikaajaliseks krediteerimiseks".

2. Väljaminekuist individuaalmajade ehitamiseks peavad ehitajad ise osa võtma mitte alla 30% ehituse maksusest (rahaga, ehitusmaterjalidega, isikliku tööga jne.).

3. Laene antakse tähtajaga kuni 5 aastaks summas kuni 5000 rbl. 2% aastas (Primorski ja Habarovski kraides — tähtajaga kuni 8 aastaks maksimaalsel määral kuni 8000 rbl.).

Tööndusliike nõukogude (t. liitude) näidu järgi ja Kommunaalpangale esitatud andmete põhjal kannab pank organisatsiooni (artelli, t. liidu, t. artelli) eri arvelduskontosse Riigipangas vastavad summad tuvastatud korras laenude andmiseks. See ülekandmine ja järgnevad operatsioonid laenude väljaandmise ja kustutuse alal peegelduvad põhitegevuse bilansis järgmises korras:

1. Kommunaalpangalt vahendite laekumine eraldi arvelduskontosse Riigipangas: konto 210 „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid“ deebet, konto 303 (eraldi kaart — „Kommunaalpank laenude individuaal-krediteerimise alal tööliste ja teenistujate elamute ehitamiseks“) kreedit.

2. Individuaalehitajaile laenude väljaandmine: konto 303 (iga laenusaaja kohta eraldi kaart) deebet, konto 210 kreedit.

3. Ehitajalt summade laekumine võla kustutuseks: konto 190 „Kassa“ (või konto 210) deebet, konto 303 (laenusaaja konto) kreedit.

4. Ehitajailt laenu kustutuseks laekunud summade Kommunaalpanka ülekandmine: konto 303 (Kommunaalpanga konto) deebet, vastava rahalise konto kreedit.

Mitmesugused ja juhuslikud arveldused, mis teistes kontodes ei ole ette nähtud. Siia kuuluvad järgmised arveldused: rendimaksu alal (renditajate ja rentnikega); nimestikulises koosseisus mitteseisvatele ajutistele töötajaile välja maksmata töötasu alal (vt. lk. 66); arveldused vastastikuse abistamise kassaga; täitelehtede valdajatega töötajate töötasust peetatud summade järgi; arveldused koopereerimata kodutööndajatega; lõpetamata arveldused artellist lahkunud liikmetega; kreeditoriline võlastumus teiste organisatsioonide nõudluste järgi, mis on tasumiseks vastu võetud või nende kasuks välja mõistetud jms.

Igale deebitorile ja kreeditorile avatakse eraldi konto.

X OSA.

VÄLJAMINEKUD TULEVASTE ARUANDEPERIOODIDE ARVEL.

KONTO 31 „VÄLJAMINEKUD TULEVASTE ARUANDEPERIOODIDE ARVEL".

Moodustades ühtaegselt bilansi aktiva iseseisva osa, on käesolev konto ette nähtud sääraste faktiliselt toimunud väljaminekute arvestamiseks, milliseid ei saa kanda toodangu omamaksusse või väljaminekuisse aruandeperioodi (kuu) eest, sest need kuuluvad majandi eelolevasse tegevusse. Need väljaminekud peavad kompenseeruma järgnevas tööprotsessis ja kuuluma selle produktsiooni maksusse, mille tootmisega nad seoses on.

Sääraste väljaminekute puhul, mis kuuluvad täielikult või osaliselt tulevastesse aruandeperioodidesse, kantakse väljamineku-summa esimesel juhtumil täielikult, teisel juhtumil aga tulevase perioodi peale kuuluvas osas konto 31 deebetisse.

Väljaminekute jaotamine ja mahakandmine toimub võrdseis osades nende aruandeperioodide kestel, milledesse nad kuuluvad; aruandeaastal kustutamisele kuuluvad väljaminekud kantakse maha igas kuus võrdsetes osades vastavaisse jaotamis-, väljamineku- ja muudesse kontodesse tingimusega, et aasta lõpuks need väljaminekud oleksid täielikult kustutatud, ja kontosse 31 peavad jääma vaid säärased väljaminekud, mis kuuluvad kustutamisele järgnevail aastail.

Tulevaste aruandeperioodide väljaminekute analüütilist arvestust peetakse väljaminekute liikide järgi, konto päistiitlis ära tähendades nende kustutamise tähtajad ja määrad.

M ä r k u s. Analüütilist arvestust tuleb pidada nii, et vajaduse korral oleks võimalik hõlpsasti ja kiirelt kindlaks teha väljaminekute summad, mis kuuluvad kustutamisele aruandeaastas ja järgnevail aastail.

Kontos 31 arvestatakse järgmised väljaminekud, mis kuuluvad aja järgi jaotamisele:

a) kulutused renditud põhivahendite juures lõpetatud remontide alal; nende kulutuste kustutamine toimub iga kuu võrdsetes osades, kohaldatult rendilepingu tähtajale, misjuures debiteeritakse tsehhi-, tootmise üldisi ja muid kontosid, olenevalt renditud objektide ülesandest, punkti „Rent" all;

b) jooksvad väljaminekud maade, maapõue, metsa- ja veekõlvikute ekspluateerimise alal, millede katmine on arvestatud rea aruandeperioodide jooksul (näit. karjääride lahtivõtmine, turbarabade ekspluateerimiseks ettevalmistamine jms.), kui neil väljaminekuil ei ole kapitaalmahutuste iseloomu (vt. „Sätete raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta" p. 11), vaid on tootmise plaanis ja eelarves ette nähtud;

c) väljaminekud tegevusse rakendatud ettevõtete käimalaskmise ajavahemiku eest, mis vastavalt plaanile kustutatakse rea aruandeperioodide jooksul;

d) väljaminekud uurimiste ja katsete alal, mis on seoses artelli tootmistegevusega, kui nende kustutamine on arvestatud rea aruandeperioodide peale produktsiooni omamaksuse hulka kandmise teel;

e) väljaminekud plaanis ettenähtud suure jooksva remondi alal, mis jaotatakse produktsiooni omamaksuse peale kogu aruandeaasta jooksul; kontot 31 kasutatakse sel juhtumil, kui faktilised väljaminekud on suuremad väljaminekute summast, mis langevad sellele kuule, millal need toimusid (vt. seletust konto 431 „Eelolevad maksed" juurde);

f) väljaminekud oma põhivahendite lõpetatud kapitaalremondi peale osas, mida amortiseerimisfond ei kata;

g) ettemakstud rent;

h) järgmise aasta peale üle minevad kantseleitarvete varud;

i) eelolevaks aastaks ajalehtede ja perioodiliste väljaannete tellimine;

j) muud ettetehtud väljaminekud, mis kuuluvad kustutamisele tulevaste aruandeperioodide jooksul.

Kontos 31 arvestatakse ka kapitaalehitusega seoses olevad kulutused, mis kuuluvad jaotamisele tulevaste aruandeperioodide peale, sel korral, kui ehitust arvestatakse põhitegevuse kontoplaani järgi.

Need kulutused arvestatakse eraldatult — eraldi kaartidel.

Kapitaalehituste tulevaste väljaminekute hulka kuuluvad:

a) kulutused ajutiste ehituste, seadiste ja rakiste peale;

b) mitmesugused väljaminekud, mis kuuluvad jaotamisele tulevaste aruandeperioodide peale.

Kulutused ajutiste ehituste, seadiste ja rakiste peale kantakse iga kuu võrdsetes osades maha „ehitusalaste lisaväljaminekute" kontosse (konto 140 „Tsehhi-väljaminekud" koosseisus), sealt aga kapitaaltööde vastavate kulutuste kontosse (030 või 031).

Muud väljaminekud kapitaalehituse alal jaotatakse nendesamade aruandeperioodide peale, milledesse nad kuuluvad, ja kantakse maha niisamasuguses järjekorras.

Kontot 31 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel" kasutatakse ka neil erandlikel juhtumeil, kui peale mahaarvutuste aruandeaasta kasumite arvel, mis on ette nähtud kontos 37, võivad oodatava kasumi arvel paika leida mingisugused muud seaduslikud mahaarvutused (näit. artelli lahutamisel jms.). Sääraste mahaarvutuste summad püsivad selles kontos aruandeaasta lõpuni ja puhaskasumi jaotamiseni tuvastatud korras.

Aastaaruande koostamisel kuulub konto 31 kohustuslikule dešifreerimisele lisades või seletuskirjas bilansi juurde.

XI OSA.

SISSEMAKSUD, MAHAARVUTUSED JA MUUD MÕTENDLIKUD VAHENDID.

KONTO 32 „VÄÄRTPABERID".

See konto on määratud organisatsioonidele kuuluvate riigilaenu-obligatsioonide, samuti ka nende soetamiseks laekuvate sissemaksude arvestamiseks (hoiukassade ajutised kviitungid).

Vastavalt NSVL RKN määrusele 13. märtsist 1931 nr. 214 on majandusorganeil keelatud omandada võidulaenu-obligatsioone. See keeld ei laiene siiski artellidele (NSVL RRK Riigi Töö-hoiukassade Peavalitsuse seletus 16. VII 1936), kelledel on õigus omandada ka võidulaenu-obligatsioone, kui see on artelli liikmete üldkoosoleku otsusega ja ka tuvastatud korras kinnitatud finantsplaanis ette nähtud.

Väärtpaberid arvestatakse ja näidatakse bilansis nende omandamise faktilise maksusega ja ei kuulu mingile ümberhindele.

Protsentpaberite kupongide, millede järgi tähtajad on saabunud (tähtajalised kupongid), maksus kantakse põhifondi suurendamiseks. Niisama kantakse põhifondi kontosse vahed (kasumid või kahjumid), mis võivad osutuda väärtpaberite realiseerimisel.

Analüütilist arvestust peetakse väärtpaberite liikide järgi, kohustuslikult ära näidates obligatsioonide numbrid ja seeriad.

Selles kontos ja bilansis üldse ei tohi arvestada massiliste laenude obligatsioone, mis hoiukassast on saadud kollektiivselt tellijaile edasiandmiseks; need obligatsioonid kui tööndusliku organisatsioonile mittekuuluvad arvestatakse väljaspool bilanssi.

Konto 32 „Väärtpaberid" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".
Väärtpaberite omandamine.

390 — „Põhifond".
a) Tähtajaliste kupongide maksus (tähtaja saabumisel).
b) Maksuse vahe väärtpaberite realiseerimisel.

Kreeditis:

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".
Väärtpaberite või kupongide realiseerimine.

390 — „Põhifond".
Kahjum maksuse vahest väärtpaberite realiseerimisel.

KONTO 33 „OSAMAKSUD OMA SÜSTEEMI KÕRGEMALSEISVAIS LÜLIDES".

Selles kontos arvestatakse osamaksud oma süsteemi kõrgemalseisvale lülile — tööndusliku liidule.

Osamaks tasutakse tähtajatult ja selle tagastamise kord tingindatakse seadusega, mitte pooltevahelise kokkuleppega. Selles seisneb osamaksude põhierinevus iga liiki sihtpanustest, milliseid käesolevas kontos ei arvestata.

Sisseastumismakse, mis on tagastamatud, selles kontos ei arvestata; need kirjutatakse väljaminekuks kontos 54 „Kasumid ja kahjumid".

Artelli kohustusliku osamaksu määr kõrgemalseisvas liidus määratakse mitte liikmeilt vastselt laekuvate osamaksude summaga, vaid artelli bilansi passivas antud momendil oleva osamaksufondi seisundiga; näit. artellil, kellel on oma liikmeilt osamakse 10 000 rbl., peab osamaks liidus olema 20%, s. o. 2000 rbl. Kui artelli faktiline osamaks ületab selle summa, katkestatakse osamaksu edasine täiendamine kuni rikutud proportsiooni taastamiseni.

Viimasel juhtumil võib artell taotleda liidult liigselt tasutud osamaksu tagastamist; see küsimus otsustatakse liidu volinike koosolekul.

Kõrgemalseisvale lülile kuuluvate osamaksude kandmine tema kreeditorilisse kontosse reeglina ei ole lubatud ja kontos 33 arvestatakse vaid faktiliselt sissemakstud summad.

Raamatupidamislikud kanded sisesüsteemiliste osamaksude alal on järgmised:

Artellis:

Konto 330 „Osamaksud oma süsteemi kõrgemalseisvais lülides" deebet.

Konto 200 „Arvelduskonto Riigipangas" deebet — sissemaks liidule.

Liidus:

1) Konto 200 „Arvelduskonto Riigipangas".
   Konto 400 „Osamaksufond" kreedit — osamaks artellilt.
2) Konto 330 „Osamaksud oma süsteemi kõrgemalseisvais lülides" kreedit.

Konto 200 „Arvelduskonto Riigipangas" — liidu sissemaks kõrgemalseisvale lülile.

Kontode seisu sisesüsteemiliste osamaksude alal kontrollitakse enne kvartaalibilansside koostamist ja see peab olema kooskõlastatud.

KONTO 34 „ERIPANUSED KAUBANDUSPANGAS".

See konto on määratud eriülesandeliste tagastuvate panuste arvestamiseks, mis süsteemi organisatsioonide poolt on makstud Kaubanduspanka, nimelt:

a) panused oma kapitaalmahutuste finantseerimiseks, mis on makstud Kaubanduspanka põhitegevuse vahendite arvel oma kapitaalehituse finantseerimiseks sel korral, kui ehitus peab toimuma Kaubanduspanga kontrolli all;

b) panused süsteemi kapitaalmahutuste ja käibevahendite finantseerimiseks, mis on makstud Kaubanduspanka ühe või teise pikaajalise krediteerimise fondi korraldaja käsutusse kapitaalehituste ja käibevahendite pikaajaliseks finantseerimiseks. Need panused võetakse Kaubanduspanga poolt vastu tähtaegadeks ja tingimustel, millistes sissemaksjaga kokku lepitakse.

Sihtpanused (seehulgas oma kapitaalehituse finantseerimiseks) võivad toimuda tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonide poolt ainult üldkoosoleku (volinike koosoleku) otsuse põhjal ja ainult neil korril, kui neile organisatsioonidele tuvastatud käibevahendite normatiivid on ülekaetud oma vahendite ja muude püsivate passivatega.

Lit. b all mainitud panuste hulka kuuluvad ka panused, mis loetakse Kaubanduspanga järgi olevaiks omal ajal panga peale ümbervormitud sisesüsteemilise deebitorilise võlastumuse järgi.

Selle konto järgi olevaks loetakse ka panuste jääk Kaubanduspangas vastavalt Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusele 27. augustist 1932 likvideeritud tagavarakapitali selles osas, mille eest omal ajal omandati pangas hoitavad väärtpaberid.

Neil korril, kui mainitud panused kokkuleppel Kaubanduspangaga on viimase poolt ühendatud kõrgemalseisva lüli või kooperatiivkeskuse kontodes, kasutavad kontode omanikud konto 34 asemel kontot 350 „Eripanused ja sisesüsteemilised laenud".

Kirjendid selles kontos peavad olema täpselt kooskõlastatud kirjenditega panuse vastuvõtnud Kaubanduspanga raamatuis. Täiesti lubamatu on olukord, et artell peab panust Kaubanduspangas oma raamatute järgi teatavas summas selleks või teiseks otstarbeks määratuna, kuna panga raamatuis see panus ei ole saanud niisamasugust peegeldust, s. o. kas ei ühtu summas või ei loeta sissemakstuna artelli, vaid liidu poolt jms. Säärane ilmepäratus eripanuste arvestuses, mis loob vastutamata suhtumise nende kontode seisukorda ja moonutab süsteemi bilanssi, tuleb otsustavalt likvideerida. Eripanused peavad olema nagu kõik muudki arveldused täpselt inventariseeritud ja kooskõlastatud kirjenditega panusepidaja — panga — raamatuis.

Analüütilist arvestust peetakse iga sihtpanuse kohta eraldi.

Konto 34 „Eripanused Kaubanduspangas“ korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

200 — „Arvelduskonto Riigipangas“.
Panuse ülekandmine Kaubanduspanka.

141 — „Üldised tootmisväljaminekud“.
Panga poolt arvutatud protsentide summa, mis on liidetud artelli panusega (krediitide eest makstud protsentide vähendamiseks).

519 — „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud“.
Seesama — liitudes.

540 — „Kasumid ja kahjumid“.
Seesama — tööndusliikes nõukogudes.

Kreeditis:

010 — „Põhivahendid“.
Põhivahendite ekspluatatsiooni andmine, millede ehitamine või hankimine arvestati kapitaalmahutuste iseseisvas bilansis, — summas, millega neid finantseeriti oma eripanuse arvel Kaubanduspangas.

200 — „Arvelduskonto Riigipangas“.
a) Eripanuse kasutamata jäägi ülekandmine oma kapitaalmahutusteks.
b) Kaubanduspanga poolt tähtaja saabumisel eripanuse tagastamine, mis oli sisse makstud kapitaalmahutuste finantseerimiseks ja süsteemi käibevahendeiks.

470 — „Kapitaaltööde ja soetuste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu“.

Kaubanduspangas olnud panuse kasutatud summa mahakandmine oma kapitaalmahutusteks, mis on arvestatud põhitegevuse bilansis, nende andmisel ekspluatatsiooni.

Märkus. Kaubanduspangast saadavaid eripanuste-summasid lõpetamata ehituse jooksvaks finantseerimiseks kontost 34 maha ei kanta, vaid need peegelduvad passiivses kontos 470 või kapitaalmahutuste bilansi passivas, kui viimased arvestatakse omaette bilansis.

KONTO 35 „TEISTE ORGANISATSIOONIDE FINANTSEERIMINE“.

Selles kontos arvestatakse võlastumus, mis on tekkinud ühiskonnatud majanduse teiste organisatsioonidega ükskõik mis kujul, kõigil juhtumeil, kui see omab pikaajalist iseloomu, s. o. kujutab endast vahendite käibest erandamist tähtajaks üle 12 kuu.

Krediteerimise ja arveldamise kohta kehtiva seadusandluse tingimustes, kui ühiskonnatud majanduse organisatsioonide vahel vahenditu krediteerimine on keelatud, kasutatakse kontot 35 piiratud juhtumeil, milledest põhimised on toodud allpool teise järjekorra kontode kirjelduses.

Konto 350 „Sisesüsteemilised laenud ja eripanused".

Pikaajalised arveldused maksetähtajaga üle 12 kuu, tingimusel, et mõlemad pooled (võlgnik ja kreeditor) kuuluvad tööndusliku kooperatsiooni süsteemi, arvestatakse konto 350 kreeditori bilansis, võlgniku bilansis aga kontos 490. Need kontod kui omavahel vastupidised peavad olema võrreldud ja kooskõlastatud süsteemi esmaste ja koondbilansside koostamisel.

Käesolevas kontos arvestatakse:

a) tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonide poolt sissemakstud erilised sihtpanused;
b) tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonidele antud laenud.

Sisesüsteemilised panused moodustuvad summadest, mis on sisse makstud oma süsteemi kõrgemalseisvate lülide ja muude organisatsioonide korraldusse süsteemi kapitaalehituse pikaajaliseks finantseerimiseks ja käibevahendeiks, osanikuks olemiseks üheskoos ehitamisel jms.

Käesolevat kontot kasutavad artellid peamiselt neil kordadel, kui nende poolt sissemakstavad sihtpanused pikaajalise krediteerimise fondi vahendite täiendamiseks Kaubanduspank kannab oma raamatuis mitte nende (artellide) kontodesse, vaid vahenditult pikaajalise krediteerimise fondi vastava käsutaja või kõrgemalseisva liidu kontosse.

Nagu sihtpanuseid, mis makstakse vahenditult Kaubanduspanka, võidakse ka sisesüsteemilisi panuseid teha vaid artelli liikmete üldkoosoleku otsuse põhjal ja seejuures neil kordadel, kui artelli suhtes tuvastatud käibevahendite normatiivid on ülekaetud oma vahenditega ja muude püsivate passivatega.

Sisesüsteemilised laenud leiavad paika peamiselt järgmisil juhtumeil:

a) kui ei ole võimalik laenu Kaubanduspangas vahenditult artelli nimele vormida ja selleks pangast laenu kõrgemalseisvale liidule väljaandmisel; sel korral kõrgemalseisev liit peegeldab laenu saamise kontos 48 „Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalised laenud", artellile vahendite üleandmise aga kontos 350 „Sisesüsteemilised laenud ja eripanused".
b) organisatsioonide lahutamise puhul, kui bilansi lahutamise tulemusena teisel poolel jäi võlastumus, mis mõlemapoolse kokkuleppe põhjal muudeti pikaajaliseks laenuks;

c) kui on olemas vanu kustutamata sisesüsteemilisi laene, mis omal ajal panga kaudu jäid vormimata, jms.

Laenud vormitakse lepingute või kohustistega.

Analüütilist arvestust peetakse iga panuse või laenu kohta eraldi, ära tähendades nende sihtülesanded ja tingindatud kustutustähtajad.

Konto 351 „Kõrvaliste organisatsioonide finantseerimine".

See konto on määratud iga liiki pikaajalise (maksetähtajaga üle 12 kuu) võlastumuse, mis tekib kõrvalseisvate, s. o. oma kooperatiivsüsteemi mittekuuluvate organisatsioonidega, arvestamiseks. Siia kuuluvad:

a) kõrvalistele organisatsioonidele antud laenud, mis esinevad erandeina, näit. ettevõtete üleandmisel riikliku tööndu süsteemi ja seoses sellega pikaajalise võlastumuse tekkimisel jms.;
b) kõrvalistele organisatsioonidele sissemakstud sihtpanused, näit. toendliku põllumajandi finantseerimine osanikuna jms.

Analüütilist arvestust peetakse osanike ja finantseerimisliikide järgi.

KONTO 36 „RAHANDUSE RK TULUMAKSU ARVEL SISSEMAKSETE ALAL".

See konto on summade arvestamiseks, mis aasta jooksul riigi eelarvesse üle kantakse tulumaksu tasumise arvel.

Käesolev konto korrespondeerib deebetis kontoga 200 „Arvelduskonto Riigipangas", kreeditis aga — järgmisel aruandeaastal — kontoga 281 „Arveldus Rahanduse RK organitega (muude arvelduste alal)" või vahenditult kontoga 540 „Kasumid ja kahjumid (vt. seletust konto 281 juurde).

KONTO 37 „MAHAARVUTUSED ARUANDEAASTA KASUMITE ARVEL".

Selles kontos arvestatakse mahaarvutused jooksva aasta kasumite arvel, mis tehakse teise järjekorra kontodes ettenähtud otstarveteks.

M ä r k u s. Kontosse 37 ei tohi kanda mingisuguseid muid väljaminekuid või mahaarvutusi oodatava kasumi arvel (näit. erifondide puudumise tõttu või muil põhjusil), ja peale kontode plaanis ettenähtute selleks otstarbeks veel täiendavate teise järjekorra kontode avamine on keelatud. Kui on olemas seda liiki seaduslikke väljaminekuid või mahaarvutusi, arvestatakse viimased kontos 310 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".

Neid mahaarvutusi ei saa kanda aruandeaasta tulemuste kontodesse, sest see tingiks aruandeaasta kohta ebaõigete tulemuste saamise ja vähendaks kunstlikult puhaskasumit, mis kuulub tulumaksuga maksustamisele.

Mahaarvutuste summad jäävad lõppbilansi aktivasse ja kantakse maha vaid järgmisel aastal puhaskasumi jaotamisel.

Konto 370 „Panused pikkaajalise krediteerimise fondi".

Seda kontot peetakse artellides ja liitudes, kes säästude arvel teevad mahaarvutusi pikaajalise krediteerimise fondi.

Panused pikaajalise krediteerimise fondi on tagastamatud ja neid tehakse artellide ja liitude poolt oma kasumeist mahaarvutuste teel korras, mis on näidatud Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määruse 17. dets. 1933 rakendamiseks 4. aprillil 1934 antud juhendi § 64—71.

M ä r k u s. NSVL RKN määrusega 29. juulist 1941 nr. 1904 on artellide ja liitude kasumeist pikaajalise krediteerimise fondi tehtavate mahaarvutuste norm tuvastatud 30%.

Panused makstakse sisse igas kvartaalis, lähtudes eelmise kvartaali aruandelise bilansi faktilise kasumi summast (maha arvutatud tulumaks), 70% määras üldkoosoleku poolt vastuvõetud mahaarvutuste normist.

M ä r k u s. Kvartaalsed panused on tuvastatud vastuvõetud mahaarvutuste normist 70% määras selleks, et vältida võimalikke ülemakse mahaarvutuste alal lõplike arvelduste tegemisel aastabilansi alusel.

Panused pikaajalise krediteerimise fondi makstakse sisse tähtaegadel, mis on tuvastatud tulumaksu tasumiseks. Seejuures artell (liit) esitab Riigipangale kolmes eksemplaris kajatud maksekäsud temalt kuuluvate summade arvelduskontost ülekandmiseks pikaajalise krediteerimise fondi Kaubanduspangas.

Saadud kaks eksemplari kajatust käsust saadab artell ühes Riigipanga märkmega viivitamata oma liidule; ühe eksemplari artelli käsust jätab liit enesele, teise aga saadab registri juures Kaubanduspanga vastavale kontorile. Sellelesamale Kaubanduspanga kontorile saadab liit registri juures ühe eksemplari oma kajatust käsust, mis ta on andnud Riigipangale.

Lõpliku arvelduse mahaarvutuste alal pikaajalise krediteerimise fondi kogu aasta eest teeb artell pärast aruandeaasta lõppu faktilise puhaskasumi alusel, mis on selgunud kinnitatud aastaaruande järgi, lähtudes omal ajal üldkoosoleku poolt tuvastatud mahaarvutuste 100-protsendilisest normist.

Juhtumil, kui pikaajalise krediteerimise fondi mahaarvutuste lõplikul arveldusel aasta puhaskasumi alusel ilmneb vähemmaks, tuleb

puuduv summa Kaubanduspanka sisse maksta ühe kuu jooksul pärast organisatsiooni aastaaruande kinnitamist. On aga aasta arvelduse järgi rohkem makstud, arvatakse rohkemmakstud summa avansina järgneva aasta mahaarvutuste arvele pikaajalise krediteerimise fondi.

Raamatupidamislikule arvestusele kontos 370 kuuluvad vaid faktilised (ülekantud) panused Kaubanduspanka; mahaarvutused aga, mis kuuluvad pikaajalise krediteerimise fondi maksmisele, kuid ei ole veel sisse makstud, arvestatakse artelli bilansis säästude (kogumiste) koosseisus ja neid ei tohi kanda ükskõik millistesse kreeditorlikesse kontodesse.

Vastavalt sellele kantakse summad, mis igas kvartaalis pikaajalise krediteerimise fondi Kaubanduspangas üle kantakse, raamatuis läbi ainult Riigipanga arvelduskonto (või aviisi) teisendi alusel, misjuures debiteeritakse kontot 370 „Panused pikaajalise krediteerimise fondi" ja krediteeritakse kontot 200 „Arvelduskonto Riigipangas".

Ühtaegselt selle kandega saadetakse kõrgemalseisvale liidule teatus tehtud ülekandest pikaajalise krediteerimise fondi järgmise vormi järgi, mis on tuvastatud end. Vsekopromsovjeti arvestuse ja aruandluse sektori ringkirjaga 17. veebruarist 1935 nr. 35—355:

Artelli nimetus ..... Tööndusliidule

Kuupäev ..... Aadress ..... 194..... a. on Riigipank meie arvelduskontost üle kandnud Rbl. ..... meilt pikaajalise krediteerimise fondi kuuluvate mahaarvutuste tasumiseks 194..... a. ..... kvartaali eest summas Rbl. ..... maksuvõla järgi ..... eest.

Allkirjad: Juhatuse esimees
Raamatupidaja

Kasvav deebet-saldo kontos 370 näitab jooksva aasta kasumite arvel faktiliselt toimunud sissemaksete summat pikaajalise krediteerimise fondi.

Järgmise aasta algul pärast lõpliku arvelduse koostamist mahaarvutuste alal pikaajalise krediteerimise fondi võib aruandeaasta puhaskasumi järgi ilmneda, nagu juba öeldud, vähem- või rohkemmakse mahaarvutuste alal.

Esimesel juhtumil (vähemmakse) kantakse konto 370 saldo tervikuliselt konto 540 „Kasumid ja kahjumid" (endiste aastate) deebetisse. Vähemmakse-summa jääb kuni lõpliku arvelduseni kasumi hulka; selle ülekandmisel Kaubanduspanka kantakse aga vahenditult maha: konto 540 „Kasumid ja kahjumid" (endiste aastate) deebet ja konto 200 „Arvelduskonto Riigipangas" kreedit.

Teisel juhtumil (rohkemmakse) kantakse kontost 370 „Kasumite ja kahjumite" (endiste aastate) kontosse vaid see summa, mis saadi aasta-arvelduse järgi. Vahe aga (rohkemmakse) jääb kontosse 370

avansina uue aasta I kvartaali mahaarvutuste arvel ja võetakse arvesse järjekordse makse puhul.

Tähendatud ülekanded, mis tulenevad aasta-arveldusest mahaarvutuste alal pikaajalise krediteerimise fondi, tehakse viivitamata pärast aastaaruande kinnitamist, kuid igal juhtumil mitte hiljem uue aasta 31. märtsit, tingimusel, et I kvartaali bilansis esineks kontos 370 vaid rohkemmakse mahaarvutuste järgi möödunud aasta eest, kui see aset leidis.

Vähemmakse mahaarvutuste alal pikaajalise krediteerimise fondi möödunud aasta eest näidatakse uue aasta vahemistes (kuu- ja kvartaali-) bilanssides konto „Kasumid ja kahjumid" (endiste aastate) passivas.

Lõpliku arvelduse mahaarvutuste alal pikaajalise krediteerimise fondi möödunud aasta puhaskasusummast saadab artell (liit) viivitamata kõrgemalseisvale lülile.

Konto 371 „Lisatasu artelli liikmeile aruandeaasta kasumi arvel".

Seda kontot peetakse üksnes artellides ja see on määratud lisatasu arvestamiseks, mis antakse artelli liikmeile kvartaali või poolaasta bilansi järgi osa artelli puhaskasust jaotamiseks avansikorras.

NSVL RKN määruste 27. jaanuarist 1936 ja 2. juulist 1941 põhjal võidakse osa artelli kasumist üldkoosoleku otsuse põhjal artelli liikmete vahel ära jaotada nende lisatasuna.

Vastavalt Vsekopromsovjeti presiidiumi poolt 7. veebruaril 1936 kinnitatud „Näitlikule juhendile" ja täiendavaile määrustele 22. aprillist 1936 ning 22. veebruarist 1938 soovitatakse üldkoosolekuile järgmisi põhisätteid kasumi jaotamisel artelli liikmete vahel:

1. Kasumi jaotamise tähtajad võidakse määrata kas kvartaalsed, pooleaastased või aastased.

2. Kvartaalsed või pooleaastased kasumi jaotamised toimuvad kvartaali- või pooleaasta-bilansi alusel 70% määras jaotamisele kuuluvast summast (10% piires kasumist). Lõplik arveldus artelli liikmetega jaotatava kasumi alal toimub pärast aruandeaasta lõppu ja aastaaruande kinnitamist. Kui seejuures selgub, et aasta jooksul toimunud jaotamine ületab 10% aasta puhaskasust, mis kuulub jaotamisele, peetatakse liigaantud summad artelli liikmete jooksvast pälvisest tähtaegadel, mis määrab üldkoosolek. Isikud, kes on süüdi kasumi ebaseaduslikult suurendatud määras jaotamises, võetakse vastutusele.

3. Üleplaaniline kasum, mis on tingitud mitte artelli tootmislikust tegevusest sõltuvaist põhjusist, näit. maksude alandamine, tuvastatud hindade muutmine jms., ei kuulu artelli liikmete vahel jaotamisele.

4. Kogu kasumi summa, mis kuulub jaotamisele artelli liikmete vahel, jaguneb kahte ossa, milledest üks osa moodustab eelarvelises

kalkulatsioonis ettenähtud plaanijärgse kasumi, teine aga — tsehhide ja brigaadide poolt saavutatud tootmisliku kokkuhoiu. Tootmislikust kokkuhoiust tingitud kasum jaotatakse eranditult nende isemajandavate tsehhide ja brigaadide artelli liikmete vahel, kes selle kokkuhoiu saavutasid. Ülejäänud kasumisumma, mis kuulub jaotamisele, jaotatakse artelli kõigi liikmete vahel, kaasa arvatud ka need, kes said juba osa isemajandavate tsehhide ja brigaadide tootmisliku kokkuhoiu jaotamisest.

Kasum jaotatakse proportsionaalselt artelli liikmete pälvisele selle ajavahemiku eest, mille jooksul jaotatav kasum saadi.

Artelli liikme pälvise arvutamisel tema osa määramiseks jaotatavast kasumist arvatakse pälvise hulka ka tasu järjekordsete loaste eest, mis artell talle on maksnud. Pälvise hulka, mille järgi jaotatakse kasum, ei arvata:

a) rahalist toetust ajutise töövõimetuse puhul, mis artelli liige on saanud vastastikuse kindlustuse kassa ja tööndusliku kooperatsiooni vastastikuse abistamise arvel;

b) administratiiv-valitsemise ja tootmis-tehnilise personaali (töötajate-artelli liikmete) lisatasu, mis neile on makstud ergutussummade korras lisaks põhipalgale (nende töötajate pälvis määratakse nende põhipalkade järgi);

c) artelli liikmete lisatasu, mis nad on saanud kasumi jaotamise korras.

6. Kasumi jaotamisest ei saa osa artelli liikmed:

a) kes nende endi süü tõttu ei ole täitnud neile pandud plaanilisi ülesandeid;

b) puudujad ja muud töödistsipliini rikkujad;

c) isikud, kes oma tegevusega on artellile kahju tekitanud.

Artelli liikmete koosseisust lahkunud isikud võtavad kasumi jaotamisest osa vaid selle ajavahemiku eest (kvartaal, poolaasta), mille kestel nad kogu aeg töös olid.

Artelli liikmete vahel kasumi jaotamise kava koostab artelli juhatus, kontrollib revisjonikomisjon ja kinnitab artelli liikmete üldkoosolek.

Keskmise pälvise arvutamisel toetuse andmiseks või pensioni määramiseks, järjekordse loase eest tasu maksmiseks, osamaksu määra tuvastamiseks, samuti ka kindlustusmaksu-summade arvutamiseks tööndusliku kooperatsiooni vastastikuse kindlustamise kassasse lisatasu, mis artelli liige on saanud kasumi jaotamise korras, arvesse ei võeta.

Lisatasu kasumist maksustatakse tulu- ja muude maksudega artelli liikme pälvise kogusummas selle kuu eest, milles see tasu talle määratakse väljamaksmiseks.

Konto 371 „Lisatasu artelli liikmeile aruandeaasta kasumite arvel“ korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

290 — „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad“.
Artelli liikmeile kasumi jaotamise korras kuulvad summad.

Kreeditis:

540 — „Kasumid ja kahjumid“.
Jaotatud summade mahakandmine lõpliku arvelduse järgi — puhaskasumi jaotamisel möödunud aasta eest.

XII OSA.

SISEMISED JA BILANSSIDEVAHELISED ARVELDUSED.

Konto 38 „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Käesolev konto on määratud arvelduslike suhtluste arvestamiseks artelli, tööndusliku liidu, tööndusliku nõukogu või süsteemi mõne muu organisatsiooni peakontori ja neile kuuluvate ning eri või iseseisvate bilansside peale eraldatud majanduslike punktide vahel.

Vahe mõistete „eri" ja „iseseisvate" bilansside vahel seisneb järgmises.

E r i bilansid on tingindatud eranditult sisemiste suhtluste korraldusest, need ei etenda iseseisvat osa aruandluses kõrgemalseisvatele lülidele ja need sisestatakse organisatsiooni ühtsesse bilanssi ühenimelistesse kontodesse. Seejuures välistatakse sisemiste arvelduste saldo kooskõlastatud summades koondbilansist aktiva ja passiva järgi. Majandi sisemiste eri bilansside hulka kuuluvad ta osakondade, ettevõtete, kooperatiivmajandite js. bilansid.

I s e s e i s v a i k s loetakse säärased bilansid, milliseid organisatsiooni ühisesse koondbilanssi ei sisestata, vaid esitatakse kõrgemalseisvale lülile iseseisvalt, kõrvuti põhitegevuse bilansiga. Bilanssidevaheliste arvelduste saldo esineb säärasel korral kooskõlastatud summades vastavate bilansside aktivas ja passivas. Selles tähenduses kuuluvad tööndusliku kooperatsioonis iseseisvate bilansside hulka:

1) kapitaalmahutuste bilanss ja
2) põllumajandusliku sektori bilanss tööndusliku kolhoosides.

Selles kontos arvestatakse kõik arveldused peakontori ja ta osakondade vahel, juhatuse bilansi ja majanduse üksikute osade bilansside vahel, täiesti sõltumatult nende osakondade (kooperatiivmajandid, magasinid, õppeasutised, ehituse bilanss jms.) funktsioonidest, arvelduste iseloomust või maksetähtajast. Ei tohi kasutada sisemiste arvelduste arvestamiseks ükskõik millist teist arvelduskontot, näit. „Eripanused ja sisesüsteemilised laenud" jms.

Teisest küljest ei tohi kasutada kontot „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused" sisemisteks arveldusteks majanduse sääraste aruandekohustuslike osadega, milledel ei ole oma bilanssi, vaid arvestatakse tsentraliseeritud korras.

NSVL Rahanduse RK juhendiga „Sätete raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta" rakendamiseks, mis on kinnitatud NSVL RKN poolt 29. juulil 1936 (p. 26), on tuvastatud, et „Kõik lahkumine-kud sisemistes arveldustes majandusorgani üksikute sisemiste osade vahel peavad olema lahendatud ja kõrvaldatud organi koondbilansi koostamisel. Reguleerimatusi majandusorgani sisemises arvelduses käsitellakse kui bilansi ebaõigesti koostamist".

On endastmõistetav, et seaduse toodud näpunäide on kehtiv kõigi sisemiste ja bilanssidevaheliste arvelduste (eri ja iseseisvate bilansside) suhtes ning laieneb ka vahemistele, kuubilanssidele.

Et kirjendid oleksid samased, soovitatakse kasutada järgmist korda:

a) peakontorid saadavad rahasummade saatmisel ja materjalide, kaupade jm. üleviimisel pärast nimetatud operatsioonide sooritamist viivitamata aviisi, ära tähendades konto kasvava kokkuvõtte või saldo;

b) osakonnad (bilansipunktid) kannavad need aviisid läbi aviisis tähendatud läbikande-kuus, sõltumata rahasummade või materiaalväärtuste saamise ajast; seejuures debiteeritakse oodatavate rahasummadega kontot 210 „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid", oodatavate materiaalväärtustega aga kontot 072 „Teel olevad materjalid" või mõnd muud vastavat kontot.

Juhtumil, kui organisatsioonil on mitu bilansipunkti (osakonda), arvestatakse arveldused viimaste vahel reeglina mitte vahenditult, vaid tsentraliseeritud korras — peakontori bilansis.

Iseseisvatele bilanssidele eraldatakse kohustuslikus korras:

a) kapitaalehitus (plaanijärgne või väljaspool plaani) igal juhtumil, kui selle eelarveline kogumaksus ületab 100 tuh. rbl.;

b) põllumajanduslikud sektorid tööndusliikes kolhoosides.

Muude osade ja majanduslike tegevusharude eraldamine eri bilanssidele toimub olenevalt nende võimsusest, territoriaalsest paiknevusest ja muudest organisatsioonilise korra tingimustest. Nende tingimuste olemasoleku puhul on eriti tarbekohane arvestada eri bilanssides maaabimajandeid, jaemüüke ja õppeasutisi.

Analüütilist arvestust peetakse iga bilansipunkti järgi eraldi, vajaduse puhul edasise jaotusega arvelduste liikide järgi, milledest on põhimised:

a) arveldused eraldatud vahendite alal;

b) arveldused jooksvate operatsioonide alal.

Põhivahendite andmisel oma ettevõtte (osakonna) eri bilansile organisatsiooni juhatus (peakontor) kannab üleantavate objektide algmaksuse põhivahendite kontost konto 380 deebetisse ja ühtaegselt sel-

lega juhtumil, kui üleantava objekti järgi on olemas kulumus, kannab viimase summa kontost 440 „Põhivahendite kulumus" konto 380 kreeditisse. Osakonnad (ettevõtted) teevad kontos 380 vastupidised kanded. Edaspidi peegelduvad kõik jooksvad muudatused osakondade (ettevõtete) põhivahendite koosseisus ja maksuses kohustuslikult kontos 380 kui „arveldused eraldatud põhivahendite alal". Nende arvelduste saldo näitab kõigi osakondade (ettevõtete) bilanssidel olevate põhivahendite amortiseerimata osa maksust (algmaksus miinus kulumuse-summad).

Oma isemajandava ettevõtte käibevahenditega teatavas summas varustamisel ja nende ettevõttele faktiliselt üle andmisel kantakse vastavad aktivad juhatuse bilansist maha ja võetakse konto 380 kaudu ettevõtte bilanssi kui „arveldused eraldatud käibevahendite alal". Edaspidi peegeldub sessamas korras ka täiendav varustamine käibevahenditega ja vastupidises korras — nende äravõtmine.

Arveldused jooksvate operatsioonide alal. Sellesse liiki kuuluvad kõik tasumisele tulevad jooksva iseloomuga sisemised arveldused nagu:

a) arveldused ettevõttele antud toorainete ja materjalide alal;
b) ettevõttelt saadavate valmis toodete ja teenendite eest;
c) amortisatsiooni-mahaarvutuste alal, mis sisestatakse ettevõtte produktsiooni omamaksusse ja üle antakse juhatuse bilanssi amortiseerimisfondi kandmiseks;
d) arveldused iga liiki jooksva iseloomuga väljamaksete alal, mis juhatus teeb ettevõtte arvel, või vastupidi — ettevõte juhatuse arvel;
e) arveldused aruandeaasta väljaminekute ja tulemite alal jm.

Üksikuid liike arveldusi jooksvate operatsioonide alal võidakse arvestada iseseisvais analüütilistes kontodes, näit. kontos „Arveldused aruandeaasta väljaminekute ja tulemite alal", mis avatakse aasta lõpus ettevõtete poolt kõigi resultaatkontode saldode üleandmiseks juhatuse bilanssi.

Arveldused põllumajandusliku sektoriga tööndusliikes kolhoosides. Tööndusliikes kolhoosides rakendatakse kontot 38 kohustuslikus korras tööndusliku ja põllumajandusliku tegevuse bilansside vaheliste vastastikuste arvelduste arvestuseks. Kumbki neist bilanssidest esitatakse kõrgemalseisvale liidule iseseisvalt; koostades koondbilanssi oma süsteemi põhitegevuse kohta, sisestab liit sellesse vaid tööndusliku tegevuse alase tööndusliku kolhoosi bilansi.

Märkus. Tööndusliike kolhooside põllumajanduse bilansid koondab liit iseseisvalt.

Bilansside koostamisel tööndusе ja põllumajanduse alal näidatakse konto 38 mõlemas bilansis täpselt kooskõlastatud summades.

Arveldused kapitaalmahutuste bilansiga. Kapitaalmahutuste iseseisvas bilansis arvestamisel (kui kapitaaltööde eelarveline maksus ületab 100 tuh. rbl.) kasutatakse kontot 38 reeglina vaid tasumisele kuuluvate arvelduste arvestamiseks, milliste hulka loetakse summad, mis kuuluvad tagastamisele sularahas ja moodustavad ajutise bilanssidevahelise võlastumuse, näit. mahaarvutused ehituse põhivahendite amortiseerimiseks (kui amortiseerimisfond arvestatakse vaid põhitegevuse bilansis); abi- ja toendlike tootmiste teenendid, mis põhitegevus on osutanud ehitusele, või vastupidi; juhuslikud jooksvad väljamaksed, mis üks pool on teinud teise arvel, jms.

Ehituse teenindamiseks eraldatud põhivahendid arvestatakse reeglina põhitegevuse bilansis kontos 01 „Põhivahendid", kuna ehituse finantseerimine põhitegevuse vahendite arvel vahenditult (Kaubanduspanga osavõtuta) ei tohi paika leida.

Märkus. Neil erandlikel juhtumeil, kui vastavalt ehituse finantseerimise plaaniga finantseerimine toimub põhitegevuse poolt vahenditult (Kaubanduspanga osavõtuta), kasutatakse kontot 06-a „Iseseisvasse bilanssi eraldatud kapitaalmahutuste finantseerimine".

Kapitaalmahutuste arvestamine iseseisvas bilansis toimub tööndushikus kooperatsioonis kapitaalmahutuste arvestuse erilise kontoplaani järgi.

Põhitegevuse ja kapitaalmahutuste bilansse ei ühendata organisatsiooni ühtsesse bilanssi ja kumbki neist esitatakse iseseisvalt, misjuures konto 38 näidatakse mõlemas bilansis täpselt kooskõlastatud summades.

Konto 38 „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused korrespondeerib bilansi arvukate kontodega: rahaliste, kauba-materiaalsete, arvelduskontodega jne., misjuures teatavat omapära evivad eraldatud põhivahenditega seoses olevate operatsioonide kanded seetõttu, et põhifond ja amortiseerimisfond, samuti ka kapitaalmahutused arvestatakse tsentraliseeritud korras.

Allpooltoodud „Raamatupidamislike kannete skeemis" konto 380-a tähendab: „Arveldused eraldatud põhivahendite alal", 380-b: „Arveldused jooksvate operatsioonide alal", mis kuuluvad tasumisele.

Osakonna bilanssi eraldatud põhivahenditega seoses olevate operatsioonide raamatupidamislike kannete skeem.

Järje-nr.	Operatsiooni nimetus	Juhatuses (Kontode nr.) Deebet	Juhatuses (Kontode nr.) Kreedit	Osakonnas (Kontode nr.) Deebet	Osakonnas (Kontode nr.) Kreedit
1.	Põhivahendite üleandmine osakonna (ettevõtte) bilanssi:				
	a) üleantavate objektide algmaksus	380a	010	010	380a

Järje-nr.	Operatsiooni nimetus	Juhatuses (Kontode nr.) Deebet	Kreedit	Osakonnas (Kontode nr.) Deebet	Kreedit
	b) nende järgi olev kulumuse-summa (amortiseeritud osa) . .	440	380a	380a	440
2.	Osakonna poolt põhivahendite vahenditu hankimine väljaspool limiiti kapitaalmahutuste korras:				
	a) faktiliste kulutuste summa . .	031	380b	380b	19,20
	b) sellessamas summas	380a	031	010	380a
	c) pealeselle kulumuse-summas (osaliselt kulunud objektide hankimisel)	—	—	010	440
3.	Amortiseerimis-mahaarvutused põhivahendite alal	380b	410	140	380b
4.	Kulumuse moodustamine (mahakandmine) amortiseerimis-mahaarvutuste määras (ühtaegselt kandega nr. 3)	390	380a	380a	440
5.	Jooksvad kulutused põhivahendite kapitaalremondi alal:				
	a) juhatuse poolt tehtavad . . .	040	mitm.	—	—
	b) osakonna poolt vahenditult tehtavad	040	380b	380b	mitm.
6.	Kulutuste mahakandmine põhivahendite lõpetatud kapitaalremondi alal:				
	a) kulutuste kustutus	410	040	—	—
	b) remontimisega taastatud objekti kulumuse vähenemine . .	380a	390	440	380a
7.	Põhivahendite likvideerimine konto 02 tsentraliseerimise tingimusel:				
	a) põhivahendite algmaksus . .	020	380a	380a	010
	b) nende kulumuse-summa . . .	380a	020	440	380a
8.	Seesama, konto 02 detsentraliseerimise tingimusel:				
	a) põhivahendite algmaksus . .	—	—	020	010
	b) nende kulumuse-summa . . .	—	—	440	020
	c) põhivahendite jäägiline (amortiseerimata) maksus	380b	380a	380a	380b

XIII OSA.

FONDID.

Sellesse ossa on koondatud kõik kontod, mis arvestavad organisatsioonile tema oma vahenditena kuuluvaid fonde.

Olenevalt moodustamise korrast ja sihtülesandest jagunevad fondid kahte liiki: põhi- ja erifondid. Esimeste hulka kuuluvad fondid, mis moodustatakse majandi põhitegevuse kindlustamiseks, nimelt: põhifond, osamaksufond ja amortiseerimisfond. Erifondid on määratud konkreetseiks sihtideks vahenditult kasutamiseks ja väljaminekute katmise allikaiks eri-korraldusvõtete alal nagu kaadrite ettevalmistamiseks, massi-kultuurilisteks ettevõtteiks, artelli liikmete olustiku parendamiseks jms.

Fondide moodustamise ja kasutamise kord on ette nähtud põhikirjas (põhi- ja osamaksufondid), kehtivas seadusandluses ja ka tuvastatud korras kinnitatavates eri sätetes.

KONTO 39 „PÕHIFOND".

Seda kontot peetakse kõigis artellides, liitudes ja tööndusliikes nõukogudes põhifondi arvestamiseks, mis moodustatakse vastavalt organisatsiooni põhikirjale.

Põhifond moodustub järgmisist allikaist:

a) artelli liikmete sisseastumismaksudest põhikirja järgi: artellides — 25% osamaksust (osamaksu tagastamata osa); liitudes — nende poolt ühendatavate artellide sisseastumismaksudest;
b) mahaarvutustest puhaskasumist kooskõlas põhikirjaga ja artelli liikmete üldkoosoleku (liidu volinike kogu) otsusega;
c) riigiorganeilt ja teistelt organisatsioonidelt tasuta saadavaist põhivahendeist;
d) tagastamata laenudest, mis on saadud kapitaalehituseks ja käibevahendeiks;
e) artelli liikmete ühiskonnatavate töövahendite maksuse osast, mis arvatakse põhifondi;
f) vabade vahendite jääkidest, mis artelli likvideerimisel lähevad liidule;
g) muudest juhuslikest sissetulekuist.

Põhifondi suurendamiseks kantakse ka järgmised summad:

a) väljalangenud põhivahendite likvideerimisest saadud kasum;
b) inventariseerimisel avastatud arvelevõtmata põhivahendite (jääkide) maksus;
c) oma põhivahendite juures lõpetatud kapitaalremondi maksus (remonteeritud objektide järgi olevate kulumuse-summade vähenemise arvel);
d) põhivahendite hinde täpsustamine selle suurenemise suunas (algmaksuse suurendamine või kulumuse-summa vähendamine);
e) erifondide arvel soetatavate põhivahendite ja inventariesemete maksus;
f) tähtajaliste kupongide maksus ja väärtpaberite maksuse vahed nende realiseerimisel.

Põhifondi vähendamiseks kuuluvad:

a) väljalangenud põhivahendite likvideerimisest saadud kahjumid;
b) põhivahendite kulumuseks mahakantavad summad, — amortiseerimis-mahaarvutuste määras;
c) inventari ja muude erifondide arvel soetatud, kuid põhivahendeis mittearvestatavate esemete kulumuse kustutuseks mahakantavad summad;
d) arvestuses ebaõigesti peegeldatud põhivahendite hinde täpsustamine selle vähendamise suunas (algmaksuse vähendamine või kulumuse-summa suurendamine);
e) teisele organisatsioonile tasuta üle antavate põhivahendite maksus (artelli liikmete üldkoosoleku otsuse põhjal);
f) erifondide arvel soetatud põhivahendite ja muude esemete, millede maksus omal ajal oli kantud põhifondi suurendamiseks, likvideerimisest saadud summad (saadud summad, maha arvutatud likvideerimisega seoses olevad väljaminekud, kantakse vastavaisse erifondidesse nende taastamiseks);
g) teistes organisatsioonides olevate osamaksude mahakandmine, kui nende kättesaamine on lootusetu;
h) endiste aastate kahjumite mahakandmine kooskõlas põhikirjaga (üldkoosoleku või volinike kogu otsuse põhjal).

Konto 39 „Põhifond" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

010 — „Põhivahendid".

Põhivahendite teistele organisatsioonidele tasuta üleandmine — nende maksuse amortiseerimata osas (amortiseeritud osa kantakse maha konto 440 „Põhivahendite kulumus" deebetist).

020 — „Põhivahendite likvideerimine".

Väljalangenud põhivahendite likvideerimisest saadud kahjum.

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

Kulutustest teostamata kapitaaltöödeks saadud kahjumi mahakandmine.

081 — „Väheväärtuslikud, kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja ekspluatatsioonis olev erirõivastis".

a) Erifondide arvel soetatud ja kõlbmatuks muutunud esemete bilansilise maksuse mahakandmine (välja arvatud neist jäänud materjalide — murru — maksus).
b) Erifondide arvel soetatud esemete ekspluateerimisest tekkinud kulumuse mahakandmine (aasta lõpus).

320 — „Väärtpaberid".

Kahjumid väärtpaberite maksuse vahest nende realiseerimisel.

330 — „Osamaksud oma süsteemi kõrgemalseisvais lülides".

Kadude mahakandmine osamaksude alal juhtumil, kui viimastest kaetakse kõrgemalseisva organi-osamaksudeomaja kahjumeid.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Ettevõtete, osakondade, kapitaalehituste jms. eri bilanssides olevate põhivahendite ekspluateerimisest tulenev kulumus — amortiseerimis-mahaarvutuste määras.

420 — „Artelli liikmete olustiku parendamise fond".

421 — „Kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuuriliste ja teaduslikuurimise ettevõtete fond".

422 — „Muud fondid".

Põhivahendite ja muude erifondide arvel soetatud esemete likvideerimisest saadud summade mahakandmine vastavate erifondide-taastamiseks (välja arvatud likvideerimisega seoses olevad väljaminekud).

440 — „Põhivahendite kulumus".

Põhivahendite ekspluateerimisest tulenev kulumus amortiseerimismahaarvutuste määras.

530 — „Põhivahendite kulumus, mis põhifondiga ei ole kaetud".

Põhivahendite katmata kulumuse mahakandmine moodustatud põhifondi arvel.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Möödunud aastate kahjumite mahakandmine artelli liikmete üldkoosoleku (volinike kogu) otsuse põhjal vastavalt põhikirjale.

K r e e d i t i s:

010 — „Põhivahendid".

a) Põhivahendite tasuta saamine teistelt organisatsioonidelt (algmaksusega, maha arvutatud kulumus, milline summa kantakse konto 440 „Põhivahendite kulumus" kreeditisse).

b) Artelli liikmete ühiskonnatud töövahendite maksusest osa arvamine põhifondi.

c) Kapitaalmahutuste bilansist põhivahendite tulek ekspluatatsiooni, kui nende ehitust või soetamist finantseeriti kapitaalmahutusteks saadud tagastamata laenu arvel.

d) Inventariseerimisel avastatud arvestamata põhivahendite (jääkide) maksus.

020 — „Põhivahendite likvideerimine".

Väljalangenud põhivahendite likvideerimisest saadud kasum.

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

Pikaajalise krediteerimise fondist või muist allikaist saadud laenu laekumine arvelduskontosse Riigipangas.

290 — „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad".

Artelli liikmete pälvisest peetatavad sisseastumismaksud (osamaksu tagastamata osa 25% määras).

320 — „Väärtpaberid".

Tähtajaliste kupongide maksus, tulem võitudest ja väärtpaberite maksuse vahe nende realiseerimisel.

380 — „Sismised ja bilanssidevahelised arveldused".

Kapitaalremondiga taastatud põhivahendite amortiseeritud osa (kulumuse) vähendamine sel korral, kui remonteeritud objekt on aruandekohustusliku ettevõtte, ehituse jms. eri bilansis.

410 — „Amortiseerimisfond".

Amortiseerimisfondi arvel hobuste koosseisu taastamiseks soetatud hobuste maksus (transpordi-artellides).

420 — „Artelli liikmete olustiku parendamise fond".

421 — „Kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuuriliste ja teaduslikuurimise ettevõtete fond".

422 — „Muud fondid".

Põhivahendite, inventariesemete ja seadistuse, mida ei arvestata erifondide arvel soetatud, ehitatud või valmistatud põhivahendite koosseisus, maksuse ülekandmine põhifondi.

440 — „Põhivahendite kulumus".

a) Kapitaalremondiga taastatud põhivahendite amortiseeritud osa (kulumuse) vähendamine.

b) Põhivahendite kulumuse-summa täpsustamine (vähendamine), kui see küünib objekti algmaksuseni (akti põhjal, mis määrab kindlaks faktilise kulumuse-astme).

470 — „Kapitaaltööde ja -soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu".

Ekspluatatsiooni antud ehitusobjektide või soetiste, mis on finantseeritud Kaubanduspanga kaudu pikaajalise krediteerimise fondist saadud tagastamata laenust, ülekandmine põhifondi kapitaalmahutusteks.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Möödunud aasta puhaskasumist mahaarvutused põhifondi (seehulgas ka üleplaaniline kasum, mis on määratud kapitaalmahutusteks) kooskõlas artelli liikmete üldkoosoleku (volinike kogu) otsusega.

KONTO 40 „OSAMAKSUFOND".

Osamaksufondi kontot peetakse artellide ja liitude bilanssides. Osamaksufond moodustub artellides artelli liikmete osamaksudest, liitudes aga liidu poolt ühendatavate artellide osamaksudest.

Liidu bilansis peab osamaksufond täpselt vastama tema poolt ühendatavate artellide bilansside aktivate osamaksude-summale liidule (konto 33).

Osamaksufondi moodustamise kord artellides on ette nähtud nende põhikirjades ja seda reguleerivad järgnevad üldsätted.

1. Igale uuele artelli liikmele määratakse osa- ja sisseastumismaksude kindel summa, mis ühtekokku võrdub artelli liikme 2,5 kuu keskmisele pälvisele ta töö eest artellis esimese aasta jooksul. Peetuste määra nende maksude arvel esimese tööaasta jooksul tuvastab artelli liikmete üldkoosolek.

Märkus. Artelli liikme osamaksu määra arvutamisel ei sisestata ta keskmisse pälvisesse kasumi jaotamise korras saadavat lisatasu.

2. Osa- ja sisseastumismaksu tuvastatud kindel määr ei kuulu edaspidi revideerimisele ei suurendamise ega vähendamise mõttes, olenemata artelli liikme pälvise muutumisest.

3. Artelli liikmelt saadavate osa- ja sisseastumismaksu-summade jaotamine toimub järgmiselt: 75% maksetest arvatakse osamaksufondi, 25% aga sisseastumismaksuna põhifondi.

4. Määratud osa- ja sisseastumismaks kaetakse igakuuste peetustega artelli liikmele kuuluvast pälvisest viimase väljamaksmisel, keskmiselt 3% määras arvutatud pälvisest. Igalt artelli liikmelt mahaarvutuse (peetuse) protsendi määrab lõplikult üldkoosolek, diferentseerides seda vastavalt artelli liikme materiaalsele seisundile.

5. Tuvastatud osa- ja sisseastumismaksu määr, samuti ka igakuune kustutusprotsent tähendatakse ära artelli liikme liikmekaardil; edaspidi tehakse sellel märkmed osa- ja sisseastumismaksu laekumise kohta.

Konto 40 „Osamaksufond" korrespondeerib artellides järgmiselt:

a) deebetis — kontodega 190 „Kassa" või 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid", kui põhikirja kohaselt saabub tähtaeg artellist lahkunud liikmele osamaksu tagastamiseks;
b) kreeditis — kontoga 290 „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad" — igas kuus, artelli liikmete pälvise arvestamisel (75% peetatud summadest osa- ja sisseastumismaksudeks).

Kontode korrespondeerimine osamaksufondi moodustamiseks liitudes on toodud konto 33 „Osamaksud oma süsteemi kõrgemalseisvais lülides" iseloomustuses.

Analüütilises korras arvestatakse artelli iga liikme või madalamalseisva organisatsiooni osamaksud eraldi.

KONTO 41 „AMORTISEERIMISFOND".

Selles kontos arvestatakse põhivahendite amortiseerimis-mahaarvutuste arvel kogunenud summad, mis sisestatakse produktsiooni omamaksusse või kantakse väljaminekuina vastavatesse kontodesse, olenevalt põhivahendite kasutamise korrast majandis (vt. „Põhivahendite amortiseerimine", lk. 18).

Amortiseerimisfondi moodustamise sihiks on tegelikult olemas olevate põhivahendite säilitamine, ja sellest seisukohast lähtudes amortiseerimisfond peab olema määratud ühest küljest — kulunud ja väljalangevate põhivahendite taastamise (asendamise) finantseerimiseks ja teisest küljest — kapitaalremontide finantseerimiseks põhivahendite töötamisvõimelisuse ja kasulikkuse taastamiseks ja säilitamiseks.

Amortiseerimis-mahaarvutused tehakse kohustuslikus korras kõigi põhivahendite järgi, olenemata ettevõtte rentaablusest, aastanormide piires, mis on tuvastatud iga tootmisharu kohta.

Vastavalt NSVL RKN poolt 29. juulil 1936 kinnitatud „Sätteile raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta" amortiseerimismahaarvutuste normid põhivahendeile kinnitab NSVL RKN vastavate kooperatiivkeskuste esitusel koos NSVL Riikliku Plaanikomisjoni ja Rahanduse RK arvamusega.

M ä r k u s. Kuni amortiseerimis-mahaarvutuste normide kinnitamiseni tuvastatud korras kehtivad tööndusliku kooperatsiooni süsteemis NSVL Rahanduse RK ringkirjaga 27. detsembrist 1931 nr. 422 tuvastatud amortiseerimisnormid, kehtestatud alates 1. jaanuarist 1932, ja ehitusmaterjalide tööndus alal — VNFSV RKN juures asuva Tööndusliku Kooperatiivide Valitsuse käskkirjaga 13. juunist 1941 nr. 97 kehtestatud normid.

Amortiseerimisfond arvestatakse isikupäratult ja kontole 41 analüütilist arvestust ei peeta.

K o n t o 41 „A m o r t i s e e r i m i s f o n d" korrespondeerib järgmiste kontodega:

D e e b e t i s:

040 — „Kulutused kapitaalremondiks".
Oma põhivahendite lõpetatud kapitaalremondiks tehtud kulutuste mahakandmine.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".
Seesama osas, mis amortiseerimisfondist on katmata jäänud minevikus.

390 — „Põhifond".
Hobuste koosseisu taastamise korras amortiseerimisfondi arvel soetatud hobuste maksus (transpordi-artellides).

K r e e d i t i s:

075 — „Väljaminekud toorainete varumise alal".
Jooksvad amortiseerimis-mahaarvutused varumispunkte teenindavate põhivahendite alal.

130 — „Mittetööndusliku majandid".
Seesama — elamumajandite ja oma personaali olustikulise teenindamise ettevõtete toendliku transpordi ekspluateerimise alal.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

141 — „Üldised tootmisväljaminekud".
Seesama — töönduslike põhi-, abi- ja toendlike tootmiste, artellide kauba-materjalide ladude, põllumajanduslike tootmiste ja kapitaalehituste alal.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".
Seesama — iseseisvate bilanssidega osakondade, ettevõtete ja ehituste jms. arvel (amortiseerimisfondi tsentraliseeritult arvestamisel).

420 — „Artelli liikmete olustiku parendamise fond".

421 — „Kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuuriliste ja teaduslikuurimise ettevõtete fond".

422 — „Mitmesugused fondid".
Seesama — erifondide vahendite arvel finantseeritavaid ettevõtteid ja korraldusvõtteid teenindavate põhivahendite arvel.

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".
Seesama — liitudes laomajandust teenindavate põhivahendite alal.

517 — „Jaemüügi käibekulutused".
Seesama — jaemüügi-ettevõtteid teenindavate põhivahendite alal.

520 — „Administratiiv-valitsemisväljaminekud".

Seesama — liitude ja tööndusliike nõukogude kontoreid ja aparaati teenindavate põhivahendite alal.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Amortiseerimis-mahaarvutused rendileantud põhivahendite alal (saadud rendise vähendamine nende mahaarvutuste võrra).

KONTO 42 „ERIFONDID".

Sellesse kontosse on koondatud nende fondide arvestus, milledel on peamiselt kulutamise ülesanne, mis on määratud eri-korraldusvõtete ja väljaminekute finantseerimiseks vastavalt neile sihtidele, milleks need fondid on moodustatud.

Väljaminekud võivad toimuda eranditult olemasolevate fondide piires, tuvastatud korras kinnitatud eelarvete ja plaanide järgi ja need kantakse fondide vähendamiseks vahenditult maha vastavate teise järgu kontode deebetisse.

Kui erifondide arvel soetatakse (või ehitatakse) põhivahendite objekte või inventariesemeid, määraseid põhivahendeis ei arvestata, kantakse ühtaegselt vara sissetulekuks kandmisega „Kapitaaltöödeks kulutuste" kontodest, rahalistest või muudest kontodest vara faktilise maksuse summa iga kord vastavast erifondist maha ja viiakse üle konto 39 „Põhifond" kreeditisse.

Konto 420 „Artelli liikmete olustiku parendamise fond".

Käesolevat kontot peetakse ainult artellides ja see on määratud tööndusliku kooperatsiooni artelli liikmete olustiku parendamise fondi vahendite arvestamiseks.

Tööndusliike artellide liikmete olustiku parendamise fondi moodustamise ja kasutamise kord on ette nähtud järgmistes määrustes:

a) Vsekopromsovjeti ja Vsepromlessojusi presiidiumide ühise istungi määruses 10. maist 1933 nr. 37-a, mille NSVL RKN on teadmiseks võtnud määrusega 10. maist 1933 nr. 1459;

b) Vsekopromsovjeti presiidiumi 23. septembri 1935 nr. 64 „Määruses Vsekopromsovjeti süsteemi organisatsioonides moodustatavate kulutamisfondide kohta" ja täiendavas seletuskirjas selle määruse juurde, mis avaldatud Vsekopromsovjeti ringkirjas 14. juunist 1936 nr. 43-ц-29.

Vastavalt mainitud määrustele moodustatakse olustiku parendamise fond (OPF) artellides järgmisist allikaist:

a) mahaarvutustest artelli puhaskasumist;

b) muist sissetulekuist.

Olustiku parendamise fondi vahendeid kasutatakse artelli liikmete materiaal-olustikulise seisundi parendamise korraldusvõtteiks. Eriti kulutatakse selle fondi vahendeid järgmisteks otstarveteks:

a) abiettevõtete (seehulgas ka põllumajanduslike), millede ülesandeks on artelli liikmete olustikuliste vajaduste teenindamine ja toiduainetega varustamise parendamine, organiseerimiseks ja seadistamiseks;
b) sööklate ja einelaudade organiseerimiseks ja seadistamiseks;
c) elamistingimuste parendamiseks elamisruumide ehitamise, soetamise, sobitamise ja remontimise teel;
d) dotatsioonideks toitmise eest;
e) ravilise ja materiaalse abi andmiseks seda vajajaile ja muudeks korraldusvõtteiks artelli liikmete, tööliste ja teenistujate materiaal-olustikulise seisundi parendamise alal.

Olustiku parendamise fondi vahendeid antakse välja artelli juhatuse poolt väljatöötatud ja liikmete üldkoosoleku poolt kinnitatud plaani järgi.

Kapitaalmahutusteks kulutuste osas esitavad vabariiklikud, kraide ja oblastite tööndusliku nõukogud fondide kulutamise plaanid kokkuvõetud kujul vabariikide RKN ning kraide ja oblastite täitevkomiteedele kinnitamiseks.

Olustiku parendamise fondi vahendid hoitakse Riigipangas üldisel arvelduskontol; selle fondi arvel kapitaalmahutuste tegemisel Kaubanduspanga järelevalvel kannavad artellid nende kapitaalmahutuste finantseerimiseks vajaliku summa üldistel alustel oma panusena Kaubanduspanka.

Kontot 420 krediteeritakse olustiku parendamise fondi moodustamiseks sisse tulevate summadega (põhimiselt artelli möödunud aasta puhaskasumi jaotamisel) ja debiteeritakse rahaliste ja muude kontodega selle fondi arvel toimuvate väljaminekute alal.

Analüütiliseks arvestuseks kasutatakse deebetis mitme lahtriga kaarte ja väljaminekud üksikute korraldusvõtete alal arvestatakse vastavalt fondi kulutamise plaanile.

Konto 421 „Kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuuriliste ja teaduslik-uurimise ettevõtete fond (kultuurifond)".

See konto on määratud kultuurifondi arvestamiseks, mis moodustatakse tööndusliku kooperatsiooni kõigis lülides (artellides, tööndusliitudes ja -nõukogudes) Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN 17. oktoobri 1933 määruse „Kapitaalehituste ja käibevahendite finantseerimise korra ja sisesüsteemiliste mahaarvutuste kohta tööndusliku kooperatsioonis" põhjal, samuti selle määruse rakendamiseks antud juhendi põhjal, mis on kinnitatud Töö- ja Kaitsenõukogu juures asuva Tööndusliku Kooperatsiooni Komitee poolt 4. aprillil 1934.

Kultuurifondi ülesanne, selle moodustamise ja vahendite kulutamise kord tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonides on ette nähtud seda fondi käsitlevais „Sätteis", mis kinnitatud Vsekopromsovjeti presiidiumi poolt 14. oktoobril 1939 ja millest praktilises töös tuleb juhinduda, välja arvatud p. 21 (lõige 1) ja 22, mis on muudetud vastavalt uuele kontoplaanile.

Väljaminekud kultuurifondist kantakse vahenditult konto 421 „Kultuurifond" deebetisse, millist analüütilises korras peetakse järgmiselt:

a) väljaminekute arvestamiseks iga korraldusvõtte põhiliigi (kaadrite ettevalmistus, massi-kultuuritöö jne.) järgi avatakse eraldi mitmelahtriline (deebetis) kaart, millel püstloodis arvestatakse väljaminekud kinnitatud eelarve punktide järgi; kui korraldusvõtte põhiliiki kuulub mitu kinnitatud eelarvet (üksikute asutiste või konkreetsete korraldusvõtete jaoks), avatakse eraldi kaardid iga eelarve täitmise arvestamiseks;
b) kirjendid konto 421 kreeditisse tehakse omaette kaardil.

Konto 421 „K u l t u u r i f o n d" korrespondeerib järgmiste kontodega:

D e e b e t i s:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".
Kultuurifondi vahendite arvel finantseeritavateks korraldusvõteteks kulutatud materjalide maksus.

100 — „Põhi- ja lisa-töötasu".
Kultuurifondi arvel finantseeritavate korraldusvõtetega seoses olevate tööde eest makstava töötasu mahakandmine.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

a) Toendliku transpordi teenendid korraldusvõtete teostamisel kultuurifondi arvel.
b) Igakuuse kahjumi (dotatsiooni) mahakandmine klubide ja muude kultuurifondi vahendite arvel finantseeritavate asutiste alal (kui need ekspluatatsiooni korras arvestatakse kontos 130).

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".
Mitmesugused väljaminekud kultuurifondi arvel tehtavate korraldusvõtete alal. Dotatsioonide andmine madalamalseisvate lülide kultuurifondi.

230 — „Hankijad ja ettevõtjad".
Väljaminekusummad, mis kuuluvad tasumisele hankijate ja ettevõtjate arvete järgi.

270 — „Aruandekohustuslikud isikud".
Väljaminekute tasumine aruandekohustuslike isikute kaudu.

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Tööndusliikele kindlustuskassadele ja sotsiaalkindlustusele kuuluvad summad (juurdearvutused töötasule), rentijaile (ruumide üür) jms.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Kultuurifondist osa eraldamine oma teaduslikele ja õppeasutistele, mis arvestatakse eri bilansil (kultuurifondi detsentraliseeritult arvestamisel).

390 — „Põhifond".

Kultuurifondi arvel soetatud (või ehitatud) põhivahendite objektide ja esemete, milliseid ei arvestata põhivahendite hulgas, maksus.

410 — „Amortiseerimisfond".

Amortiseerimis-mahaarvutused põhivahendite alal, mis teenindavad kultuurifondi arvel finantseeritavaid asutisi ja korraldusvõtteid.

510 — „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine".

Kultuurifondi arvel finantseeritavate korraldusvõtete teostamiseks kasutatud oma tootmise produktsioon.

K r e e d i t i s:

110 — „Tootmine".

Artelli tootmispersonaali igakuused otsese (põhi-) töötasu summad artelli liikmete üldkoosoleku otsuse kohastes määrades, kuid mitte üle tuvastatud normide.

130 — „Mittetööndusliikud majandid".

Kultuurifondi vahendite arvel finantseeritavate klubide ja muude asutiste tulemite igakuused ülekanded (kui need ekspluateerimise korras arvestatakse kontos 130).

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

a) Kultuurifondi vahendite arvel finantseeritavate klubide, kinode, spordiväljakute, õppetöökodade jms. ekspluateerimisest saadavate tulemite sissetulek.

b) Kõrgemalseisvailt lülidelt nende kultuurifondist dotatsioonide sissetulek arvelduskontosse.

250 — „Arveldused sisesüsteemiliste mahaarvutuste alal".

Madalamalseisvatelt lülidelt sisse tulevad mahaarvutused selles osas, mis tööndusliikus liidus või nõukogus arvatakse nende kultuurifondi.

M ä r k u s. Mahaarvutuste summad selles osas, mis kuulub kõrgemalseisvatele lülidele ülekandmisele, kantakse vahenditult (mööda minnes kultuurifondi kontost) kõrgemalseisva lüli konto kreeditisse (vt. seletust konto 25 juurde).

303 — „Muud deebitorid ja kreeditorid".

Süsteemi teistelt organisatsioonidelt lepingute järgi kuuluvad summad kaadrite ettevalmistuseks tehtud töö ja kultuurilise teenindamise eest.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Eri bilanssidel arvestatavate teaduslike organisatsioonide ja õppeasutiste kaudu kultuurifondi laekuvate tulemite ja muude sissetulekute summad.

390 — „Põhifond".

Sissetulekud põhivahendite ja muude varanduslike väärtuste likvideerimisest (millede algmaksus omal ajal kanti põhifondi suurendamiseks), maha arvutatud likvideerimisega seoses olevad väljaminekud.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Möödunud aasta puhaskasumi jaotamisel kultuurifondi arvatav osa.

Konto 422 „Muud fondid".

Selles kontos arvestatakse kõik muud erifondid, mis moodustatakse tööndusliku kooperatsiooni süsteemi organisatsioonides, nimelt:

1. Artelli liikmete premeerimise fond.
2. Valitsemisaparaadi premeerimise fond.
3. Lasteasutiste finantseerimise fond.

Igaühe neist fondidest arvestamiseks avatakse iseseisev konto konto 422 „Muud fondid" analüütiliseks arendamiseks.

1. Artelli liikmete premeerimise fond. See fond moodustatakse ainult artellides ja on määratud artelli liikmete ja tootmises palgatuina töötavate isikute, samuti ka artelli valitsemisaparaadi premeerimiseks.

Fond moodustatakse:

a) mahaarvutustest artelli möödunud aasta puhaskasumist määras, mis artelli liikmete üldkoosoleku poolt tuvastatakse aastaaruande kinnitamisel;

b) vahenditest, mis artell saab süsteemi kõrgemalseisvailt organisatsioonidelt ja muudelt organisatsioonidelt artelli töötajate premeerimiseks.

Töötajate premeerimise kord tööndusliku kooperatsiooni artellides on tuvastatud erisättega, mis kinnitatud Vsekopromsovjeti presiidiumi määrusega 14. oktoobrist 1939 nr. 917.

Artelli liikmete premeerimise fond on ainus allikas artelli töötajate premeerimise vahendeiks ja premeerimisfondide moodustamine teistest allikaist on keelatud.

Artelli liikmete premeerimise fondist preemiateks välja anda lubatud summadega debiteeritakse kontot 422 „Muud fondid" ja krediteeritakse kontot 290 „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad".

2. **Valitsemisaparaadi premeerimise fond.** See fond moodustatakse tööndusliikes liitudes, nõukogudes ja tööndusliku kooperatsiooni süsteemi muudes organisatsioonides, välja arvatud artellid, ja on nende organisatsioonide valitsemisaparaatide töötajate premeerimise vahendite ainsaks allikaks.

Fond moodustatakse Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määruse 17. juunist 1935 „Kesk- ja kohalike asutiste, samuti ka majanduslike organisatsioonide valitsemisaparaadi töötajate premeerimise kohta" põhjal ühes järgnenud muudatustega, mis tulenevad Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusest 19. aprillist 1936 „Ettevõtte direktorifondi kohta kasumi arvel".

3. **Lasteasutiste finantseerimise fond.** See fond moodustati esmakordselt artellides, tööndusliikes liitudes ja nõukogudes mahaarvutustest 1938. a. puhaskasumist kooskõlas Vsekopromsovjeti presiidiumi määrusega 25. novembrist 1938 nr. 1354 „Direktiividest 1939. a. finantsplaanide koostamise kohta".

Artellis on fond määratud sõimede ja lasteaedade finantseerimiseks, mis artellid on tööndusliikult kindlustuskassalt võtnud oma valitsemisele ja teenindavad ühe artelli liikmete lapsi.

Fondi moodustamise allikaiks neis artellides on:

a) vastastikuse kindlustuse kassalt laekuvad summad;
b) vanemate sissemaksed — Tervishoiu ja Hariduse RK poolt tuvastatud skaala järgi;
c) assigneeringud artelli liikmete olustiku parendamise fondist;
d) mahaarvutused puhaskasumist artelli liikmete üldkoosoleku otsuse põhjal;
e) dotatsioonid oma süsteemi kõrgemalseisvailt lülidelt.

M ä r k u s. Artellid, kelledel lasteasutisi oma valitsemisel ei ole, ei moodusta erifondi lasteasutiste finantseerimiseks. Sel korral vahendid, mis artelli vahendeist maha arvutatakse lasteasutiste (tööndusliku kindlustuskassa korraldamisel olevate) finantseerimiseks, arvestatakse artelli liikmete olustiku parendamise fondi koosseisus, avades neile analüütilises korras eraldi kontod.

Tööndusliku kindlustuskassa süsteemi lasteasutiste finantseerimise kord on ette nähtud Vsekopromsovjeti presiidiumi määrustes 25. aprillist 1938 nr. 20 ja 28. detsembrist 1938 nr. 83.

Tööndusliikes liitudes on see fond ette nähtud dotatsioonide andmiseks artellidele lasteasutiste finantseerimiseks.

XIV OSA.

RESERVID JA REGULEERIVAD KONTOD.

Reservid moodustatakse üksikuile aruandeperioodidele langevate tegelike väljaminekute ajaliselt õigesti jaotamiseks sel korral, kui maksed nende väljaminekute katteks ei ole veel toimunud, samuti ka aruandeaasta majandusliku tegevuse tulemuste aasta lõppbilansis õigesti peegeldamiseks.

Konkreetsed juhtumid, mis põhjustavad reservide moodustamise vajaduse, on toodud allpool — konto 431 „Eelolevad maksed" kirjelduses.

Ei ole lubatud reservide moodustamist kauba-materiaalsete väärtuste võimaliku ja oletatava kaotuse juhtumiks, kreeditoride tagasilükatud pretensioonide korvamiseks (kui pretensioon on tunnustatud põhjendatuks ja tasumiseks aktsepteeritud, siis krediteeritakse kreeditori kontot), seni veel toimumata väljaminekute tasumiseks, mis leiavad paika või nähakse ette tuleval aastal, olgugi et seoses aruandeaasta operatsioonidega, jms.

Käesolevasse ossa paigutatud kontod 44, 45 ja 46 nimetatakse reguleerivaiks seepärast, et neil on reguleeriv tähendus aktiva üksikute kontode suhtes, mis bilansis näidatakse suurendatud hindega. Passiva reguleerivaid kontosid hüütakse teisiti kontraktivateks, et neid eraldada bilansi aktivas esinevaist reguleerivaist kontodest, milliseid hüütakse kontrpassivateks. Viimaste hulka kuuluvad näit. konto 37 „Mahaarvutused aruandeaasta kasumite arvel" jt.

KONTO 43 „RESERVID JA EELOLEVAD MAKSED".

NSVL RKN poolt 29. juulil 1936 kinnitatud „Sätete raamatupidamislike aruannete kohta riiklikes ning kooperatiivsetes majandusorganites ja -ettevõtetes" p. 15 muutmiseks on NSVL RKN määrusega 3. juulist 1943 vaieldavate võlgade edaspidine reserveerimine keelatud.

Vastavalt sellele heidetakse kontoplaanist välja teise järjekorra konto 430 „Vaieldavate võlgade reserv".

Konto 431 „Eelolevad maksed".

Käesoleva konto põhimine ülesanne seisneb selles, et anda võimalust ajaliselt (aruandeaasta sees) õigesti ja ühtlaselt jaotada säärased ko-

hustuslikud väljaminekud, mis kas ei ole veel toimunud või toimuvad aasta jooksul ebaühtlaselt.

Bilansi järgi tuletatud majandusliku tegevuse resultaatide õigsus ja väljalastud produktsiooni omamaksuse aruandelise kalkulatsiooni õigsus nõuavad, et kõik aruandeperioodi kuuluvad väljaminekud ja kulutused oleksid arvestatud sessamas perioodis sõltumata sellest, et üksikuil juhtumeil need väljaminekud jäid veel tasumata.

On vaja vahet teha väljaminekute kahe järgmise liigi vahel, milliseid võidakse reserveerida nende ajaliselt õigesti jaotamiseks:

1) väljaminekud, mis tegelikult on juba toimunud, kuid millegipärast on jäänud tasumata,
2) seni veel toimumata väljaminekud, kuid mis plaani järgi teatavas osas kuuluvad aruandeperioodi (kuusse, kvartaali) aruandeaastas eel olevate kohustuslike väljaminekuina.

Rõhuvat enamikku esimest liiki väljaminekuist (juba toimunud) ei tarvitse reserveerida, sest enamikjuhtumeil on täpselt teada otsene kreeditor ja väljamineku-summa, mis võlastumusena kantakse vahenditult kreeditoride kontosse. Need väljaminekud reserveeritakse vaid sel juhtumil, kui teatava summa suhtes ei ole võimalik otsest kreeditori kindlaks teha. Antud juhtumil esineb tüübilisena ja enimlevinumana reserv tasudeks loaste eest.

Ettevõtte väljaminekuks tasudena aruandeperioodile langevate loaste eest ei või arvata summasid, mis makstakse ses aruandeperioodis loasele minevaile töötajaile, sest loaseid antakse aasta jooksul ebaühtlaselt ja üksikuil juhtumeil (hooajalised tootmised, tootmise seisak remondi puhul jms.) — enamikule töötajaist ühtaegselt. Väljaminekud tasudeks loaste eest jaotatakse väljalastava produktsiooni peale ühtlaselt kogu aasta jooksul, misjuures arveldus tehakse kas lähtudes aruandeaasta plaanis tasuna loaste eest ettenähtud summast või põhi-töötasu summast, mis kuulub töötajaile aruandekuu eest.

Esimesel juhtumil jagatakse plaanis ettenähtud summa 12-ga või mõne muu arvuga, mis vastab ettevõtte töötamiskuude arvule plaani järgi, ja väljaminekud tasuna loaste eest moodustavad igakuuse ühtlase summa.

Teisel juhtumil jaotatakse põhi-töötasusumma aruandekuu eest töötajate gruppide järgi sõltuvalt nende loase kestusest, misjärel (aasta läbi katkestamatult töötavais ettevõtteis) üks osa töötasust jagatakse 11-ga, teine 23-ga jne. ning sääraselt määratakse üldine lisa-töötasusumma loaste eest, mis langevad antud kuusse.

Esimene arvutamisviis on rakendatav vaid produktsiooni enamvähem ühtlase väljalaskmise puhul aasta jooksul, mispärast teine viis on rohkem täiuslik.

Tähendatud viisil arvutatud (normaliseeritud) väljaminekute summa kantakse iga kuu konto 431 „Eelolevad maksed“ kreeditisse

reservina loaste eest, misjuures vahenditult debiteeritakse kontot 110 „Tootmine". Ühtaegselt sellega debiteeritakse kontot 431 kontoga 100 „Põhi- ja lisa-töötasu", mis peegeldab loasele läinud töötajaile faktiliselt arvutatud lisa-töötasu; see mahakandmine tehakse vähema saldo summas emma-kummast neist kahest kontost.

M ä r k u s. Bilansi koostamisel ei tohi lubada loasetasude saldosid ühtaegselt kahes kontos — konto 100 deebetis ja konto 431 kreeditis ja vähema saldoga konto peab olema suletud.

Väljaminekute arvutamine tasuks loaste eest normaliseeritud korras toimub 11 kuu kestel. Detsembris pärast faktiliste väljaminekute täpsustamist konto 431 (reserv tasudeks loaste eest) reeglina suletakse kontoga 100.

Reserv eelolevaiks väljaminekuiks, mis ei ole veel toimunud, kuid aruandeaasta plaani järgi on kohustuslikud, moodustatakse nende väljaminekute ühtlaseks jaotamiseks kogu aasta jooksul välja lastava produktsiooni peale. Sellest väljaminekute liigist kuuluvad kohustuslikule reserveerimisele väljaminekud artelli aparaadi ülalpidamiseks (üldised tootmise-, tsehhi- ja muud väljaminekud) mittetöötamise ajavahemikul hooajalistes tootmistes (vt. lk. 94).

Üksikuil juhtumeil on tarbekohane reserveerida väljaminekud plaanis ettenähtud jooksvaks remondiks, kui need väljaminekud, moodustades enam-vähem suure summa, kavatsetakse teha teatavates kuudes tootmise kärpimise või seisatamise puhul. Nende väljaminekute jaotamine ajaliselt toimub kahe konto kaudu, nimelt:

a) konto 431 „Eelolevad maksed" kaudu, kui plaani järgi aruandeperioodile langeb väljaminekuid rohkem, kui neid tegelikult oli;
b) konto 31 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel" kaudu, kui tegelikud väljaminekud on aruandeperioodile langevaist suuremad vahe võrra, mis kuulub jaotamisele järgnevates kuudes.

Reservi moodustamisel eelolevateks väljaminekuteks, mis ei ole veel toimunud (näit. eelolevaks jooksvaks remondiks), krediteeritakse kontot 431 vahenditult tootmise kontoga, mitte aga väljaminekute kontodega, mis peavad peegeldama tegelikke väljaminekuid. Sel juhtumil suletakse konto 431 väljaminekute vastavate kontodega sedamööda, kuidas väljaminekud tegelikult toimuvad, ja kui väljaminekuid aasta jooksul ei olnud või nende summa on vähem moodustatud reservist, siis kantakse vahe aasta lõpus tootmise kontost tagasi — liigselt arvestatud kulutuste vähendamiseks.

Aruandeaasta lõpus võib kontos 431 jääda reserv vaid nende tasumata väljaminekute osas, mis aruandeaastal tõesti leidsid paika, kuid millede suhtes ei saa kindlaks teha otsest kreeditori teatava summa järgi.

Analüütilises korras avatakse reservi iga liigi jaoks eraldi kaardid.

KONTO 44 „PÕHIVAHENDITE KULUMUS".

See konto on kontraktiva konto 01 „Põhivahendid" suhtes, peegeldades põhivahendite amortiseeritud osa, s. o. seda summat, mille võrra nad võrreldes oma algmaksusega vähenesid ekspluateerimisprotsessis kulumise tagajärjel. Eranditult kõigil juhtumeil, kui põhivahendite alal tehakse mahaarvutusi amortiseerimisfondi moodustamiseks, ühtaegselt sellega krediteeritakse kontot 44 „Põhivahendite kulumus" sellesama summaga põhifondi vähendamise teel (konto 39 deebet).

M ä r k u s. Juhtumeil kui põhifondist ei jätku, debiteeritakse puuduva summaga kontot 53 „Põhivahendite kulumus, mis põhifondiga ei ole kaetud".

K o n t o t 44 „P õ h i v a h e n d i t e k u l u m u s" krediteeritakse ka teistelt organisatsioonidelt osalt kulunud põhivahendite saamisel — vahe võrra algmaksuse, millega need põhivahendid arvestati üleandvas organisatsioonis, ja nende eest tegelikult makstud summa (tasulise üleandmise puhul) või nende tegeliku hinde vahel (tasuta saamise puhul). Neil korril krediteeritakse kontot 44 kontoga 010 „Põhivahendid".

K o n t o t 44 debiteeritakse järgmistel juhtumeil:

a) põhivahendite, milledel on olemas kulumus, põhivahendite hulgast väljalangemisel või bilanssidevahelise arveldusega nende üleandmisel teise bilanssi; neil juhtumeil korrespondeerib konto 44 bilansi nende kontodega, milledesse väljalangenud või üleantud objektide algmaksus põhivahendite kontost on üle kantud;

b) pärast oma põhivahendite kapitaalremondi lõpetamist (s. o. iga kord, kui kulutused kapitaalremondiks amortiseerimisfondist maha kantakse) — remontimisega taastatud objekti kulumuse vähendamiseks; kapitaalremondiks faktiliselt tehtud kulutuste summaga debiteeritakse kontot 44 ja krediteeritakse kontot 39 „Põhifond"; sel korral, kui amortiseerimisfondist maha kantud kapitaalremondi maksus on suurem remonteeritud objekti järgi olevast kulumuse-summast, tehakse tähendatud kanne (konto 44 deebet, konto 39 kreedit) vaid antud objekti kulumuse-summas.

Neil erandlikel juhtumeil, kui üksik objekt osutub täielikult amortiseerituks (kulumuse-summa küünib objekti algmaksuseni), määratakse erilise aktiga objekti tegelik kulumus ja kogu selle objekti järgi kontos 44 olev kulumuse-summa liig-osa kantakse üle konto 39 kreeditisse põhifondi suurendamiseks. Edaspidi toimuvad jooksvad amortiseerimismahaarvutused tegevuses olevalt objektilt üldistel alustel.

Analüütilist arvestust konto 44 juurde peetakse eraldi iga eseme või üht liiki esemete gruppide kohta ning need ühendatakse põhivahendite analüütilise arvestusega. Selleks eraldatakse põhivahendite individuaal-(inventari-)kaartidel omaette lahtrid kulumuse arvestamiseks.

Bilansi koostamisel konto 44 „Põhivahendite kulumus" saldo kantakse väljaspoole bilanssi ja selle summa võrra vähendatakse põhivahendite maksust bilansi aktivas.

Konto 44 „Põhivahendite kulumus" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

010 — „Põhivahendid".

a) Teistele organisatsioonidele tasuta antud põhivahendite amortiseeritud osa maksus.

b) Pärast rendilepingu tähtaja lõppemist põhivahendite hulgas esinevate (vt. lk. 13) renditud põhivahendite alal kapitaaltöödeks tehtud kulutuste bilansist mahakandmine.

020 — „Põhivahendite likvideerimine".

Likvideeritud põhivahendite järgi oleva kulumuse mahakandmine.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Seesama — põhivahendite järgi, mis oma majandis sisemiselt on antud teisele bilansile.

390 — „Põhifond".

a) Kapitaalremondiga taastatud põhivahendite amortiseeritud osa (kulumuse) vähendamine.

b) Põhivahendite kulumuse-summa täpsustamine (vähendamine), kui viimane on tõusnud objekti algmaksuseni.

Kreeditis:

010 — „Põhivahendid".

Teistelt organisatsioonidelt osaliselt kulunud põhivahendite saamine (tasu eest või tasuta) — nende amortiseeritud (kulumuse) osas.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Seesama — oma majandi teistelt bilansipunktidelt.

390 — „Põhifond".

Põhivahendite ekspluateerimisest tuleneva kulumuse jooksev mahakandmine amortiseerimis-mahaarvutuste määras.

530 — „Põhivahendite kulumus, mis põhifondiga ei ole kaetud".

Seesama — põhifondiga katmata osas.

KONTO 45 „VÄHEVÄÄRTUSLIKE JA KIIRELTKULUVATE TÖÖRIISTADE, INVENTARI JA ERIRÕIVASTISE KULUMUS".

Seda kontot peetakse artellides ja see on määratud aruandeaastal nende mahaarvutuste arvestamiseks, mis lähevad põhivahendite hulka mittekuuluvate, s. o. nende materiaalväärtuste, mis arvestatakse kontos 08 „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis" ekspluateerimisest tingitud kulumuse kustutuseks.

Nimetatuist ekspluateerimisel olevate esemete (peale nende, mis on soetatud erifondide arvel) kulumuse jooksev kustutus toimub aasta kestel plaanikohaste normide järgi, mis on organisatsiooni poolt tuvastatud vastavalt üksikute esemete või nende üheliigiliste gruppide normaalsele teenistuseale ja peegeldub iga kuu konto 45 kreeditis (vt. konto 08 kirjeldust). Seejuures olenevalt esemete ülesandest ja kasutamise korrast kantakse mahaarvutused nende vananemise kustutuseks vastavaisse jaotus- või ekspluateerimiskontodesse väljaminekute nomenklatuuri punktide järgi:

a) „Väikeste väheväärtuslike tööriistade ja majapidamisinventari kulumus, soetamine ja taastamine" — mahaarvutused kõigi esemete järgi peale erirõivastise.

b) „Töökaitse" — mahaarvutused erirõivastise kulumuse alal.

M ä r k u s 1. Erifondide vahendite arvel soetatud esemete kulumuse mahakandmine toimub üks kord aastas põhifondi arvel, nende vananemist aasta jooksul ei reserveerita ja mahakandmine toimub enne lõppbilansi koostamist esemete faktilise hinde alusel nende inventariseerimise puhul. Seejuures debiteeritakse kontot 390 „Põhifond" ja krediteeritakse vahenditult kontot 081 „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis ekspluateerimisel".

M ä r k u s 2. Töö lihtsustamiseks võivad artellid igakuuseid mahaarvutusi piirata ainult nende esemetega, mis teenindavad tootlikku tegevust; muid tegevusliike (jaemüüki jms.) teenindavate esemete kulumuse mahakandmine toimub sel puhul aasta lõpus (inventariseerimisandmete põhjal), samuti ka esemete ekspluateerimisest väljalangemisel.

Aruandeaasta kestel esemete väljalangemisel nende lõpliku kulumuse tõttu (sellekohase akti põhjal, mis juhatuse poolt kinnitatud) kontot 45 debiteeritakse vahega konto 081 järgi olevate esemete bilansilise maksuse ja neist jäänud materjalide realiseerimismaksuse vahel.

Aasta lõpus pärast esemete faktilist hinnet inventariseerimise teel ja nende kulumuse arvestust konto 45 suletakse ja vastavad kustutussummad kantakse maha esemete maksuse vähendamiseks kontode 080—081 kreeditisse. Selkorral juhtumil, kui plaaniliste normide järgi tehtud mahaarvutuste summa (konto 45 kreedit-saldo) osutub vähemaks esemete tegelikust kulumusest, kantakse vahe täiendavalt neissesamadesse kontodesse (tsehhi- ja muud väljaminekud), milledesse kanti aasta jooksul tehtud mahaarvutused. Kui aga kontos 45 osutub jäägis liigselt mahaarvutatud summasid, siis need liigsed summad kantakse maha (punase storno meetodil) vastavate väljaminekute vähendamiseks.

Kontot 45 ei näidata mitte üksnes lõppbilansis, enne mille koostamist, nagu oli öeldud eespool, see konto suletakse, vaid ka kuubilanssi-

des, kui jooksvas arvestuses selle konto saldo (kreedit-) jääb lahtiseks, peegeldades aasta algusest peale kogunenud mahaarvutusi. Kuu- ja kvartaalibilansside koostamisel väheneb konto 45 saldo summas mehaaniliselt (raamatupidamislike kandeita) aktivas nende esemete maksus, mis ei kuulu põhivahendite hulka (konto 08 saldo), ja need esemed näidatakse bilansi tabelis kustutamatajäänud maksusega.

Analüütilises arvestuses peetakse kontot 45 mahaarvutuste allikate järgi nagu:

a) mahaarvutused tsehhi-väljaminekute arvel;

b) mahaarvutused üldiste tootmisväljaminekute jne. arvel vastavalt kontode nimetustele, milledega konto 45 korrespondeerib kreeditis; seejuures mahaarvutused erirõivastise kulumuseks arvestatakse eraldi mahaarvutustest muude esemete järgi.

Konto 45 „Väheväärtuslike ja kiireltkuluvate tööriistade, inventari ja erirõivastise kulumus“ korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

080—081 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis“:

a) vahe (kahjum) kõlbmatuks muutunud esemete bilansilise maksuse ja neist jäänud materjalide realiseerimismaksuse (akti põhjal) vahel;

b) aasta lõpus ja väljaspoole realiseerimisel kustutussummade mahakandmine esemete bilansilise maksuse vähendamiseks inventariseerimisandmete ja hindeaktide põhjal.

Kreeditis:

075 — „Väljaminekud toorainete varumise alal“ (varumispunktides).

130 — „Mittetööndusliku majandid“.

140 — „Tsehhi-väljaminekud“.

141 — „Üldised tootmisväljaminekud“.

517 — „Jaemüügi käibekulutused“:

a) jooksvad mahaarvutused põhivahendite hulka mittekuuluvate esemete kulumuse kustutuseks — vastavalt nende esemete ülesandeile (kasutamiskohale);

b) punane storno — neistsamadest kontodest liigselt mahaarvutatud summade mahakandmine, kui need avastatakse aasta lõpus.

KONTO 46 „JUURDEARVUTUSED KAUPADELE JAEMÜÜGIHINDADENI".

Juurdearvutused kaupadele jaemüügihindadeni toimuvad järgmistel juhtumeil:

a) jaemüügi-ettevõtteis (kaubandusvõrgu ja ühiskondliku toitlustamise) kõigile kaupadele, mis, nagu oli öeldud konto 17 kirjelduses, arvestatakse jaemüügi-(müügi-)hindadega;

b) produktidele kinnist tüüpi sööklais oma majandi töötajate teenindamiseks, kus produktid arvestatakse müügihindadega konto 161 „Ostetud ja varutud kaubad" koosseisus;

c) iga liiki kaupadele (varumiseks või turustamiseks) töönduslike liitude või varturpunktide ladudes, milledele valitsuse poolt on tuvastatud hulgikäibel kohustuslikult (hinnavähenditega) rakendatavad hinnakirja-järgsed jaemüügihinnad.

Kõik tähendatud juurdearvutused arvestatakse kontos 46, mis sääraselt kujuneb reguleerivaks vastavate kauba-materiaalsete kontode suhtes.

J u u r d e a r v u t u s k a u p a d e l e j a e m ü ü g i - e t t e v õ t t e i s moodustab vahe oma tootmise kaupade ja toodete, mis lähevad jaemüügi-ettevõtteisse ja arvestatakse kontos 17 „Kaubad jaemüügi-ettevõtteis (müügihindadega)", hinnakirja-järgse jaemüügihinna ja varumis- või hulgimüügihinna vahel.

M ä r k u s. Oma tootmise toodete andmine oma jaemüügivõrku kantakse kohustuslikult kontost 510 „Oma toodangu ja tehtud tööde realiseerimine" läbi hulgimüügihindadega. Sääraselt vahe hulgimüügi- ja tootmishinna vahel setib kontosse 510.

K o n t o t 46 krediteeritakse kontoga 17 juurdearvutuse võrra jaemüügi-ettevõtteisse minevale kaubale, samuti ka kauba jäägi ümberhinde vahega müügihinna kõrgendamise puhul (kui puudub korraldus ümberhinde-vahe teisale suunamiseks).

K o n t o t 46 debiteeritakse kontoga 17 samuti kahel juhtumil:

a) iga kuu lõpus — juurdearvutuse-summaga, mis on sisse tulnud jaemüügi-ettevõtteist realiseeritud kaubast;

b) vahega kauba jäägi ümberhindest, kui müügihinda alandatakse.

Juurdearvutuse-summa realiseeritud kaubalt määratakse valemi järgi, milles lugejaks on juurdearvutuse-summa ja realiseerimiskäibe korrutis, nimetajaks aga kauba üldmaksus realiseerimist arvestamata.

N ä i d e. Kauba jääk (saldo) konto 17 järgi oli magasinis kuu alguseks (müügimaksusega) 12 000 rbl.

Kuu jooksul tuli magasini kaupu juurde (müügimaksusega) 30 000 rbl. eest.

Juurdearvutuse-summa (konto 46 saldo) moodustab kuu lõpuks 6000 rbl.

Kuu jooksul kaupu realiseeritud 28 000 rbl. eest.

Juurdearvutus kuu jooksul realiseeritud kaubalt moodustab:

$$\frac{6000 \times 28000}{42000} = 4000 \text{ rbl.}$$

Konto 46 saldo peab näitama juurdearvutust jaemüügi-ettevõtteis olevaile realiseerimata kaupadele.

Kui kaupade inventariseerimisel ilmneb, et juurdearvutus realiseeritud kaupadele oli keskmise protsendi rakendamise tõttu maha kantud liigsel või mitteküllaldasel määral, tehakse korrektiiv jaemüügi tulemuste muutmisega, nimelt:

a) liigselt maha kantud juurdearvutuse puhul — vahe võrra krediteeritakse kontot 46 ja debiteeritakse vastavuse järgi kontot 512 või 513;

b) juurdearvutuse mitteküllaldasel määral mahakandmise puhul tehakse punane storno kontode niisamasuguse korrespondeerimisega.

Enne kvartaaliplaanide koostamist peegeldub kontos 46 ka realiseerimata hulgi (mittekaubanduslik) juurdearvutus korrektiivi korras kontole „Oma toodangu toodete andmine oma jaemüügivõrku", mis on tähendatud konto 510 kirjelduses.

Analüütiliseks arvestuseks peetakse kontot 46 iga jaemüügipunkti järgi — eraldi kaubandusliku jaemüügi võrgu ja eraldi ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kohta.

Juurdearvutused produktidele kinnist tüüpi einelaudades (oma majandi töötajate teenindamiseks) arvestatakse niisamasuguses korras nagu juurdearvutused kaupadele jaemüügi-ettevõtteis, ainult selle vahega, et einelaudades arvestatakse produktid kontos 161 „Ostetud ja varutud kaubad" (mitte aga kontos 17) ja käibed einelaudade realiseerimise alal kontos 13 „Mittetööndusliku majandid"; nende kontodega konto 46 ka korrespondeerib.

Juurdearvutus kaupadele tööndusliku liitude ja varumis-turustuspunktide ladudes on vastavalt Vsekopromsovjeti Keskraamatupidamise ringkirjale 26. aprillist 1939 nr. 21 ette nähtud tööndusliku kooperatsiooni varumis-turustusorganisatsioonides (tööndusliku liitudes ja oblastite varumis-turustuskeskustes) vahede arvestuseks hinnakirja-järgsete jaemüügihindade ja summade vahel, mis hankijate arvetefaktuuride järgi on makstud nende kaupade ja materjalide eest, mis arvestatakse nimetatud organisatsioonides valitsuse poolt tuvastatud hinnakirja-järgsete jaemüügihindadega.

Sääraste kauba-materjalide lattutulekul krediteeritakse kontot 46 ja vastavaid kauba-materjalikontosid (070, 161 jt.) debiteeritakse. Kauba-materjalide realiseerimisel või lähetamisel kontot 46 debiteeritakse nendesamade kontodega — juurdearvutuse (vahe) summaga, mis langeb realiseeritud või lähetatud kaupadele.

Analüütilises korras arvestatakse juurdearvutused laos olevaile kaupadele kaubaliikide järgi.

Saldo-bilansi tabelis tööndusliku kooperatsiooni jaoks kinnitatud vormi järgi kontot 46 ei näidata ja jäägid vastavate kauba-materjalikontode järgi, mis näidatakse bilansi aktivas, vähendatakse realiseerimata juurdearvutuse-summas (ilma raamatupidamisliku kandeta).

Juurdearvutuse jääk kaupade peale, mis on jaemüügi-ettevõtteis (kaubanduslikes ja ühiskondliku toitlustamise), näidatakse teatisena väljaspool bilanssi, kuna juurdearvutust laos ja kinnist tüüpi einelaudades olevaile kaupadele ei näidata kusagilgi.

XV OSA.

PIKAAJALINE KREDITEERIMINE.

KONTO 47 „KAPITAALTÖÖDE JA -SOETISTE FINANTSEERIMINE KAUBANDUSPANGA KAUDU".

Käesolevat kontot kasutatakse neil kordadel, kui majanduslikul teel või hanke korras teostatavaid kapitaaltöid (plaanilisi või väljaspool plaani), samuti ka põhivahendite soetamist finantseeritakse Kaubanduspanga kaudu viimase kontrolli all, sõltumata vahendite allikaist, millede arvel finantseerimine toimub (eripanused põhitegevuse vahendite arvel, pikaajalise krediteerimise fondi vahendid, eelarveline finantseerimine jms.).

See konto on passiivne, teda krediteeritakse kõigi summadega, mis on pangast saadud kapitaaltööde või -soetiste jooksva finantseerimise korras, ja debiteeritakse objekti ekspluatatsiooni andmisel kogu summaga, millega pank teda finantseeris.

Analüütilises korras peetakse arvestust finantseeritavate kapitaaltööde-objektide järgi ja soetiste järgi eraldi.

Konto 47 „Kapitaaltööde ja -soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

Kapitaaltöödega seoses olevaiks väljaminekuiks Kaubanduspangalt saadud, kuid kasutamata jäänud summade tagastamine, samuti nende summade tagastamine, mis on saadud nende ehitusmaterjalide realiseerimisest, millede varumist finantseeris Kaubanduspank.

340 — „Eripanused Kaubanduspangas".

Kaubanduspangas olevast panusest oma kapitaalmahutusteks kasutatud summa mahakandmine kapitaalmahutuste ekspluatatsiooni andmisel.

390— „Põhifond".

Lõpetatud kapitaaltööde ja -soetiste ekspluatatsiooni andmisel summa mahakandmine, millega neid finantseeriti Kaubanduspanga kaudu, pikaajalise krediteerimise fondist või muudest allikaist saadud tagastamata laenu arvel.

480 — „Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalised laenud".

Seesama — tagastatava pikaajalise laenu arvel.

K r e e d i t i s:

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

a) Kaubanduspanga kaudu arvete tasumine: hankijate — soetatud põhivahendite eest ja töövõtjate — tehtud kapitaaltööde eest (kui puudub vajadus konto 230 kasutamiseks).

b) Seesama — soetatud põhivahendite kohaletoimetamisega seoses olevate väljaminekute tasumine.

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

Seesama — hankijate arvete järgi rakestuseks soetatud seadistuse ja ehitusmaterjalide eest; nende kohaletoimetamisega seoses olevate väljaminekute tasumine.

060 — „Töövõtjad avanssidega kapitaaltöödeks ja -remondiks".

Ehitus-töövõtjaile organisatsioonidele lepingu kohaselt Kaubanduspanga kaudu avansi andmine.

190 — „Kassa".

Summad, mis on Kaubanduspangalt saadud kapitaaltööde finantseerimiseks, ehituse personaalile töötasu maksmiseks ja administratiivmajanduslikeks väljaminekuiks.

230 — „Hankijad ja töövõtjad".

Kaubanduspanga kaudu arvete tasumine: hankijate — soetatud põhivahendite, rakestuse seadistuse ja ehitusmaterjalide eest; transpordi-organisatsioonide — hangitu kohaletoimetamise eest ja töövõtjate — tehtud kapitaaltööde eest.

281 — „Arveldused Rahanduse RK organitega (muude arvelduste järgi)".

Tulu- ja muude maksude, samuti ehituse personaali töötasust riigilaenude katteks peetatud summade Kaubanduspanga kaudu riigi eelarvesse ülekandmine.

310 — „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel".

Kaubanduspanga kaudu töövõtjate arvete tasumine lõpetatud tööde eest ajutiste mitte-tiitelehituste ja rakestuste püstitamise alal (kui ei kasutata kontot 230).

KONTO 48 „KAUBANDUSPANGA KAUDU SAADUD PIKAAJALISED LAENUD".

Selles kontos arvestatakse kõik vahendid, mis on saadud Kaubanduspangalt ja vormitud pikaajaliste laenude kujul (tähtajaga üle 12 kuu), sõltumata allikaist, milledest need vahendid panga poolt on antud (pikaajalise krediteerimise fond, eelarveline finantseerimine, panga enese vahendid jms.).

Jooksvate kapitaalmahutuste finantseerimiseks Kaubanduspangalt saadavad vahendid arvestatakse kuni kapitaalmahutuste ekspluatatsiooni andmiseni eraldi kontos 47 „Kapitaaltööde ja -soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu" või kapitaalmahutuste bilansis, kui viimased arvestatakse iseseisvas bilansis.

Oma sihtülesande järgi jagunevad Kaubanduspangalt saadud laenud kahte liiki:

a) laenud kapitaalmahutusteks;
b) laenud käibevahendeiks.

Kontot 48 krediteeritakse saadud laenusummadega ja debiteeritakse maksesummadega, mis on panka üle kantud laenu kapitaalvõla kustutuseks.

Laenude järgi pangale makstavad protsendid käesolevas kontos ei peegeldu. Protsendid laenude eest nii käibevahendeiks kui ka kapitaalmahutusteks kantakse:

a) artellides — kontosse 141 „Üldised tootmisväljaminekud";
b) tööndusliikes liitudes ja tööndusliikes varumis-turustuskeskustes — kontosse 516 (või 517) „Käibekulutused";
c) tööndusliikes nõukogudes — kontosse 54 „Kasumid ja kahjumid".

Analüütilist arvestust peetakse iga laenu kohta eraldi ja Kaubanduspanga kannetega täpses vastavuses, ära tähendades nende laenude sihtülesanded ja leppejärgsed kustutustähtajad.

Konto 48 „Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalised laenud" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".
Maksete ülekandmine laenude kapitaalvõla kustutuseks.

480 — „Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalised laenud".
Pikendamise puhul laenude uue tähtaja peale ümbervormimine.

Kreeditis:

101 — „Põhivahendid".
Kapitaalmahutuste bilansist põhivahendite minek ekspluatatsiooni, kui nende ehitamist või soetamist finantseeriti Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalisest laenust.

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

a) Kaubanduspangalt arvelduskontosse laenu laekumine käibevahendeiks.

b) Seesama — väikesteks väljaspool plaani kapitaalmahutusteks (pikaajalise krediteerimise fondi arvel), nende järgnevaks finantseerimiseks ilma panga osavõtuta (tavaliselt 25 tuh. rbl. piires).

470 — „Kapitaaltööde ja -soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu".

Põhivahendite ekspluatatsiooni-minek, millede ehitamine või soetamine arvestati põhitegevuse bilansis ja finantseeriti Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalisest laenust.

480 — „Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalised laenud".

Pikendamise puhul laenude uue tähtaja peale ümbervormimine.

KONTO 49 „PIKAAJALINE KREDITEERIMINE MUUDEST ALLIKAIST".

Konto 490 „Pikaajalised sisesüsteemilised panused ja laenud".

Seletused aktivalise konto 350 „Sisesüsteemilised eripanused ja laenud" juurde on täielikult kohaldatavad ka käesolevale kontole, mis peegeldab neidsamu operatsioone tööndusliike kooperatsioonide bilansi passivas, kui viimased on laenu- ja panusesaajad.

Konto 491 „Muud pikaajalised krediidid".

Käesolevas teise järjekorra kontos saavad peegelduse vahendid, mis on pikaajalise krediteerimise korras (tähtajaga üle 12 kuu) saadud kõigist allikaist peale Kaubanduspanga ja oma kooperatiivsüsteemi organisatsioonide.

Siia kuuluvad:

a) artelli liikmete sihtpanused (vt. allpool);

b) võlastumus riiklikele organisatsioonidele kas osaliselt või täielikult tasumisega varanduse eest, mis on süsteemi korraldusse tulnud pikaajalise laenu tasumise tingimustel;

c) teistelt organisatsioonidelt saadud sihtpanused (osaline osavõtt finantseerimisest jms.);

d) muud pikaajalised krediidid, mis on kehtiva seadusandlusega lubatud (pankadelt, peale Kaubanduspanga, riigi eelarvest ja muist allikaist).

Artelli liikmete sihtpanused. Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusega 27. septembrist 1937 nr. 109—1686 „NSVL seadusandluse muutmisest, mis puutub protsendimääradesse krediitasutiste operat-

sioonidelt", on tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonidel keelatud edaspidi panuseid vastu võtta ja panuste pealt, mis on vastu võetud enne tähendatud määruse avaldamist, ei või protsendimäär tõusta üle 3 aastas.

Valitsuse määrus ei laiene protsentideta eripanustele, mis artelli liikmed maksavad oma artellidesse üldkoosoleku otsuse põhjal oma sotsiaal-olustikulisteks vajadusteks, ettevõtete laiendamiseks, eritellimuste täitmiseks jne. (vt. „Бюллетень ВКПС" nr. 4, 1937).

Vastavalt öeldule võidakse kontot 491 artellides kasutada oma liikmeilt vastuvõetud järgmiste panuste arvestamiseks:

a) protsendiliste panuste, mis on vastu võetud enne 27. septembrit 1937, neil erandlikel juhtumeil, kui panus ei ole veel tagastatud, ja seejuures tingimusel, et nende eest ei maksta üle 3% aastas;
b) protsentideta sihtpanuste artelli ühtede või teiste korraldusvõtete finantseerimiseks — artelli liikmete üldkoosoleku otsuse põhjal.

Analüütilises korras avatakse konto 491 juurde igale panustajale ja organisatsioonile-võlausaldajale eri konto, ära tähendades saadud vahendite sihtülesande ja võlastumuse kustutuseks tingindatud tähtajad.

XVI OSA.

LÜHIAJALISED KREDIIDID RIIGIPANGAST.

KONTO 50 „LÜHIAJALISED KREDIIDID RIIGIPANGAST".

Selles kontos peegelduvad arvelduste liikumine ja seisukord tööndusliku kooperatsiooni süsteemi ja Riigipanga vahel kõigi lühiajaliste sihtkrediitide alal.

Laenude väljaandmine Riigipanga poolt ja nende kasutamise ning kustutamise kord määratakse Riigipanga vastavate reeglitega ja vormitakse kohustustega, mis tööndusliku organisatsioonid annavad Riigipangale laenude saamisel.

Käesoleva konto analüütilises korras arendamiseks avatakse igale Riigipangast saadud laenule eraldi konto (kaart) ja seatakse kontroll nende järgi saabuvate tähtaegade silmaspidamiseks.

Riigipank krediteerib vahenditult kõiki tööndusliku kooperatsiooni artelle ja liite ning nende ettevõtteid, mis rahuldavad Riigipanga reeglitega tuvastatud tingimusi, välja arvatud:

a) metsavarumise ja -parvetamise artellid, kes töötavad tööandjate lankidel või parvetavad nende puitu;
b) tellija oma materjalist tootvad artellid;
c) ehitusartellid ja
d) tööndusliku kooperatsiooni artellide jaemüük.

Reeglina krediteerib Riigipank vaid neid pangas krediidile õigusi omavaid artelle ja liite, kes rangelt peavad silmas tuvastatud hindu, on rentaablsed, välja lasevad hea mihusega tooteid, omavad korraldatud arvestust ja esitavad tähtaegadel Riigipangale aruande.

Artelle, kes töötavad kahjumitega, pank reeglina ei krediteeri. Nende krediteerimine võib paika leida vaid kontori juhataja loal iga üksiku juhtumi puhul tingimusel, et artellil ei ole puudust käibevahendeist ja liit, kes taotleb antud artelli krediteerimist, esitab pangale tõendi selle kohta, et tema poolt artelli tegevuse tervendamiseks rakendatavad abinõud tagavad 2—3 kuu jooksul artelli rentaablse töö (Riigipanga juhendi juunist 1938 nr. 137 p. 4).

Kõrvuti tööndusliku kooperatsiooni krediteerimise põhiliikidega: hooajalisteks vajadusteks, teel olevad summad, korraldusvõtted ratsionaliseerimiseks jms. on Riigipanga juhatuse poolt 1939. a. tuvastatud rida täiendavaid krediidiliike ja on lihtsustatud tööndusliku kooperatsiooni krediteerimise süsteemi, et igati soodustada tööndust arengut ja suurendada laiatarbe-esemete tootmist.

Vastavalt NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu määrusele 9. maist 1939 ja Riigipanga käskkirjale nr. 135 1. juunist 1939 on lubatud tööndusliku kooperatsiooni artellidele (liitudele) laenude andmine, et organiseerida uusi, aasta jooksul säästudega end tasuvaid ja ehitusega seoses mitte olevaid:

a) töökodasid laiatarbekaupade tootmiseks nagu: mööblitööstusi, potisepa-töökodasid, katusekivide-tööstusi, vildivanutus- ja kudumis-trikotaažitööstusi; puu- ja aedviljade töötlemist, tervistusvete tootmist jms. mittesuuri ettevõtteid, mis reeglina toodavad siseoblastilise turu tarbeks;

b) elanikkonna kultuur-olustikulisi vajadusi teenindavaid ettevõtteid nagu: töökodasid rõivaste ja jalatsite parandamiseks, triikimis-, värvimisettevõtteid, juuksuriärisid, küla-teemaju jms.

Tähendatud laene antakse ettevõtete organiseerimiseks, mis ei ole ette nähtud ei limiitseis ega mittelimiitseis kapitaalmahutuste plaanes, on kindlustatud ruumidega, kohalike või mittedefitsiitsete toorainetega (tootmise jäätmeiga) ja evivad võimalust soetada komplektset seadistust. Laenu antakse järgmises korras: kuni 25 tuh. rbl. ühele ettevõttele — Riigipanga osakonna juhataja loal; kuni 50 tuh. rbl. — oblasti (krai, vabariikliku) kontori juhataja loal; üle 50 tuh. rbl. — Riigipanga juhatuse loal kontori otsuse järgi. Organisatsioonidele, kes ei ole täitnud säästude plaani ja töötavad kahjumitega, võidakse laenu anda erandlikel juhtumeil ja ainult Riigipanga juhatuse loal.

Üksikuil juhtumeil on lubatud vastavalt Riigipanga käskkirjale 1. juunist 1939 krediteerida ka ilma normatiivita mitte üle 12 kuu plaanilisi toorainete, materjalide ja kütteainete varusid, mis on vajalikud vastselt organiseeritud tootmistele.

Käskkirjaga 8. juunist 1939 nr. 138 tuvastas Riigipanga juhatus vastavalt ülesandeile, mis järgnevad ÜK(b)P XVIII kongressi otsustest ja NSVL rahvamajanduse arendamise kolmanda viisaastaku plaanist, uue süsteemi kohaliku tööstuse rahvakomissariaatide ja tööndusliku kooperatsiooni tööstuste krediteerimiseks, mis on rajatud tööndusliike artellide ja kohalike ettevõtete krediteerimises jooksvate küsimuste lahendamise detsentraliseerimisele ja suunatud nende krediteerimise aktiviseerimisele kohalike kontorite ja panga osakondade poolt.

Laenud kauba-materiaalsete väärtuste hooajaliseks akumulatsiooniks ja hooajaliste tootmisprotsessidega seoses olevateks kulutusteks. See krediteerimine toimub peale normatiivi tuvastatud limiitide piires ja tähtaegadeks vastavalt kauba-materiaalväärtuste liikumise plaanile.

Kauba-materiaalväärtusi, peale valmis toodete, krediteeritakse igal juhtumil plaanilise või faktilise omamaksuse järgi, kui viimane on plaanilisest madalam.

Riigipanga juhendis (juunist 1938 nr. 137) on ette nähtud ka need juhtumid, millal krediteerimise objektiks võib olla valmis produktsioon; sealsamas on avaldatud ka summade kindlaksmääramise ja laenude väljaandmise kord.

Nimetatud laenud kuuluvad **plaaniliste laenude** koosseisu, millede hulka kuuluvad ka laenud ratsionaliseerimis-korraldusvõtteiks, tööndus-likes liitudes kaubakäibe krediteerimiseks, jaekaubanduseks ja varu-misoperatsioonideks jm.

On call kontod ja laenud teel olevatele summadele on plaaniliste laenude üks laialdasimaid liike.

Tööndusliku kooperatsiooni krediteerimine teel olevatele summa-dele toimub üldistel alustel on call konto järgi. Krediteerimise objekti-deks on panka inkassoks antud maksenõuded ostjaile lähetatud kauba eest, samuti ka tehtud tööde ning teenendite eest, mis tasutakse aktsep-timis-operatsiooni korras.

Kindlustuse määra maksenõuete järgi pank arvutab lähtudes kauba (töö ja teenendite) omamaksusest, lisandades sellele veo ja taara maksuse. Müügihinna järgi krediteerimisel tuvastab pank hinnaalanduse protsendi käibemaksuks, eelarvelised hinnakõrgendused, plaanilise kasumi ja mahaarvutused kõrgemalseisvaile organeile. Hinnaalanduse protsent tuvastatakse iga kvartaali kohta.

Pank võtab maksenõuded on call konto järgse võlastumuse kindlus-tuseks dokumendi normaalse käibe ajaks, s. o. ajaks, mille jooksul post jõuab ostja asukoha järgsesse panga filiaali ja sealt tagasi, pluss 14 päeva arvates päevast, millal maksenõuded anti inkassoks. Pärast tähendatud tähtaja möödumist või varem, kui maksmine toimus enne tähtaja lõppemist, maksenõuded üldise reegli järgi kõrvaldatakse kind-lustusest. Siiski, kui tähtaja lõppemise päevaks makset ei toimunud ja seejuures puudub maksja asukoha järgse panga filiaali teatus vahen-dite puudumise või maksja aktseptist äramise kohta, ei kõrvaldata maksenõudeid krediidi kindlustusest enne makset või mainitud teatuse saamist.

Selliselt on on call konto järgse krediidi kindlustuseks alati panka inkassoks antud maksenõuete jääk, misjuures kindlustuse üldsumma määrab krediteerimise üldsumma.

Perioodiliselt (reeglina iga kolme päeva tagant) võrdleb pank on call konto järgi võlastumuse jääki kindlustuse jäägiga. Kui seejuu-res osutub, et kindlustuse summa ületab võlastumuse summa, kannab pank vahe laenusaaja korraldusse tema arvelduskontosse; kui aga võlastumus on suurem kindlustusest, kantakse panga poolt vastav summa arvelduskontost maha kindlustusega võrreldes liigse võlastu-muse katteks. Arvelduskontos vahendite puudumisel kannab pank kus-tutamisele kuuluva võlastumuse möödalastud tähtajaga maksete hulka.

Omalinnaliste arvelduste järgi toimub krediteerimine teel olevate summade kindlustusel tähtajaga kolmeks tööpäevaks, kui hankijat ja ostjat teenindab üks ja seesama Riigipanga filiaal, või neljaks tööpäevaks, kui neid teenindavad mitmesugused omalinnalised filiaalid.

Arvete-faktuuride järgi kuni 1000 rbl., mis pangast läbi ei käi (lunamaksud ja transferdid), toimub krediteerimine teel olevate summade kindlustusel samuti panga kaudu, kuid mitte on call kontode järgi, vaid üksikute tähtajaliste laenude näol, mis antakse dokumentide käibe kestuseks pluss 8 päeva.

Laenud akreditiivide kindlustusel leiavad paika neil erandlikel juhtumeil, kui vastavalt hankijaga sõlmitud lepingule, mis näeb ette arvelduste akreditiivse vormi, Riigipank lubab anda laenu esitatud akreditiivi summas.

Kontos 50 arvestatavate väljaspool plaani laenude hulka kuuluvad järgmised laenud:

a) tooraine kogumiseks üle normatiivi, mis on tingitud laiatarbekaupade tootmise plaani ületamisest;
b) tooraine ajutiselt üle normatiivi kogumiseks, mis on tingitud tööstuse jäätmete korraga sisseostmisest;
c) korraldusvõtteiks laiatarbekaupade üleplaanilise väljalaskmise sihil, seehulgas ka tootmisruumide hankimiseks maksusega kuni 5000 rbl. (ilma ehitamiseta);
d) plaanis ettenägemata kulutuste krediteerimiseks uute tootmiste organiseerimise alal, vastavalt Riigipanga käskkirjale 1. juunist 1939 nr. 135;
e) ajutisteks vajadusteks seoses transpordi-raskustega, konventsionaalsete keeldudega jms.

Rõhuvas enamikus juhtumeist kannab Riigipank saadavate laenude summad organisatsiooni — laenusaaja arvelduskontosse ja maksutähtaja saabumisel kustutab need automaatselt arvelduskontost vastavate summade mahakandmisega. Vastavalt sellele korrespondeerib konto 50 „Lühiajalised krediidid Riigipangast" nii deebetis kui ka kreeditis põhimiselt kontoga 20 „Arvelduskonto Riigipangas" ja üksikuil juhtumeil (kui laenu ei kanta arvelduskontosse) — teiste kontodega olenevalt laenu sihtülesandest.

Tähtajaks tasumata laenud, samuti ka on call konto järgi kustutamisele kuuluv võlastumus kantakse (kooskõlastatult pangaga) arvelduskontos vahendite puudumise puhul analüütilise arvestuse eraldi kaartidele (raamatupidamisliku kandega konto 50 sees) ja näidatakse bilansis iseseisva punktina.

XVII OSA.

REALISEERIMINE.

KONTO 51 „REALISEERIMINE".

Käesolev konto ühendab kümme teise järjekorra kontot, milledest esimesed kuus kontot (510—515) on operatsioonilis-resultaadilised ja määratud oma tootmise produktsiooni realiseerimise, tehtud tööde ja teenendite, ostetud ja varutud kaupade ning muude materiaalväärtuste käibe ja tulemuste arvestamiseks, ülejäänud neli (516—519) aga — jaotavad, mis on seoses realiseerimise kontodega ja suletakse viimastega.

Realiseerimise kontodest kantakse läbi kõik operatsioonid kaubamateriaalväärtuste väljaandmise alal turustamiseks, varustamiseks või mittetarviduse tõttu müügiks, oma tootmise produktsiooni suhtes aga ka sisemisiks mittetootmislikeks vajadusiks andmine.

Realiseerimise kontodest ei kanta läbi:

a) oma tootmise produktsiooni andmist oma ettevõtte tootmislikeks vajadusiks (välja arvatud konto 511 kirjelduses toodud juhtumid), muude kauba-materjalide andmist aga ka majanduslikeks vajadusiks;
b) inventuuri puhul leitud puudujääke.

Toodangu ja kauba-materjalide realiseerimise arvestus toimub järgmises korras.

Aasta jooksul peegeldub realiseerimise kontode deebetis realiseeritud kaupade (tehtud tööde ja teenendite) tootmise või varumise omamaksus, kreeditis aga — nende müügi-(realiseerimis-)maksus. Seejuures tehakse kirjendid deebetisse ja kreeditisse kohustuslikult ühes ja sessamas aruandekuus.

Aasta lõpus kantakse vastavate realiseerimise kontode deebetisse aasta jooksul olnud väljaminekud, mis kuuluvad sisestamisele kaubanduslikku omamaksusse (kontodest 516 ja 517), ja käibemaks (kontost 518), kuna realiseerimise kontode kreeditist kantakse maha kaubanduslikust omamaksusest (kontost 519) välistamisele kuuluvad tulemid, kui need või teised tulemid ei kattu analoogiliste väljaminekutega (vt. seletusi nimetatud kontode juurde).

Nende mahakannete tulemusena realiseerimise kontod toovad ilmsiks:

a) realiseeritud produktsiooni ja kaupade täieliku kaubandusliku omamaksuse, mis moodustab realiseerimise kontode deebeti kokkuvõtte-summa ilma käibemaksuta, välja arvatud kreeditist maha kantud tulemid, kui säärane mahakandmine leidis paika;
c) realiseerimisest saadud puhaskasumi (kreedit-saldo) või kahjumi (deebet-saldo);
d) faktiliste müügihindadega realiseerimise läbikäigu (kreediti kokkuvõte, välja arvatud mahakantud tulemisummad); muide, selle näitaja annavad realiseerimise kontod kogu aasta vältel.

Selleks, et realiseerimise kontode kokkuvõtted peegeldaksid tegelikke läbikäike, on vaja kogu aasta vältel rangelt seda silmas pidada, et kontosid ei segataks neisse summade kirjestamisega, mis ei kuulu realiseerimise läbikäiku, ja vigade puhul tehtaks mahakanded punase storno meetodil või märgitaks mahakantud summad eraldi äärtele, et järgnevalt need välistada kontode deebeti ja kreediti kokkuvõtteist.

Realiseerimise kontode kreeditis peegeldub vaid kauba kui niisuguse müügimaksus (kaasa arvatud iga liiki lisandid ja välja arvatud hinnavähendid). Seepärast ei tohi arvete-faktuuride järgi maksu laekumisel järgmisi summasid antud kauba realiseerimise konto kreeditist läbi kanda, vaid need kantakse teiste kontode kreeditisse:

a) arves eraldi real näidatud eelarveliste hinnalisanditega krediteeritakse kontot 281 „Arveldused Rahanduse RK organitega (muude arvelduste järgi)";
b) arves eraldi näidatud ja ostjate poolt tasutud transpordi-väljaminekutega — kontot 180 „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid" või teisi vastavaid kontosid;
c) kauba all oleva taara maksusega, kui viimane ei kompenseeru kauba hinnas, vaid on arves eraldi näidatud, — kontot 515 „Taara realiseerimine".

Teisest küljest kuuluvad käibemaks ja mittekaubaliste operatsioonide maks igal juhtumil panistatava läbikäigu koosseisu ja seepärast peavad need olema konto „Realiseerimine" kreeditist läbi kantud kauba müügihinna või tehtud tööde ja teenendite tingindatud maksuse koosseisus.

Konto 510 „Oma tootmise produktsiooni ja tehtud tööde realiseerimine".

Seda kontot peetakse tööndusliku kooperatsiooni kõigis artellides ja see on määratud oma tootmise iga liiki, nii tööstusharude kui ka tööstusliku tegevuse produktsiooni realiseerimise arvestamiseks.

Eriti arvestatakse siin:

a) kõigi oma tööndusliku tootmiste (põhi- või abi-) valmis toodete ja poolvabrikaatide, seehulgas ka oma artelli liikmeilt ostetud toodete realiseerimine;

b) tellija omast materjalist valmistatud toodete realiseerimine (tellijale üleandmine);
c) tööandjaile ja tellijaile iga liiki tehtud tööde ja teenendite realiseerimine.

Oma tootmise produktsiooni realiseerimine arvestatakse kontos 510 sõltumata toodete turustamise teest.

Analüütiline arvestus peab kindlustama järgmiste andmete saamise:

a) toodete realiseerimise läbikäikude ja tööstuse iga haru rentaabluse (mitme tööstusega artellides), artellides sisemiselt — üksikute tootmiste järgi vastavalt tuvastatud klassifikatsioonile ja lõppeks peamiste toodete järgi, milliste kohta artell oma liidule aru annab;
b) läbikäikude, mis panistatakse käibemaksuga (keskmistes maksumäärades) ja milliseid ei panistata;
c) läbikäikude jaotuse toodete turustamisteede järgi.

Nende andmete saamiseks avatakse analüütilise arvestuse kontod (kaardid) toodete üksikute liikide järgi kõrgemalseisva liidu poolt tuvastatud piiratud nomenklatuuriga, ülejäänud realiseerimisosas aga — toodete üht sorti gruppide (ühe tootmisklassi) järgi, mis panistatakse käibemaksuga võrdses määras. Seejuures nähakse kontode kreeditis ette eraldi lahtrid läbikäikude peegeldamiseks turustamisteede järgi, nimelt:

1) turu tarbijaile;
2) väljaspool turgu tarbijaile;
3) oma liidule;
4) oma jaemüügivõrgule;
5) oma kapitaalehitusele ja majanduslikeks vajadusiks.

Individuaalkaartidel (peamiste toodete alal) nähakse ette ka lahter koguseliseks arvestuseks.

Artellid, kes täidavad elanikkonna individuaaltellimusi rõivaste õmblemise, jalatsite ja muude olustikulise teenindamise esemete valmistamise alal artelli materjalist, arvestavad läbikäigu elanikkonna tellimuste realiseerimisest eraldi, sest see läbikäik kantakse statistilises aruandluses jaemüügi hulka.

M ä r k u s. Analüütilise arvestuse üksikasjalisem arendamine kuni kontode avamiseni toodete üksikute liikide järgi (peale liidu poolt tuvastatud peamiste toodete nomenklatuuri) võib osutuda vajalikuks vaid sel juhtumil, kui ühtede toodete rentaablus teravalt erineb teiste omast.

Vastavalt „Juhendile artellide perioodilise aruandluse vormide juurde“ („КОИЗ'i“ kirj. 1939. a., lk. 77) kuuluvad läbikäikudest **turu tarbijaile** realiseeritute hulka: toodete müük tarbijate kooperatsioo-

nile, riiklikele kauplevaile organisatsioonidele, invaliidide kooperatsiooni kaubandusettevõtteile, kolhoosidele, üksiktalundeile ja individuaaltarbijaile, toiduainete andmine ühiskondliku toitlustamise ettevõtteile.

Väljaspool turgu tarbijate hulka kuulub toodete müük kõigi ametkondade ja organisatsioonide tööndusliкele ettevõtteile (vabrikuile, tehastele), kaasa arvatud riikliku tööndusе trustid ja ühingud ning teiste kooperatiivsete süsteemide tööndusliкud ettevõtted; oma süsteemi artellidele ja liitudele (toodete realiseerimine oma liidule arvestatakse eraldi), sovhoosidele, MTJ-dele, kõigi ametkondade transpordi-ettevõtteile, Side RK ettevõtteile, haiglaile, kuurortidele, sõimedele, parandustöö-asutistele, ühiskondliku toitlustamise ettevõtteile (neile toiduainete andmisel), organisatsioonidele, kelledelt olid vastu võetud eritellimused, ekspordi-organisatsioonidele, nõukogude, ühiskondlikele, kooperatiivseile asutistele ja organisatsioonidele toodete andmisel nende ametkondlikeks vajadusteks.

Toodete andmine vabariiklikele, kraide ja oblastite tööndusliкele varumis-turustuskeskustele, mis olelevad iseseisvalt, kuid mitte tööndusliке liitude osakondadena, kuulub kas turu või väljaspool turgu fondi sõltuvalt antud toodete iseloomust ja nende edaspidisest ülesandest. Näiteks mainitud tööndusliкele varumis-turustuskeskustele laiatarbekaupade andmine kuulub turu fondi, kuna kaupade andmine, mis põhimiselt on ette nähtud tööndusliкuks tarbimiseks ja ametkondlikeks vajadusteks, moodustab väljaspool turgu fondi.

Oma liidule müümiseks loetakse kõik operatsioonid toodete oma liidule realiseerimise alal (seehulgas ka liidu jaemüügi-ettevõtteile), olenemata sellest, millise ülesande see produktsioon saab liidus, samuti ka operatsioonid oma liidu töökordade järgi väljaspoole realiseerimisel, kui arvelduse artelliga saadud produktsiooni eest teeb liit (aga mitte vahenditult kaubasaaja).

M ä r k u s. Neil kordadel, kui artell liiduga sõlmitud lepingu järgi lähetab kaubad ostjate aadressil liidu korralduste (töökordade) järgi, misjuures teeb arveldused Riigipanga kaudu vahenditult nende ostjatega, kuid mitte liiduga, arvestatakse säärased operatsioonid artellides väljaspoole realiseerimisena, s. o. peegelduvad vastavalt lahtris „turu" või „väljaspool turgu tarbijaile". Need operatsioonid ei peegeldu liidu bilansis hoopiski mitte, vaid need arvestatakse liidus operatiivkorras lepingute täitmise kontrollimiseks.

Oma tootmise toodete andmine oma jaemüügivõrku (kaubanduslikku või ühiskondliku toitlustamise) peegeldub igal juhtumil realiseerimise hulgikäibena kontos 510 sõltumata sellest, et nende toodete müük jaemüügi-ettevõtteist moodustab teise läbikäigu — jaemüügis,

mis peegeldub kontos 513 „Kaupade realiseerimine jaemüügi-ettevõtteis“ või kontos 512 „Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine“.

Käibed toodete oma jaemüügivõrku andmise alal peegelduvad konto 510 kreeditis üldistel alustel — tuvastatud hulgimüügihindadega, misjuures debiteeritakse kontot 170 „Kaubad jaemüügi-ettevõtteis“.

Neil kordadel aga, kui kaupa ei viida püsivalt tegutsevasse jaemüügi-ettevõttesse, vaid müüakse jaoti vahenditult töökojast või turul koormalt, krediteeritakse kontot 510 müüdud kaupade hulgimüügimaksusega kontost 513 „Kaupade realiseerimine jaemüügi-ettevõtteis“.

Toodete oma jaemüügivõrku andmise operatsioonidest kontosse 510 settiv vahe (kreedit-saldo) hulgimüügihinna ja toodete omamaksuse vahel on oma olemuselt **juurdearvutus** kaupadele jaemüügi-ettevõtteis ja muutub artellile reaalseks kasumiks vaid pärast nende kaupade realiseerimist tema poolt.

Selleks, et konto 510 peegeldaks faktilisest realiseerimisest saadud reaalset tulemust, tehakse iga kvartaali lõpus jaemüügi-ettevõttes inventuuriandmete põhjal kindlaks vahe sinna antud kaupade hulgihinna ja omamaksuse vahel. See vahe kantakse kvartaalibilansi koostamise eel kontost 510 konto 460 „Juurdearvutus kaupadele jaemüügihindadeni“ kreeditisse ja järgmise kuu esimese päevaga kanne storneeritakse punase storno korras.

M ä r k u s. Nimetatud vahe määratakse kindlaks arvestades hulgi realiseerimise käibekulutuste vastavat osa ja arvutatud käibemaksu.

Oma tootmise toodete andmine oma kapitaalehitusele ja majanduslikeks vajadusiks. Oma kapitaalehitusele ja artelli majanduslikeks vajadusiks antud valmis tooted, poolvabrikaadid ja oma tootmise materjalid sisestatakse nii üldisse kui ka kaubanduslikku produktsiooni ja nende väljaandmine arvestatakse konto 510 kreeditis tuvastatud hulgimüügihindadega.

Kapitaalehitusele andmise all mõistetakse andmist uueks ehituseks, kapitaalremondiks ja muudeks kapitaalmahutusteks olenemata sellest, kas viimased arvestatakse iseseisvas bilansis või põhitegevuse arvestuse koosseisus.

Majanduslikeks vajadusiks andmise all mõistetakse käesoleval juhtumil igasugust andmist mittetootmisliku tarbimise vajadusiks, näit. kultuuriliseks teenindamiseks, jaemüügi-ettevõtete ülalpidamiseks jms.

M ä r k u s. Kauba-materiaalseid väärtusi, mis on antud tootmisse või väljaminekuiks, mis sisestatakse produktsiooni tootmise või kaubanduslikku omamaksusse, kontos 510 ei arvestata, vaid kantakse faktilise omamaksusega kauba-materjalikontodest vahenditult maha (vt. ka konto 511).

Tellija toorainest valmistatud toodete realiseerimine (tellijale üleandmine) arvestatakse eraldi kaartidel, mis avatakse niisamasuguses korras kui oma toorainest valmistatud toodete realiseerimise arvestusekski (vt. lk. 232), misjuures kontode kreeditis käibed jaotatakse kolme lahtrisse:

1) turu tarbijaile,
2) väljaspool turgu tarbijaile,
3) oma liidule.

Kontos 510 peegeldub vaid töötlemise maksus (deebetis — omamaksus; kreeditis — hinnakirja-järgne maksus või tellijaga — organisatsiooniga — sõlmitud lepingus tingindatud maksus) tellija tooraine maksust sisestamata. Seepärast neil kordadel, kui tellija tooraine isikupäratuks tegemise tõttu ja bilansis tingimisi arvestamisel sellest toodetud esemed arvestatakse kontos 160 oma toorainest sedasama liiki toodete täieliku omamaksusega, määratakse nende töötlemise omamaksus (konto 510 deebet) tellija tooraine maksuse väljastamisega organisatsiooniga-tellijaga tingindatud normide järgi (vt. lk. 41).

Tehtud tööde ja osutatud teenendite realiseerimine. Siia kuuluvad:

a) tööd, mis on tehtud tellijaile ja tööandjaile transpordi-, ehitus- ja tööartellide poolt iga liiki tööstusliku tegevuse alal (mittetööndusliк tootmine);
b) parandustööd (jalanõude-, õmblus-, metallitööstuse jm. artellides);
c) abi- ja toendlike tootmiste (transpordi, elektrijaamade, aurukatla-majade, remondi alal jms.) teenendid väljaspoole (teistele organisatsioonidele), samuti oma kapitaalehitusele.

Kõigi tähendatud operatsioonide alal debiteeritakse kontot 510 täidetud tellimuste ja tehtud tööde tootmisliku omamaksusega ja krediteeritakse müügimaksusega, mis on tuvastatud hinnakirjaga või tellijatega sõlmitud lepingutega.

Raamatupidamislike kannete tähtajad ja kord kontosse 510 tehtud tööde ja osutatud teenendite realiseerimise alal on sõltuvuses täidetud tellimuste ja tehtud tööde iseloomust, samuti ka arvelduste seisukorrast tellijatega. Seejuures tuleb juhinduda järgmisest:

Neil juhtumeil, kui tellimuse maksus on tellija poolt täielikult ette ära tasutud, samuti kui tellimusi individuaalselt ei kalkuleerita (laiatarbe-esemete parandus), kantakse tellimuse tingindatud (hinnakirja-järgne) maksus pärast tellimuse täitmist viivitamata konto 510 kreeditisse konto 300 „Deebitorid ja kreeditorid elanikkonna individuaal-tellimuste alal" või mõne muu arvelduskonto deebeti järgi. Kuu lõpus debiteeritakse kontot 510 täidetud tellimuste tootmisliku omamaksusega kontost 11 „Tootmine". Seejuures täidetud, kuid tellijaile veel üle andmata tellimused arvestatakse väljaspool bilanssi.

Muudel juhtumeil toimub tehtud parandustööde realiseerimise arvestus korras, mis on tuvastatud valmis toodete realiseerimise arvestuseks: kuni tellijale üleandmiseni arvestatakse tehtud tööd tootmise omamaksusega kontos 160.

Kõigil juhtumeil, kui tehakse töid ja osutatakse teenendeid, mis ei jäta artelli korraldusse objekte tellijale üleandmiseks (transport, laadimistööd jms.), kantakse tööde tingindatud maksus viivitamata pärast tööde lõpetamist reeglina konto 510 kreeditisse, olenemata ajast, millal tellija (tööandja) selle tasub. Seejuures, kui tellijaks on ühiskonnatud majanduse organisatsioon, debiteeritakse kontot 180 „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid" — tellijale esitatud arve järgi saada oleva summaga ja kontot 240 „Kreeditorid avansside järgi" — avansi kustutuseks arvatud summaga. Kui tellijaks on eraisik, debiteeritakse kontot 300 „Deebitorid ja kreeditorid elanikkonna individuaal-tellimuste alal".

Sel korral debiteeritakse kontot 510 tootmise kontoga.

Tehtud tööde ja teenendite realiseerimise analüütiline arvestus korraldatakse järgmiselt:

a) remondi alal tehtud tööde realiseerimise arvestuseks avatakse kontod tööharude liikide järgi vastavalt statistilise aruandluse nõudeile;
b) mittetööndusliku tööharude poolt tehtud tööde ja teenendite realiseerimise arvestuseks — tootmisharude järgi.

Aasta lõpus kantakse konto 510 deebetisse üle hulgikäibe realiseerimise kulutused (kontost 516) ja käibemaks ning maks mittekaubalistelt tehingutelt (kontost 518), sellesama konto kreeditisse aga — realiseerimise omamaksusest välistatavad tulemid (kontost 519). Need ülekanded tehakse nimetatud kontode kirjeldustes näidatud korras. Analüütiliste kontode järgi väljaminekuid ja sissetulekuid ei jaotata vaid neile realiseerimise kontodele, millede läbikäike ei sisestata artelli üldproduktsiooni, näit. väljaspoole tehtud abitranspordi tööd.

Konto 510 „Oma tootmise produktsiooni ja tehtud tööde realiseerimine" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

110 — „Tootmine".

a) Aruandekuus laiatarbe-esemete parandamise alal (elanikkonnale) täidetud tellimuste tootmise omamaksuse mahakandmine.
b) Aruandekuus tellijaile ja tööandjaile transpordi-, ehitus- ja tööartellides täidetud tööde ja teenendite omamaksuse mahakandmine.
c) Toendlike tootmiste poolt väljaspoole ja oma kapitaalehitusele tehtud tööde omamaksuse mahakandmine.

120 — „Oma tootmise poolvabrikaadid ladudes".

Väljaspoole realiseeritud poolvabrikaatide omamaksuse mahakandmine (kui poolvabrikaate arvestatakse kontos 120 ülekaalus oleva ülesande tunnuse järgi) — otsesel arveldamisel.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

Väljaspool tööstust oleva abitranspordi poolt väljaspoole tehtud tööde omamaksus.

160 — „Valmis produktsioon ja tehtud tööd".

a) Realiseeritud produktsiooni omamaksuse mahakandmine, kui arveldus toimub plaaniliste ja vastuarvelduste korras ostjatega otsekohe.

b) Seesama valmis toodete suhtes, mis on antud oma jaemüügivõrku (kaubanduslikku ja ühiskondliku toitlustamise), oma kapitaalehitusele ja majanduslikeks (mittetootvaiks) vajadusteks.

c) Oma materjalist tellijale toote üleandmisel tellija tooraine töötlemise omamaksuse mahakandmine.

d) Tehtud tööde omamaksuse mahakandmine tööde tellijale üleandmisel (kui tehtud tööd arvestatakse kontos 160).

180 — „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

181 — „Ostjate ja tellijate poolt tähtajaks tasumata kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Väljaspoole realiseeritud ja aruandekuus tasutud oma tootmise toodete omamaksus, kui arveldus toimub inkasso korras panga kaudu, lunamaksuga või ülekandmise teel.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Seesama — vahenditult oma ettevõtteile antud toodete omamaksus, kui arveldus ostjatega toimub viivitamata või müük plaaniliste või vastuarvelduste korras.

460 — „Juurdearvutus kaupadele jaemüügihinnani".

a) Kvartaali lõpus realiseerimata kasumi (müügihinna ja omamaksuse vahe) mahakandmine oma jaemüügi-ettevõtteisse antud toodete jäägilt.

b) Seesama — punane storno järgmise kvartaali algul.

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

Aasta lõpus kaubanduslikule omamaksusele langev väljaminekute osa.

518 — „Käibe- ja mittekaubaliste operatsioonide maks".

Käibemaks väljaspoole realiseeritud oma tootmise produktsioonilt ja tehtud töödelt.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Realiseerimisest saadud kasumi ülekandmine aasta lõpus.

Kreeditis:

030 — „Plaanijärgsed kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

031 — „Väljaspool plaani kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetised".

040 — „Kulutused kapitaalremondiks".

Oma tootmise produktsiooni ja põhitegevuse toendlike tootmiste teenendite kasutamine kapitaaltöödeks ja -remondiks (tuvastatud müügihindadega).

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

Põhitegevuse toodete ehitusplatsile andmine ehitusmaterjalina.

130 — „Mittetööndusliku majandid".

Elamufondi, oma majandi töötajate olustikulise teenindamise abiettevõtete jms. ekspluateerimiseks antud oma tootmise produktsioon.

140 — „Tsehhi-väljaminekud".

Seesama — lisaväljaminekuiks ehituse alal.

170 — „Kaubad jaemüügi-ettevõtteis".

Seesama — oma jaemüügivõrgu (kaubandusliku ja ühiskondliku toitlustamise) ettevõtteisse.

180 — „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Organisatsioonidelt tehtud tööde eest arvete järgi saada olevad summad (transpordi- ja tööartellides).

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".

Oma tootmise produktsiooni müügihinna tasuks arvete-faktuuride järgi sisse tulevad summad ja rahalised dokumendid.

220 — „Ostjad ja tellijad".

Plaaniliste maksete ja vastuarvelduste korras realiseeritud oma tootmise produktsiooni müügimaksus.

240 — „Deebitorid ja kreeditorid avansside järgi".

Organisatsioonidelt saadud avansisummad, mis on arvete-faktuuride järgi arvatud tasuks antud toodete ja tehtud tööde eest.

300 — „Deebitorid ja kreeditorid elanikkonna individuaal-tellimuste alal".

Eraisikuile (elanikkonnale) täidetud individuaal-tellimuste maksus (hinnakirja järgi).

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Oma tootmise produktsiooni (tehtud tööd ja teenendid) andmine iseseisval bilansil olevale oma kapitaalehitusele (tasumisele kuuluvad arveldused).

420 — „Artelli liikmete olustiku parendamise fond".

421 — „Kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuuriliste ja teaduslik-uurimise ettevõtete fond (kultuurifond)".

422 — „Muud fondid".

Oma tootmise produktsiooni andmine korraldusvõteteks, mis teostatakse erifondide arvel.

513 — „Kaupade realiseerimine jaemüügi-ettevõtteis".

Turul koormalt või vahenditult töökojast jaoti müüdud oma tootmise toodete hulgimüügihinna mahakandmine.

517 — „Jaemüügi käibekulutused".

Jaemüügi-ettevõtete ülalpidamiseks kulutatud oma tootmise produktsiooni maksus.

519 — „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud".

Kaubandusliku omamaksuse vähendamiseks sissetulekute mahakandmine aasta lõpus (vt. seletust konto 519 juurde).

540 — „Kasumid ja kahjumid".

Realiseerimisest saadud kahjumite ülekandmine aasta lõpus.

Konto 511 „Käibemaksuga panistatav oma tootmise toodete andmine teistele oma tootmistele".

Seda kontot peetakse vaid artellides ja see on määratud oma tootmise produktsiooni siseartellilise tootmisliku tarbimise käivete arvestamiseks sel korral, kui need sisemised käibed vastavalt „Juhendile käibemaksu kohta", v. a. NSVL Rahanduse RK poolt 28. märtsil 1939, panistatakse käibemaksuga.

Eriti kuuluvad käibemaksuga panistamisele ja peavad käesolevas kontos peegelduma järgmised oma toodetud ja oma tootmisse antavad kaubad:

a) kangad õmblustoodete valmistamiseks,
b) taimeõli rasva, õli, margariini, seebi, kondiitri- ja muude kaupade valmistamiseks peale oliivi,
c) toiduained kulinaartoodete valmistamiseks (välja arvatud ühiskondliku toitlustamise ettevõtted).

Tootmisse antavad materjalid hinnatakse tööndusliku kooperatsioonis faktilise omamaksusega, mis käesoleval juhtumil saadakse tootmisliku omamaksuse ja käibemaksu liitmisega. Oma produktsiooni teise tootmisse andmisel krediteeritakse selle summaga kontot 511 ja debiteeritakse kontot 110 „Tootmine" (punkti „Toorained ja materjalid" all).

Kontot 511 debiteeritakse antud produktsiooni tootmise omamaksusega konto 070 „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained" kreeditist.

Käibemaksu arvutamine toimub iga kuu üldistel alustel (konto 518 „Käibe- ja mittekaubaliste operatsioonide maks" deebet, konto 280 „Arveldused Rahanduse RK organitega käibemaksu alal") ja aasta lõpus kantakse arvutatud maksusumma kontost 518 konto 511 deebetisse.

Sääraselt on kontol 511 aasta kestel kreedit-saldo, mis võrdub selles kontos peegelduvatelt operatsioonidelt faktiliselt arvutatud käibemaksusummaga; aasta lõpus aga konto suletakse ja resultaate ta ei anna.

Analüütilises korras peetakse kontot 511 produktsiooni liikide järgi vastavalt käibemaksumääradele. Seejuures, et saada panistatav käive, näidatakse konto kreediti lisalahtris (väljaspool bilanssi) ka panistatava produktsiooni müügihind.

Käivet konto 511 järgi ei sisestata kaubalise produktsiooni realiseerimise käibeisse ja realiseerimise aruandes ei näidata.

Konto 512 „Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine".

Seda kontot peetakse ühiskondliku toitlustamise artellides, samuti artellides, milledel on kõrvuti muude tootmistega ka ühiskondliku toitlustamise ettevõtteid elanikkonna teenindamiseks.

Konto on määratud ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis — sööklad, restoranid, kohvikud, einelauad, teemajad jm. — realiseeritud produktsiooni arvestamiseks.

Märkus 1. Näpunäiteid selle kohta, millised ettevõtted kuuluvad ühiskondliku toitlustamise alasse, on toodud seletuses konto 17 „Kaubad jaemüügi-ettevõtteis" juurde.

Märkus 2. Tootvate artellide ja muude süsteemi organisatsioonide sööklate, mis teenindavad oma majandi töötajaid (artelli liikmeid, töölisi ja teenistujaid), realiseerimise käibed ei kuulu ühiskondliku toitlustamise alasse ja need arvestatakse kontos 13 „Mittetööndusliku majandid".

Kontot 512 „Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine" krediteeritakse ettevõtete poolt müüdud produktsiooni müügihindade summaga konto 19 „Kassa" deebeti järgi (iga ettevõtte järgi eraldi) ja debiteeritakse realiseeritud produktsiooni omamaksusega. Seejuures summaga, mis on saadud tarbijaile vahenditult köögist antud (lõunasaali kaudu) produktsiooni eest, krediteeritakse kontot 11 „Tootmine", ja summaga, mis on saadud ühiskondliku toitlustamise jaemüügipunktidest müüdud ja jaemüügihindadega arvestatava produktsiooni ning kaupade eest, krediteeritakse kontot 17 „Kaubad jaemüügi-ettevõtteis", samaaegselt maha kandes realiseeritud juurdearvutuse summad (vt. seletust konto 17 juurde).

Kontole 512 avatakse analüütilised kontod iga ettevõtte (arvestusühiku) järgi eraldi ja neid peetakse sääraselt, et oleks kindlustatud aruande hõlpus koostamine ühiskondliku toitlustamise alal.

Selleks jaotatakse käibed kreeditis kolme püstlahtrisse:

1) põhiproduktsioon,
2) abi- ja toendlik produktsioon,
3) ostetavad kaubad,
misjuures põhiproduktsiooni realiseerimist arvestatakse ka müüdud roogade arvu järgi.

M ä r k u s. Mõisteid „põhi-, abi- ja toendlik produktsioon ning ostetavad kaubad ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis" on seletatud „Juhendis Vsekopromsovjeti süsteemi artellide perioodilise aruandluse vormide juurde" (КОИЗ väljaanne, 1939, lk. 35 ja 36).

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kulutused arvestatakse kontos 517 „Jaemüügi käibekulutused", kust need aasta lõpus üle kantakse produktsiooni kaubanduslikku omamaksusse konto 512 deebetisse (vastavad tulemid maha arvutatud). Seejärel pärast vastavail juhtumeil arvutatud käibemaksu mahakandmist konto 512 suletakse kontoga „Kasumid ja kahjumid".

Kontosse 512 ei kanta operatsioone, mis ei kuulu käibe hulka ühiskondliku toitlustamise alal, näit. saam piljardist, mis tuleb arvestada konto 54 „Kasumid ja kahjumid" kreeditis, jäätmete realiseerimine, millede maksus tuleb maha kanda tootmislike kulutuste vähendamiseks käivete peegeldamisega kontos 515.

Konto 513 „Kaupade realiseerimine jaemüügi-ettevõtteis".

Selles kontos arvestatakse käibed ja tulemused kaupade müügi alal jaoti müümise korras.

Konto on määratud kõigi kaupade jaoti müümise alal toimunud operatsioonide peegeldamiseks, välja arvatud ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsioon, mille realiseerimine arvestatakse kontos 512.

Eriti arvestatakse selles kontos:

a) kaupade müük oma jaemüügivõrgu kaudu: magasinid, kaubaputkad, müügilauad, kioskid, paviljonid, müük veokilt, kandelaudadelt;
b) müük koormalt kolhooside turgudel;
c) kaupade müük elanikkonnale varumise stimuleerimiseks, mis toimub varumisladudest, baasidest ja varumispunktidest;
d) valmis toodete müük elanikkonnale vahenditult tootmisest jms.

M ä r k u s. Konto 513 krediteerimise aluseks koormailt, turgudel jms. toimuva jaemüügi alal on aruandekohustuslike isikute aruanded neile müümiseks antud kauba kohta.

Kontot 513 krediteeritakse müüdud kaupade eest saadud summadega kaupade hinnakirjaliste jaemüügihindade järgi (konto 190 „Kassa" deebet) jaemüügi-ettevõtete aruannete põhjal, mis esitatakse iga päev või muudel tähtaegadel vastavalt organisatsiooni juhatuse korraldusele, kes arvestab ettevõtete asukoha kaugust juhatuse asupaigast.

Konto 513 peab peegeldama jaoti kauplemise kui säärase tulemusi ja seepärast teda debiteeritakse mitte realiseeritud toodete tootmise omamaksusega, vaid nende hulgimüügihinnaga sõltumata sellest, kas kaup on müüdud magasinist, kandelaualt, koormalt või vahenditult töökojast.

Jaemüügi-ettevõtete kaudu toimunud käivetega debiteeritakse kontot 513 reeglina iga kuu viimasel päeval. Selleks määratakse iga jaemüügipunkti kohta konto 460 kirjelduses näidatud korras realiseeritud juurdearvutuse summa, mis arvutatakse maha kuu jooksul laekunud saamast, ja saadud vahe kantakse konto 513 deebetisse ja konto 170 „Kaubad jaemüügi-ettevõtteis" kreeditisse.

Käivetega jaoti müümise alal, mis on toimunud väljaspool jaemüügi-ettevõtteid (müük otse töökojast jms.), debiteeritakse kontot 513 realiseeritud toodete hulgimüügimaksusega ühtaegselt saama laekumisega kassasse, misjuures krediteeritakse kontot 510 kui „Oma tootmise produktsiooni andmine oma jaemüügivõrku" (vt. seletust konto 510 juurde).

Neil kordadel, kui kaup laost antakse müümiseks koormalt, turul jms. tingimusel, et müümatajäänud kaup selsamal päeval lattu tagastataks, vormitakse kauba aruandekohustuslikule isikule andmine ajutise saatekirjaga, misjuures mingisuguseidki raamatupidamislikke kandeid selle saatekirja järgi enne päeva lõppu ei tehta.

Pärast kauplemise lõppu tagastatakse müümatajäänud kaup lattu, müüdud kauba peale kirjutatakse varemkirjutatud ajutise asemele uus saatekiri ja raamatupidamiskanded vormitakse aruandekohustusliku isiku aruande põhjal.

Kauba andmisel aruandekohustuslikule isikule jaemüügiks kauba pikemaajalise (üle ühe päeva) tema käes olekuga vormitakse kauba andmine ja raamatupidamislikku aruandlust peetakse vastavalt jaemüügimagasinidele tuvastatud korrale, s. o. kontode 170 ja 460 kasutamisega.

Jaemüügi-ettevõtete väljaminekud arvestatakse kontos 517 „Jaemüügi käibekulutused", kust aasta lõpus kantakse konto 513 „Kaupade realiseerimine jaemüügi-ettevõtteis" deebetisse.

Arvutatud käibemaks kantakse aasta lõpus kontosse 513 ainult sel korral ja neis summades, mis olid arvutatud kaupade jaemüügi tegelikult käibelt, kuid mitte käibelt jaemüügivõrku antud kaupade pealt, kui säärane kord maksu tasumiseks faktiliselt müügikäibelt tegelikult paika leidis. Sel korral peab toodete andmine oma jaemüügivõrku pee-

gelduma konto 510 kreeditis hulgimüügihindades, maha arvutatud käibemaks.

Analüütilised kontod kontole 513 avatakse iga jaemüügipunkti järgi ja eraldi koormailt, töökojast jms. toimunud jaemüügi kohta.

Konto 514 „Mitmesuguste kaupade realiseerimine".

See konto on määratud nende kaupade realiseerimise arvestamiseks, mis ei ole oma tööndusliku tootmise produktsioon.

Artellid arvestavad selles kontos oma põllumajanduslike tootmiste (taimekasvatuse ja loomakasvatuse) produktsiooni, põllumajanduslike varumiste produktide (seehulgas nende andmine varumisorganisatsioonidele), samuti ka muude ostetud ja turustamiseks varutud kaupade, mis arvestatakse kontos 161 „Ostetud ja varutud kaubad", realiseerimist.

Analüütilises korras avatakse kontod samasugustele kaubagruppidele kooskõlas plaaniga ja vastavail kordadel ka vastavalt maksuga panistatavaile käivetele.

Tööndusliku liidud ja varumis-turustuskeskused arvestavad selles kontos kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimist nii sisesüsteemilise varumise kui ka turustamise korras. Siia kuuluvad kõik operatsioonid artellide ja süsteemi muude organisatsioonide varustamise alal tooraine-tega, materjalidega, tööriistadega, seadistusega jms., samuti artellide produktsiooni ja muude kaupade väljaspoole turustamise alal, sõltumata nende varumise allikaist.

Analüütilist arvestust peetakse liitudes ja varumis-turustuspunktides eraldi varumise ja turustamise kohta ja eraldi lao ja transiidi (kindlaarveliste) operatsioonide kohta. Seejuures peavad olema eraldatud käibed oma artellide fondeeritavate toorainetega varustamise alal, tööndusliku kooperatsiooni tootmise produktsiooniga varustamise alal ja ka käibed oma artellide (liitudes) tootmise produktsiooni realiseerimise alal.

Vastavalt sellele areneb realiseerimise analüütiline arvestus liitudes järgmise näitliku skeemi kohaselt:

A. REALISEERIMINE VARUSTAMISE KORRAS.

Oma artellide produktsiooni realiseerimine sisesüsteemilise varustamise korras.

Kontod avatakse tööndusharude järgi, mis on ette nähtud nende klassifikatsiooniga tööndusliku kooperatsioonis, ja peetakse käivete jaotamisega (kreeditis) järgnevalt:

a) oma artellide varustamine,

b) tööndusliku kooperatsiooni teiste artellide ja liitude varustamine.

Oma artellide varustamine

a) fondeeritavate toorainetega,
b) tööndusliku kooperatsiooni (peale oma artellide) tootmise produktsiooniga,
c) muude varumiste kauba-materjalidega.

Kontod avatakse ühesuguste kaubagruppide järgi.

B. REALISEERIMINE TURUSTAMISE KORRAS.

Oma artellide produktsiooni realiseerimine väljaspoole.

Kontod avatakse tööndusharude järgi ja peetakse käivete jaotamisega (kreeditis):

a) turu tarbijate ja
b) väljaspool turgu tarbijate järgi.

Muude kaupade realiseerimine turustamise korras.

Kontod avatakse ühesuguste kaubagruppide järgi.

Kui on olemas komisjonikaupu, arvestatakse nende müügi käibed samuti kontos 514, mis säärasel korral korrespondeerib kreeditis rahaliste kontodega, deebetis aga kontoga 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid". Komisjonikaupade arvestus toimub väljaspool bilanssi.

Konto 514 „Mitmesuguste kaupade realiseerimine" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained". Tööndusliku liitudes ja varumis-turustuskeskustes realiseeritud varustamiskaupade omamaksuse mahakandmine, kui arve tasutakse ostja (artelli) poolt kohe, samuti ka plaaniliste maksete või vastastikuste arvelduste korras.

090 — „Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad". Realiseeritud materjalide ja loomade omamaksuse mahakandmine.

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".

Seesama — turustamis-ülesandega kaupade alal (peale oma tööndusliku tootmise produktsiooni).

180 — „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

181 — „Ostjate ja tellijate poolt tähtajaks tasumata kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Seesama — lähetatud kaupade alal pärast arvete-faktuuride tasumist.

516 — „Hulgi realiseerimise käibekulutused".
Jaotatud väljaminekusummade ülekandmine aasta lõpus.

518 — „Käibe- ja mittekaubaliste operatsioonide maks".
Seesama — arvutatud käibemaksu alal.

540 — „Kasumid ja kahjumid".
Realiseerimisest saadud kasumi ülekandmine aasta lõpus.

K r e e d i t i s:

190 — „Kassa".

200 — „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".
Müüdud kaupade eest arvete tasumiseks laekunud summad ja rahalised dokumendid.

220 — „Ostjad ja tellijad".
Plaaniliste maksete ja vastastikuste arvelduste korras müüdud kaupade maksus.

519 — „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud".
Jaotatud sissetulekute ülekandmine aasta lõpus.

540 — „Kasumid ja kahjumid".
Realiseerimisest saadud kahjumite ülekandmine aasta lõpus.

Konto 515 „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimine".

Käesolevas kontos arvestatakse:

a) taara realiseerimine ja tagastamine;
b) mittelikviidsete kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimine.

T a a r a r e a l i s e e r i m i n e j a t a g a s t a m i n e arvestatakse analüütilises korras iseseisvas kontos, mis peegeldab ostjaile lähetatud kauba all oleva taara realiseerimise operatsioone, sel korral, kui taara maksust ei ole arvatud kauba hinna hulka, vaid on näidatud arves-faktuuris eraldi real, samuti ka operatsioone vabanenud taara tagastamisel hankijaile ja taarat koguvaile organisatsioonele.

M ä r k u s. Neil kordadel, kui taara maksus on arvatud lähetatud kauba müügihinna hulka ja arves-faktuuris eraldi real ei ole märgitud, kantakse taara maksus kauba lähetamisel vahenditult kontost 074 „Muud materiaalväärtused" kontosse 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

Töö- ja Kaitsenõukogu määruse 19. juulist 1933 ja selle juurde antud NSVL Varumise RK juhendi 15. novembrist 1933 põhjal tuleb tagastatav taara arvestada kinnitatud hinnakirja-hindadega. Lähetatud kaupade all oleva ja hinnakirja-järgsete hindadega arvestatava taara realiseerimisel käesolevat kontot debiteeritakse ja krediteeritakse taara

hinnakirja-järgse hinnaga ja konto ei näita nende operatsioonide järgi mingisuguseidki resultaate.

Lähetatud kaupade all oleva mittestandardse (ei oma hinnakirjahinda) taara realiseerimisel näidatakse viimane arves-faktuuris tavaliselt omamaksusega, mispärast konto ka neil juhtumeil ei anna resultaate.

Hinnakirjalist taarat hankijaile või taarat koguvaile organisatsioonele tagastamisel debiteeritakse kontot hinnakirja-järgse hinnaga ja krediteeritakse tagastatud taara eest saadud summadega.

Taara realiseerimisest ja tagastamisest saadud kahjumi või kasumi summa (konto saldo) kantakse aasta lõpus üle kontosse 540 „Kasumid ja kahjumid", mille koostises peetakse analüütilises korras eri kontot „Kahjumid ja sissetulekud operatsioonidest taaraga" (vt. lk. 258).

Mittelikviidsete kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimise hulka kuuluvad järgmised operatsioonid:

1. Oma tootmise jäätmete realiseerimine.

2. Põhivahendite hulka mittekuuluvate (vt. seletust konto 08 juurde) kulunud ja kõlbmatuks muutunud tööriistade, inventari, erirõivastise ja muude esemete realiseerimine.

3. Rikutud kauba-materjalide, samuti ka lõplikult praagiks tunnustatud poolvabrikaatide ja toodete realiseerimine sel korral, kui neid ei saa realiseerida oma otsese ülesande alal (madalamat sorti kaubana), vaid muutuvad tarvitamiskõlvulisteks jäätmeteks.

4. Oma tootmise vajadusteks varutud ja juhuslikult liigseina osutuvate materiaalsete väärtuste (toorainete, materjalide või tööriistade) varu realiseerimine teistele organisatsioonidele. Materjalide realiseerimine võib toimuda vaid NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlust 10. veebruarist 1941 silmas pidamisega ja küsimuse olles kooskõlastatud kõrgemalseisva liiduga. Materjalide müük eraisikuile on keelatud.

5. Juhuslikud operatsioonid kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimise alal süsteemi mitteoperatiivseis lülides (tööndusliikes nõukogudes, õppeasutistes jms.).

Mittelikviidsete väärtuste realiseerimise arvestamiseks analüütilises korras võidakse avada üks üldine konto.

Hulgi realiseerimise käibekulutusi konto 515 peale ei jaotata.

Konto 515 „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimine" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

050 — „Seadistus ja ehitusmaterjalid".

070 — „Toorained, põhi- ja toendlikud materjalid ja kütteained".
Realiseeritud jäätmete ja muude mittelikviidsete väärtuste bilansilise maksuse mahakandmine.

074 — „Muud materiaalväärtused".
Seesama — realiseeritud või tagastatud taara alal.

080 — „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis ladudes".
Seesama — tööriistade, erirõivastise ja majandusinventari hulgast mittelikviidsete väärtuste alal.

110 — „Tootmine".

130 — „Mittetööndusliku majandid".
Tsehhidest, köögist (isetegutseva söökla) ja mittetööndusliku majanditest vahenditult realiseeritud tootmise jäätmete maksuse mahakandmine.

160 — „Valmis produktsioon ja tehtud tööd".

161 — „Ostetud ja varutud kaubad".
Jäätmeiks muudetud ja realiseeritud rikutud kaupade bilansilise maksuse mahakandmine.

180 — „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

181 — „Ostjate ja tellijate poolt tähtajaks tasumata kaubad ja tehtud tööd ning teenendid".

Lähetatud kaupade all oleva ja ostja poolt tasutud või lähetatud tühja taara (realiseeritud ja tagastatud) bilansilise maksuse mahakandmine.

540 — „Kasumid ja kahjumid".
a) Taara realiseerimisest saadud kasumi ülekandmine aasta lõpus (erikontosse „Kahjumid ja kasumid operatsioonide alal taaraga").
b) Seesama — mittelikviidsete väärtuste müügist saadud kasumi suhtes.

K r e e d i t i s:

190 — „Kassa".

200— „Arvelduskonto Riigipangas".

210 — „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid".
Arvete järgi taara ja mittelikviidsete väärtuste eest tasuna laekunud summad ja rahalised dokumendid.

220 — „Ostjad ja tellijad".
Nendesamade väärtuste eest, kui need on müüdud vastuarvelduse korras.

540 — „Kasumid ja kahjumid".

a) Taara realiseerimisest ja tagastamisest saadud kahjumi ülekandmine aasta lõpus (erikontosse „Kahjumid ja kasumid operatsioonide alal taaraga").

b) Seesama — mittelikviidsete väärtuste müügist saadud kahjumite suhtes.

Konto 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

Seda kontot peetakse vaid süsteemi operatiivseis lülides — artellides, liitudes ja tööndusliikes varumis-turustuskeskustes ja see konto on määratud väljaminekute arvestamiseks, mis on seoses valmis toodete ja kaupade hulgi realiseerimisega, samuti realiseerimiskäibelt Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määruse 17. detsembrist 1933 põhjal kõrgemalseisvate lülide poolt tehtavate mahaarvutuste arvestamiseks.

Käibekulutusteks on niinimetatud kaubanduslikud väljaminekud, s. o. säärased väljaminekud, mis on tingitud valmis toodete, kaupade ja tehtud tööde ning teenendite realiseerimis-operatsioonidest. Nende väljaminekute liitmisel realiseeritud produktsiooni (kaupade, teenendite) tootmise või varumise omamaksusega määratakse produktsiooni (kaupade, teenendite) kaubanduslik omamaksus, s. o. see lõplik omamaksus, mis produktsioon ta realiseerimise momendini maksma on läinud.

Hankija juures kuuluvad siia vaid säärased väljaminekud, mis ta on teinud enese arvel ja mis on arvutatud kauba müügihinna hulka. Ostja arvel tehtavaid väljaminekuid (transpordi-väljaminekud ja taara maksus), mis arves-faktuuris näidatakse eraldi real peale kauba eest tuvastatud hinna, käesolevasse kontosse ei kanta.

Käibekulutuste sisestamine kaubanduslikku omamaksusse (selle operatsiooni raamatupidamisliku vormimise korras) tehakse aasta lõpus kõigi aasta jooksul olnud väljaminekute kandmisega vastavate realiseerimise kontode deebetisse, kus lõpptulemusena peegeldubki tegelik kaubanduslik omamaksus.

Aasta jooksul määratakse produktsiooni kaubanduslik omamaksus väljaspool-süsteemi korras realiseerimise ja käibekulutuste arvestuse andmete põhjal.

Hulgi realiseerimise käibekulutused arvestatakse tuvastatud nomenklatuuri järgi (ühtne kontodele 516 ja 517), mis on toodud allpool.

Aasta lõpus enne lõppbilansi koostamist konto 516 suletakse järgmises korras:

1. Aruandeaasta tulemid, mis kuuluvad kaubanduslikust omamaksusest välistamisele (konto 519 saldo), kantakse üle kontos 516 arvestatud samanimeliste väljaminekute vähendamiseks.

2. Kui aasta lõpus on jäägis kaupu, mis on lähetatud franko sihtjaam (kontodes 180 ja 181), kantakse transpordi-väljaminekud ja taara maksus neile kaupadele langevas osas kontost 516, kus need olid arvestatud kauba lähetamisel, kontosse 31 „Arveldused tulevaste aruandeperioodide arvel".

Liidud ja tööndusliku varturkeskused kannavad peale selle analoogiliselt üle osa transpordi-väljaminekuid ühtsete hinnakirja-järgsete jaemüügihindadega arvestatavate kaupade raudteejaamast (sadamast) nende lattu toimetamise alal osas, mis langeb sääraste kaupade jäägile ladudes ning lähetatute hulgas.

Märkus. Järgmise aasta algul taastatakse eeltähendatud ülekannete summad kontos 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused".

Nomenklatuur kontodele 516 ja 517 „Käibekulutused".

Punktide šifr	Väljaminekute punktide nimetus
	I. Administratiiv-majanduslikud väljaminekud.
01	Administratiiv-valitsemispersonaali (registreeritava) põhi- ja lisa-töötasu
02	Juurdearvutused töötasule
03	Väljaminekud seoses töötajate ümberpaigutamisega
04	Lähetused
05	Sõidud
06	Kontori-, kantselei-, posti-, telegraafi- ja telefoni-väljaminekud
07	Muud administratiiv-majanduslikud väljaminekud
	II. Operatsioonilised väljaminekud.
08	Muu (registreerimata) personaali põhi- ja lisa-töötasu
09	Juurdearvutused töötasule
10	Töökaitse
11	Ruumide ülalpidamine
12	Väheväärtusliku pisi-inventari ja -seadistuse kulumus, soetamine ja taastamine
13	Põhivahendite jooksev remont
14	Amortiseerimine
15	Transpordi-väljaminekud
16	Kaupade valmisseadmine, teise taarasse paigutamine, sorteerimine, pakkimine, pealelaadimine, väljalaadimine ja paigalepanek (peale tasu alalistele laotöölistele)
17	Muud väljaminekud

Punktide šifr	Väljaminekute punktide nimetus
	III. Mittetootlikud väljaminekud.
18	Kaupade puudujääk hoidmisel ja teel (normide piires)
19	Trahvid, viivised ja leppetrahvid (kaasa arvatud trahvid vagunite, laevade jm. üle tähtaja kinnipidamise eest)
20	Kahjumid ja kauba riknemine hoidmisel.
	IV. Mahaarvutused kõrgemalseisvaile lülidele.

Märkus. Seda nomenklatuuri tuleb kasutada ka väljaminekute arvestamiseks materjalide ja kaupade varumisel (kontod 075 ja 162).

Konto 517 „Jaemüügi käibekulutused".

Seda kontot peetakse süsteemi neis operatiivlülides, milledel on jaemüük, ja on määratud jaemüügi-ettevõtete ülalpidamisega ja jaemüügiga seoses olevate kulutuste arvestamiseks.

Nende väljaminekute arvestamine toimub tuvastatud nomenklatuuri järgi (vt. lk. 249) iga jaemüügipunkti kohta eraldi.

Kontos 517 arvestatakse ka kulutused ühiskondliku toitlustamise alal, milledele analüütilises korras avatakse eraldi kontod.

Märkus. Artellid, milledel samaaegselt on jaemüük ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteid, jaotavad konto 517 kolmandas järjekorras kaheks kontoks:

a) väljaminekud jaemüügi alal ja
b) väljaminekud ühiskondliku toitlustamise alal.

Aasta lõpus enne lõppbilansi koostamist konto 517 suletakse järgmises korras:

1) aruandeaastas saadud tulemid, mis kuuluvad kaubanduslikust omamaksusest välistamisele (arvestatud kontos 519), kantakse jaemüügisse ja ühiskondlikku toitlustamisse kuuluvas osas lahus üle kontos 517 arvestatud samanimeliste väljaminekute vähendamiseks;
2) pärast seda ülekannet kantakse konto 517 saldo täielikult realiseerimise kontodesse, nimelt:
   a) väljaminekud jaemüügi alal kantakse üle konto 513 deebetisse;
   b) väljaminekud ühiskondliku toitlustamise alal — konto 512 deebetisse.

Analüütilistes kontodes jaotatakse need summad proportsionaalselt realiseeritud produktsioonile ja kaupadele (kontode deebeti kokkuvõtetele).

Konto 517 korrespondeerib deebetis rahaliste, jaotavate, materiaalsete ja teiste kontodega vastavalt tsehhi-väljaminekute ja üldiste tootmisväljaminekute kontode korrespondeerimisele.

Konto 518 „Käibe- ja mittekaubaliste operatsioonide maks". Seda kontot peetakse ainult operatiivlülides ja see on määratud käibemaksu ja mittekaubaliste operatsioonide maksu arvestamiseks. Kontot debiteeritakse iga kuu aruandekuu käivetelt tasumisele kuuluva maksusummaga, misjuures krediteeritakse kontot 280 „Arveldused Rahanduse RK organitega käibemaksu alal".

Analüütilises korras avatakse kaks kaarti — käibemaksule ja maksule mittekaubalistelt operatsioonidelt kummalegi eraldi, misjuures analüütilise arvestuse täienduseks on ärakirjad iga kuu ja igas kvartaalis koostatavaist maksuarveldusist. Aasta lõpus konto 518 suletakse aasta jooksul arvutatud maksusummade ülekandmisega vastavate realiseerimise kontode deebetisse. See ülekandmine toimub mitte proportsionaalselt käivetele, vaid täpsalt arvutatud maksusummades vastavalt igale realiseerimise kontole, kooskõlas maksu arveldustega aruandeaasta eest.

Konto 518 peegeldab käibemaksu vaid aruandeaasta eest, mis on arvutatud vastavalt tegelikele käivetele realiseerimise kontode järgi. Juurde- või rohkemmaksmisi, mis aruandeaastas avastatakse möödunud aasta käivete järgi, selles kontos ei arvestata, vaid need kantakse möödunud aastate operatsioonidest saadud kahjumite või tulemite kontodesse (bilansikontosse 540 „Kasumid ja kahjumid").

Konto 519 „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud".

Seda kontot peetakse vaid süsteemi operatiivlülides — artellides, tööndusliкes liitudes ja tööndusliкes varumis-turustuskeskustes ja ta on määratud selliste tulemite arvestamiseks, mis realiseerimise omamaksusest välistatakse, s. o. kantakse realiseeritud produktsiooni, kaupade, tehtud tööde ja teenendite omamaksusest maha.

Sääraste tulemite hulka kuuluvad:

a) saadud protsendid (liitudes ja tööndusliкes varumis-turustuskeskustes);
b) saadud komisjon;
c) saadud leppetrahvid, viivised ja trahvid;
d) valmis toodete ja kaupade ülejäägid;
e) mitmesugused operatsioonilised tulemid.

Kaubanduslikust omamaksusest välistatavad tulemid arvestatakse analüütilises korras eraldi:

a) hulgi realiseerimise alal;
b) ühiskondliku toitlustamise alal;
c) jaemüügi alal.

Protsendid, mis liitudes ja varturkeskustes on saadud arvelduskonto ja muude operatsioonide järgi ning arvestatud kontos 519, kantakse aasta lõpus makstud protsentide vähendamiseks konto 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused" (punkti „Muud väljaminekud") kreeditisse; juhtumil, kui saadud protsentide summa ületab makstud protsentide summa, kantakse vahe kaubandusliku omamaksuse vähendamiseks realiseerimise kontode kreeditisse.

Artellid kannavad saadud protsendid vahenditult konto 141 „Üldised tootmisväljaminekud" (punkti 90 „Väljaminekud kreeditist") kreeditisse; juhtumil, kui saadud protsentide summa ületab aasta algusest peale makstud protsentide summa, kantakse vahe kontosse 519 ja aasta lõpus kantakse sealt maha kaubandusliku omamaksuse vähendamiseks — realiseerimise kontode vähendamiseks.

M ä r k u s. Erifondide (kultuurifond, olustiku parendamise fond jms.) jooksvate kontode pealt arvutatud protsendid kantakse vastavate fondide suurendamiseks.

S a a d u d k o m i s j o n. Selles kontos arvestatakse saadud komisjon vaid sel korral, kui ta on seoses varumis-turustusoperatsioonidega, mis peegeldatud realiseerimise kontodes, näit. ostjaga sõlmitud lepingus tingindatud komisjon käibelt, komisjon (bonifikatsioon) produktsiooni mihuse tõstmise eest jms., kuid on saadud eraldi, sõltumata arveldusest müüdud kauba eest.

Kontosse 519 ei kanta järgmisi summasid:

a) arvesse-faktuurisse müüdud kauba eest sisestatud lisandeid, kuigi need on näidatud omaette real „komisjonina"; need lisandid kantakse läbi kauba müügihinna koosseisus — realiseerimise kontode kreeditis;
b) komisjoni, mis on saadud komisjoni-tarnsiitselt käibelt (vahendamise eest hankija ja ostja vahel), millise käibe järgi arveldused toimuvad ostja ja hankija vahel vahenditult ja komisjoni saava organisatsiooni bilansis ei peegeldu; sääraste operatsioonide eest saadud komisjonisummad peegelduvad kontos 540 „Kasumid ja kahjumid";
c) madalamalseisvatelt lülidelt laekuvaid mahaarvutusi aparaadi ülalpidamiseks ja kultuurilisteks korraldusvõtteiks;
d) müüdud komisjonikaupadelt saadud komisjoni, mis arvestatakse kontos 540 „Kasumid ja kahjumid".

Aasta lõpus kantakse saadud komisjon üle konto 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused" (või 517) kreeditisse summa piirides, mis on makstud komisjonina turustuse eest, jääk aga kantakse realiseerimise kontode kreeditisse.

S a a d u d l e p p e t r a h v i d, v i i v i s e d j a t r a h v i d moodustavad leppetrahvi-, viivise- ja trahvisummad, mis on saadud hankijailt ja ostjailt viimaste poolt lepingu tingimuste rikkumise eest.

Kanded konto kreeditisse tehakse pärast pretensiooni tunnustamist maksja poolt või selle väljamõistmist arbitraaži või kohtu poolt.

Aasta lõpus kantakse saldo konto 516 kreeditisse makstud trahvide, viiviste ja leppetrahvide summa piirides. Kui selle punkti järgi saadud tulemite summa ületab kahjumite summa, kantakse vahe kaubandusliku omamaksuse vähendamiseks.

Valmis toodete ja kaupade jäägid, mis on avastatud inventuuri puhul, suletakse aasta lõpus saldo ülekandmisega vastavalt konto 516 või 517 kreeditisse punkti „Puudujäägid kaupade hoidmisel või teel olekul", vahed tulemite ja kahjumite vahel aga — realiseerimise kontode kreeditisse.

Toorainete, materjalide ja poolvabrikaatide ülejäägid, mis on leitud artellides inventuuri puhul, kantakse täiel määral vahenditult konto 141 „Üldised tootmisväljaminekud" (või konto 140) kreeditisse — puudujääkidest tekkinud kadude katteks, viimaste puudumisel aga — „muude tootmisväljaminekute" vähendamiseks.

Mitmesugused operatsioonilised tulemid moodustavad muud juhuslikud operatsioonilised tulemid, mis kuuluvad produktsiooni kaubanduslikust omamaksusest välistamisele. Siia kuuluvad näit. tulemid kalkulatsioonilistest vahedest (mittejagatavad jäägid) jms., mis aasta lõpus saldeerivad konto „Käibekulutused" koosseisus arvestatud mitmesuguste väljaminekutega.

Analüütilist arvestust kontole 519 peetakse mitmelahtrilisel kaardil (kreeditis).

KONTO 52 „LIIDULISTE LÜLIDE ADMINISTRATIIV-VALITSEMISVÄLJAMINEKUD".

Seda kontot peetakse tööndusliikes liitudes, nõukogudes ja varturkeskustes ja ta on nende aparaatide ülalpidamise üldadministratiivsete väljaminekute arvestamiseks vastavalt kõrgmalseisvate lülide poolt kinnitatud põhieelarveile. Oma olemuselt on see konto resultaatne ja suletakse aasta lõpus kontoga 540 „Kasumid ja kahjumid".

Märkus 1. Väljaminekuid ladude, abi-veo- ja autotranspordi ülalpidamiseks liitudes ja tööndusliikes varturkeskustes selles kontos ei arvestata, vaid kantakse vastavalt kinnitatud eelarveile vahenditult: esimesed — kontosse 515 „Hulgi realiseerimise käibekulutused", viimased aga — kontosse 130 „Mittetööndusliikud majandid", misjuures nimetatud kontode koosseisus eraldatakse administratiiv-valitsemisväljaminekud.

Märkus 2. Artellid käesolevat kontot ei kasuta ja nende administratiiv-valitsemisväljaminekud arvestatakse vahenditult tsehhi-, üldiste tootmise ja muude väljaminekute hulgas.

Administratiiv-valitsemisväljaminekute arvestus toimub allpool-toodud väljaminekute nomenklatuuri punktide järgi.

Konto 52 korrespondeerib deebetis kontoga 100 „Põhi- ja lisa-töötasu", samuti ka rahaliste, materiaalsete ja arvelduskontodega.

Nomenklatuur kontole „Liiduliste lülide administratiiv-valitsemisväljaminekud".

Punktide šifr	Väljaminekute punktide nimetus
01	Põhi- ja lisa-töötasu
02	Juurdearvutused töötasule
03	Väljaminekud seoses ümberpaigutamistega
04	Lähetused
05	Sõidud ja kergetranspordi ülalpidamine
06	Kontori-, kantselei-, posti-, telegrafi- ja telefoniväljaminekud
07	Ruumide ülalpidamine
08	Pisi-majapidamisinventari kulumus, soetamine ja taastamine
09	Ruumide ja kontori jooksev remont
10	Põhivahendite amortiseerimine
11	Väljaminekud seoses nõupidamiste ja kokkutulekute organiseerimisega
12	Muud väljaminekud

Märkus. Kui on olemas alatine personaal kontorite teenindamiseks (kojamehed, valvurid, koristajad, kütjad, montöörid jms.), näidatakse administratiiv-valitsemisväljaminekute arvestamisel kõik väljaminekud selle personaali ülalpidamiseks igal juhtumil punktides 01 ja 02, mitte aga komplekseis punktides „Ruumide ülalpidamine", „Jooksev remont" jm. Kui on olemas kerget transporti teenindav personaal (kutsarid, tallipoisid, autojuhid), arvestatakse selle personaali ülalpidamine samuti punktides 01 ja 02.

See reegel on kehtiv samuti kõigi muude väljamineku-nomenklatuuride ning kogu personaali suhtes.

XVIII OSA.

PÕHIVAHENDITE KULUMUS, MIS PÕHIFONDIGA EI OLE KAETUD.

KONTO 53 „PÕHIVAHENDITE KULUMUS, MIS PÕHIFONDIGA EI OLE KAETUD".

Seda kontot tuleb kasutada neil erandlikel juhtumeil, kui põhifondist ei jätku põhivahendite maksuse amortiseeritud osa (kulumuse) mahakandmiseks, mis toimub jooksvate amortiseerimis-mahaarvutuste määras. Sellesse kontosse kantakse ka kahjumid põhivahendite likvideerimisest, kui põhifond puudub.

See konto omab ajutist iseloomu ja ta võib artelli bilansi aktivas esineda vaid siis, kui passivas põhifond puudub. Põhifondi kogunemisel konto 53 suletakse.

Konto 53 „Põhivahendite kulumus, mis põhifondiga ei ole kaetud" korrespondeerib järgmiste kontodega:

Deebetis:

020 — „Põhivahendite likvideerimine".

Põhivahendite likvideerimisest saadud kahjumi mahakandmine, kui põhifond puudub.

380 — „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused".

Osakondade, ettevõtete, ehituse jms. bilanssides arvestatavate põhivahendite amortiseerimisosa (kulumuse) mahakandmine, kui põhifond puudub.

440 — „Põhivahendite kulumus".

Põhivahendite amortiseerimisosa (kulumuse) mahakandmine, kui põhifond puudub.

Kreeditis:

390 — „Põhifond".

Konto 53 sulgemine põhifondi kogunemise määral.

XIX OSA.

KASUMID JA KAHJUMID.

KONTO 54 „KASUMID JA KAHJUMID".

Konto „Kasumid ja kahjumid" ülesannet ja kasutamise korda jooksvas arvestuses on alates 1. jaanuarist 1941 oluliselt muudetud. See konto on määratud mitte üksnes organisatsioonide majandusliku tegevuse tulemuste kokkuvõtmiseks operatsiooniaasta lõpus, nagu see oli varem, vaid ka jooksvas korras kõigi sääraste väljaminekute, kahjumite ja tulemite arvestamiseks, mis ei kuulu produktsiooni omamaksusse sisestamisele või sellest välistamisele, vaid kantakse vahenditult resultaatidesse.

Jaotamata kasum või katmata kahjum möödunud aasta (või möödunud aastate) lõppbilansi järgi arvestatakse analüütilise arvestuse eraldi kaardil ja näidatakse bilansis jooksva operatsiooniaasta tulemustest eraldi ning sõltumatult.

Majandusliku tegevuse tulemused aruandeaastal määratakse XVII osa „Realiseerimine" kõigi kontode ja konto 54 „Kasumid ja kahjumid" (jooksva aasta) ühendamisega. Nende kontode sulgemine ja lõplike tulemuste kokkuvõtmine toimub aasta lõpus lõppbilansi koostamisel. Vahepealsete (kuu- ja kvartaali-) bilansside koostamisel jäävad nimetatud kontod lahtisteks ja tulemuste kokkuvõte tehakse operatiivselt (raamatupidamislikke kandeid koostamata), kusjuures määratakse tulemuste lõplik saldo, mis näidatakse vastavalt kas bilansi passivas või aktivas kui aruandeaasta kasum või kahjum.

Aruandeaasta kasumid ja kahjumid.

Kontos 54 „Kasumid ja kahjumid" arvestatakse aasta kestel jooksvas järjekorras järgmised kahjumid, väljaminekud ja tulemid:

Aruandeaastal ilmnenud kahjumid möödunud aastate operatsioonidest. Siin näidatakse juhuslikud väljaminekud ja kahjumid, mis on selgitatud aruandeaastal, kuid omavad vahenditut suhet möödunud aastate operatsioonide ning tulemustega ja ei olnud möödunud aastal arvestatud. Siia kuuluvad näit. juurdemaksud möödunud aasta eest ebaõigesti arvutatud käibemaksule, kahjumid ostjate pretensioonide põhjal nende poolt möödunud aastal tasutud toodangu eest jms. Sellesse kontosse ei tohi kanda kauba-materiaalsete väärtuste puudujääke, mis kõigil juhtumeil, kui need võetakse ettevõtte kanda, kuuluvad sisestamisele produktsiooni omamaksusse.

Tootmisest mittesõltuvad pikaajalised seisakud moodustavad tootmisettevõtete väljaminekud, mis on tingitud pikaajalise iseloomuga (üle kolme päeva) seisakuist elektrienergia mitteandmise, materjalide puudumise jms. tõttu, samuti ka loodusõnnetuste tagajärjel.

Seisakuist tingitud kaotuste arvestus tehakse akti põhjal, milles peab olema tähendatud:

1) seisaku alguse ja lõpu aeg,
2) seisaku põhjus ja
3) seisakust haaratud isikute nimistu, milles on ära tähendatud iga seisuaeg, ja artelli liikmete üldkoosoleku määrus seisaku eest tasu maksmise korra kohta.

Seisakust tingitud kahjumite hulka kuuluvad:

a) tootva personaali põhi-töötasu seisakuaja eest;
b) tootva personaali lisa-töötasu seisakuaja eest ja juurdearvutused töötasule;
c) vastav osa tsehhi- ja üldistest tootmisväljaminekuist, mis on arvutatud lähtudes seisakuaja töötasu vahekorrast tootva personaali üldise töötasusummaga aruandekuus.

Kahjumid loodusõnnetuste tagajärjel peegeldavad väljaminekuid ja kahjumeid, mis on tingitud tulikahjust, uputusest jms., välja arvatud loodusõnnetustest tingitud kahjumid põhivahendite alal, mis arvestatakse kontos 02.

Kontos 54 arvestatakse loodusõnnetustest tingitud kahjumid kauba-materiaalsete väärtuste kaotuse ja riknemise tõttu, mis arvutatakse koostatud aktide põhjal, samuti ka väljaminekud ettevaatus-abinõude rakendamisel võitluses looduse vastu, tekitatud kahjude parandamiseks, maa-ala koristamiseks jms.

Tulikahjust tingitud kahjumid kindlustatud varanduse pealt, mis kuuluvad Riikliku kindlustuse poolt väljamaksmisele, kantakse viimase kontosse (konto 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid").

Kahjumid lootusetute võlgade mahakandmisest.

Vastavalt NSVL RKN poolt 29. juulil 1936 kinnitatud „Sätteile raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta" (p. 15) kantakse sellesse kontosse täissummas:

a) võlad, millede sissenõudmise arbitraaž või kohus on äranud;
b) deebitoriline võlastumus, mille hagemistähtaeg on aegunud.

Võlgu, millede hagemistähtaeg ei ole möödas, kuid mis organisatsiooni poolt tunnustatakse lootusetuiks, võidakse samuti kanda kahjumeisse, kuid ainult pärast kõrgemalseisvalt organisatsioonilt kirjaliku

eelloa saamist ja mahakantud summade kohta valmis kontos kohustuslikult seletuse andmisega.

Kahjumid nende võlgade mahakandmisest, mis muutusid lootusetuiks seadusliku tähtaja möödalaskmise tõttu pretensioonide esitamiseks (hagemistähtaja aegumine), arvestatakse lahus muudest lootusetuist võlgadest, sest need kahjumid nõuavad hagi esitamist isikute vastu, kes on süüdi tähtaja möödalaskmises; peale selle kuuluvad summad, mis müüdud kaupade eest esitatud arvete järgi sellel põhjusel jäid saamata, käibemaksuga panistamisele võrdselt tasutud kaupadega (NSVL Rahanduse RK ringkiri 5. augustist 1933 nr. 464 (K, „БФХЗ" nr. 25 — 1933).

Kahjumid ja tulemid operatsioonidest taaraga, millede arvestamiseks avatakse iseseisev kaart-konto. Sellesse kontosse kantakse hinnakirjalised hinnavahed, samuti ka muud tulemused operatsioonidest taaraga. Eriti arvestatakse siin:

a) kahjumid taara soetamisest või valmistamisest hinnakirjalisest kõrgema hinnaga;
b) väljaminekud seoses taara toimetamisega hankija juurest kauba taarastamispaika;
c) väljaminekud seoses taara toimetamisega ta vabanemispaigast kohani, kus taarat korjavale organisatsioonile üle antakse;
d) väljaminekud seoses taara kokkupanekuga, kui see hankijailt saabub komplektides;
e) väljaminekud seoses kauba alt vabanenud taara remondiga;
f) muud väljaminekud ja kahjumid operatsioonidest hinnakirjahinnaga arvestatava taaraga;
g) tulemid taara soetamisest või valmistamisest hinnakirjalisest madalama hinnaga;
h) muud tulemid operatsioonidest hinnakirja-hinnaga arvestatava taaraga.

Sellesse kontosse kantakse aasta lõpus ka saldo kontost „Taara realiseerimine" (analüütiline konto konto 515 koosseisus), misjärel siin selgivad lõplikud tulemused taara alal.

Mitmesugused kahjumid ja väljaminekud. Siia kuuluvad kõik muud väljaminekud ja kahjumid, milliseid ei sisestata ei tootmislikku ega kaubanduslikku omamaksusse, samuti ei kuulu ka väljaminekusse erifondide arvel. Eriti kuuluvad siia:

a) väljaminekud seismapandud ettevõtete alal: nende valve, puhtuse eest hoolitsemine jms.;
b) kulutused artellides katseteks, mis ei ole seoses jooksva tootmisega, samuti ka kulutused, mis on seoses tootmises uute organiseerimismeetodite, uut liiki toorainete ja materjalide jms. tarvituselevõtmisega sel korral, kui need kulutused ei andnud

oodatud tulemusi ja seetõttu ei saa neid kanda produktsiooni omamaksusse;

c) mitmesugused juhuslikud kahjumid.

Süsteemi mitteoperatiivseis lülides (tööndusliikes nõukogudes) arvestatakse kontos 54 „Kasumid ja kahjumid" kõik väljaminekud ja kaotused, mis ei kuulu administratiiv-valitsemisväljaminekute hulka või eelpoolnimetatud punktides mitte ettenähtud väljaminekute hulka erifondide arvel, nagu:

a) makstud leppetrahvid, viivised ja trahvid;
b) makstud protsendid;
c) materiaalväärtuste puudujäägid (normi piirides);
d) kohtukulutused.

Aruandeaastal ilmnenud tulemid möödunud aastate operatsioonidest. Siin näidatakse juhuslikud tulemid, mis on selgitatud aruandeaastal, kuid omavad vahenditut suhet möödunud aastate operatsioonide ning tulemustega. Siia kuuluvad näit. ilmnenud rohkemmaksed maksude või muude väljaminekute alal möödunud aastal, mis aruandeaastal on tagastatud; möödunud aasta eest saadavad protsendid; tulemid ümberarveldustest hankijate ja ostjatega möödunud aastal lõpetatud operatsioonide alal jms.

Laekumised madalamalseisvailt lülidelt aparaadi ülalpidamiseks. Siin arvestatakse liitudes ja tööndusliikes nõukogudes mahaarvutused aparaadi ülalpidamiseks, mis laekuvad madalamalseisvailt lülidelt. Raamatupidamislike kannete kord mahaarvutuste alal on näidatud konto 25 kirjelduses.

Tulemid kreeditorilise võlastumuse mahakandmisest hagemistähtaja aegumise tõttu. Siia kuuluvad võlastumussummad kreeditoridele, mis kantakse tulemiks Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusega 3. septembrist 1936 tuvastatud hagemistähtaja möödumise tõttu.

Säärane võlastumus ei kuulu tasumisele ja see kantakse kasumisse „Raamatupidamislike aruannete ja bilansside sätete" 29. juulist 1936 p. 15 põhjal.

Tulemid mahakantud lootusetute võlgade laekumisest. Siia kuuluvad tulemid laekumistest lootusetute võlgade alal, mis eelmistel aastatel on kantud kahjumisse.

Mitmesugused tulemid, millede hulka kuuluvad muud tulemid, milliseid ei välistata produktsiooni omamaksusest (vt. konto 519) ja mis ei ole eelmistes punktides ette nähtud. Eriti kuuluvad siia:

a) tulemid rendiühikuilt; selles punktis peegelduvad sissetulekud rentnikelt lepingute järgi neile renditud põhivahendite eest; laekuvaist rendisummadest välistatakse (kantakse konto 54 dee-

betisse) amortiseerimis-mahaarvutused nende põhivahendite järgi ja muud rendise arvel toimuvad väljaminekud, mis rendilepingus on ette nähtud;

b) komisjon, mis liidud ja varturkeskused on saanud vahendamise eest nende bilanssides mittepeegelduvatelt (vt. seletust konto 519 juurde) transiit-komisjonilistelt varumis-turustusoperatsioonidelt;

c) komisjonikaupade müümise eest saadud komisjon;

d) muud juhulise iseloomuga tulemid, näit. kassas ilmnenud ülejäägid jms.

Tööndusliikes nõukogudes arvestatakse kontos 54 saadud protsendid ja üldse kõik eelmistes punktides ette nägemata tulemid.

Aruandeaasta kahjumite, väljaminekute ja tulemite jooksvaks arvestamiseks analüütilises korras avatakse konto 54 juurde eraldi kaardid vaid säärastele punktidele, millede järgi liikumine võib olla deebetis ja kreeditis, näit. „Kahjumid ja tulemid operatsioonidest taaraga", „Tulemid rendiühikuilt" jms. Kõik muud punktid aga arvestatakse kahel ühisel kaardil, nimelt:

1) aruandeaasta väljaminekud ja kahjumid (kaart mitme lahtriga deebetis);

2) aruandeaasta tulemid (kaart mitme lahtriga kreeditis).

Aruandeaasta lõpus avatakse kokkuvõttekaart „Kasumid ja kahjumid", millele üle kantakse saldod kõigist operatsioonilis-resultaatseist (XVII osa „Realiseerimine") ja resultaatseist kontodest, misjärel välja tuuakse lõplik saldo, mis moodustab puhaskasumi (saldo kreedit) või puhaskahjumi (saldo deebet), mis näidatakse lõppbilansis.

Järgmise aasta raamatute avamisel näidatakse see saldo kontos „Eelmiste aastate kasumid ja kahjumid".

„Kasumite ja kahjumite" tabel aastaaruandes koostatakse konto 54 kirjendite täpsel alusel, kusjuures, muide, realiseerimise kontode resultaadid võivad esineda samaaegselt nii kasumite kui ka kahjumite koosseisus.

„Kasumite ja kahjumite" koondkonto avatakse vaid organisatsiooni juhatuse (peakontori) bilansis, mispärast kõik põhitegevusalaste osakondade ja ettevõtete bilanssides olevad resultaadid kantakse nende poolt aasta lõpus kontosse 38 „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused" (juhatusega) ja viimase poolt kantakse konto 54 vastavate punktide alla.

Uue kasutamiskorra tingimustes korrespondeerib konto 54 „Kasumid ja kahjumid" aasta jooksul rahaliste, materiaalsete, arveldus-, koondavate-jaotavate ja muude kontodega olenevalt kahjumi või kasumi liigist.

Eelmiste aastate kasumid ja kahjumid.

Möödunud aasta lõppbilansi järgi saadud puhaskasum või -kahjum arvestatakse analüütilise arvestuse eraldi kaardil senikaua, kui artelli liikmete üldkoosolek (liidu, nõukogu volinike kogu) aastaaruande läbi vaatab ja kinnitab ning teeb otsuse kasumi jaotamise või kahjumi katmise korra kohta.

Kasumi jaotamise kava koostab juhatus silmas pidades artelli põhikirja ning revisjonikomisjoni otsust ja esitab artelli liikmete üldkoosolekule kinnitamiseks.

Kui lõppbilansi järgi on tegutsetud kahjumiga, kaetakse viimane üldkoosoleku otsuse järgi kas kahjusumma artelli liikmete vahel jaotamise teel või see jääb järgmiseks aastaks bilanssi, misjärel kantakse maha põhifondi vähendamiseks.

KONTOD VÄLJASPOOL BILANSSI.

Kontod väljaspool bilanssi on määratud väärtuste arvestamiseks, mis ei kuulu antud organisatsioonile, kuid on tema kasutada rendi alusel, tema käes töötlemisel, hoiul jms., samuti ka tingväärtuste arvestamiseks, mis ei moodusta majandi reaalseid vahendeid, näit. rangele aruandlusele alluvad plangid; kohustused, mis on saadud või antud garantiide järgi tekkida võiva võlastumuse kindlustuseks, jms.

Väljaspool bilanssi objektide arvestust peetakse kirjendite lihtsa (ühepoolse) süsteemi järgi ja ainult aktiivseis kontodes.

M ä r k u s. Väljaspool bilanssi kontodele on omistatud vaid mittepaaris numbrid. Paarisnumbrid (56, 58 jne.) jäid vabaks ja neid võivad kasutada nood organisatsioonid, kes leiavad vajalikuks väljaspool bilanssi arvestamist pidada kahekordsete kirjendite süsteemis — paariskontodes. Tuleb siiski tähendada, et väljaspool bilanssi objektide arvestamine paariskontodes ei oma mingisuguseidki erilisi paremusi võrreldes lihtsa arvestusega.

Tööndusliku kooperatsiooni kontode plaanis on väljaspool bilanssi kontode arv piiratud ja selles ei ole ette nähtud kontosid komisjonile võetud kaupade, rangele aruandlusele alluvate plankide jms. arvestamiseks. Sääraste kontode järele vajaduse tekkimisel kasutatakse vabu mittepaaris numbreid (65, 67 jne.).

Konto 55 „Renditud põhivahendid".

Selles kontos arvestatakse rendi alusel kasutatavad põhivahendid, samuti artelli kasutuses olevad ühiskondamata põhivahendid, mis kuuluvad ta liikmeile.

Renditud põhivahendid arvestatakse nende algmaksusega, mis on tähendatud vastuvõtu-üleandmisaktides.

Arvestamisele kuuluvad renditud hooned, ehitused, masinad, tehniline seadistus ja inventar. Hoonest renditud pinnaosa (üksikuid ruume) ei arvestata.

Renditud põhivahendite arvestus jaguneb kahte liiki:

a) tööndusliku tähtsusega põhivahendid,

b) mittetööndusliku tähtsusega põhivahendid.

Kirjendeid kontosse tehakse vaid põhivahendite sissetulekul või väljalangemisel (rendileandjale tagastamisel).

Analüütilised kontod avatakse põhivahendite mainitud kahe liigi järgi ja rendileandjate järgi, näit. „Tööndusliku põhivahendid, mis kuuluvad nii-niisugusele tehasele". Üksikute objektide nimetused ja kirjeldused ning nende hinne loendatakse kontos. Peale selle korraldatakse vajaduse puhul igale objektile individuaalkaart analoogiliselt oma põhivahendeile.

Konto 57 „Töötlemiseks võetud materjalid".

Organisatsioonidelt-tööandjailt töötlemiseks võetud toorained ja materjalid arvestatakse lepinguis või arvetes-faktuurides tähendatud hindadega, individuaaltellijailt (elanikkonnalt) töötlemiseks võetud toorained ja materjalid aga — hindega, mis tuvastatakse tellimuse vastuvõtmisel hinnakirjade põhjal, või oma niisamasuguste toorainete faktuuri-hindadega.

Organisatsioonidelt töötlemiseks saadud tooraine analüütiline arvestus areneb teises järjekorras tooraine asupaiga järgi, nimelt:

a) laos,

b) tsehhis (lõpetamata tootmine),

c) valmis tooteis.

Sisemiselt peetakse säärase liigituse juures analüütilise (koguselis-summalise) arvestuse kaarte toorainete liikide ja sortide järgi eraldi iga tellija kohta, näit. „Nii-niisuguse sits laos", „Nii-niisuguse trusti värvid (sort) valmis tooteis" jne.

Valms tooteis oleva tooraine maksus arvutatakse lepingus tingindatud normide järgi ja selle kogus võib osutuda suuremaks või vähemaks tootmisel tegelikult tarvitatud tooraine kogusest.

Esimesel juhtumil, kui kokkuhoid lepingu tingimuste kohaselt läheb artelli tulemisse, antakse tootmisel säästetud tooraine oma toor-

ainete lattu ja kantakse sissetulekuks konto 070 „Toorained ja materjalid" deebetisse, krediteerides kontot 110 „Tootmine".

Teisel juhtumil, kui tooraine ülekulutust, võrreldes lepinguliste normidega, ei saa kanda süüdlaste arvele, täiendatakse tellija toorainet ülekulutatud koguses ja vastavalt selle sortimendile toorainega oma varust või see tasutakse sularahas, vastavalt lepingu tingimustele. Seejuures debiteeritakse kontot 110 „Tootmine" ja krediteeritakse vastavalt kas kontot 070 „Toorained ja materjalid" või kontot 303 „Muud kreeditorid" (toorainet andnud organisatsiooni isiklik konto).

Arvestust ja lao dokumentatsiooni peetakse niisamasuguses korras kui oma materjali kohtagi, ainult viimasest lahus.

M ä r k u s. Analüütilist arvestust individuaaltellijate (elanikkonnast) materjalide kohta peetakse esmastel dokumentidel, mis vormivad tellimust.

Neil kordadel, kui tootmise omapärasuste ja hoiutingimuste tõttu töötlemiseks võetud toorainet ei saa hoida laos ega tootmisprotsessis eraldatuna niisamasugusest oma toorainest ja see muutub isikupäratuks, peetakse tellijalt saadud tooraine arvestust bilansis koos oma toorainega kontos 070 „Toorained ja materjalid". Neil kordadel tellija tooraine sisestatakse üldistel alustel tootmise kulutustesse. Bilansis arvestatava isikupäratuks muutunud tellija tooraine maksus kantakse organisatsiooni-tellija konto kreeditist läbi konto 303 „Muud kreeditorid" koosseisus, kust sedamööda, kuidas tellijale valmis tooteid ära antakse, lepingus ettenähtud normide järgi kantakse maha konto 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd" kreeditisse.

N ä i d e. Tellijale (oma materjalist) äraantud valmis toodete tootmise omamaksus (tooraine maksus kaasa arvatud) on 3000 rbl. Nende toodete tootmise eest on lepingu järgi saada 1750 rbl., määrasele summale on arve välja kirjutatud ja tasutud Riigipanga kaudu. Nende toodete valmistamiseks tarvitatud tooraine maksus on lepingus ettenähtud normide järgi 1420 rbl.

Raamatupidamiskanded on käesoleval juhtumil järgmised:

1. Konto 200 „Arvelduskonto Riigipangas" deebet, konto 510 „Oma tootmise produktsiooni ja tehtud tööde realiseerimine" kreedit — Rbl. 1750.

2. Konto 303 „Muud kreeditorid" deebet — Rbl. 1420, konto 510 deebet — Rbl. 1580; konto 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd" kreedit — Rbl. 3000.

Bilansi koostamisel kantakse tellija kontost kreedit-saldo, mis moodustab tingimisi bilanssi sisestatud tellija materjali maksuse, väljaspoole bilanssi ja selle summa võrra vähendatakse aktivas vastavuse kohaselt kas toorainete ja materjalide jääki, poolvabrikaatide lõpetamata tootmist või valmis tooteid.

Konto 59 „Hoiule võetud kaubad ja materjalid".

Selles kontos arvestatakse kauba-materiaalsed väärtused, mis on tulnud vastutavale hoiule hankijate arvete aktseptimisest äramise puhul või muil põhjusil.

Konto 61 „Tellijaile välja andmata riigilaenude obligatsioonid".

Selles kontos arvestatakse riigilaenude obligatsioonid, mis saadakse hoiukassast väljaandmiseks tellijaile (artelli liikmeile, töölistele ja teenistujaile), kes kollektiivsete tellimiste järgi täielikult on tasunud nende maksuse.

Konto 63 „Madalamalseisvate lülide kohustused sisesüsteemiliste mahaarvutuste alal".

See konto on määratud tööndusliikes liitudes ja nõukogudes kohustuste arvestamiseks, mis on saadud madalamalseisvailt lülidelt mahaarvutuste alal pikaajalise krediteerimise fondi, üldsüsteemilisteks korraldusvõteteks ja aparaadi ülalpidamiseks vastavalt Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusele 17. detsembrist 1933.

———

LISAD.

SÄTE DOKUMENTIDE JA KIRJENDITE KOHTA ETTEVÕTETE JA MAJANDUSLIKE ORGANISATSIOONIDE RAAMATUPIDAMISLIKUKS ARVESTUSEKS.

(Antud NSVL RKN korralduse 17. jaanuarist 1946 nr. 634-r põhjal.)

I. Raamatupidamisliku arvestuse kohustuslikust pidamisest.

§ 1. Riiklikud ja kooperatiivsed ettevõtted ning majandusorganisatsioonid peale kolhooside, samuti ka ühiskondlike organisatsioonide isemajandavad ettevõtted on kohustatud pidama raamatupidamislikku arvestust oma majandusliku tegevuse kohta kooskõlas käesoleva sättega.

§ 2. Ettevõtted ja organisatsioonid, mis tegutsevad põhikirja alusel, NSVL RKN, liidu- või autonoomse vabariigi RKN või vastava töötajate saadikute nõukogu täitevkomitee loal isemajandamise põhimõttel ja on varustatud käibevahenditega, peavad raamatupidamislikku arvestust kahekordse süsteemi järgi eraldi bilansiga.

Kapitaalmahutused arvestatakse iseseisvas bilansis või põhitegevuse bilansis NSVL RKN poolt tuvastatud korras.

§ 3. Käesoleva sätte § 2 ettenägemata juhtumeil on raamatupidamislik arvestus kahekordse süsteemi järgi ja eraldi bilansiga lubatud vaid vastava rahvakomissariaadi või keskasutise loal.

§ 4. Ettevõtted ja majandusorganisatsioonid peavad raamatupidamislikku arvestust kontoplaanide ja nende rakendamiseks antud juhendite põhjal, mis on kinnitatud NSVL RKN poolt.

II. Raamatupidamisliku arvestuse dokumendid.

§ 5. Konto kirjendite aluseks on nõudekohaselt vormitud tõestusdokumendid.

Tõestusdokumendid peavad olema koostatud õigeaegselt, operatsioonide toimumise momendil ja sisaldama järgmisi igale dokumendile kohustuslikke rekvisiite:

a) dokumendi nimetuse („sissetuleku-order“, „väljamineku-order“, „saatekiri“, „arve-faktuur“, „akt“ jm.);

b) dokumendi koostanud ettevõtete ja organisatsioonide nimetuse ja aadressi;

c) poolte äratähendamise, kes antud dokumendiga vormitud majandusliku tehingu sooritamisest osa võtsid;
d) dokumendi koostamise kuupäeva;
e) majandusliku tehingu sisu ja selle aluse;
f) tehingu mõõtjad (koguselises, hinnalises väljenduses);
g) isikute allkirju, kes on vastutavad tehingu ja selle dokumendis õigesti vormimise eest.

Muud rekvisiidid määratakse dokumenteeritavate majanduslike tehingute iseloomuga.

§ 6. Kirjendeid dokumentidesse võidakse teha tindiga, keemilise pliiatsiga või kirjutusmasinal.

M ä r k u s. Rahvakomissariaadid ja keskametkonnad tuvastavad ainult tindiga täidetavate dokumentide või nende üksikute rekvisiitide loendi.

§ 7. Dokumentides — nii teksti osas kui numbrilistes andmeis — on lubamatud määritud kohad, väljakraapimised jms.

Vead parandatakse dokumentides tindiga ebaõige teksti või summa kriipsamisega ja kriipsatu kohale uue, s. o. õige teksti või summa kirjutamisega.

Kriipsamine tehakse ühe kriipsuga nii, et kriipsatu oleks loetav.

Igasugune vea parandus dokumendis peab olema sessamas dokumendis eraldi talendatud ja kinnitatud dokumendi allakirjutanud isikute allkirjadega.

M ä r k u s. Kassa ja panga maksedokumentides (tšekid, maksekorraldused jm.) parandusi ei tohi olla.

§ 8. Kõik dokumendid, mis on raamatupidamisliku arvestuse aluseks, tuleb esitada raamatupidamisse korras ja tähtaegadel, mis tuvastatakse ettevõtte või organisatsiooni pea- (vanema) raamatupidaja poolt.

§ 9. Raamatupidamisse tulevad dokumendid kontrollitakse ja võetakse arvestusele. Arvestuselevõtmine vormitakse raamatupidamiskannetega, mis võidakse koostada nii üksikute algdokumentide kui ka samasuguste tehingute järgi süstematiseeritud dokumentide rühma alusel.

§ 10. Raamatupidamiskanded koostatakse pea- (vanema) raamatupidaja või ta asetäitja allkirjaga nii eraldi plankidel kui ka dokumentidel endil järgmise vormi järgi:

Memoriaalorder nr.....

Sisse kanda .....kuus.

Alus (viide dokumentidele või kirjendi sisu)	Deebet kontos	Kreedit kontos	Summa

„.....“ ..... 194.... a.

Peą(vanem)raamatupidaja .....
(allkiri)

L i s a „ “ lehel.

§ 11. Memoriaalordereis märgitakse kontod sõltuvalt tehingu iseloomust, kas

a) ühe deebetkonto ja ühe kreeditkonto (lihtlausend) või
b) ühe deebetkonto ja mitme kreeditkonto või vastupidi — ühe kreeditkonto ja mitme deebetkonto (liitlausend) korrespondeerimise näol.

§ 12. Memoriaalorderites kui ka arvestusreigstrites on lubatud korrespondeerivate kontode tekstilise nimetuse asemel märkida numbrišifrid.

§ 13. Kõik memoriaalorderid tuleb enne nende raamatupidamisliku arvestuse kontodesse kandmist nummerdada nende kronoloogilise registreerimise numbrite järjekorras vastavalt käesoleva sätte § 15 näpunäiteile.

Seejuures tehakse memoriaalorderitele lisandatavaile algdokumentidele märge: „Memoriaalorderi nr. .... juurde; lisaleht nr.....
(kuupäev)

III. A r v e s t u s r e g i s t r i d.

Kirjendid raamatupidamislikus arvestuses tehakse:

a) majanduslike tehingute kronoloogilise registreerimisega nende memoriaalorderitega vormimise järjekorras,
b) süstemaatilise registreerimisega — majanduslike tehingute rühmitamisega sünteetilistes (pea-) ja analüütilistes (abi-) kontodes vastavalt kinnitatud kontoplaanidele.

Kirjendid sünteetilise ja analüütilise arvestuse registreisse tuleb teha reeglina raamatupidamis-kannete koostamise päeval.

§ 15. Kronoloogiline kirjendamine toimub eraldi süstemaatilisest, välja arvatud käesoleva sätte § 17 ettenähtud juhtumid, erilises raamatus „Päevaraamat" järgmise vormi kohaselt:

Memoriaalorderite järjekorranumbrid	Orderite kuupäevad	Summad memoriaal-orderite järgi

Memoriaalorderid nummerdatakse iga kuu alates nr. 1.

Kuu lõpus võetakse kõik möödunud kuus registreeritud memoriaalorderite summad kokku.

§ 16. Kirjendid sünteetiliste kontode järgi tehakse sünteetilise arvestuse raamatusse (pearaamat), mis sisaldab järgmisi andmeid: memoriaalorderite kuupäevad ja numbrid, iga konto deebeti ja kreediti läbikäikude summad nendega korrespondeerivate kontode järgi.

§ 17. Ettevõtetes ja organisatsioonides, millede jaoks tuvastatud korras kinnitatud kontode plaan sisaldab väikesel määral kontosid, võidakse rahvakomissariaatide ja keskametkondade loal memoriaalorderite kronoloogiline registreerimine ühendada kirjenditega sünteetiliste kontode järgi ühte raamatusse „Peažurnaal", mis sisaldab järgmisi rekvisiite: memoriaalorderite järjekorranumbrid, memoriaalorderite kuupäevad, kirjendite lühike sisu, memoriaalorderite läbikäikude summad tervikuna kui ka iga konto deebeti ja kreediti järgi.

§ 18. Kuu lõpus tehakse sünteetilise arvestuse raamatus (pearaamat) läbikäikude kokkuvõtted antud aruandekuu eest iga konto deebeti ja kreediti ja nendega korrespondeerivate kontode järgi.

Peažurnaalis tuuakse välja kuu läbikäikude kokkuvõtted nii tervikuna kui ka iga konto deebeti ja kreediti järgi.

§ 19. Analüütilised (abi-) kontod peetakse raamatutes või kaartidel — lahtistel lehtedel. Kassas oleva sularaha arvestust peetakse kohustuslikult raamatus (kassaraamat).

Küsimuse, kas analüütilisteks kontodeks tarvitada raamatuid või kaarte (lahtisi lehti), otsustab vastav rahvakomissariaat või ametkond.

§ 20. Igas raamatupidamis-raamatus nummerdatakse enne kirjendite tegemist kõik leheküljed (lehed jne.), misjuures viimasele leheküljele (viimase lehe pöördele) tehakse juhataja ja pearaamatupidaja allkirjadega järgmine märkus: „Käesolevas raamatus on kokku ..... nummerdatud lehekülge (lehte)".

Allkirjad kinnitatakse ettevõtte või organisatsiooni ümmarguse pitseriga.

§ 21. Raamatupidamis-raamatu kaanele kirjutatakse kohustuslikult:

a) ettevõtte või organisatsiooni nimetus;
b) antud raamatu sünteetilise konto šifr ja nimetus;
c) aruandeaasta.

Peale selle peab iga raamatupidamis-raamat olema varustatud selles sisalduvate kontode sisukorraga, mis koostatud tähestikulises järjekorras.

§ 22. Analüütiliste (abi-) kontode pidamisel kaartidel (lahtistel lehtedel) registreeritakse iga vastne konto erilises „Kaartide registris" järgmise vormi järgi:

Kaartide register konto nr. ..... **järgi.**
(sünteetilise konto nimetus)

Analüütiliste kontode kaartide järjek.-numbrid	Analüütiliste kontode nimetused	Kaartide avamise kuupäev	Avatud lehekülgede numbrid

M ä r k u s. Kaartide registrid avatakse igale sünteetilisele (pea-) kontole eraldi.

§ 23. Analüütilise arvestuse registrid peavad sisaldama järgmise kohustusliku miinimumi rekvisiite:

a) memoriaalorderi kuupäeva ja numbri;
b) kirjendite lühikese teksti;
c) rahasumma ja põhivahendite ning kauba-materiaalväärtuste arvestamise registreis peale selle ka koguse natuuralises väljenduses;
d) korrespondeeriva konto šifri.

M ä r k u s. Kirjendid kauba-materiaalväärtuste arvestamise raamatus ainult rahalises väljenduses on lubatavad NSVL Rahanduse RK nõusolekul.

§ 24. Kirjendid arvestusregistreisse tehakse tindiga. Kirjendid keemilise pliiatsiga on lubatavad kirjendeist samaaegselt kopeerpaberi kaudu jäljendi saamiseks.

§ 25. Iga kuu lõpus tuleb kõigis analüütilise arvestuse kontodes eraldi reale välja tuua selle kuu läbikäikude kokkuvõtted.

§ 26. Arvestuskirjendeid võidakse teha nii käsitsi kui ka arvestuskirjutusmasinal.

Arvestus- ja kirjutusmasinate kasutamise kord ettevõtete ja organisatsioonide raamatupidamislikus arvestuses tuvastatakse vastavate rahvakomissariaatide ja teiste keskasutiste poolt.

§ 27. Arvestusregistreid tuleb pidada korralikult, ilma määrmiste ja väljakraapimisteta, kõrvalkirjutusteta ja juurdekirjutusteta ridade peale või alla või vabadesse kohtadesse kirjendite vahel.

Vigade ja kirjutuskomistuste parandamine toimub vajaduspuhkudel täpses kooskõlas käesoleva sätte § 32.

§ 28. Antud kontos kirjendite jätkamiseks uue lehekülje avamisel tehakse leheküljenumbri kohta märkus kaartide registris või arvestusraamatu „Sisukorras".

Aruandekuus lõpetamata jäänud kirjendite jätkamine uuel leheküljel toimub pooliku kuu kokkuvõtte ülekandmisega ärakasutatud lehekülje viimaselt realt uue lehekülje esimesele reale. Seejuures märgitakse: „Leheküljele ....." ja „Leheküljelt .....".

§ 29. Iga kuu lõpus võrreldakse enne raamatupidamisliku bilansi koostamist läbikäigu-aruannete andmeil sünteetiliste (pea-) kontode ja „Registreerimisžurnaali" läbikäikude kokkuvõtteid, samuti ka analüütiliste kontode läbikäikude kokkuvõtteid ja saldosid neid ühendavate sünteetiliste kontodega.

Läbikäigu-aruandeid tuleb iga kuu koostada:

a) üks — kõigi sünteetiliste kontode läbikäikude kohta;
b) eraldi — vastava sünteetilise kontoga ühendatavate analüütiliste kontode iga rühma läbikäikude kohta.

§ 30. Raamatupidamisliku bilansi koostamise aluseks võivad olla ainult § 29 näidatud korras võrreldud sünteetiliste ja analüütiliste kontode läbikäikude alusel läbikäigu-aruannetest väljatoodud saldode (jääkide) summad.

§ 31. Koondbilansside ja -aruannete koostamise aluseks on vastavas korras kontrollitud ja kinnitatud alluvate ettevõtete, kontorite, osakondade jms. bilansid ja aruanded.

Kõrgemalseisva organisatsiooni poolt kõigi tema koosseisu kuuluvate ettevõtete, kontorite, osakondade jne. raamatupidamisliku arvestuse andmete summeerimine toimub nende andmete registreerimise ja gruppeerimise teel erilistes koondaruande-tabelites.

Koondaruande-tabelite kohustuslikud rekvisiidid on:

a) koondaruande-tabeli nimetus;
b) koondaruande-tabelis ettenähtud aruandeperiood;
c) nimestik ettevõtete, kontorite ja osakondade kohta, kellede aruannete andmed võetakse koondaruande-tabelisse;

d) summad ja kogus (rahalises ja natuuralises väljenduses);
e) kokkuvõtted koondaruande-tabeli iga liidetava näitaja järgi;
f) koondaruande-tabeli koostanud isiku allkiri.

§ 32. Jooksva aruandeaasta raamatupidamisliku arvestuse kirjendeis avastatud vigade parandamine toimub järgmiselt:

a) aruandeperioodis tekkinud vea avastamisel enne raamatupidamisliku bilansi esitamist ja juhtumil, kui vea parandamine ei nõua memoriaalorderi muutmist, parandatakse see viga ebaõigete summade ja teksti peenikese joonega kriipsamisega sääraselt, et kriipsatut oleks võimalik lugeda, ning tarbe korral õigete summade ja teksti pealekirjutamisega. Samaaegselt tehakse sealsamas, vastava rea äärel pea(vanema)raamatupidaja allkirjaga õiendus: „Parandatud";
b) memoriaalorderi veast tingitud eksliku kirjendi avastamisel enne raamatupidamisliku bilansi esitamist parandatakse see ekslik kirjend, sõltuvalt ta iseloomust, kas täiendava raamatupidamis-kandega või erilise raamatupidamis-lausendiga „punase storno" meetodil. Täpsalt niisama parandatakse vead kõigil juhtumeil, kui need on avastatud selle aruandeperioodi raamatupidamisliku arvestuse kirjendeis, mille kohta bilanss on juba esitatud;
c) täiendavad raamatupidamis-kanded vigade parandamise alal, samuti ka erilised lausendid „punase storno" meetodil vormitakse kohustuslikult memoriaalorderitega, milledes peale § 10 ettenähtud rekvisiitide tehakse viide selle memoriaalorderiga parandatava raamatupidamis-lausendi numbrile ja kuupäevale.

Märkus. Kui arvestamine toimub masinakirjaga, tuvastatakse ekslike kirjendite parandamise kord vastavate rahvakomissariaatide ja keskasutiste poolt.

§ 33. Pärast aruandeaasta lõppu ja lõppbilansi koostamist lõpetatakse raamatupidamise arvestusregistrid (raamatud, kaardid — lahtised lehed) iga konto (sünteetilise ja analüütilise) kokkuvõtmisega ja saldo summa vastaspoolele — deebetsumma kreeditisse ja kreeditsumma deebetisse — väljatoomise teel.

Uuel aruandeaastal avatakse sünteetiliste ja analüütiliste kontode arvestusregistrid saldo summadega täielises kooskõlas möödunud aasta arvestusregistrite lõppkirjendite alusel esitatud lõppbilansiga.

Kui kõrgemalseisva organisatsiooni poolt on aastaaruande kinnitamisel lõppbilansis tehtud mõningaid parandusi, kantakse need parandused vastava kirjaliku korralduse alusel:

a) möödunud aasta arvestusregistritesse parandava raamatupidamis-kandega ja
b) jooksva aasta arvestusregistritesse — algsaldode muutmise teel § 32 p. a näidatud viisil.

IV. Dokumentide, arvestusregistrite ja raamatupidamisliku aruandluse säilitamine.

§ 34. Iga aruandekuu möödudes tuleb kõik memoriaalorderid (koos nende juurde kuuluvate dokumentidega) nende numbrite järjekorras kokku võtta ja köita. Köitele kirjutatakse:

a) ettevõtte või organisatsiooni ja osakonna nimetus;
b) kausta (toimiku) nimetus ja järjekorranumber alates aasta algusest;
c) aruandeperiood — aasta ja kuu;
d) memoriaalorderite alg- ja lõppnumber;
e) toimiku lehtede arv.

Kassaorderid köidetakse memoriaalorderitest lahus, rühmitades need sissetuleku ja väljamineku järgi nende numbrite kasvavas järjekorras aasta algusest lõpuni, alates nr. 1-st.

Täpsalt niisama tuleb säilitada möödunud aastate läbikäigu-aruanded, raamatupidamise bilansid koos kõigi lisadega, koondaruandetabelid ja arvestusregistrid.

Märkus. Kaartidel — lahtistel lehtedel peetavad arvestusregistrid antakse hoiule köidetuina koos vastavate kaartide registritega.

§ 36. Säilitamiseks vastuvõetud raamatupidamis-toimikud (köidetud kaustad) kantakse erilisse „Arhiiviraamatusse", mida peetakse järgmise vormi kohaselt:

Säilitamiseks vastuvõtmise kuupäev	Kaustade (toimikute) nr-id	Toimiku nimetus	Aasta ja kuu	Sisu		Lehtede arv	Märkused
				alates nr.	kuni nr.		

§ 37. Raamatupidamise arhiivist toimikute väljaandmine toimub ainult pea(vanema)raamatupidaja kirjalikul loal.

Arvestusdokumentide, arvestusregistrite jms. erandamine kohtulikuurimisorganite nõudmisel võib toimuda nende organite kirjaliku korralduse alusel ettevõtte või organisatsiooni juhataja loal. Seejuures tehakse kaustade (toimikute) või üksikute dokumentide erandamise kohta märge arhiiviraamatusse ja erandatud dokumentide asemele pannakse kausta vastav õiendus.

§ 38. Raamatupidamislike dokumentide, arvestusregistrite jms. kadumise või hävimise puhul on ettevõtte või organisatsiooni juhataja kohustatud kadumise fakti vormima sellekohase aktiga ja teatama sellest kirjalikult linna (maakonna) miilitsale.

§ 39. Raamatupidamise arhiivis säilitatakse toimikud määratud tähtaegade jooksul vastavalt loendeile. Toimikute säilitamistähtaegade möödumisel antakse viimased kooskõlas Sise RK Arhiivide Peavalitsuse juhendiga osaliselt kohalikku riigiarhiivi, osalt aga makulatuuriks. Seda tõendavad dokumendid hoitakse raamatupidamise arhiivis.

Arhiiviraamatu märkmete lahtris tehakse vastavail ridadel märkmed nii toimikute riigiarhiivi üleandmise kui ka makulatuuriks andmise kohta, viidates vastavate dokumentide numbritele.

NSVL Rahanduse Rahvakomissar A. Zverev.

NSVL Rahanduse RK Raamatupidamisliku arvestuse ja aruandluse Valitsuse ülem A. Margulis.

25. jaanuaril 1946. Nr. 60.

ÜHISKONNATUD SEKTORI ASUTISTE JA MAJANDUSORGANISATSIOONIDE PEA- JA VANEMATE RAAMATUPIDAJATE ÕIGUSTEST JA KOHUSTUSTEST.

NSVL RKN määrus nr. 1511 29. septembrist 1932.
(SK 1932, Nr. 72, art. 440)

Omistades raamatupidamislikule arvestusele erilist tähtsust võitluses sotsialistliku ülesehituse plaani täitmise eest ja isemajandamise juurutamises ning raamatupidajate vastutuse tugevdamiseks raamatupidamisliku arvestuse organiseerimisel, samuti raamatupidamisliku aruandluse mihuse tõstmiseks ja õigeaegseks esitamiseks NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu oma 9. augusti 1928 „Sätte pea- ja vanemate raamatupidajate õiguste ja kohustuste kohta“ (SK 1928, 49, 441) tühistamiseks ja NSVL RKN 9. mai 1931 määruse „Arvestus-statistiliste tööde organiseerimise kohta“ (SK 1931, 28, 221) muutmiseks otsustab:

1. Eraldada ettevõtteis, trustides, ühisustes ja samuti ka ühiskonnatud sektori isemajandavais asutistes ning majandusorganisatsioonides raamatupidamislik arvestus üldistest arvestusorganeist ja statistikast.

Märkus. Käesolevas punktis tähendatud asutistes, ettevõtetes ja organisatsioonides raamatupidamisliku arvestuse eraldamisel üldistest arvestusorganitest ja statistikast arvestuse ja statistika sektorid ja jaoskonnad jäävad alles.

Raamatupidamisliku arvestuse organid on nende asutiste, ettevõtete ja majanduslike organisatsioonide iseseisvad osad ega või kuuluda mingisuguse muu osa (sektori, osakonna jne.) koosseisu.

2. Riigi eelarvel olevais organisatsioonides (rahvakomissariaatides peavalitsustes) eraldada arvestuse ja statistika sektorites eri rühmad, kes juhivad alluvate majandusorganite ja ettevõtete raamatupidamislikku arvestust.

3. Säilitada kehtiv kord iga liiki aruandluse kinnitamiseks ja esitamiseks. Raamatupidamisliku arvestuse, samuti ka muude arvestusliikide metodoloogilist juhtimist teostab Rahvamajanduse Arvestuse Keskvalitsus, misjuures Rahvamajanduse Arvestuse Keskvalitsuse näpunäited raamatupidamisliku arvestuse liinis kooskõlastatakse NSVL RKN-ga ja NSVL Riigipangaga ja antakse eranditult vastavate ametkondade kaudu.

4. Asutistes, ettevõtteis ja ühiskonnatud sektori majandusorganisatsioonides juhib raamatupidamisliku arvestuse organit üks isik — pea- või vanem raamatupidaja, kes on raamataupidamisliku arvestuse juhataja. Pea- või vanem raamatupidaja kannab kõrvuti asutise, ettevõtte või majandusorganisatsiooni juhatajaga täielikku vastutust finants- ja eelarve-distsipliini silmaspidamise, raamatupidamisliku arvestuse õige pidamise ja raamatupidamisliku aruandluse koostamise eest antud asutises, ettevõttes, majandusorganisatsioonis, samuti ka raamatupidamisliku arvestuse üldise korralduse eest antud asutise, ettevõtte- või majandusorganisatsiooni koosseisu kuuluvais eraldi majandusühikuis ja -osades, mis raamatupidamislikku arvestust peavad iseseisvalt ja esitavad lõpetatud raamatupidamisliku aruandluse.

5. Asutiste, ettevõtete ja majandusorganisatsioonide pea- või vanemad raamatupidajad tegutsevad vastavalt seadustele ja valitsuse korraldustele, samuti ka kõrgemalseisvate organite juhendeile.

Administratiivselt alluvad nad vahenditult antud asutise, ettevõtte või majandusorganisatsiooni juhatajale; raamatupidamisliku arvestuse korra ja meetodi ning raamatupidamisliku aruandluse koostamise suhtes aga alluvad nad kõrgemalseisvatele organisatsioonidele, kelledele vahenditult allub antud asutis, ettevõte või majandusorganisatsioon.

Pea- ja vanemate raamatupidajate määramine, vallandamine ja ümberpaigutamine toimub kõrgemalseisva organi poolt antud asutise, ettevõtte või maj.-organisatsiooni juhataja ettepanekul.

6. Kõik asutistes, ettevõtteis või maj.-organisatsioonides raamatupidamisliku arvestuse ja aruandluse alal töötajad alluvad pea- või vanema raamatupidaja juhatustele.

Pea- või vanema raamatupidaja näpunäited raamatupidamisliku arvestuse ja aruandluse korraldamise küsimustes, raamatupidamislike operatsioonide õige ja õigeaegse vormimise alal on kohustuslikud kõi-

gile antud asutise, ettevõtte või maj.-organisatsiooni koosseisu kuuluvate majandusühikute või filiaalide pea- ja vanemaile raamatupidajaile.

7. Pea- või vanema raamatupidaja korraldused osas, mis puutub operatsioonide õigesse ja õigeaegsesse vormimisse ning raamatupidamisele tuvastatud aruandeliste andmete esitamisse, on kohustuslikud kõigile teistele antud asutise, ettevõtte või maj.-organisatsiooni jagudele ja üksikuile töötajaile.

Süüdlasd pea- või vanemate raamatupidajate näpunäidete ja korralduste mittetäitmises või rikkumises võetakse distsiplinaar- ja kohtulikule vastutusele.

8. Kõik operatiivsed korraldused asutises, ettevõttes või maj.-organisatsioonis, milledel on suhteid raamatupidamisliku arvestuse või aruandlusega, seehulgas raamatupidamisliku arvestuse ja aruandluse organite koosseisude tuvastamine ja muutmine, kõigi nende organite töötajate tööle võtmine, ümberpaigutamine ja vallandamine, ametikohtade, palgamäärade ja preemiate tuvastamine toimub antud asutise, ettevõtte või maj.-organisatsiooni administratsiooni poolt kooskõlastatult pea- või vanema raamatupidajaga või nende esitamisel.

9. Lahkarvamused pea- või vanema raamatupidaja ja antud asutise, etteõtte või maj.-organisatsiooni juhataja vahel lahendab kõrgemalseisev organ.

10. Asutiste, ettevõtete või maj.-organisatsioonide bilansid ja raamatupidamislikud aruanded kirjutatakse alla juhataja ja pea- (vanema) raamatupidaja poolt.

Kõik rahalise, materiaalse, varandusliku, arvelduse ja krediidilise iseloomuga dokumendid, mis on asutise, ettevõtte või maj.-organisatsiooni kassast raha väljaandmise või sinna raha vastuvõtmise aluseks, samuti ka raamatupidamislike kirjendite aluseks olevad dokumendid kinnitatakse pea- või vanema raamatupidaja või tema poolt selleks volitatud isiku allkirjaga.

M ä r k u s. Kõik nimetatud dokumendid, kui need on pea- või vanema raamatupidaja või tema poolt selleks volitatud isiku allkirjaga kinnitamata, loetakse kehtetuiks.

11. Kui pea- või vanem raamatupidaja saab korralduse, mis on vasturääkivuses seadusega või raamatupidamislikuks aruandluseks tuvastatud korraga, on ta kohustatud enne selle täitmist kirjalikult juhtima korralduse andnud isiku või organi tähelepanu korralduse seadusepärasetusele.

Korralduse kohta kirjaliku kinnituse saamisel on pea- või vanem raamatupidaja kohustatud seda täitma, millest viivitamata teatada kõrgemalseisva organi juhatajale. Samaaegselt on pea- või vanem raamatupidaja kohustatud sellest teatama:

a) rajoonilise või linnalise alluvusega asutistes ja organisatsioonides — rajooni või linna finantsosakonna juhatajale;

b) krai (oblastilise) alluvusega asutistes ja organisatsioonides — krai (oblasti) finantsosakonna juhatajale;

c) liidulise ja vabariikliku alluvusega asutistes — NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissarile või vastavalt liiduvabariigi rahanduse rahvakomissarile.

Neil juhtumeil, kui pea- või vanem raamatupidaja saab korralduse sooritada kriminaalkorras karistatav toiming, on ta kohustatud seda korraldust mitte täites viivitamata sellest teatama eeltähendatud organeile. (NSVL RKN määruse nr. 1249 — 21. juunist 1935 redaktsioonis. — SK 1935, 34, 302.)

12. Ebaõigete teadete ja aruandluse andmise eest võetakse pea- ja vanemad raamatupidajad kohtulikule vastutusele.

13. Asutiste, ettevõtete ja ühiskonnatud sektori maj.-organisatsioonide pea- ja vanemad raamatupidajad ning nende asetäitjad kasutavad insener-tehnilise töötaja õigusi ja neile laieneb Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrus 1. augustist 1931 „Insener-tehniliste töötajate olustikuliste tingimuste parendamise kohta“ (SK 1931, 48, 322).

ARVESTUSTÖÖTAJATE VASTUTUSEST ARVESTUSE JA ARUANDLUSE KORRALDAMISEL.

Väljavõte NSVL Töölis-talupoegade Inspektsiooni Rahvakomissariaadi, Rahanduse RK ja NSVL Riigipanga reegleist 6. aprillist 1931.
(БФХЗ 1931, 13, lk. 50)

I. a) Riigi- ja krediitasutiste, riigiettevõtete ja kooperatiivsete organisatsioonide arvestustöötajad kannavad neile pandud kohustuste piires vastutust arvestuse korraldamise ja õige pidamise ning dokumentide käibe seisukorra eest, arvestusoperatsioonide sooritamise eest tuvastatud tähtaegadel, et tehingud tootmis-, finants-, krediidi- ja kassaplaanide täitmise alal peegelduksid täpsalt, ning dokumentide õigesti käsitamise eest.

b) Võrdselt arvestustöötajatega kannavad vastutust administratiiv- ja operatiivtöötajad, kellel lasub kohustus oma töö liigi kohaselt dokumentide vormimine ja edasiandmine nende õigeaegselt peegeldamiseks arvestuses ja aruandluses.

I osas ettenähtud vastutust kannavad peale vahenditute täitjate ka osakondade, sektorite ja rümade juhatajad.

Asutiste, ettevõtete ja organisatsioonide juhatajad vastutavad käesolevate reeglite täielikult ja õigeaegselt elluviimise ning nende täitmise järele edaspidise valvamise eest.

II. I osas nimetatud riigi- ja kooperatiivsete asutiste, ettevõtete ja organisatsioonide töötajad vastutavad selle eest, et:

1. Õigeaegselt:

a) koostataks ja esitataks bilansid, arvestusmaterjal ja muud tuvastatud operatiivteated tootmis-, finants-, krediidi- ning kassaplaani täitmise kohta, mis reguleerivad ja kontrollivad antud majandi (Rahvamajanduse Ülemnõukogu, Varumise RK, Väliskaubanduse RK, Riiklik Plaanikomisjon, Riigipank jt. koondised) tööd;

b) tehtaks arvestus- ja aruandlus-operatsioonid, mis tulenevad igapäevasest tööst plaani täitmise alal;

c) koostataks arveldused ja dokumendid ära saadetaks ostjaile ja Riigipanka;

d) peegeldataks operatsioonid Riigipangalt väljavõtete saamisel antud majandi konto-korrent ja muudest kontodest Riigipangas ning lahkuminekud summades viivitamata reguleeritaks ja pangale sellest teatataks;

e) esitataks Riigipangale dokumendid ja korraldused viimase poolt antud majandi kui ostja arvel arvelduste sooritamiseks hankijatega ning aktsept toimuks õigeaegselt;

f) esitataks Riigipangale ja Rahanduse RK aruandelised ja operatiivandmed arvestuse liinis, mis on seoses tööndusе finantsplaani, kaubanduse finantsplaani, toorainete ja muude varumiste ning kassaplaani täitmisega;

g) reguleeritaks arveldused ostjate ning hankijatega, samuti ka lepingute täitmise alal ega lubataks sääraste arvelduste kuhjumist bilanssi;

h) teostataks iga liiki ülekandmised oma bilansist Riigipanga kaudu koondise bilanssi plaanis ettenähtud ettevõtete ja teiste ametkondade (Rahanduse RK, Rahvamajanduse Ülemnõukogu jt.) vaheliste arvelduste sooritamise tulemusena.

2. Õigesti koostataks dokumendid, mis on seoses tootmisega, realiseerimisega, produktsiooni äraandmisega ja veoga, et need peegeldataks arvestusoperatsioonides, eriti et õigesti koostataks arved-faktuurid ja muud arveldusdokumendid ja et neis oleksid olemas tuvastatud rekvisiidid.

3. Dokumendid oleksid õiges seisukorras, neid ära ei kaotataks, ei koostataks hooletult, ei hävitataks ja kirjendid nende järgi kontodes oleksid õiged.

4. Dokumente hoitaks tuvastatud korras.

5. Dokumentide käive oleks õigesti korraldatud, vastavalt antud majandusorgani ja temaga kokku puutuvate organisatsioonide töö nõudeile.

. . . V. Kõik I osas tähendatud töötajad vastutavad selle eest et nende poolt koostatavad või käsiteldavad rahalise, materiaal-varalise,

arvelduse ja krediidilise iseloomuga dokumendid, mis on aluseks raha väljaandmisel või vastuvõtmisel, raamatupidamislike kirjendite tegemisel ja aruannete ning bilansside koostamisel, oleksid õigesti vormitud ja varustatud vajalike allkirjadega.

VI. Saades täitmiseks ebaseadusliku korralduse, on arvestustöötajad kohustatud enne korralduse täitmist kirjalikult pöörama selle andnud isiku või jaoskonna tähelepanu korralduse ebaseaduslikkusele.

Korralduse täitmiseks kirjaliku kinnituse saamisel on arvestustöötajad kohustatud korralduse täitma, viivitamata sellest teatades kõrgemalseisva organi (kui säärane on olemas) juhatajale ja samaaegselt ka töölis-talupoegade inspektsiooni vastavale organile.

Siiski, kui teiskordselt esitatud korraldus sisaldab ilmseid tunnuseid tegevusest, mis toob kaasa kriminaalvastutuse, on arvestustöötajad kohustatud korraldust mitte täites viivitamata sellest teatama eeltähendatud organitele.

VII. Süüdlased käesolevate reeglite eeltoodud paragrahvide rikkumises kannavad vastutust distsiplinaar- või kriminaalkorras, olenevalt reeglite rikkumiste ja nende tagajärgede iseloomust.

VIII. Distsiplinaarkaristused määratakse kõigil juhtumeil administratsiooni korraldusega.

IX. Karistusmäärad:

a) reeglite rikkumisel esimest korda tehakse noomitus koos hoiatusega. Olenevalt rikkumiste ja neist tekkivate tagajärgede iseloomust võidakse kohaldada käesoleva pragrahvi p. b) ettenähtud karistusmäära;

b) kui rikkumised korduvad või neil on tõsiseid tagajärgi — vallandamine ilma vallandamishüvituseta või üleviimine teisele tööle.

X. Kõik käesolevas määruses loendatud rikkumisjuhtumid võib administratsioon anda seltsimehelike kohtute lahendada nende pädevuse piirides.

XI. Karistamine administratiivkorras ei takista vastutuselevõtmist kriminaalkorras, kui rikkumistel on tõsiseid tagajärgi, need põhjustavad suuri kahjusid või neil on kuritöö koosseis.

XII. Karistus määratakse mitte hiljem poolekuust tähtaega arvates eksimuse avastamisest. Karistuse määramisel tuleb kaastööliselt nõuda kirjalik seletus; kui kolme päeva jooksul seletust ei esitata, määratakse karistus ilma selleta.

XIII. Kaastööliste poolt tekitatud kahju nõutakse sisse korras, mis on tuvastatud Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN 12. aprilli 1929 määrusega „Tööliste ja teenistujate varalisest vastutusest kahju eest, mis nad tööandjaile on tekitanud“ (NSVL SK 1929, 42, 367) ja NSVL RKN 11. augusti 1931 määrusega (NSVL SK 1931, 51, 334).

VASTUTUSEST ARVESTUS- JA ARUANDLUSREEGLITE RIKKUMISE EEST.

Väljavõte NSVL Ülemkohtu 42. pleenumi seletusest 27. II 1933. (БФХЗ 1933, 10, lk. 40)

. . . Erilist tähelepanu tuleb kohtuil pöörata järgmistele kuritegudele arvestuse ja aruandluse alal:

1. Arvestuse ja aruandluse teadlikult sassi ajamine ja aruandeis ebaõigete andmete esitamine sihiga luua soodsaid tingimusi ühiskondliku (sotsialistliku) omandi riisumiseks või säärase riisumise jälgede varjamiseks.

2. Arvestus- ja aruandlusreeglite kuritahtlik rikkumine raamatupidamislike ja statistiliste organite töötajate poolt, mis ajab segamini ettevõtte või asutise normaalse tegevuse või loob pinda kuritarvitusteks.

3. Ettevõtete ja organisatsioonide administratiiv-majandusliku personaali (tehaste direktorite, sovhooside direktorite, sovhooside juhatuste, tsehhiülemate, lao- ja magasinide valitsejate jm.) poolt vastavate abinõude ilmne mitterakendamine nende juhtimisel olevais majandusorganisatsioonides ja ettevõtteis arvestuse ja aruandluse õigesti organiseerimiseks ja nõudekohaselt korraldamiseks, mis toob korratusi ettevõtte või asutise töösse.

4. Ettevõtete ja maj.-organisatsioonide administratiiv-majandusliku personaali poolt NSVL RKN määruse 29. septembrist 1932 „Ühiskonnatud sektori asutiste ja majandusorganisatsioonide pea- ja vanemate raamatupidajate õiguste ja kohustuste kohta“ (SK 1932, 72, 440) järgimatus, pea- või vanemate raamatupidajate sundimine välja kirjutama maksukäske ettenägemata otstarbeiks või mittevastavaile summadele, nende väidete ignoreerimine finants-eelarvelise distsipliini teostamise alal, nende asetamine tingimustesse, mis takistavad nende normaalset tegevust, pea- või vanemate raamatupidajate, kes kindlalt peavad kinni seaduse nõudeist eelarvelise distsipliini alal, määramine, vallandamine või ümberpaigutamine.

5. Ettevõtete administratiiv-majandusliku personaali poolt abinõude ilmne mitte tarvituselevõtmine laomajanduse pidamise nõudekohaselt korraldamiseks, mille tulemusena luuakse tingimused, mis ei võimalda õiget aruandlust ning ettevõtete vara õigesti arvestamist ja annavad võimalusi kuritarvitusteks.

6. Teadlikult ebaõigete andmete teatamine sihiga näidata plaani täitmist või ületamist.

7. Mitteõigeaegne teadete andmine deebitorilise võlastumuse kohta ja tähtaegade möödalaskmine pretensioonide esitamiseks deebitoride vastu, mille tulemuseks on hagemistähtaegade aegumine ja võimaluse kaotamine võlastumuse kättesaamiseks.

Öeldu põhjal NSV Liidu Ülemkohtu pleenum määrab:

1. Arvestuse ja aruandluse teadlikult sassi ajamine, aruandeis teadlikult mitteõigete andmete esitamine, raamatupidamislike ja statistiliste organite töötajate poolt arvestus- ja aruandlusreeglite kuritahtlik rikkumine ja teadlikult mitteõigete andmete teatamine plaani täitmise või ületamise kohta, kui loendatud toimingute sihiks on ühiskondliku (sotsialistliku) vara riisumine või säärase riisumise jälgede varjamine, kvalifitseeritakse 7. augusti 1932 seaduse järgi.

2. Neil kordadel, kui eeltähendatud kuritahtlike toimingute sihiks oli ettevõtte või asutise normaalse tegevuse segamini ajamine, tuleb süüdlastele kohaldada vastavaid kontrrevolutsiooniliste kuritegude paragrahve.

3. Raamatupidamis- ja statistikaorganite töötajate poolt arvestus- ja aruandlusreeglite ilmne rikkumine ilma eespool (p. 1 ja 2) tähendatud tunnusteta kvalifitseeritakse ametialase kuritööna liiduvabariikide kriminaalkoodeksite vastavate paragrahvide järgi.

4. Ametialaste kuritöödena kvalifitseeritakse ka administratiivmajandusliku personaali poolt NSVL RKN 29. septembri 1932 „Määruse ühiskonnatud sektori asutiste ja majandusorganisatsioonide pea- ja vanemate raamatupidajate õiguste ja kohustuste kohta" rikkumisi, kui nende toimingute sihiks ei olnud ettevõtte või asutise normaalse tegevuse segamini ajamine, ühiskondliku (sotsialistliku) vara riisumine või säärase riisumise jälgede varjamine.

Kõik loendatud süüdistusasjad kohtuorganeil arutada võimalikult kiiresti ja nende arutamisele kaasa tõmmata vastavate ettevõtete ja maj.-organisatsioonide laia töötajaskonda.

SÄTE RIIKLIKE JA KOOPERATIIVSETE MAJANDUSORGANITE JA ETTEVÕTETE RAAMATUPIDAMISLIKE ARUANNETE JA BILANSSIDE KOHTA.

Väljavõte NSVL RKN määrusest 29. juulist 1936 nr. 1372.
(SK 1936, 42, 359)

I. Raamatupidamislike aruannete ja bilansside koostamise, esitamise ja kinnitamise kord.

1. Kõik isemajandamise alusel tegutsevad riiklikud ja kooperatiivsed majandusorganid (isemajandamisõigustega peavalitsused, trustid, raudteed, kontorid jne.), ettevõtted ja ehitused on kohustatud koostama raamatupidamise kuu- ja aastaaruanded ja bilansid ning esitama need asutistele ja organisatsioonidele, kelle alluvusse nad kuuluvad, ja ärakirjades juhendiga (p. 20) tuvastatud korras — finantsorganitele (NSV Liidu Rahanduse RK-le, liiduvabariikide RK-dele ja kohalikele

finantsorganeile kuuluvuse järgi), samuti ka vastavatele pankadele. Aastaaruannete ärakirjad esitatakse ka NSVL Riikliku Plaanikomisjoni Rahvamajandusliku Arvestuse Keskvalitsusele ja selle organeile (vabariiklikele, krai ja oblastite) kuuluvuse järgi.

Kapitaalmahutused ja tööliste varustamise osakondade tegevus arvestatakse iseseisvates bilanssides.

Elamu-kommunaalmajanduse arvestus toimub eraldi bilansis ja selle kõik aktivad ning passivad sisestatakse põhitegevuse üldbilanssi.

M ä r k u s. Käesolev säte ei laiene riigi eelarve korras finantseeritavaile organeile. Nende organite raamatupidamislike aruannete ja bilansside koostamise ja kinnitamise kord tuvastatakse NSVL Rahanduse RK poolt kooskõlastatult asjaosaliste ametkondadega.

2. Raamatupidamislike aruannete ja bilansside vormid ning juhendid nende koostamiseks töötatakse välja vastavate ametkondade (rahvakomissariaatide ja keskasutiste) ning kooperatiivsete keskuste poolt ja kinnitatakse NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissari poolt NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu direktiivide alusel.

3. Raamatupidamislikud aruanded ja bilansid esitatakse järgmistel tähtaegadel:

a) kuubilansid esitatakse trustide, laevanduste, kaubanduslike, kooperatiivsete ja muude majandusorganite poolt (seehulgas ka peavalitsuste poolt, kelledel turustus- ja varumisoperatsioonide alal on isemajandamisõigused) ametkondade poolt tuvastatavatel tähtaegadel, kuid mitte hiljem aruandekuule järgneva kuu 27. päeva, raudteede poolt aga mitte hiljem 35 päeva pärast aruandekuu lõppu.

Ettevõtted, nii need, mis kuuluvad trustide ja muude isemajandavate organite koosseisu, kui ka nood, kes sinna ei kuulu, esitavad igakuused bilansid mitte hiljem aruandekuule järgneva kuu 20. päeva.

Kokkuleppel vastavate finantsorganitega (p. 1) lubatakse ametkondadel ja kohalikel organeil vabastada neile alluvaid majandusorgane ja ettevõtteid kuubilansside kohustuslikust esitamisest tingimusel, et bilansid esitataks kvartaalide kohta, samuti bilansside esitamise tähtaega pikendada mitte üle 10 päeva;

b) raamatupidamise aastaaruanded ja -bilansid esitatakse ettevõtete poolt mitte hiljem 5. veebruari, trustide ja muude majandusorganite poolt — mitte hiljem 1. märtsit, raudteede poolt — mitte hiljem 10. märtsit aruandeaastale järgneval aastal.

Kaugelasuvate rajoonide ettevõtteile, samuti ka trustidele ning muudele majandusorganeile, kes omavad ettevõtteid kaugelasuvais rajoonides, tuvastatakse nende tähtaegade asemele vastavalt tähtaegadeks

10. veebruar ja 20. märts. Sääraste rajoonide loend tuvastatakse NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissariaadi poolt koos asjaosaliste ametkondadega.

Käesolevas paragrahvis tähendatud tähtaegade piires määravad ametkonnad täpsad kalendrilised tähtajad raamatupidamislike aruannete ja bilansside esitamiseks neile alluvate majandusorganite ja ettevõtete poolt.

4. Raamatupidamislike aruannete ja bilansside tähtajaks mitteesitamisel võetakse majandusorgani või ettevõtte juhataja ja pearaamatupidaja, kes on süüdi aruande ja bilansi esitamise viivituses, vastutusele distsiplinaarkorras. Süüdlased raamatupidamislike aruannete tuvastatud vormide ja tähtaegade süstemaatilises ja kuritahtlikus rikkumises, samuti süüdlased teadlikult ebaõigete andmete esitamises võetakse kriminaalvastutusele.

5. Majandusorganite ja ettevõtete raamatupidamise aastaaruannete ja bilansside kinnitamine, nende puhaskasumi jaotamine vastavalt kehtivatele seadustele ja kahjumite katmise korra määramine toimub asutiste poolt, kellele nad alluvad. Raamatupidamise aastaaruannete ja bilansside kinnitamine peab järgnema mitte hiljem kaht kuud arvates nende saamise päevast.

6. Finantsorganitel (p. 1) on õigus:

a) osa võtta raamatupidamise aruannete ja bilansside läbivaatamisest ja teha nende suhtes oma ettepanekuid ning märkusi;

b) nõuda majandusorganeilt ja ettevõtteilt kõigi vajalikeks osutuda võivate täiendavate materjalide ja aruandeliste andmete esitamist, mis selgitavad raamatupidamise aruande ja bilansi kokkuvõtteid ning lisasid raamatupidamisliku aruandluse vormide piires, mis on tuvastatud antud majandusorgani või ettevõtte jaoks;

c) kohapeal järele vaadata raamatupidamise kirjendeid ja aruandlust ning kõiki vajalikke dokumentaalseid andmeid.

7. Kui finantsorgan (p. 1) arvab, et raamatupidamise aastaaruanne või bilanss on ebaõigesti kinnitatud, teeb ta need kinnitanud asutisele ettepaneku vajalike paranduste kohta aruandes või bilansis. Säärase ettepaneku peab finantsorgan tegema 10 päeva jooksul arvates päevast, millal ta sai protokolli aruande ja bilansi kinnitamise kohta. Kui finantsorgan 10 päeva jooksul ei tee ettepanekuid aruande ja bilansi parandamise kohta, loetakse viimased lõplikult kinnitatuiks.

Kui aruande ja bilansi kinnitanud asutis 10 päeva jooksul arvates finantsorgani ettepanekute saamisest ei teata viimasele nendega mittenõustumisest, loetakse ettepanekud vastuvõetuiks.

Lahkarvamuste puhul võib finantsorgan (p. 1) 10 päeva jooksul arvates vastuväidete saamisest anda need NSV Liidu Rahvakomissaride

Nõukogu, liiduvabariigi rahvakomissaride nõukogu või vastava täitevkomitee (kuuluvuse järgi) lahendada.

Kuni tähtaja möödumiseni, mis on tuvastatud finantsorgani poolt ettepanekute esitamiseks aruande ja bilansi kohta, sääraste ettepanekute esitamise puhul aga — kuni nende alusel tekkinud lahkarvamuste lahendamiseni viiakse aruande ja bilansi kohta tehtud otsused täide vaid selles osas, mis finantsorganiga on kooskõlastatud.

8. Liidulise alluvusega majandusorganid (seehulgas ka vahenditult rahvakomissariaatidele alluvad ettevõtted) avaldavad oma lõppbilansid ja kasumite ning kahjumite kontod erilisadena antud ametkonna ametlikus ajakirjas, säärase ajakirja puudumisel aga ajalehes „Ekonomitšeskaja žiznj"; kõik muud majandusorganid — ajakirjades (lehtedes) liiduvabariikide valitsuse korralduse järgi. Bilansid ja kasumite ning kahjumite kontod tuleb esitada avaldamiseks mitte hiljem kahtkümmet päeva arvates lõplikult kinnitamise päevast.

NSV Liidu ja liiduvabariikide ametkondadele antakse õigus kokkuleppel vastavate finantsorganitega vabastada üksikuid majandusorganeid bilansside kohustuslikust avaldamisest.

9. Ametkonnad (rahvakomissariaadid ja keskasutised) koostavad neile alluvate majandusorganite ja ettevõtete kinnitatud aastaaruannete ja bilansside põhjal aasta koondaruanded ja bilansid aruandeliste andmete jagamisega peavalitsuste järgi. Aasta koondaruanded ja -bilansid esitatakse mitte hiljem aruandeaastale järgnevat 1. maid: NSV Liidu ametkondade poolt — Töö- ja Kaitsenõukogule ning ärakirjadena NSVL RKN-le, Riigipangale, NSVL Riiklikule Plaanikomisjonile ning NSVL Riikliku Plaanikomisjoni Rahvamajanduse Arvestuse Keskvalitsusele, liiduvabariikide ametkondade poolt aga liiduvabariigi RKN-le ja ärakirjadena rahanduse RK-le, riiklikule plaanikomisjonile ja liiduvabariigi rahvamajanduse arvestuse valitsusele ning Riigipangale.

Peavalitsused, kelledel on isemajandamisõigused neile alluvate ettevõtete majandusorganite suhtes, esitavad igas kvartaalis koondbilansside ärakirjad NSVL Rahanduse RK-le ja Riigipangale mitte hiljem 40 päeva pärast aruandeperioodi lõppu vahenditult, või esitatakse need rahvakomissariaatide kaudu koondatud kujul, alljaotustega peavalitsuste järgi.

II. Bilansside koostamise reeglid.

10. Kõik põhivahendid näidatakse bilansi aktivas algmaksusega, mis võrdub nende soetamiseks, püstitamiseks või ehitamiseks (kaasa arvatud väljaminekud seoses kohaletoimetamise ja seadistamisega) tehtud kulutuste summaga, sellest hindest maha arvutatud amortiseeritud osa. Mahaarvutatav amortiseeritud osa näidatakse väljaspool bilanssi.

Põhivahendite hulka ei kuulu ja näidatakse käibevahendite hulgas:

a) esemed, millede iga on alla ühe aasta, sõltumata nende maksusest;

b) esemed maksusega alla limiidi, mis tuvastatakse vastavate rahvakomissariaatide ja keskasutiste poolt kuni 200 rbl. piires ühiku eest.

11. Majandusorganeile ja ettevõtteile antud maatükke, maapõuevarade asupaiku, metsa- ja veekõlvikuid bilanssi ei kanta; nende pindala näidatakse märkuses bilansi juurde.

Kapitaalmahutused maatükkidesse, maapõue, metsa- ja veekõlvikuisse (melioratsiooni-, kuivatus-, irrigatsiooni- ja säärased tööd), millede kustutamine on ette nähtud mitme aasta peale amortiseerimismahaarvutuste korras, kuuluvad põhivahendite hulka.

Jooksvad väljaminekud maade, maapõue, metsa- ja veekõlvikute ekspluateerimise alal sisestatakse produktsiooni omamaksusse.

12. Põhivahendite amortiseerimis-mahaarvutuste normid kinnitab Töö- ja Kaitsenõukogu vastava rahvakomissariaadi ettepanekul koos Riikliku Plaanikomisjoni ja NSVL RKN arvamusega.

Amortiseerimis-mahaarvutused kasutamisel-olevate (kaasa arvatud ajutised vaheajad) põhivahendite maksusest arvatakse produktsiooni omamaksuse hulka.

13. Toorainete, materjalide, poolvabrikaatide, valmis toodete ja kaupade jäägid hinnatakse bilansis nende tegeliku omamaksusega.

14. Arveldused deebitoride (seehulgas neile esitatud pretensioonid) ja kreeditoridega näidatakse bilansis summades, mis on tuvastatud jooksvate raamatupidamislike kirjenditega. Kui arvelduste kontrollimisel neis ilmneb lahkuminekuid, siis jätab kummagi pool oma bilanssi need summad, mis tulenevad jooksvaist raamatupidamislikest kirjendeist ja tema poolt õigeks tunnustatakse.

15. Võlge, millede sissenõudmise arbitraaž või kohus on äranud, bilansis ei näidata, vaid need kantakse täies summas kahjumeisse. Kreeditorilise ja deebitorilise võlastumuse summasid, millede hagemistähtaeg on möödas, bilansis ei näidata, vaid need kantakse vastavalt kas kasumisse või kahjumisse.

Võlad, mis ettevõte või organisatsioon tunnustab lootusetuiks, võidakse kanda kahjumisse vaid kõrgemalseisva organi eelloal ja mahakantud summasid aastaaruandes kohustuslikult selgitades.

Vaieldavad võlad näidatakse bilansi aktivas täies summas.

Vaieldavaiks võlgadeks loetakse summad, vaidlus millede kohta on antud kohtu või arbitraaži lahendada.

16. Administratiivsed, majanduslikud, ärilised ja muud väljaminekud organiseerimise ja valitsemise alal sisestatakse produktsiooni maksusse kooskõlas kehtivate kalkuleerimisreeglitega.

Erifondide arvel tehtud väljaminekud kantakse neist fondidest maha kuuluvuse järgi ja omamaksusse neid ei sisestata.

Üle plaani kulutused administratiiv-valitsemisväljaminekute alal sisestatakse aruandeaasta produktsiooni omamaksusse. Need ülekulutused kuuluvad korvamisele järgmise aasta plaanis nendekssamadeks väljaminekuteks määratud summadest kokkuhoiuga.

17. Kaotused, mis on tingitud majandusorganite operatsioonidest ja looduslikest õnnetusist (vara hävimine, riknemine), välja arvatud kahjumid põhivahendite alal, kantakse aruandeaasta kahjumeisse.

Kaotused põhivahendite alal kantakse põhikirjafondi muutmiseks.

Kaotused põhivahendite alal tuvastatakse nende algmaksuse järgi, maha arvutatud kulumus ja järelejäänud materjalide, osade jms. maksus nende realiseerimishinna või erilise hinde järgi.

18. Aruandeaasta lõpptulemus, mis on välja toodud antud organisatsiooni kõigi operatsioonide jooksva arvestuse ja bilansi punktide hinde põhjal vastavalt käesolevale sättele, näidatakse lõppbilansis eraldi punktina.

„SÄTTE RIIKLIKE JA KOOPERATIIVSETE MAJANDUSORGANITE JA ETTEVÕTETE RAAMATUPIDAMISLIKE ARUANNETE JA BILANSSIDE KOHTA" RAKENDAMISEST.

NSVL Rahanduse RK juhend, kinnitatud NSVL RKN määrusega 29. juulist 1936 nr. 1565.
(SK 1936, 42, 360)

I. Raamatupidamislike aruannete ja bilansside esitamise ja kinnitamise kord.

1. Trustide, raudteede, laevanduste, kaubanduslike ja kooperatiivsete organisatsioonide ning sääraste majandusorganite, mis ühendavad neile alluvaid isemajandavaid ettevõtteid (tehaseid, vabrikuid, depoosid, sovhoose, ladusid, magasine jms.), raamatupidamislikud aruanded ja bilansid sisaldavad kõigi nimetatud ettevõtete bilansse.

2. Trustid, raudteed, laevandused, ehitus-, kaubandus- ja kooperatiivsed organisatsioonid ning neile sarnased majandusorganid, mis ei kuulu trustide koosseisu, autonoomsed ettevõtted, samuti ka peavalitsused, kelledel on varumis- ja turustusoperatsioonide suhtes isemajandamise õigused, ühtaegselt raamatupidamise aasta- ja kuuaruannete ning -bilansside esitamisega asutistele ja organisatsioonidele, kellele nad alluvad, esitavad nende aruannete ja bilansside ärakirjad finantsorganeile (NSVL Rahanduse RK, liiduvabariigi rahvakomissariaadile või kohalikule finantsorganile, olenevalt majandusorgani alluvusest), samuti ka Riigipanga sellele asutisele, mis neid majandusorganeid krediteerib.

Ettevõtted, mis kuuluvad trustide ja neile sarnaste majandusorganisatsioonide koosseisu, esitavad oma raamatupidamislikud aruanded ja bilansid neile organisatsioonidele ja ärakirjad Riigipanga neile asutistele, mis neid krediteerivad. Isemajandamisel olevad ehitused esitavad oma raamatupidamislikud aruanded ja bilansid neile organeile, milledele nad alluvad, ärakirjad aga neile pikaajaliste mahutuste pankadele, mis teostavad ehituse finantseerimist või krediteerimist. Peale selle esitavad ärakirjad aastaaruandest: trustid ja säärased majandusorganid NSVL Riikliku Plaanikomisjoni Rahvamajandusliku Arvestuse Keskvalitsusele; ettevõtted ja ehitused — Rahvamajandusliku Arvestuse Keskvalitsuse vabariiklikule, krai või oblasti (vastavalt ettevõtte asupaigale) organile, ja trustidesse mittekuuluvad ettevõtted — samuti ka NSVL Riikliku Plaanikomisjoni Rahvamajandusliku Arvestuse Keskvalitsusele.

M ä r k u s. Aruande ja bilansi esitamise päevaks loetakse päev, millal need kuuluvuse kohaselt tegelikult esitatakse, või kuupäev, mis on tähendatud postitemplil, kui need saadeti postiga.

3. Raamatupidamislikele aruandeile ja bilanssidele kirjutavad alla majandusorgani või ettevõtte juhataja ja pea- või vanem raamatupidaja. Ilma nende allkirjadeta loetakse aruanded ja bilansid mittekehtivaiks.

4. Raamatupidamislikes aruannetes ja bilanssides on lubamatud igasugused väljakraapimised ja juurdekirjutused. Vigade parandamise puhul tehakse vastav õiendus, millele needsamad isikud alla kirjutavad, kes kirjutasid alla aruandele või bilansile.

5. Trustide ja muude majandusorganite koosseisu kuuluvate ettevõtete raamatupidamislikud aastaaruanded ja -bilansid vaadatakse läbi ja kinnitatakse trustide ja majandusorganite juhatajate poolt tähtaegadel, mis tagavad nende majandusorganite endi aruannete ja bilansside õigeaegse koostamise ja esitamise.

Trustide ja liidulise ning vabariikliku alluvusega autonoomsete ettevõtete raamatupidamislikud aastaaruanded ja -bilansid kinnitatakse rahvakomissaride või nende asetäitjate või rahvakomissari korraldusel peavalitsuste juhatajate poolt. Kohaliku tähtsusega ettevõtteile ja organisatsioonidele tuvastatakse vastav kord liiduvabariikide seadusandlusega.

6. Asutised, mis kinnitavad raamatupidamislikke aruandeid ja bilansse, on kohustatud aastaaruannete ja -bilansside läbivaatamise päevast vastavale finantsorganile teatama vähemalt kaks päeva ette ja ärakirjad protokollidest nende aruannete või bilansside kinnitamise kohta esitama finantsorganeile hiljemalt viie päeva jooksul pärast kinnitamist.

7. Avalikkusele teatavaks tehtavad bilansid peavad olema alla kirjutatud majandusorgani või ettevõtte juhataja ja pearaamatupidaja poolt ning kandma ka bilansi kinnitanud asutise märkust bilansi kinni-

tamise ning selle kohta, et bilanss on lubatud avalikkusele teatavaks teha.

Trustide ja muude majandusorganite koosseisu kuuluvate ettevõtete (mitteautonoomsete ettevõtete) bilansside avalikkusele teatavaks tegemine ei ole kohustuslik.

Algkooperatiividest on kohustatud oma bilansid avalikkusele teatavaks tegema vaid võimsamad, milliste nimekirjad tuvastatakse vabariiklike, kraide ja oblastite kooperatiivsete liitude poolt kokkuleppel vastavate finantsorganitega.

II. Bilansside koostamise reeglid.

8. Raamatupidamislikud aruanded ja bilansid koostatakse nõutavalt kontrollitud ramatupidamislike kirjendite põhjal.

9. Raamatupidamislike aastaaruannete ja lõppbilansside koostamisel tehakse kohustuslikult täielik inventuur ja bilansi iga punkti hinne aruandeaastale järgneva aasta 1. jaanuariks, sõltumata aasta kestel toimunud inventuurist.

M ä r k u s. Ametkonna juhataja loal võidakse bilansi üksikute osade inventuuri teha ka mõne teise, bilansi koostamisele läheda päevaga, kuid mitte enne 1. oktoobrit.

10. Raamatupidamise jooksvas arvestuses arvestatakse põhivahendid kogu nende tegevuses olemise ajal alghindega; kulumuse-summad arvestatakse eraldi.

11. Lõpetatud ehitused, samuti vastselt soetatud põhivahendid kantakse põhivahendite vastavaisse jaotustesse otsekohe pärast nende tegevusse rakendamist ja hinnatakse kõigi nende peale faktiliselt tehtud kulutuste kogusummas, mille võrra suurendatakse põhifondi (või vastaval korral pikaajalisi laene).

Kõik lõpetamata ehitused, samuti ka ehitused, mis on lõpetatud enne nende tegevusse rakendamist, näidatakse tehtud kulutuste summas kapitaalmahutuste bilansi aktivas eraldi punktina.

12. Lõpetatud tööd ümberseadistamise või seadistamise viimistlemise alal, mis omavad põhivahendite laiendamise ning rekonstrueerimise iseloomu ja suurendavad nende maksust, arvatakse nende põhivahendite inventarilise maksuse juurde faktiliste kulutuste määras.

13. Väljaminekud, mis on seoses ettevõtete käimapanekuks ettevalmistusega enne nende tegevusse rakendamist, kantakse kapitaaltööde maksusse ja need kaetakse assigneeringuist kapitaalmahutusteks.

Tegevusse rakendatud ettevõtete käimapaneku-perioodi väljaminekud, mis plaanis on ette nähtud, kantakse produktsiooni omamaksusse.

14. Kapitaalmahutuste bilansis näidatakse eraldi väljaminekusumma nendeks väljaspool bilanssi kapitaalmahutusteks, mis teostatakse NSVL RKN määruse 19. septembrist 1935 (SK 1935, nr. 49, art. 417) põhjal. See summa detailiseeritakse bilansi lisades.

Märkus. Väljaspool plaani kapitaalmahutusi, mis teostatakse NSVL RKN määruse 19. sept. 1935 põhjal, lubatakse kaubanduslikel organisatsioonidel peegeldada põhitegevuse bilansis, kui antud organisatsioon ei teosta mingisuguseid muid kapitaalmahutusi.

15. Operatsiooniaasta lõpuks lõpetamata kapitaalremondi maksus näidatakse kapitaalmahutuste bilansi aktivas eraldi punktina faktiliselt tehtud kulutuste summas.

Kulutusi lõpetatud kapitaalremondiks bilansi aktivas omaette punktis ei näidata; nende kulutuste summa võrra suureneb bilansis põhivahendite punkt ja väheneb põhivahendite amortiseeritud osa väljaspool bilanssi (põhikirjafondi passiva punktide vastavate muudatustega bilansis ja kulumuse suhtes — väljaspool bilanssi). Kulutused lõpetatud kapitaalremondiks mitteamortiseeritavate põhivahendite (pidurdatud ja tegevuseta) alal kantakse maha kapitaalmahutusteks assigneeringute arvel.

16. Kulutused eeltöödeks (uurimine, projekteerimine jne.) veel teostamata kapitaaltööde alal kantakse maha kapitaalmahutusteks assigneeringute arvel.

17. Kapitaaltööd renditud põhivahendite juures arvestatakse üldises kapitaalmahutuste kohta tuvastatud korras. Lõpetatud tööd näidatakse aktivas eraldi punktis ja need kuuluvad iga-aastasele kustutusele vastavalt renditähtaegadele ja vastavate kustutussummade sisestamisega amortiseerimisfondi.

18. Rendileantud põhivahendite amortiseerimine toimub üldiste reeglite ja normide järgi ning kantakse läbi rendileandjate bilanssidest. Amortiseerimis-mahaarvutused toimuvad säärastel puhkudel rendimaksu arvel.

19. Põhivahendid, mis antud ettevõtte suhtes on kaotanud tootmisliku tähtsuse ja kuuluvad likvideerimisele, kantakse põhivahenditest maha ja näidatakse bilansis eraldi punktina summas, mille moodustab neist järele jäänud materjalide, osade, murdude jne. maksus.

Vahe likvideerimisele kuuluvate põhivahendite bilansilise ja likvideerimis-maksuse vahel kantakse maha põhikirjafondist.

20. Toorainete, materjalide, poolvabrikaatide, valmis toodete ja kaupade jäägid hinnatakse nende tegeliku omamaksusega.

Tegelik omamaksus sisaldab eneses soetamismaksuse, tootmise varumise maksuse ja samuti ka väljaminekud kohaletoimetamise, mahalaadimise, ärapaneku jms. alal.

Neil kordadel, kui on olemas vahe hinde, millega need jäägid on tähendatud jooksvas arvestuses, ja nende tegeliku omamaksuse vahel, näidatakse see vahe bilansis eraldi punktidena materiaalväärtuste vastavate punktide järgi.

21. Neil juhtumeil, kui kaupade ja valmis toodete jäägis (laos ja lähetatud) on bilansi koostamise momendil olemas kaupu ja valmis tooteid, millede tegelik omamaksus ületab müügihindu, näidatakse need müügihindadega ja vahe tegeliku omamaksuse ja müügihinna vahel kantakse kasumite ja kahjumite kontosse. See vahe näidatakse kohustuslikult eraldi punktina väljaspool bilanssi.

22. Oma tootmise materjalid ja tooted antakse tegutsevate ettevõtete poolt oma kapitaalehitusele üldiselt tuvastatud müügihindadega. Teenendid ja tööd kapitaalehitusele arvestatakse eelarvelise kalkulatsiooni hindadega, sisestades neisse vastava osa tehase üldväljaminekuist.

23. Üksikud aruandeaastal tehtud tööd, väljaminekud milliste alal ei ole lõppbilansi koostamise momendiks tasutud, sisestatakse vastavate esemete omamaksusse, kuna eelolevad maksed sääraste esemete järgi näidatakse bilansi passivas kreeditorilise võlastumusena.

24. Bilanssi võidakse jätta summasid võimalikeks väljamakseiks ostjaile toodangu järgi, mis on müüdud tagatisega (tagatisreserv), mitte suuremas määras väljaminekuist, mis on plaanis ette nähtud tagamiskohustuste täitmiseks, arvestades tagamise tähtaega. Sedamööda kuidas tagamise tähtaeg lõpeb, liidetakse kulutamata summad vastava aasta kasumitega.

25. Kõik arveldused kreeditoride ja deebitoridega, sõltumata perioodilisest kontrollimisest, peavad olema kontrollitud ja kooskõlastatud lõppbilansi koostamise päevaks või mingiks varemaks tähtajaks (kuid mitte varem 1. detsembrit). Kui arvelduste kontrollimisel neis ilmneb lahkuminekuid, jätab kummagi pool oma bilanssi need summad, mis tulenevad jooksvaist raamatupidamise kirjendeist ja tema poolt õigeks tunnustatakse. Huvitatud pool on kohustatud viivitamata andma lahkuminekud kuuluvuse järgi riikliku või ametkondliku arbitraaži või kohtu lahendada.

Raamatupidamise aastaaruande ja bilansi koostamisel tuleb nõuda aruanded kõigilt aruandekohustuslikelt isikuilt.

26. Kõik lahkuminekud sisemistes arveldustes majandusorgani üksikute osade vahel tuleb lõppbilansi koostamisel lahendada ja kõrvaldada. Majandusorgani sisemiste arvelduste reguleerimata jätmist käsitellakse bilansi ebaõigesti koostamisena.

27. Majandusorganile või ettevõttele esitatud, kuid tema poolt mitte aktseptitud nõudluste summat bilansis ei näidata. Aktseptitud või arbitraaži või kohtu poolt väljamõistetud nõudluste osa näidatakse kreeditoride punktis. Ei ole lubatud moodustada reserve majandusorganile või ettevõttele võib-olla esitatavateks nõudlusteks, samuti ka mitte nõudlusteks, mis on esitatud, kuid kohtu või arbitraaži poolt veel läbi vaatamata.

28. Väärtpaberid näidatakse bilansis nende faktilise omandamismaksusega.

29. Aruandeaasta jooksul tehtud jooksev remont sisestatakse aruandeaasta toodangu omamaksusse.

30. Väljaminekud, mis on jooksval aastal tehtud avansina tulevaste operatsioonide arvel, näidatakse bilansis eraldi, jaotades need väljaminekuiks, mille katmine on ette nähtud ligimal aastal, ja väljaminekuiks, mis kaetakse järgmiste aastate jooksul.

31. Inventuuri puhul selgitatud materiaalväärtuste jäägid ja kaod, samuti ka kaod sordi, mihuse languse, kokkukuivamise, pudenemise, raamatutoodangu makulatuuriks kandmise tõttu (peale süüdlaste arvele kantavate kadude) sisestatakse aruandeaasta omamaksusse.

On keelatud moodustada reserve materiaalväärtuste võimalikeks ja oletatavateks kadudeks.

32. Aruandeaastal tulevaste aastate operatsioonide arvel laekunud summad näidatakse bilansis eraldi punktis ja jooksva aasta kasumisse neid ei arvata.

33. Aruandeaastal selgunud kahjumid, mis on saadud eelmiste aastate operatsioonidest, kantakse aruandeaasta tulemusse eripunkti, lisas aga antakse nende koostise ja nende kujunemise põhjuste üksikasjaline kirjeldus.

34. Tagastamata finantseerimise korras saadud vahendid liidetakse pärast operatsiooniaasta lõppu põhikirjafondiga: käibevahendite ja omandamissummade osas tervenisti, kapitaalmahutuste osas aga tegevusse rakendatud põhivahendite summas.

35. Põhikirjafond ja muud seaduses ettenähtud fondid näidatakse bilansi passivas eraldi punktides raamatupidamislike kirjenditega tuvastatud summades.

36. Majandusorganile või ettevõttele mittekuuluvad vahendid, mis on tema kasutada rendi alusel, tema käes hoiul, komisjonil, töötlemisel jms., tuleb raamatupidamise aastaaruande koostamisel samuti täielikult inventeerida ja need näidatakse väljaspool bilanssi aktivas ja passivas eraldi punktides vastuvõtmis-üleandmisaktide hindega või arvetefaktuuride-järgsete hindadega.

37. Väärtmärgid ja range aruandluse alla kuuluvad dokumendid (osamaksu- ja kassamargid, akreditiivide ja rahasaate-plangid jms.) kuuluvad raamatupidamise aastaaruande koostamisel samuti täielikult inventeerimisele ja need näidatakse väljaspool bilanssi nominaalhinnaga või raamatupidamise jooksvaks aruandluseks ametkonna poolt tuvastatud tinghindadega.

SÄTE KOOPERATIIVSETE SÜSTEEMIDE ETTEVÕTETE JA ORGANISATSIOONIDE NING ÜHISKONDLIKE ORGANISATSIOONIDE TULUMAKSU KOHTA.

Kinnitatud NSVL RKN määrusega nr. 1078 22. IV 1941.

1. Käesoleva sätte alusel maksavad tulumaksu:
a) kooperatiivsete süsteemide ettevõtted ja organisatsioonid, seehulgas ka tööndus-põllumajanduslikud segaartellid (tööndusliku kolhoosid) tulemite pealt tööndusest;
b) ühiskondlike organisatsioonide ettevõtted ja majandusorganid, seehulgas klubid ja kultuuripaleed.

2. Tulumaks arvutatakse kasumilt, mis on näidatud käesoleva sätte p. 1 loendatud ettevõtete ja organisatsioonide jooksva aasta bilansis.

3. Tulumaks määratakse sõltuvalt bilansi kasumisummast ja ettevõtte või organisatsiooni rentaabluse protsendist järgmise diferentseeritud määrade tabeli järgi.

Kasumi tegelik summa kinnitatud bilansi järgi	Tulumaksumäärad (protsentides) ettevõtte rentaabluse puhul						
	kuni 10%	üle 10 kuni 12%	üle 12 kuni 15 %	üle 15 kuni 20%	üle 20 kuni 25%	üle 25 kuni 30%	üle 30%
Kuni 100 tuh. rbl.	30	35	40	45	50	55	65
Üle 100 tuh. rbl. kuni 300 tuh. rbl.	30	35	40	45	50	55	65
	+ 5% summast, mis ületab 100 tuh. rbl.						
Üle 300 tuh. rbl.	35	40	45	50	55	60	70
	+ 10% summast, mis ületab 300 tuh. rbl.						

4. Tarbijate kooperatsiooni ettevõtted ja organisatsioonid maksavad tulumaksu sõltuvalt bilansijärgsest kasumisummast maksumäärade ühtse skaala järgi, mis on tuvastatud 10%-lise rentaabluse kohta.

Niisamasugune kord rakendatakse ka teiste kooperatiivsete süsteemide (peale tarbijate kooperatsiooni) organisatsioonide ja ühiskondlike organisatsioonide ettevõtete suhtes, kes ei tegele tootmisliku, kaubandusliku mittekaubalise tegevusega (seehulgas klubid, kultuuripaleed).

5. Tulumaksusummad arvutatakse aruandeaasta jooksul igas kvartaalis tegeliku kasumi järgi, mis on näidatud bilansis aasta algusest peale möödunud aja eest.

Maksusummad määratakse igas kvartaalis, maha arvutades tulumaksusummat, mis on arvutatud bilansijärgse kasumi pealt aasta algusest aruandekvartaalini; liigselt tasutud maksusummad võetakse

arvesse järjekordsel maksmisel või tagastatakse maksjale ta soovi korral.

6. Lõplik arveldus ja tulumaksu tasumine toimub ettevõtete ja organisatsioonide poolt tuvastatud korras kinnitatud aastabilansi järgi.

Aastase tulumaksu taasarvutamisel võetakse arvesse kõik summad, mis on arvutatud aruandeaasta kasumeilt.

7. Tulumaksu tasumine toimub igas aruandekvartaalis võrdses osas järgmistel tähtaegadel:

kasumilt 1. aprilliks — 20. aprillil ja 20. mail,
„ 1. juuliks — 20. juulil ja 20. augustil,
„ 1. oktoobriks — 20. oktoobril ja 20. novembril,
„ 1. jaanuariks — järgmise aasta 5. veebruaril ja 20. veebruaril.

8. Anda NSVL Rahanduse RK-le õigus tuvastada kooskõlastatult vastavate kooperatiivkeskustega üksikuile linnadele ja oblasteile tulumaksu tasumise kord iga kuu faktilise kasumi järgi, mis on näidatud iga möödunud kuu bilansis.

9. Tulumaksu arvutamine ja tasumine eelarvesse toimub maksjate — kooperatiivsete süsteemide ettevõtete ja organisatsioonide ning ühiskondlike organisatsioonide ettevõtete — endi poolt, kes kannavad ka vastutust arvutuse õigsuse ning eelarvele kuuluvate summade õigeaegse tasumise eest.

10. Tööndusliku kooperatsiooni vastselt organiseeritud ettevõtted ja invaliidide kooperatsioonid, kes töötavad kohalike toorainete ja jäätmeiga alates 1941. a., vabastatakse tulumaksu maksmisest kahe aasta jooksul arvates nende tegevusseasumise momendist.

11. Tulumaksu arvutuse õigsuse kontrollimiseks esitavad ettevõtted ja organisatsioonid finantsorganeile kvartaali- ja aastaaruanded ja -bilansid tähtaegadel, mis on tuvastatud Sättega riiklike ja kooperatiivsete majandusorganite ja ettevõtete aruannete ja bilansside kohta.

12. Kui organisatsioonid ja ettevõtted ei esita kvartaalibilansse õigeaegselt, määratakse neile järjekordsed maksud eelarvesse 110% määras tulumaksust, mis oli arvutatud möödunud kvartaali eest.

13. Ettevõtteilt ja organisatsioonidelt kvartaali- ja aastaaruannete ja -bilansside saamisel on finantsorganid kohustatud kontrollima bilansis näidatud kasumit, samuti ka arvutatud ja tasutud tulumaksusummat.

Kui aruande ja bilansi kontrollimise tulemusena finantsorgan määrab suurema tulumaksusumma, kui see on arvutatud ettevõtte või organisatsiooni poolt, tuleb eelarvele kuuluv vahe ära tasuda 10 päeva jooksul arvates finantsorganilt teate saamisest.

14. Kui esitatud aruanded ja bilansid on mittetäielikud või ebaselged, on ettevõtted ja organisatsioonid kohustatud finantsorganite nõudmisel 10 päeva jooksul esitama vajalikud täiendavad materjalid ja aru-

andelised andmed antud ettevõttele või organisatsioonile tuvastatud aruandluse vormide piires, mis selgitavad kokkuvõtteid või raamatupidamisliku aruande lisasid.

15. Finantsorganeile aruannete ja bilansside, samuti ka täiendavate materjalide ja aruandeliste andmete mitteõigeaegse esitamise eest trahvivad finantsorganid ettevõtte või organisatsiooni juhatajat ja pearaamatupidajat kuni 100 rbl. kumbagi.

16. Tulumaks arvatakse ettevõtte või organisatsiooni alluvuse järgi liidu, vabariigi või kohalikku eelarvesse.

17. Juhendi käesoleva Sätte rakendamise kohta annab NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissariaat.

NSVL Rahanduse Rahvakomissar A. Zverev.

NSV LIIDU RAHANDUSE RAHVAKOMISSARIAADI JUHEND kooperatiivsete ettevõtete ja organisatsioonide ning ühiskondlike organisatsioonide majandusorganite tulumaksu arvutamise ja tasumise korra kohta.

29. aprillil 1941. Nr. 362/51.

Vastavalt NSVL RKN määrusele 22. aprillist 1941 nr. 1078 NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissariaat paneb ette kooperatiivsete organisatsioonide ja ettevõtete, samuti ka ühiskondlike organisatsioonide majandusorganite kasumeilt tulumaksu arvutamisel ja võtmisel juhinduda järgmisest:

I. Tulumaksu-maksjad.

1. Tulumaksu-maksjaiks on:

a) kõigi kooperatiivsete süsteemide organisatsioonid ja ettevõtted;

b) ühiskondlike organisatsioonide (ametiühinguliste organisatsioonide, vabatahtlike ühistute, Osoaviahimi, Dünamo jms.) ettevõtted ja majandusorganid, kes tegelevad tootmise ja majanduse alal, samuti ka puhkekodud, sanatooriumid, klubid, kultuuripaleed jms.;

c) tööndusliik-põllumajanduslikud segaartellid (tööndusliikud kolhoosid) tulemite järgi tööndusest, samuti ka kalurite artellid tulemite järgi abiettevõtteilt.

2. Tulumaksust vabastatakse:

a) tööndusliku kooperatsiooni ja invaliidide kooperatsiooni vastselt organiseeritud ettevõtted, mis töötavad kohalike toorainete ja jäätmeiga ja on asunud tegevusse pärast 1. jaanuari 1941, — 2 töötamisaasta jooksul arvates tööleasumise päevast;

b) 1940. a. pangakrediidiga vastselt organiseeritud ettevõtted ajaks kuni laenu kustutamiseni, kuid mitte üle 1 aasta arvates ettevõtte organiseerimisest;

c) parteiliste ja kommunistlike noorte organisatsioonide majandusettevõtted (kirjastused, sanatooriumid, puhkekodud jms.).

3. Iseseisvaiks tulumaksu-maksjaiks on kooperatiivsete süsteemide ja ühiskondlike organisatsioonide majandusorganite organisatsioonid ja ettevõtted, mis tegutsevad isemajandamise alusel, omavad terviklikku raamatupidamislikku aruandlust ja õigust seaduses tuvastatud korras jaotada oma kasumit (liidud, koondised, raj., küla tarbijateühingud, varumiskontorid, artellid, ettevõtted, kooperatiivsed seltsingud jt.).

Nende organisatsioonide ja ettevõtete isemajandavaid osi (magasinid, laod, tsehhid jne.) iseseisvalt tulumaksuga ei maksustata. Nende tegevuse tulemused arvestatakse koondbilansi järgi tulumaksu määramisel organisatsioonile või ettevõttele, kelle koosseisu nad kuuluvad.

II. Tulumaksu arvutamise ja tasumise kord operatsiooniaasta kestel.

4. Käesoleva juhendi p. 1 loetletud organisatsioonide ja ettevõtete tulumaks arvutatakse jooksva aasta bilansilisest kasumist.

5. Kooperatiivsed organisatsioonid ja ühiskondlike organisatsioonide ettevõtted ja majandusorganid maksavad tulumaksu operatsiooniaasta igas kvartaalis, lähtudes tegelikust kasumist, mis on bilansis näidatud aasta algusest peale möödunud aja eest.

Maksusummad määratakse igas kvartaalis, maha arvutades tulumaksusummat, mis on arvutatud bilansijärgse kasumi pealt aasta algusest aruandekvartaalini; liigselt tasutud maksusummad võetakse arvesse järjekordsel maksmisel või tagastatakse maksjale ta soovi korral 10 päeva jooksul arvates avalduse saamisest.

6. Tulumaksu tasumine toimub igas aruandekvartaalis võrdses osas järgmistel tähtaegadel:

kasumilt 1. aprilliks — 20. aprillil ja 20. mail,
„ 1. juuliks — 20. juulil ja 20. augustil,
„ 1. oktoobriks — 20. oktoobril ja 20. novembril,
„ 1. jaanuariks — järgmise aasta 5. ja 20. veebruariks.

NSVL Rahanduse RK loal, mis on kooskõlastatud vastavate kooperatiivkeskustega, võidakse tuvastada üksikuile linnadele ja oblasteile tulumaksu tasumise kord iga kuu tegeliku kasumi järgi, mis on näidatud iga möödunud kuu bilansis.

7. Vastselt moodustatud organisatsioonid (välja arvatud käesoleva juhendi p. 2 ettenähtud ettevõtted) tasuvad tulumaksu vahepealse bilansi järgi neilsamadel tähtaegadel, ka sel korral, kui esimese järje-

kordse tasumiseni on organisatsiooni tegevuse algusest möödunud vähem kui kolm kuud.

N ä i d e. Organisatsioon asus tegevusse 3. mail. Esimese bilansi esitas ta 20. juulil; tulumaks tasutakse võrdseis osades 20. juulil ja 20. augustil, s. o. tulumaks tasutakse mai-juuni kuude eest.

8. Kui organisatsioonid ja ettevõtted ei esita kvartaalibilansse õigeaegselt, määratakse neile järjekordsed maksud eelarvesse 110% määras tulumaksust, mis oli arvutatud möödunud kvartaali eest.

Aruandelise bilansi saamisel arvutatakse tulumaks bilansis näidatud kasumi järgi uuesti.

Neil kordadel, kui maksja bilanssi tähtajaks ei esitanud ja finantsorgan arvutas talle tulumaksu 110% määras eelmisest maksust, esitatud bilansi järgi aga kujuneb maksusumma suuremaks kui 110% eelmisest maksust, arvutatakse tulumaksu juurdemaksusummale viivis aja eest alates tasumise põhitähtajast kuni tegelikult tasumise päevani.

N ä i d e. 20. juuliks bilanss ei olnud esitatud, mispärast tulumaks arvutati 110% määras 20. aprillil makstud summast, s. o. 100 000 rbl. + 10% = 110 000 rbl. 25. juulil esitas artell bilansi 1-ks juuliks, selle bilansi järgi oleks tulnud 20. juulil (tähtajal) tasuda 250 000 rbl. ja 20. augustil 250 000 rbl.; arvutatud aga oli 110 000 rbl.; juurdemakstav vahe (250 000 rbl. — 110 000 rbl.) on 140 000 rbl., milline summa tuleb tasuda koos viivisega aja eest 21. juulist kuni tegeliku tasumiseni.

9. Lõplik arveldus ja tulumaksu tasumine toimub ettevõtete ja organisatsioonide poolt tuvastatud korras kinnitatud aastabilansi järgi.

Aastase tulumaksu taasarvutamisel võetakse arvesse kõik summad, mis on arvutatud aruandeaasta kasumeilt.

M ä r k u s. Tulumaksu IV kvartaali kasumilt eraldi ei arveldata ja tasumisele kuuluv summa määratakse taasarvutamisel.

10. Tulumaksu arvutamine ja tasumine eelarvesse toimub maksjate — kooperatiivsete süsteemide ettevõtete ja organisatsioonide ning ühiskondlike organisatsioonide ettevõtete — endi poolt, kes kannavad ka vastutust arvutuse õigsuse ning eelarvele kuuluvate summade õigeaegse tasumise eest.

11. Tulumaksuga maksustamine toimub oblasti, linna või rajooni rahandusosakonna poolt organisatsiooni või ettevõtte juhatuse asukoha järgi, sõltumata selle alluvusest.

12. Tulumaksusummad arvatakse liidu, vabariigi või kohalikku eelarvesse vastavalt ettevõtete ja organisatsioonide alluvusele.

III. Tulumaksumäärad.

13. Tulumaks määratakse sõltuvalt bilansi kasumisummast ja ettevõtte või majandusliku organisatsiooni rentaablusest järgmise diferentseeritud määrade tabeli kohaselt (%%-des):

Kasumi tegelik summa kinnitatud bilansi järgi	Tulumaksumäärad sõltuvalt rentaabluse protsendist (realiseerimisest saadud kasumi suhe produktsiooni kaubandusliku omamaksusega)						
	kuni 10%	üle 10 kuni 12%	üle 12 kuni 15%	üle 15 kuni 20%	üle 20 kuni 25%	üle 25 kuni 30%	üle 30%
Kuni 100 tuh. rbl.	30	35	40	45	50	55	65
Üle 100 tuh. rbl. kuni 300 tuh. rbl.	30	35	40	45	50	55	65
	+ 5% kasumi summast, mis ületab 100 tuh. rbl.						
Üle 300 tuh. rbl.	35	40	45	50	55	60	70
	+ 10% kasumi summast, mis ületab 300 tuh. rbl.						

N ä i d e. Bilansi andmete järgi sai ettevõte I kvartaalis kasumit 180 000 rbl., misjuures rentaablus aruandeaja eest oli 12%.

Toodud näites tuleb tulumaksu arvutada 67 000 rbl. vastavalt järgmisele arveldusele:

35% 180 000 rublast on . . . . . 63 000 rbl.
+5% summast, mis ületab 100 000 rbl., s. o. 80 000 rbl. 4 000 „
Kokku 67 000 rbl.

Arvutatud tulumaksusumma tasutakse kahel tähtajal: 20. aprillil 33 500 rbl. ja 20. mail 33 500 rbl.

Ettevõtte bilansi järgi oli kasum 1. juuliks 340 000 rbl.

Rentaablus moodustab aruandeaja, s. o. 6 kuu eest 17%. Jooksva aasta tulumaksu arvele on ettevõtte poolt arvutatud 67 000 rbl.

Tulumaksu juurdemaksu-osa arvutatakse järgmises korras:

On tasuda: 50% 340 000 rublast . . . . . 170 000 rbl.
+10% 40 000 „ . . . . . 4 000 „
Kokku . . . . . 174 000 rbl.
Arvutatakse maha maksed 20. aprillil ja 20. mail . . 67 000 „
Tuleb juurde maksta 107 000 rbl.

See vahe tasutakse 20. juulil 53 500 rbl. ja 20. augustil 53 500 rbl.

Selsamal viisil arveldakse tulumaks kasumilt 1. oktoobriks ning ka aastabilansi järgi 1. jaanuariks, arvesse võttes aruandeaasta eest tasutud summasid.

M ä r k u s. Käesolevas punktis tähendatud tulumaksumäärad on rakendatavad tööndusliku kooperatsiooni, invaliidide kooperatsiooni, kalurite artellide ja tööndusliike kolhooside abiettevõtete, samuti ka ühiskondlike organisatsioonide ettevõtete suhtes.

14. Kõik tarbijate kooperatsiooni ettevõtted ja organisatsioonid maksavad tulumaksu bilansijärgse kasumi pealt maksumäärade ühtse skaala järgi, mis on tuvastatud rentaablusele kuni 10%. Niisamasugune kord rakendatakse ka teiste kooperatiivsete süsteemide organisatsioonide ja ühiskondlike organisatsioonide ettevõtete suhtes, kes ei tegele tootmisliku, kaubandusliku ja mittekaubalise kaubandusliku tegevusega (seehulgas klubid, kultuuripaleed).

IV. Rentaabluse protsendi ja tulumaksusumma arvutamise tehnika.

15. Tulumaksusummad arvutatakse olenevalt rentaabluse protsendist, s. o. toodangu realiseerimisest ja tehtud tööde ning teenendite eest saadud kasumi määrast, mis on arvutatud protsentides realiseeritud toodangu (tööde ja teenendite) kaubandusliku omamaksuse kohta.

16. Rentaabluse protsendi määramiseks on vaja kindlaks teha:

a) toodangu realiseerimisest ja tehtud tööde ning teenendite eest saadud kasumi üldsumma;

b) kaubanduslik omamaksus.

17. Realiseerimisest saadud kasum on vahe realiseeritud toodangu käibesumma (jaehindades) ja realiseeritud toodangu kaubandusliku omamaksuse koos maksudega (käibemaks, maks mittekaubalistelt operatsioonidelt) vahel.

Kaubandusliku omamaksuse all tuleb tootmislikes ettevõtteis mõista oma töötluse realiseeritud toodete ja tehtud tööde ning teenendite tootmise omamaksust pluss mahaarvutusd kõrgemalseisvatele lülidele (aparaadi ülalpidamiseks, massilis-kultuuritööks ja kaadrite ettevalmistuseks) ja pluss hulgi realiseerimise käibekulutused.

Tootmise omamaksus on deebetiliste läbikäikude summa omatoodetud produktsiooni realiseerimise kontode järgi (müük väljaspoole, üleandmine kõrgemalseisvale lülile turustuse kaudu realiseerimiseks, üleandmine oma jaemüügivõrku, kapitaalehituse vajadusteks ja tööde tegemine ning teenendid).

Kaubandusliku omamaksuse määramisel tuleb käibekulutusi hoolikalt kontrollida selleks, et kadusid, mis vastavalt arvestamiseks antud näpunäidetele kuuluvad vahenditult kasumite ja kahjumite kontosse või süüdlaste arvele kandmisele, ei võetaks käibekulutuste hulka (näit. kaupade rikkumine, nende puudujääk üle loomuliku kao normi jne.).

Kaubanduslikku omamaksust vähendatakse saadud tulemite summa võrra, mis bilansilises arvestuses arvestatakse eri kontos „Mitmesugu-

sed tulemid", millised välistatakse kaubanduslikust omamaksusest, näit. saadud protsendid, komisjonitasu, leppetrahvid, viivised, trahvid, kaupade ja materjalide ülejäägid jms.

18. Kaubanduslike ettevõtete realiseeritud kaupade kaubanduslik omamaksus määratakse kaupade ostuhinnaga pluss jaekäibe-kulutused.

19. Oma tootmise realiseeritud produktsiooni, samuti ka tehtud tööde ja teenendite väljalaske-maksus määratakse nende realiseerimiskontode krediidikäivete summaga, milliseid kasutati tootmisliku omamaksuse arvutamisel.

Sellessamas korras määratakse ka väljalaske-maksus kaubanduslikus tegevuses.

Kanded realiseerimiskontodesse, mis peegeldavad oma produktsiooni andmist oma ettevõtte sisemisteks tarvidusteks omamaksusega, välistatakse rentaabluse arvutamisel nende kontode deebetilistest ja kreeditilistest käivetest.

20. Tootmise realiseeritud jäätmete maksus peab vähendama toodetud produktsiooni omamaksust ja samaaegeslt tõstma rentaablust.

21. Rentaabluse protsent arvutatakse realiseerimisest saadud kasumi jagamisega kaubandusliku omamaksusega ja jagatise 100 korrutamisega.

N ä i d e. Tööndusliк artell sooritab kaubalisi ja mittekaubalisi operatsioone. Aruandekvartaalis realiseeris artell kaupu väljalaskehinnaga 230 000 rbl. väärtuses ja sooritas töid 32 000 rbl. eest. Kaupade tootmismaksus on 160 000 rbl., sooritatud tööde — 20 000 rbl. Mahaarvutused kõrgemalseisvatele lülidele moodustavad 6000 rbl., turustusväljaminekud 4000 rbl. Nendelt operatsioonidelt on arvutatud käibemaksu 19 000 rbl. ja maksu mittekaubalistelt operatsioonidelt 3000 rbl. Nende andmete puhul on kaubanduslik omamaksus 190 000 rbl. järgmise arvutluse järgi:

Kaupade ja teenendite tootmislik omamaksus = 160 000 rbl. + 20 000 rbl. = 180 000 rbl.

Mahaarvutused kõrgemalseisvatele lülidele ja turustusväljaminekud (6000 rbl. + 4000 rbl.) moodustavad 10 000 rbl. Kokku 190 000 rbl.

Realiseerimisest saadud kasum moodustab 50 000 rbl. järgmise arvelduse alusel: käive väljalaskehindades 262 000 rbl. miinus 190 000 rbl., mis moodustavad kaubandusliku omamaksuse, ja miinus 22 000 rbl. (käibemaks 19 000 rbl. ja maks mittekaubalistelt operatsioonidelt 3000 rbl.).

$$\text{Rentaabluse protsent} = \frac{50\,000 \times 100}{190\,000} = 26{,}3.$$

22. Sõltuvalt rentaabluse protsendist ja kasumi summast määratakse tulumaks eeltoodud skaala järgi. Selle tulumaksusumma alusel

arvutatakse tulumaksu määr kasumilt, mis ettevõtte või organisatsiooni bilansis on näidatud möödunud ajavahemiku eest aasta algusest peale.

23. Rentaabluse protsent arvutatakse raamatupidamisliku arvestuse põhjal, mis teostatakse vastavalt kontoplaanile ja meetodilistele näpunäiteile arvestuse alal.

24. Neil juhtumeil, kui ettevõtted või organisatsioonid tegelevad kõrvuti tootmisliku tegevusega ka kauplemisega, ühiskondliku toitlustamisega jms., toimub rentaabluse arvutamine ja tulumaksuga panistamine ettevõtte või organisatsiooni kogu tegevuse järgi.

25. Isemajandamise alusel tegutsevate majanduslike organisatsioonide või ettevõtete liitmisel või lahutamisel peab tulumaksu arvutamine toimuma nende ettevõtete või organisatsioonide kohta lahus iga ettevõtte töö tulemuste järgi kuni liitmise või lahutamise momendini.

V. Ühiskondlike organisatsioonide majandusorganite tulumaksu arvutamise kord.

26. Tulumaksuga panistatakse kõik majandusorganid, mis kuuluvad mitmesugustele vabatahtlikele organisatsioonidele (Osoaviahim, Dünamo jm.), ametiühingulistele ja muudele ühiskondlikele organisatsioonidele nagu vabrikuile, tehastele, kirjastustele, kinodele, puhkekodudele, sanatooriumidele, klubidele, kultuuripaleedele, turistide kodudele, staadionidele, spordiväljakuile jms.

27. Neil kordadel, kui üksikute iseseisvates bilanssides mittearvestatavate majandusorganite tegevuse tulemused peegelduvad ühiskondlike organisatsioonide koond-finantsaruandeis, toimub tulumaksuga panistamine organisatsiooni koondbilansi järgi.

28. Ametiühingute klubide ja kultuuripaleede tulumaksuga panistamisel ei arvata panistatava kasumi hulka summasid, mis on saadud sotsiaalkindlustuse eelarvest, dotatsioonidena ja ametiühinguliste liikmemaksudena klubi tegevuseks, väljaminekuist aga arvutatakse maha kulutused kapitaalmahutusteks.

29. Ametiühingute keskkomiteede puhkekodud ja sanatooriumid panistatakse rahandusorganite poolt tulumaksuga nende asukoha järgi.

30. Ühiskondlike organisatsioonide majandusorganid (tootmisettevõtted, töökojad jms.) maksavad tulumaksu oma asukoha järgi ja arvavad selle organisatsiooni alluvuse järgi vastavasse eelarvesse.

VI. Kontroll majandusorganite poolt tulumaksu õigesti arvutamise üle.

31. Tulumaksu õigesti arvutamise kontrollimiseks esitavad ettevõtted ja organisatsioonid rahandusorganeile kvartaali- ja aastaaruanded ning -bilansid tähtaegadeks, mis on tuvastatud NSVL RKN poolt

29. juulil 1936 (NSVL SK 1936, nr. 42, 359) kinnitatud sättes riiklike ja kooperatiivsete majandusorganite ja -ettevõtete raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta.

32. Kui esitatud aruanded või bilansid osutuvad puudulikeks või ebaselgeiks, on ettevõtted ja organisatsioonid kohustatud rahandusorganite nõudel esitama 10 päeva jooksul vajalikud täiendavad materjalid ja aruandelised andmed, mis selgitavad kokkuvõtteid ja raamatupidamisliku aruande ning bilansi lisasid antud ettevõtte või organisatsiooni jaoks tuvastatud aruande vormide piires.

33. Ettevõtteilt ja organisatsioonidelt aruannete ja bilansside saamisel on rahandusorganid kohustatud kontrollima bilansis näidatud kasumi ja arvutatud ning makstud tulumaksusumma õigsust, samuti ka analüüsima majandusorgani majanduslikku tegevust aruandeperioodis.

Kvartaaliaruannete ja -bilansside kontrollimine, samuti ka majandusliku tegevuse analüüs toimub rahandusorgani poolt ühe kuu jooksul, aastaaruannete ja -bilansside aga 45 päeva jooksul arvates aruannete ja bilansside saamisest.

34. Tulumaksu kontrollimisel on rahandusorganitel õigus:

a) osa võtta raamatupidamislike aruannete ja bilansside läbivaatamisest ja teha nende kohta oma ettepanekuid ning märkusi;

b) koha peal järele vaadata raamatupidamislikke kirjeid ja aruandlust ning kõiki vajalikke dokumentaalseid andmeid.

35. Kui rahandusorganid avastavad organisatsioonide aruandeis ja bilanssides bilansside koostamise ja selle punktide hinde reeglite rikkumisi, on nad kohustatud andma organisatsioonile, kes esitas ebaõige bilansi, oma kirjaliku otsuse, punktide viisi ära tähendades bilansis nõutavad parandused.

Majandusorganid on kohustatud viivitamata tegema aruandes ja bilansis muudatused vastavalt rahandusorgani näpunäiteile, kui nad aga nendega nõus ei ole, siis andma kirjaliku seletuse keeldumise kohta.

Lahkarvamused rahandusorganite ja majandusorganite vahel lahendatakse korras, mis on ette nähtud Sättes riiklike ja kooperatiivsete majandusorganite ja -ettevõtete raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta.

Kuni lahkarvamuste lahendamiseni vaieldavailt summadelt tulumaksu sisse ei nõuta.

36. Maksumaksjate kaebused Sätte tulumaksu kohta kooperatiivsete süsteemide ettevõtteilt ja organisatsioonidelt ning ühiskondlike organisatsioonide ettevõtteilt, samuti ka käesoleva juhendi ebaõigesti rakendamise kohta lahendab kõrgemalseisev rahandusorgan.

37. Kui aruande või bilansi revideerimise tulemusena tulumaksusumma määratakse rahandusorgani poolt suuremana kui oli arvutanud ettevõte või organisatsioon, kuulub täiendavalt eelarvesse makstav tulu-

maksusumma tasumisele kümne päeva jooksul arvates rahandusorganilt teate saamisest, samuti võetakse viivist arvates ajast, mis oli määratud tulumaksu tasumiseks, kuni selle tegelikult tasumise päevani. Rohkemmakstud tulumaksusumma võetakse arvesse järgnevate tulumaksusummade tasumisel või tagastatakse maksjale kümne päeva jooksul arvates sellekohase avalduse saamisest.

VII. Viivise ja trahvi määramine.

38. Kvartaali- ja aastabilansside ning -aruannete, samuti ka täiendavate lisamaterjalide ning aruandeliste andmete rahandusorganeile mitteõigeaegse esitamise eest trahvivad rahandusorganid ettevõtte või organisatsiooni juhatajat ja pearaamatupidajat kuni 100 rbl. kummatki.

39. Õigeaegselt mittemakstud tulumaksusummadelt arvestatakse viivis, mis on tuvastatud sättega paniseliste ja mittepaniseliste maksete sissenõudmise kohta.

40. Trahvid määratakse NSVL RKN määrusega 29. juulist 1936 (Säte raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta) bilansside esitamiseks kehtestatud viimaste tähtpäevade mittesilmaspidamise eest.

41. Trahvid määratakse rahandusorganite poolt, kes maksukohuslase panistasid, vastava otsuse koostamisega.

Tehtud trahviotsustest teatavad rahandusorganid maksjaile neile otsusest ärakirja saatmisega. Trahvid tasutakse 10 päeva jooksul arvates rahandusorgani otsuse maksjale kätteandmisest.

Väljavõte Kesktäitevkomitee ja NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrusest 3. augustist 1931 „Ühiskonnatud sektori ettevõtete mittekaubaliste operatsioonide panistamise kohta".

(NSVL SK 1931, 49, 326 ja 1932, 37, 221)

Kesktäitevkomitee ja NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määravad:

1. Mittekaubaliste operatsioonide maksuga panistatakse ühiskonnatud sektori ettevõtted ja organisatsioonid, kes:

a) valmistavad tooteid tellija materjalist;
b) tegelevad esemete remontimise ja parandamisega;
c) tegelevad auto-hobutranspordiga;
d) peavad päevapilditööstust, juuksuriäri, pesumaja jms. ettevõtteid teenendite osutamise alal.

2. Maksu võetakse ettevõtete ja organisatsioonide täielikust kogusaamast protsentides järgmistes määrades:

a) tellija materjalist polügraafiliste kaupade, lakivärvide ja nahkkaupade valmistamise alal — 5%;
b) tellija materjalist muude toodete valmistamise alal — 10%;
c) esemete remontimise ja parandamise alal — 10%;
d) auto-hobutranspordiga tegutsemise alal — 5%;
e) päevapilditööstuste, juuksuriäride, pesumajade jms. teenendite osutamise ettevõtete alal — 10%.

3. Maksust vabastatakse ettevõtted ja organisatsioonid:

a) kes valmistavad masinaosi ja -detaile, tööriistu, samuti ka näitlikke vahendeid;
b) kes tegelevad masinate remontimise ja parandamisega, seehulgas autode, autokummide, tööpinkide, tööriistade, laevade, samuti ka sadulsepatoodete kapitaalremondiga (Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN 17. mai 1932 määruse redaktsioonis);
c) kes tegelevad mulla teisale-vedamisega (mullakaevurite artellid);
d) kes peavad ambulantse, ravilaid.

4. NSVL Rahanduse RK tuvastab maksu tasumise korra ja tähtajad ning tal on õigus anda soodustusi peale käesoleva määruse p. 3 ettenähtute.

NSV LIIDU RAHANDUSE RAHVAKOMISSARIAADI JUHEND 14. juunist 1941 nr. 504/75 MITTEKAUBALISTE OPERATSIOONIDE MAKSU ARVUTAMISE JA SELLE TASUMISE KORRA KOHTA.

(Antud Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määruste 3. augustist 1931 nr. 12/633 ja 17. maist 1932 nr. 37/646 — NSVL SK 1931, 49, 326 ja 1932, 37, 221 — põhjal).

I. Maksnikud.

1. Mittekaubaliste operatsioonide maksu maksavad riiklikud ettevõtted, kooperatiivsed organisatsioonid ja ühiskondlike organisatsioonide ettevõtted, kes omavad lõplikku raamatupidamislikku arvestust, aruandlust ja arvelduskontot krediitasutises ja kes tegelevad:

a) tellija materjalist toodete valmistamisega, samuti ka tellijate esemete lõplikult töötlemisega, ümbertegemisega, lõpetamisega või väljatöötamisega;

b) tellijate esemete remontimise ja parandamisega;
c) auto-hobuvedudega;
d) teenendite osutamisega.

2. Tellija materjalist toodete valmistamiseks loetakse operatsioonid, milledeks ettevõtted saavad tellijailt tellimuse täitmiseks vajalikud põhimaterjalid, näit. pealmise materjali rõivaste õmblemiseks, pealismaterjali jalatseiks, pleki sellest toodete valmistamiseks jne.

Tellija toodete lõplikult töötlemise, ümbertegemise, lõpetamise ja väljatöötamise hulka kuuluvad eriti värvimine, poleerimine, lihvimine, jootmine (tinutamine), nikeldamine, hõbetamine, mööbli klaasimine, kangastele ja muudele tooteile mustri trükkimine, kangaste pleegitamine, joonistega kaunistamine, raamatute köitmine, pulbrist tindi valmistamine, valmisrõivaste teppimine, ažuuriga väljaõmblemine, tikandamine, karvatamine, ümberpööramine ja ümberõmblemine, keemiline pesemine, vaibakedruse ja vaipade värvimine, kangaste kummiga immutamine.

3. Esemete ja toodete remontimise ja parandamise hulka kuulub tellijate igasuguste esemete ja toodete remont ning parandus, seehulgas ka kellade, õmblus-, kirjutus- ja arvemasinate, kaalude ja mõõtmisvahendite, kassa-aparaatide, hakkimismasinate, kartulikoorijate, külmutajate, elu-olustikulise elektriseadistuse akumulaatorite, mööblite, rõivaste, pesu, trikotaaži, jalatsite, mitmesuguste majatalitusesemete, samuti ka telefoni- ja raadioaparaatide remont ja parandus.

4. Auto-hobuvedude hulka kuulub reisijate- ja kaubavedu autodel või hobustel, seehulgas ka kindlate matkade järgi ja takseeritud tasu eest.

5. Teenendeid osutavate ettevõtete hulka, mis kuuluvad mittekaubaliste operatsioonide maksuga panistamisele, välja arvatud käesoleva juhendi punktis 23 nimetatud ettevõtted, kuuluvad järgmised:

a) võõrastemajad, toad reisijate ööbimiseks vaksalite juures, sissesõidumajad, karavansaraid, kolhoosniku-majad, sissesõiduhoovid;
b) värvimistöökojad;
c) sepikojad;
d) piljarditoad;
e) juuksuriärid;
f) maniküüri- ja kosmeetika-kabinetid;
g) päevapilditööstused;
h) pesukojad;
i) villasemmeldamis-ettevõtted;
j) keemilise puhastuse ettevõtted;
k) ettevõtted muusikariistade häälestamiseks;
l) ettevõtted, mis laenutavad muusikariistu, grammofoniplaate ja grammofone, teatrikostüüme, parukaid ja muid teatritarbeid,

samuti ka elu-olustikulisi esemeid (peale spordiühistuile kuuluvate ettevõtete);

m) ettevõtted peale- ja mahalaadimis- ning pakkimistöödeks, välja arvatud peale- ja mahalaadimistööd, mis sooritatakse raudtee, veetee, õhutranspordi ja Side Rahvakomissariaadi ettevõtete, samuti ka riiklike tööstusettevõtete poolt oma rahvakomissariaadi turustusorganisatsioonidele;

n) tellijate kaupade väljakaalumine (mõõtmine, lahtilõikamine, osadeks kaalumine, villimine);

o) iga liiki transpordi piletikassad piletite müümisega komisjoni alusel;

p) ettevõtted kaupade ja reisijate jõe (kanali) ühelt kaldalt teisele vedamiseks;

r) akumulaatorite laadimise ja remontimise ettevõtted;

s) jää lõikamine ja jääkeldrite täitmine;

t) ettevõtted põrandate läikimahõõrumise, klaaside sissepanemise ja puhastamise, jalatsite puhastamise ja nugade, kääride, habemenugade teritamise alal;

u) stenograafide, masinakirjutajate, projekteerimis-eelarvestamis- ja reklaambürood (reklaamide korraldamine, afišside ülespanek), mis tegutsevad iseseisvalt ja isemajandamise alusel;

v) ekspedeerimis-ettevõtted;

õ) vahendusbürood ja -kontorid elu-olustikulise teenindamise alal (seehulgas korterite remontimiseks ja koristamiseks, tubade vahetamisel kaasaaitamiseks ja igasuguste ülesannete sooritamiseks).

6. Mittekaubaliste operatsioonide maksuga panistamisele kuuluvad need ettevõtted ja organisatsioonid, kes tegelevad eranditult mittekaubaliste operatsioonidga, kui ka need ettevõtted ja organisatsioonid, kes tegelevad samaaegselt nii kaubaliste kui ka mittekaubaliste operatsioonidega.

7. Ettevõtted ja organisatsioonid, kes tegelevad käesoleva juhendi punktides 3, 4 ja 5 loetletud mittekaubaliste operatsioonidega, kuuluvad mittekaubaliste operatsioonide maksuga panistamisele sõltumata sellest, kellele nad neid operatsioone sooritavad: riiklikele, kooperatiivseile, ühiskondlikele ettevõtteile või organisatsioonidele või üksikuile isikuile, samuti ka sõltumata sellest, kas need operatsioonid sooritatakse erilistes töökodades või tellija ruumes või mingit erilist ruumi selleks hoopiski kasutamata.

Käibed toodete valmistamisest riiklikele, kooperatiivseile (peale kolhooside) ja ühiskondlikele ettevõtteile ja organisatsioonidele, samuti ka nende ettevõtete ja organisatsioonide toodete lõplikult töötlemisest,

ümbertegemisest, lõpetamisest või väljatöötamisest on alates 1. oktoobrist 1943 vabastatud mittekaubaliste operatsioonide maksust*).

8. Tellija materjalist toodete valmistamisel on panistatavaiks operatsioonideks need, mis on sooritatud rahva käest saadud materjalist, sõltumata sellest, kellele kuulusid tellimuse täitmiseks kulutatud toendlikud materjalid.

9. Ettevõtted ja organisatsioonid, kes valmistavad tooteid rahva käest saadud materjalist kolhooside ja üksikkodanike tellimuste järgi, maksavad mittekaubaliste operatsioonide maksu summadelt, mis nad töö eest on saanud.

Käibemaksu tooteilt, mis on valmistatud riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete ja organisatsioonide materjalist, tasuvad ettevõtted ja organisatsioonid, kelle poolt kirjutatakse arve nende toodete müümisel*).

10. Tellimuste täitmine lõpliku töötlemise, ümbertegemise, lõpetamise ja väljatöötamise alal, samuti ka tellijale tagastamisele kuuluvate kaupade osadeks mõõtmine loetakse igal juhtumil mittekaubaliseks operatsiooniks, sest need tööd ei ole seoses tooraine töötlemisega ja uute toodete valmistamisega.

11. Esemete remondi ja paranduse puhul loetakse käived mittekaubalisteks kõigil juhtumeil, kui remonteeritud esemed tellijale tagastatakse, olenemata sellest, missuguses vahekorras on igal üksikul juhtumil remonteeritud esemete maksus ja remonteerimis-parandamisettevõtte oma materjalide maksus, mis ta remontimiseks on tarvitanud.

Säärased operatsioonid, et tellija selsamal ajal, kui ta oma eseme remonti annab, saab vastu niisamasuguse remonditud eseme ja tasub remondi maksuse, kuuluvad mittekaubaliste hulka.

II. Panistatav käive.

12. Maks arvutatakse ettevõtte või organisatsiooni täieliku üldsissetuleku pealt, mis ta on saanud tehtud tööde või osutatud teenendite eest.

13. Panistatava üldsissetuleku hulka ei kuulu mitte üksnes tasu töö enese või osutatud teenendite eest, vaid ka need summad, mis on tellijalt saadud, toote valmistamisel või teenendite osutamisel äratarvitatud abimaterjali eest, samuti ka muude väljaminekute katteks, mis on seoses töö täitmisega või teenendite osutamisega.

14. Individuaal-tellimusi täitvaile õmblustöökodadele arvutatakse mittekaubaliste operatsioonide maks vaid summalt, mis on saadud õmblemise eest vastavalt kehtivale hinnakirjale, kaasa arvatud äratarvitatud abimaterjali maksus. Panistatava sissetuleku hulka ei arvata

*) Punktid 7 ja 9 on sõnastatud vastavalt NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi kirjale 4. IX 1943 nr. 573.

summasid, mis on tellijalt peale hinnakirjalise õmblustasu saadud voodri, krae ja kätiste eest.

15. Remonttöökodade panistatava üldsissetuleku hulka arvatakse varuosade ja üksikute detailide maksus, mis töökoda remondi puhul on andnud.

16. Eelarveliste asutiste abiettevõtete panistatavaks käibeks loetakse sissetulek, mis on saadud väljaspoole tehtud tööde eest (antud asutise ja teiste ettevõtete ning asutiste isemajandavaile osadele).

17. Auto- ja hobuvedudega tegelevail ettevõtteil ja organisatsioonidel arvutatakse panistatavast käibest maha summad, mis nad on maksnud teistele transpordi-organisatsioonidele kaubaveo eest raudteedel ja laevadega, samuti ka kõik maksud ning panised, milliste tasumine kaubaveol on kohustuslik.

18. Sissetulek tarbijate kooperatsiooni ühe majandusorganisatsiooni poolt tarbijate kooperatsiooni teistele ettevõtteile või organisatsioonidele või väljaspoole sooritatud auto-hobuvedude või osutatud teenendite eest kuulub panistamisele mittekaubaliste operatsioonide maksuga, näit. rajooni tarbijate liidu poolt teiste rajooni tarbijate liitude, varumispunktide jne. teenindamine.

19. Neil juhtumeil, kui ühtede ja nendesamade tööde sooritamisest või teenendite osutamisest (seehulgas ka auto-hobuvedudest) võtab osa mitu iseseisvat organisatsiooni (seehulgas ka kooperatiivset), panistatakse iga üksik organisatsioon täissummalt, mis ta osutatud teenendite eest on saanud.

N ä i d e. Transpordiartell „Lööklane" kohustus kaupu transportima 10 000 rbl. eest. Osa neist kaupadest transportimiseks „Lööklane" tõmbas kaasa teise artelli „Punane transportija". Viimane sai transporditud kaupade eest „Lööklaselt" 4000 rbl. Sel juhtumil peab artell „Lööklane" maksma mittekaubaliste operatsioonide maksu 6000 rublalt, artell „Punane transportija" aga 4000 rublalt, olenemata sellest, et artell „Lööklane" kirjutas kauba omanikule arve kogu 10 000 rbl. peale.

III. Maksu määrad.

20. Maks mittekaubalistelt operatsioonidelt arvutatakse protsentides sooritatud tööde või osutatud teenendite eest saadud kogusummalt.

21. Mittekaubaliste operatsioonide maksu määratakse järgmiselt:

a) tellija materjalist polügraafiliste kaupade, lakivärvide ja nahkkaupade, samuti ka köitetööde valmistamise alal 5%;

b) tellija materjalist muude toodete valmistamise, samuti ka lõpliku töötlemise, ümbertegemise, lõpetamise ja väljatöötamise alal 10%;

c) tellijate esemete remondi ja paranduse alal 10%;

d) auto-hobuvedude alal 5%;
e) teenindamise, peale-mahalaadimistööde, pakkimis- ja ekspedeerimistööde alal 10%;
f) tööndusliku kooperatsiooni artellide poolt tellija jalatsite, valmisrõivaste ja trikotaaži remontimise alal (NSVL RKN määrus 2. IV 1935 nr. 729) 1%;
g) metsatööstuse kooperatsiooni artellide poolt elanikkonna mööbli remontimise alal (NSVL RKN juures asuva Majandusnõukogu korraldus 25. XI 1938 nr. MN-240-16) 1%;
h) metsatööstuse kooperatsiooni artellide poolt mitte-elanikkonna mööbli remontimise alal 10%.

22. Ettevõtted või organisatsioonid, kes sooritavad erinevates määrades panistatavad mittekaubalisi operatsioone, on kohustatud pidama nende operatsioonide kohta lahus arvestust.

Lahus arvestuse puudumisel kuuluvad kõik operatsioonid panistamisele suurima määra järgi.

IV. Maksu arvutamise kord ja tasumise tähtajad.

23. Mittekaubaliste operatsioonide maksu arvutavad ja maksavad eelarvesse maksnikud — ettevõtted ja organisatsioonid — ise ja nemad on vastutavad maksu õigesti arvutamise ning eelarvesse õigeaegselt maksmise eest.

24. Kontrolli mittekaubaliste operatsioonide maksu õigesti arvutamise ja tasumise üle teostavad linna ja rajooni rahandusosakonnad panistatava organisatsiooni juhatuse asukoha järgi. Kui organisatsioon koosneb mitmest eri rajoonis paiknevast ettevõttest, siis võidakse neid panistada vastavate rajoonide rahandusorganite poolt lahus, kui neil ettevõtteil on lõplik raamatupidamislik arvestus ja arvelduskonto krediitasutises.

25. Mittekaubaliste operatsioonide maksu maksjate taotlusel, samuti ka rahandusorganite algatusel võidakse organisatsioone, kellede ettevõtted või osakonnad paiknevad eri rajoonides, panistada tsentraliseeritud korras organisatsiooni juhatuse või ta osakondade asukoha järgi.

Organisatsiooni taotlus tsentraliseeritud korras panistamise kohta rahuldatakse sel korral, kui taotluse esitanud organisatsiooni arvestus tagab kõigi tema koosseisu kuuluvate operatiivvühikute täieliku panistamise.

26. Küsimused tsentraliseeritud korras panistamise kohta lahendab, sõltumata ettevõtte alluvusest, see rahandusorgan, kelle territooriumil asetsevad ettevõtte juhatus ja operatiivvühikud. Kui juhatus ja operatiivvühikud asetsevad mitme rahandusorgani rajoonis, lahendab tsentraliseeritult panistamise küsimuse järgmine kõrgemalseisev rahan-

dusorgan. Näit. oblasti rahandusorgan lahendab tsentraliseeritult panistamise küsimuse nende ettevõtete suhtes, kellede juhatused ja kõik operatiivvühikud asetsevad selle oblasti territooriumil.

27. Ettevõte, kelle mittekaubaliste operatsioonide maksu tasub organisatsiooni juhatus tsentraliseeritud korras, on kohustatud vastavale rahandusorganile oma asukoha järgi esitama iga aasta hiljemalt 15. jaanuariks juhatuse teatise selle kohta, et antud ettevõtte mittekaubaliste operatsioonide maks tasutakse tsentraliseeritud korras. See teatis peab olema tõestatud juhatuse asukoha-järgse rahandusorgani poolt.

28. Ettevõtted ja organisatsioonid arvutavad mittekaubaliste operatsioonide maksu tegelikult panistatavalt sissetulekult eelmise kuu käivete järgi. Vastselt avatud ettevõtted tasuvad maksu alates nende tegevuse teisest kalendrikuust eelmise kuu käivete järgi.

29. Mittekaubaliste operatsioonide maksu tasuvad ettevõtted ja organisatsioonid iga kuu mitte hiljem 23. kuupäeva.

30. Tähtajaks tasumata mittekaubaliste operatsioonide maksu pealt võetakse viivist iga viidetud päeva eest alates maksetähtajale järgnevast päevast kuni tasumise päevani (viimane kaasa arvatud) määras, mis on tuvastatud Sättega maksude ja mittemaksuliste paniste sissenõudmise kohta.

31. Aruandekuule järgneva kuu mitte hiljem 20. kuupäeva on ettevõtted-maksnikud kohustatud esitama panistamiskoha-järgsele rahandusorganile aruande arvutatud maksusumma kohta lisandatud vormi järgi.

32. Kui ettevõte või organisatsioon määratud maksetähtpäevaks aruannet ei esita, arvutatakse maks antud kuu eest 110% määras eelmise kuu eest tasutud summast.

Pärast aruande saamist on rahandusorgan kohustatud tasumisele kuuluva maksusumma ümberarvutama vastavalt tegelikule käibele maksniku poolt esitatud aruande järgi.

N ä i d e. Artellile „Ida" on arvutatud juunis 3000 rbl. maksu maikuu käivete järgi; 20. juuliks ei olnud ta aruannet juunikuu käibe kohta veel esitanud. Seepärast rahandusorgan arvutab 23. juulil juulikuu eest tasuda tulevaks summaks 110% juunikuu eest arvutatud summast (3000 rbl + 10% 3000 rublast = 3300 rbl.).

Artell „Ida" esitas juulikuu aruande 28. juulil. Selle aruande järgi oli mittekaubaliste operatsioonide maksu juulikuu eest arvutatud 3500 rbl. Maksu tasus artell 23. juulil 3300 rbl. ja 29. juulil 200 rbl.

Pärast aruande saamist arvutab rahandusorgan juulikuu maksusumma ümber vastavalt tegelikule käibele juunis ja nõuab artellilt sisse viivise 200 rbl. mitteõigeaegse tasumise eest aja eest 24. kuni 29. juulini (incl.), s. o. 6 päeva eest.

33. Mitte hiljem tähtaega, mis on määratud aastabilansside esitamiseks, esitavad ettevõtted-maksnikud rahandusorganile aruande möödunud aasta tegelikult sissetulekult tasumisele kuuluvate maksusummade kohta.

Ühtaegselt sellega arvutab ettevõte-maksnik tema poolt esitatud möödunud aasta aruande põhjal maksusumma ümber, misjuures maksusummast, mis ta peab tasuma aastaaruande järgi, arvutab maha summad, mis olid arvutatud sellesama perioodi eest igakuuste maksuaruannete järgi (s. o. summad, mis olid arvutatud maksuks alates möödunud aasta veebruarist kuni käesoleva aasta jaanuarini incl., lähtudes iga kuu panistatavast sissetulekust kogu aasta kohta). Ümberarvutamisel saadud vahe kas makstakse eelarvesse või võetakse arvesse jooksvate maksusummade tasumisel.

34. Hiljemalt ühe kuu jooksul pärast ettevõtteilt kuuaruannete saamist, mis on otsustavad eelarvesse toimuvate maksete suhtes, on rahandusorganid kohustatud neid koha peal võrdlema raamatupidamisliku arvestuse andmetega ja algdokumentidega.

Teistes ettevõtetes kontrollitakse kuu-maksuaruandeid üks kord kvartaalis hiljemalt ühe kuu jooksul pärast kvartaali viimase kuu aruande saamist.

Oblastite (rajoonide) rahandusorganid on kohustatud iga aasta hiljemalt 20. jaanuaril rajoonide, linnade rahandusorganite panistamismaterjalide põhjal kinnitama iga kuu kontrollitavate ettevõtete nimistud.

Kõigi mittekaubaliste operatsioonide maksu maksvate ettevõtete aastaaruanded tuleb rahandusorganite poolt kohustuslikult kontrollida koha peal raamatupidamisliku arvestuse andmete ja algdokumentide järgi hiljemalt kahe kuu jooksul arvates aruande saamise ajast.

Kui maksnike poolt esitatud mittekaubaliste operatsioonide maksu kuu- või aastaaruandeist ilmneb, et maksnik on antud ajavahemiku eest maksu arvutanud ja tasunud vähem kui tal tulnuks tasuda, teatab rahandusorgan maksnikule eelarvele kuuluva vahe määra.

Rahandusorgani poolt kuu- või aastaaruande põhjal arvutatud mittekaubaliste operatsioonide maksu vahe tasub maksnik 10 päeva jooksul arvates rahandusorganilt vastava teate saamisest.

Ülemaksete puhul võetakse rohkemmakstud summad maksniku ligima järjekordse makse puhul arvesse.

Rohkemmakstud summa, mis ei kattu ligima maksuga, tagastatakse maksnikule tema avalduse põhjal 10 päeva jooksul.

35. Kui esitatud aruanded on puudulikud või ebaselged, on maksnik rahandusorgani nõudel kohustatud 5 päeva jooksul esitama oma seletuse ja täiendavad andmed.

36. Mittekaubaliste operatsioonide maksu, mis ei ole tähtajal tasutud, nõuab rahandusorgan sisse Sättes maksude ja mittemaksuliste paniste sissenõudmise kohta ettenähtud korras.

37. Tasutud ja sissenõutud mittekaubaliste operatsioonide maksu summad, samuti ka viivised neilt summadelt arvatakse täielikult vabariikliku või kohaliku eelarve sissetulekuks.

V. Soodustused mittekaubaliste operatsioonide maksu alal.

38. Mittekaubaliste operatsioonide maksust vabastatakse ettevõtted ja organisatsioonid:

a) kes valmistavad, remondivad ja parandavad masinaid (seehulgas põllutöömasinaid), masinate, tööpinkide, mootorite, tööriistade, laevade, raudtee veerevkoosseisu, lennukite, trammide, autode, trolleibuste, auto välis- ja sisekummide, NSVL Side Rahvakomissariaadi telefoni-, telegraafi- ja raadioaparaatide, näitlike vahendite, proteeside ja sadulsepatööde osi ning detaile;

b) kes remondivad gaasitorbikuid, nikeldavad, teritavad ja remondivad meditsiinilisi tööriistu, aparaate ning seadistusi;

c) kes remondivad tellija taarat ja sooritavad pakkimistöid, määrased toimuvad hankija või toodete valmistamise alal tellimuse täitja poolt;

d) kes laadivad ja remondivad tulekustutajaid;

e) kes sooritavad ehitus-, montaaž-, keevitus-, süvendus-, tuukri-, vesivarustus-, kanalisatsiooni-, maaparandustöid;

võtavad maapõuest välja, laadivad peale või maha, transpordivad mineraalse päritoluga ehitusmaterjale (kruusa, liiva, kive, lõhutud põllukivi tükke, savi, lupja, kriiti, telliseid, katusekive);

tegelevad töödega, mis on seoses skulptuurteoste ja mälestussammaste püstitamisega, asustatud punktide, sovhooside, klubide, punaste nurkade ja näituste kunstilis-dekoratiivse vormimisega; tegelevad planeerimistöödega või otsivad kasulikke maapõuevarasid;

f) kes uute ehituste, tehaste, teaduslik-uurimislike instituutide jaoks teevad jäljendeid tehnilistest kirjutistest, ajakirjadest, plaanidest, kaartidest, joonestusist jms.;

g) näitused, muuseumid, raamatukogud-lugemistoad;

h) kes trükivad raamatuid, ajalehti, ajakirju ja muid trükitooteid; brošeerivad raamatuid ja ajakirju; trükivad planke saadikute valimiseks nõukogudesse, samuti ka litograafiliselt trükivad ajakirja- ja raamatukaasi, plakateid ning loosungeid;

i) ambulatooriumid, ravilad, laboratooriumid, desinfektsioonikambrid, hambaarstikabinetid ja hambaproteesilised töökojad;

ravitöö-ettevõtted, seehulgas tervishoiuorganite ja raviasutiste profülaktooriumid;

puhkekodud, sanatooriumid, saunad, basseinid, duširuumid, ujulad;

j) krediitasutised, teadetebürood ja -kontorid, mis alluvad kohalikele töötajate saadikute nõukogudele, samuti ka NSVL Side Rahvakomissariaadi teadeteandmis- ja pakkimisettevõtted; pandimajad, külmutushooned, elevaatorid, tapamajad;

k) kes puhastavad katlaid je korstnaid;

l) krematooriumid, matusebürood;

m) kolhooside, seehulgas ka kalurite kolhooside abiettevõtted (sepikojad, remont-õmblus- ja remont-kingsepatöökojad, juuksuriärid, päevapilditöökojad, auto-hobuveod jms.);

kohalike turgude poolt kolhooside, kolhoosnike ja üksikisikute ruumidega, kaubaputkadega, laudadega, kaaludega tasu eest teenindamine, samuti muud liiki teenendite osutamine;

n) veskid, kruubiveskid, hirsiveskid, hernekoorimised, tatrapuhastamised, seemnepuhastuspunktid, meiereid;

o) masina-traktorijaamad ja masina-traktoritöökojad iga liiki mittekaubaliste operatsioonide alal;

p) kes natuuras saadava tasu eest töötlevad elanikkonna tooraineid, sel korral, kui säärane tasumisviis on tuvastatud NSV Liidu valitsuse poolt;

tellija toorainest küpsetavad leibа ja leiva-saiatooteid;

suitsutavad, soolavad, marineerivad, hapendavad, kuivatavad tellijate produkte ja kalu soolavad;

r) kes transpordivad kolhooside poolt riigile kohustuslikus korras müüdavat, naturaaltasuna saadud, laenuks antavat või tagastatavat või varutavat vilja ja õliseemneid, Zagotzerno sisemaalasuvaist punktidest vilja ta jaama- või sadamalähedaisse punktidesse transpordivad, samuti kes transpordivad sovhooside vilja NSVL RKN poolt tuvastatud eri taksi järgi;

hankija või tellija tellimuse järgi tooteid valmistaja vahenditega transpordib või peale ja maha laadib kaupu;

hangib vett, transpordib mulda, prügi või lund, samuti assenisatsioonivoorid;

trammides, trolleibustes, raudteel, veeteel või õhuteel reisijaid ja kaupu transpordib (välja arvatud reisijate ja kaupade jõe (kanali) ühelt kaldalt teisele toimetamine);

s) kes muretsevad raudteel ja veeteel reisijaile vagunisse ja laeva voodipesu; pakikandjate poolt reisijate pagasi ja asjade kättetoimetamine;

raudtee- ja veetee-transpordis lasti markeerivad, lasti, kaupu ja suurematükilisi veoesemeid sorteerivad;

metsamaterjali saevad;

võtavad hoiule kaupu, asju ja ülerõivaid;

kinofilme üürile annavad;

NSVL RKN juures asuva Mõõtude ja Mõõteriistade Komitee organid, kes kontrollivad mõõteriistu;

t) kes Punaarmeele, Meresõjalaevastikule ja Siseasjade Rahvakomissariaadi vägedele tooteid valmistavad ning remondivad;

kinnist liiki õmblustöökojad ja juuksuriärid Punaarmee, Meresõjalaevastiku ja Siseasjade Rahvakomissariaadi väeosade juures komandeeriva, juhtiva koosseisu ja punaarmeelaste teenindamiseks;

u) ametiühinguliste organisatsioonide, ühiskondlike organisatsioonide ja kommunaalosakondade poolt ülalpeetavad spordialased ettevõtted: võimlemis- ja vehklemissaalid, lasketiirud, veeremängu-rajad, skating-rink'id, tenniseplatsid, jalgpalliväljakud jne., paadi- ja suusajaamad, liuväljad, maneežid ratsutamiseks, liumäed, tiirud, jõumõõtjad jms.;

v) õppeasutiste poolt ülalpeetavad juuksuriärid, pesukojad, saapaparandus- ja õmblus-remonttöökojad õpilaste ja õppeasutise kogu personaali teenindamiseks;

iga liiki mittekaubaliste operatsioonide õppe-tootmisettevõtted tingimusel, et selle organisatsiooni tööst ei võta osa mitte üle 25% palgalist tööjõudu;

NSVL RKN juures asuvale Tööjõu Reservide Peavalitsusele alluvad käsitöökoolide, raudteekoolide ja vabriku-tööstusõpetuse-koolide töökojad;

õ) ettevõtetele ja asutistele kuuluvad ühiselamud, mis on määratud komandeerituile ajutise elamispinna andmiseks;

a) invaliidide kooperatsiooni, kurttummade ja pimedate ühingute, samuti ka sotsiaalkindlustusorganite ettevõtted tingimusel, et nad silmas peavad täis-tööjõu rakendamise norme;

ametiühingute vastastikuse abistamise kassade ettevõtted;

ö) liiduvabariikide hariduse, tervishoiu ja sotsiaalkindlustuse ministeeriumidele alluvad lastekodud, laste katse-tehnilised jaamad, NSVL Siseasjade Rahvakomissariaadi ja liiduvabariikide laste töökolooniad;

ü) turismi-ekskursioonide valitsus ja ta osakonnad tasu alal, mis nad saavad ekskursioonidest osavõtjailt ja turistide baasides elamise eest (NSVL RKN korraldus 14. II 1938 nr. ЭС-700-1);

„NSV Liidu kirjandusfond" (NSVL RKN määrus 20. II 1935 nr. 269 — NSVL SK 1935, 4, 26); „Nõukogude Arhitektide Liidu arhitektuurifond" (NSVL RKN määrus 20. II 1935 nr. 267 —

NSVL SK 1935, 4, 27); „NSV Liidu muusikafond" (NSVL RKN määrus 20. IX 1939 nr. 1511 — NSVL SK 1939, 53, 460), samuti ka organid, asutised ja ettevõtted, mis teenindavad nende organisatsioonide liikmeid ja viimaste perekondi;

x) eelarveliste asutiste abiettevõtted osas, millega nad teenindavad asutisi, kelledele nad kuuluvad.

N ä i d e. Eelarveliste asutiste juures asuvad kirjutus- ja arvemasinate, mööbli ja muu vara remontimis- ja parandustöökojad töö osas, mis nad teevad oma asutisele; trükikojad — oma asutise tellimuste täitmise osas;

eelarveliste asutiste isemajandavad autobaasid asutiste teenindamise osas, kellele nad kuuluvad;

y) tööde sooritamine, auto-hobuveod ja teenendite osutamine ettevõtteile, mis kuuluvad sellelesamale majandusorganisatsioonile, trustile, kombinaadile, kooperatiivorganisatsioonile (artell, küla tarbijaühistu) või alluvad ühele ja sellelesamale rahvakomissariaadi valitsusele, ametkonnale või täitevkomiteele; riiklike tööndusettevõtete peale- ja mahalaadimis- ning pakkimistööd, kui need tööd tehakse oma rahvakomissariaadi turustusorganisatsioonidele;

tööndusliku kooperatsiooni ühe organisatsiooni või invaliidide kooperatsiooni poolt toodete valmistamine sellesama kooperatiivsüsteemi teisele organisatsioonile, kui valmistatavad tooted edaspidi tulevad ümbertöötamisele või müüakse ära kooperatiivorganisatsiooni poolt, kellele need tööd tehakse;

z) tööd, auto-hobuveod ja teenendite osutamine, mis toimuvad Kaitse Rahvakomissariaadi, Meresõjalaevastiku Rahvakomissariaadi, Lennukitööstuse Rahvakomissariaadi, Laskemoona Tööstuse Rahvakomissariaadi, Relvastuse Rahvakomissariaadi, Siseasjade Rahvakomissariaadi, Riikliku Julgeoleku Rahvakomissariaadi, Teede Rahvakomissariaadi, NSVL Side Rahvakomissariaadi ja NSVL Laevaehituse Rahvakomissariaadi ettevõtete poolt iga nimetatud rahvakomissariaadi ettevõtete ja asutiste vajadusteks;

aa) riiklike, kooperatiivsete (peale kolhooside) ja ühiskondlike ettevõtete ja organisatsioonide tooraineist toodete valmistamine, samuti nende ettevõtete ja organisatsioonide toodete lõplik töötlemine, ümbertegemine, lõpetamine ja väljatöötamine.

Peale loetletud soodustuste on mittekaubaliste operatsioonide maksust vabad ka kõik teised käesoleva juhendi punktis 5 mittenimetatud ettevõtted teenendite osutamise alal.

39. Siseasjade Rahvakomissariaadi vanglate ja paranduslike tööde kolooniate ettevõtted, kus töö sooritavad kinnipeetavad, maksavad 50% ettenähtud maksumäärast.

Seda maksusoodustust rakendatakse neile ettevõtteile, milledes palgaline tööjõud ei moodusta üle 25%.

*

Lisa NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi juhendile 14. juunist 1941 nr. 504/75 mittekaubaliste operatsioonide maksu arvutamise ja tasumise korra kohta.

(Kellele) .....
(rahandusorgani nimetus)

(Kellelt) .....
(organisatsiooni nimetus ja juhatuse aadress)

ARUANNE

mittekaubaliste operatsioonide maksu kohta 194..... a.

..... kuude eest.

I. Panistatava üldsissetuleku arveldus.

1. Üldsissetuleku kogusumma kõigi mittekaubaliste operatsioonide järgi .....
2. Üldsissetulek mittekaubaliste operatsioonide järgi, mis ei kuulu panistamisele .....

II. Maksu arveldus.

Operatsioonide nimetus	Üldsissetuleku summa	Maksu määr	Maksu summa
a)			
b)			
Kokku			

Kuupäev
Nr.....

Ettevõtte juhataja (allkiri).
Pearaamatupidaja (allkiri).

Riiklike tulemite inspektori märkused.

Käesoleva aruande kontrollimise tulemusena on tehtud järgmised parandused:

.....

Riiklike tulemite inspektor (allkiri).
Kontrollimise kuupäev _____

Pearaamatupidaja (allkiri).
Kande kuupäev

SISUKORD.

Lk.

Eessõna III

Kontoplaan põhitegevuse arvestamiseks tööndusliku kooperatsiooni organisatsioonides V

I osa. PÕHIVAHENDID 1

Üldised juhtnöörid põhivahendite arvestamiseks 1

Konto 01 „Põhivahendid" 11

Konto 02 „Põhivahendite likvideerimine" 15

II osa. KAPITAALEHITUS JA KAPITAALREMONT 18

Konto 03 „Kulutused kapitaaltöödeks kuni 100 tuh. rbl. ja soetisteks" 19

Konto 04 „Kulutused kapitaalremondiks" 22

Konto 05 „Seadistus ja ehitusmaterjalid" 23

Konto 06 „Töövõtjad avanssidega kapitaaltöödeks ja -remondiks" 25

Konto 06a „Iseseisvasse bilanssi eraldatud kapitaalmahutuste finantseerimine" 26

III osa. TOORAINED JA MATERJALID 28

Kauba-materiaalväärtuste arvestamise põhireeglid 29

Konto 07 „Materjalid, kütteained ja taara" 33

Konto 071 „Töötluses olevad materjalid" 41

Konto 072 „Teel olevad materjalid" 43

Konto 073 „Kasvav puit" 44

Konto 074 „Muud materiaalväärtused" 45

Konto 075 „Väljaminekud toorainete varumise alal" 50

Sisseostu-varumise omamaksuse kalkulatsiooni alused 51

Konto 08 „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis" 53

Konto 080 „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis ladudes" 55

Konto 081 „Väheväärtuslikud ja kiireltkuluvad esemed, majapidamisinventar ja erirõivastis ekspluatatsioonis" . . . 55

Konto 09 „Põllumajanduse varud, loomad nuumal ja noorloomad" 58

Lk.

IV osa. TÖÖTASU 61

Konto 10 „Põhi- ja lisa-töötasu“ 62

V osa. TOOTMINE 75

Konto 11 „Tootmine“ 75

Tootmise omamaksuse kalkulatsiooni põhireeglid 86

Konto 12 „Oma tootmise poolvabrikaadid“ 98

Konto 120 „Oma tootmise poolvabrikaadid laos“ 99

Konto 121 „Oma tootmise poolvabrikaadid võõrais ettevõtteis viimistlemisel“ 100

Konto 13 „Mittetööndusliikud majandid“ 101

Konto 14 „Tsehhi- ja üldised tootmisväljaminekud“ 107

Konto 140 „Tsehhi-väljaminekud“ 107

Konto 141 „Üldised tootmisväljaminekud“ 116

Konto 15 „Praak tootmises“ 119

VI osa. VALMIS PRODUKTSIOON JA KAUBAD 123

Konto 16 „Valmis produktsioon ja kaubad“ 123

Konto 160 „Valmis produktsioon ja tehtud tööd“ 123

Konto 161 „Ostetud ja varutud kaubad“ 126

Konto 162 „Väljaminekud seoses kaupade varumisega“ . . . 128

Konto 17 „Kaubad jaemüügi-ettevõtteis“ 128

VII osa. LÄHETATUD KAUBAD JA TEHTUD TÖÖD 132

Konto 18 (180) „Lähetatud kaubad ja tehtud tööd ning teenendid“ 132

Konto 181 „Ostjate ja tellijate poolt tähtajaks tasumata kaubad ja tehtud tööd ning teenendid“ 137

VIII osa. RAHALISED VAHENDID 139

Konto 19 „Kassa“ 139

Konto 20 „Arvelduskonto Riigipangas“ 140

Konto 21 „Akreditiivid, erikontod ja muud rahalised vahendid“ 142

IX osa. ARVELDUSED 146

Konto 22 „Ostjad ja tellijad“ 148

Konto 23 „Hankijad ja töövõtjad“ 151

Konto 24 „Deebitorid ja kreeditorid avansside järgi“ . . . 154

Konto 25 „Arveldused sisesüsteemiliste mahaarvutuste alal“ . 156

Konto 26 „Vaieldavad võlad“ 158

Konto 27 „Aruandekohustuslikud isikud“ 159

Konto 28 „Arveldused Rahanduse RK organitega“ 165

Lk.

Konto 280 „Arveldused Rahanduse RK organitega käibemaksu alal“ 166
Konto 281 „Arveldused Rahanduse RK organitega (muude arvelduste järgi)“ 166
Konto 29 „Artelli liikmed, töölised ja teenistujad“ 168
Konto 30 „Muud deebitorid ja kreeditorid“ 171
Konto 300 „Deebitorid ja kreeditorid elanikkonna individuaaltellimuste alal“ 171
Konto 301 „Arveldused seoses tööndusliike organisatsioonide lahutamise ja liitmisega“ 172
Konto 302 „Deebitorid puudujääkide, raiskamiste ja omastamiste järgi“ 173
Konto 303 „Muud deebitorid ja kreeditorid“ 173

X osa. VÄLJAMINEKUD TULEVASTE ARUANDEPERIOODIDE ARVEL 179
Konto 31 „Väljaminekud tulevaste aruandeperioodide arvel“ 179

XI. osa. SISSEMAKSUD, MAHAARVUTUSED JA MUUD MÕTENDLIKUD VAHENDID 182
Konto 32 „Väärtpaberid“ 182
Konto 33 „Osamaksud oma süsteemi kõrgemalseisvais lülides“ 183
Konto 34 „Eripanused Kaubanduspangas“ 184
Konto 35 „Teiste organisatsioonide finantseerimine“ . . . 185
Konto 350 „Sisesüsteemilised laenud ja eripanused“ 186
Konto 351 „Kõrvaliste organisatsioonide finantseerimine“ . . 187
Konto 36 „Rahanduse RK tulumaksu arvel sissemaksete alal“ 187
Konto 37 „Mahaarvutused aruandeaasta kasumite arvel“ . . 187
Konto 370 „Panused pikaajalise krediteerimise fondi“ . . . 188
Konto 371 „Lisatasu artelli liikmeile aruandeaasta kasumi arvel“ 190

XII osa. SISEMISED JA BILANSSIDEVAHELISED ARVELDUSED 193
Konto 38 „Sisemised ja bilanssidevahelised arveldused“ . . 193

XIII osa. FONDID 198
Konto 39 „Põhifond“ 198
Konto 40 „Osamaksufond“ 202
Konto 41 „Amortiseerimisfond“ 203
Konto 42 „Erifondid“ 205
Konto 420 „Artelli liikmete olustiku parendamise fond“ . . 205
Konto 421 „Kaadrite ettevalmistuse, massi-kultuuriliste ja teaduslik-uurimise ettevõtete fond (kultuurifond)“ 206
Konto 422 „Muud fondid“ 209

Lk.

XIV osa. RESERVID JA REGULEERIVAD KONTOD 211

Konto 43 „Reservid ja eelolevad maksed“ 211
Konto 431 „Eelolevad maksed“ 211
Konto 44 „Põhivahendite kulumus“ 214
Konto 45 „Väheväärtuslike ja kiireltkuluvate tööriistade, inventari ja erirõivastise kulumus“ 215
Konto 46 „Juurdearvutused kaupadele jaemüügihindadeni“ . 218

XV osa. PIKAAJALINE KREDITEERIMINE 221

Konto 47 „Kapitaaltööde ja -soetiste finantseerimine Kaubanduspanga kaudu“ 221
Konto 48 „Kaubanduspanga kaudu saadud pikaajalised laenud“ 223
Konto 49 „Pikaajaline krediteerimine muudest allikaist“ . . 224
Konto 490 „Pikaajalised sisesüsteemilised panused ja laenud“ 224
Konto 491 „Muud pikaajalised krediidid“ 224

XVI osa. LÜHIAJALISED KREDIIDID RIIGIPANGAST“ . . . 226
Konto 50 „Lühiajalised krediidid Riigipangast“ 226

XVII osa. REALISEERIMINE 230

Konto 51 „Realiseerimine“ 230
Konto 510 „Oma tootmise produktsiooni ja tehtud tööde realiseerimine“ 231
Konto 511 „Käibemaksuga panistatav oma tootmise toodete andmine teistele oma tootmistele“ 239
Konto 512 „Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete produktsiooni realiseerimine“ 240
Konto 513 „Kaupade realiseerimine jaemüügi-ettevõtteis“ . . 241
Konto 514 „Mitmesuguste kaupade realiseerimine“ 243
Konto 515 „Taara, liigsete materjalide, jäätmete ja muude mittelikviidsete kauba-materiaalsete väärtuste realiseerimine“ 245
Konto 516 „Hulgi realiseerimise käibekulutused“ 248
Konto 517 „Jaemüügi käibekulutused“ 250
Konto 518 „Käibe- ja mittekaubaliste operatsioonide maks“ . 251
Konto 519 „Realiseerimise omamaksusest välistatavad sissetulekud“ 251
Konto 52 „Liiduliste lülide administratiiv-valitsemisväljaminekud“ 253

XVIII osa. PÕHIVAHENDITE KULUMUS, MIS PÕHIFONDIGA EI OLE KAETUD 255

Konto 53 „Põhivahendite kulumus, mis põhifondiga ei ole kaetud“ 255

Lk.

XIX osa. KASUMID JA KAHJUMID 256
Konto 54 „Kasumid ja kahjumid“ 256

KONTOD VÄLJASPOOL BILANSSI 261
Konto 55 „Renditud põhivahendid“ 261
Konto 57 „Töötlemiseks võetud materjalid“ 262
Konto 59 „Hoiule võetud kaubad ja materjalid“ 263
Konto 61 „Tellijaile välja andmata riigilaenude-obligatsioonid“ 264
Konto 63 „Madalamalseisvate lülide kohustused sisesüsteemiliste mahaarvutuste alal“ 264

Lisad.

Säte dokumentide ja kirjendite kohta ettevõtete ja majanduslike organisatsioonide raamatupidamislikuks arvestuseks 265
Ühiskonnatud sektori asutiste ja majandusorganisatsioonide pea- ja vanemate raamatupidajate õigustest ja kohustustest 273
Arvestustöötajate vastutusest arvestuse ja aruandluse korraldamisel 276
Vastutusest arvestus- ja aruandlusreeglite rikkumise eest 279
Säte riiklike ja kooperatiivsete majandusorganite ja ettevõtete raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta 280
„Sätte riiklike ja kooperatiivsete majandusorganite ja ettevõtete raamatupidamislike aruannete ja bilansside kohta“ rakendamisest 285
Säte kooperatiivsete süsteemide ettevõtete ja organisatsioonide ning ühiskondliku organisatsioonide tulumaksu kohta 291
NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissari juhend kooperatiivsete ettevõtete ja organisatsioonide ning ühiskondlike majandusorganite tulumaksu arvutamise ja tasumise korra kohta 293
Väljavõte Kesktäitevkomitee ja NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrusest 3. augustist 1931 „Ühiskonnatud sektori ettevõtete mittekaubaliste operatsioonide panistamise kohta“ 301
NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissariaadi juhend 14. juunist 1941 nr. 504/75 mittekaubaliste operatsioonide maksu arvutamise ja selle tasumise korra kohta 302
Sisukord 315

Väljaandja: Eesti NSV Tööndusliike Kooperatiivide Peavalitsus
Vastutav toimetaja V. Rennik Tehniline toimetaja A. Sepp

Ladumisele antud 14. III 1947. Trükkimisele antud 5. VII 1947. Paber 61×86/16 sm. Trükiarv 800 eks. Trükitähti trükipoognas 48 570. Trükipoognaid 20,75. Autoripoognaid 24,5. MB-04572.
Riigi Trükikoda, Tallinn, Niine 11. Tellimuse nr. 231.

С. М. Коляшинский
Бухгалтерский учет в промысловой кооперации.
На эстонском языке.

Hind 45 rbl.

596